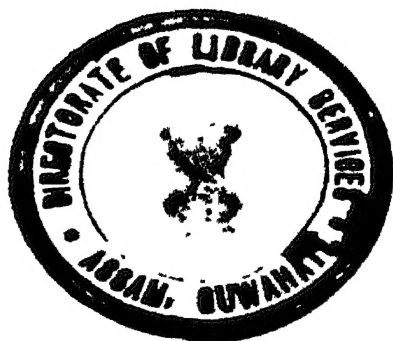

প্ৰত্যক্ষ প্ৰতীক্ষা

বহু হাজৰিকা

অসমী প্ৰকাশন :
আনন্দবাহন বৰুৱা পথ
পানবজাৰ, গুৱাহাটী-১

**PRATYUSHAR PRATIKSHYA : An Assamese Novel written
by RANJU HAZARIKA, Published by Narayan Das, on
behalf of Asomi Prakashan, Anandaram Baruah Road,
Panbazar, Guwahati-1. Price : Rupces Fifteen Only**

প্ৰকাশক :

নাৰায়ণ দাস

অসমী প্ৰকাশন

পানবজাৰ, গুৱাহাটী-১

প্ৰথম প্ৰকাশ ১৯৮৬ (জুন)

মূল্য— পোন্ধৰ টকা মাত্ৰ

মুদ্ৰক :

নেচনেল প্ৰিণ্টাৰ্ছ

আজিম হুসেইন,

উম্মদাৰী,

গুৱাহাটী-৭৮১০০৭

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପ୍ରତୀକ୍ଷା

একাধাৰ :

প্ৰভাষৰ প্ৰতীক্ষা এখন উপন্যাস। উপন্যাসৰ পটভূমি এখন বৰ্বৰজগত—
অনেক দূৰৰ মহাসাগৰৰ মাজৰ এটা দ্বীপ। য'ত নৰবলি নৰভক্ষণৰ প্ৰথা আছে—
শব্দা নিবাৰণৰ বাবে য'ত নিজৰ দেহক আচ্ছাদিত কৰিব নাজানে। তেনে এক
দ্বীপত দুৰ্ঘটনা ক্ৰমে উপস্থিত হ'ল এক নাৰী সভ্যজগতৰ এক শিক্ষিতা নাৰী।
সেই নাৰীৰ প্ৰেমত পৰিল এক বৰ্বৰ অসভ্য যুৱক; যি নিজৰ প্ৰাণৰ মমতা পাহৰি
সেই যুৱতীক লৈ পলাই গুছি গ'ল আন এক দ্বীপলৈ। কিন্তু এই মিলন জানো
সম্ভৱ ? বৰ্বৰ যুৱকৰ হৃদয়ৰ আত্মানত সঁহানি জ্ঞান পাবিব জানো সভ্য দেশৰ
এক শিক্ষিতা যুৱতীয়ে ? কিন্তু যিটো দ্বীপৰ পৰা উদ্ধাৰৰ আশা নাই—য'ত সেই
বৰ্বৰ যুৱকজনেই একমাত্ৰ আশ্ৰয়—তাত সেই বৰ্বৰ যুৱকৰ বাচত ধৰা দিয়াৰ
বাহিৰে জানো আন কিবা উপায় আছে ?

কিন্তু এয়া জানো প্ৰেম ? নে নিতান্ত এক আসক্তিক তাড়না ? বিচলিত
যৌৱনৰ উদ্ভাস্তি এয়া। এই আসক্তি প্ৰেম হ'ব নোৱাৰে, অনুৰাগো নহয়।
এয়া মাধোন দেহ স্পৰ্শ লাভৰ অভিলাষ।

কিন্তু যুৱক ! সেই যুৱতীক পাবৰ কাৰণে সি সকলো বিপদেই মূৰ পাতি
লৈছে। মৃত্যু ভয়ো নাই তাৰ। আছে মাথো মিলনৰ প্ৰবল আকাংক্ষা। এজন
বৰ্বৰৰ প্ৰতীক, আনজন সভ্য জগতৰ প্ৰতীক। কিন্তু ইয়াততো বৰ্বৰ বা সভ্য
এইবোৰবোৰো অৰ্থ নাই—অৰ্থ মাত্ৰ এটাই, সেয়া হৈছে মিলন। জাতি-ধৰ্ম,
শিক্ষা-অশিক্ষা, সভ্য অসভ্য—এইবোৰৰ প্ৰশ্ন নাই।

বিচিত্ৰ কাহিনী—বিচিত্ৰ চৰিত্ৰ গভীন বহুসাময় মানৱজীৱনৰ অন্তৰ্ভূত
হৃদয় স্পন্দন অনুভৱ কৰিব পৰা উপন্যাস —প্ৰভাষৰ প্ৰতীক্ষা।

উপন্যাসখনৰ প্ৰকাশৰ দায়িত্ব অসমী প্ৰকাশনৰ স্বত্বাধিকাৰী শ্ৰীযুত নাৰায়ণ
চক্ৰ দাসে আন্তৰিকতাৰে গ্ৰহণ কৰাত মই তেখেতৰ ওচৰত চিৰকৃতজ্ঞ।

বহু হাজৰিক।

যাৰ আদৰ্শ প্ৰেৰণা আৰু উদগনিত
'প্ৰত্যাশৰ প্ৰতীক্ষা' ৰ প্ৰতিটো
শব্দ আৰু নামটোৰ সৃষ্টি হ'ল,—
প্ৰণীতাৰ হাতত।

—বৰুৱা—

॥ এক ॥

মাঠ বাহৰ চাৰি তাৰিখ । পুৱা নবজাৰ নগে নগে 'বুমাৰেং' নামৰ জাহাজ-
খনে বন্দৰ এৰিব । বাৰবেউল বন্দৰ—ৱেষ্ট ইণ্ডিজৰ বিখ্যাত বন্দৰ । গন্তব্য
স্থান আৰেবিকাৰ পূব উপকূলৰ নৰকোক বন্দৰ । অৱশ্যে অনেক যুৰি পকিহে
নৰকোকত গৈ উপস্থিত হ'ব । এক দীঘলীয়া যাত্ৰা ।

জাহাজৰ কেপ্টেন জৰ্জ বোনিলা এজন স্বেচ্ছা আৰু অভিজ্ঞ নাবিক ।
তেনে এজন স্বেচ্ছা নাবিক দ্বিতীয় এজন নাই বুলিলেই হয় ।

বন্দৰৰ পৰা জাহাজ এবাৰ ঠিক আধা ঘণ্টাৰ আগতে এখন বোবা গাড়ী
আহি একেবাৰে ডকত ব'লহি । গাড়ীখনৰ পৰা পোনতে এজন যুৱক নামিল ।
সুন্দৰ চেহেৰাৰ যুৱকক দেখিলেই প্ৰাচ্যৰ লোক যেন অনুমান হয় । বয়স ২৮-২৯ৰ
বেছি নহয় । তাৰ পিছতে নামিল এগৰাকী ২৪-২৫ বছৰ বয়সীয়া যুৱতী ।
যুৱতীৰ ৰূপৰ তুলনা নাই । বেচ গম্ভীৰ, শীলা চকু দুটিত সতৰ্কতাৰ দৃষ্টি । অনেক
যুৱতী আছে, অত্যন্ত সুন্দৰী আৰু আকৰ্ষণীয় । কিন্তু চকুৰ জাঁৰ হ'লেই সেই
মুখ বিস্মৃতিৰ অতল গৰ্ভত লুকাই যায় । কিন্তু এই যুৱতীৰ মুখলৈ এবাৰ চালে
যেন সতকাই পাহৰিব নোৱাৰি । যুৱতী গৰাকীৰ ৰূপত এনে কিবা আছিল,
যাৰ কাৰণে সেই মুখনগল পাহৰি বোৱা অসম্ভৱ । তেওঁ 'মনন্য' ।

ক'বৰাৰ পৰা কেপ্টেন লৰি আহি দুয়োকে সম্বাধন জনাই ক'লে, : আপোনালোক
আহি পালেহি; মই আৰু আপোনালোকৰ বাবে চিন্তাই কৰি আহিলোঁ ।

: আমাৰ পলৰ হোৱা নাইজে ?—যুৱকে হাঁহি মাৰি সুবিলে ।

: নাই, আপোনালোক উচিত সময়তে আহিছে । —কেপ্টেন জৰ্জ বোনিলা
ক'লে ।

: আমাৰ আনবোৰ মানুহ ইতিমধ্যে নিশ্চয় আহি পালেহি । —যুৱকে পুনৰ
ব্ৰণ কবিলে ।

: হয়, আহক ।

কেপ্টেন জৰ্জ বোনিলাই দুয়োকে আগবঢ়াই নি জাহাজত উঠানতৈ ।
জাহাজত উঠাৰ পিছতে সমুদ্ৰৰ বজাৰৰ স্পৰ্শত যুৱতী আনন্দত উজ্জ্বল হৈ
পৰিব ।

: জাহাজখন সঁচাকৈয়ে ধুনীয়া। ইমান অভ্যাস্থনিক জাহাজত পূৰ্বে নই কেতিয়াও উঠা নাই। —আনন্দতে যুৱতীয়ে ডেকৰ চাৰিওফালে ঘূৰিবলৈ ধৰিলে।

: তুমি পিছতো ঘূৰিবা বীতা, আহা আমি আগতে আমাৰ বন্ধুবৰ্গক লগ ধৰি আহোঁ। —যুৱকে ক'লে।

বীতাই হাঁহি মাৰি উভতি আহিল।

কেপ্টেনে দুয়োকো কেবিন এটালৈ লৈ গ'ল।

যুৱকৰ নাম আইভান। বীতা আৰু আইভান দুয়ো 'চচাইটি ফৰ দি ষ্টাডি অব্ দি আন্ এক্সপ্লেন্ ডৰ সদস্য। উক্ত প্রতিষ্ঠানৰ আৰু কেইবাজনো সদস্য জাহাজখনত আহিছে। তেওঁলোক প্ৰত্যেকেই যাব আমেৰিকালৈ নৰফোক বন্দৰ হৈ। প্ৰতিবছৰৰ দৰে এইবছৰো তাত পৃথিৱীৰ বিভিন্ন বহস্য সম্পৰ্কে বিদ্যুত আলোচনা হ'ব।

বীতা আৰু আইভান কেবিনত সোমোৱাৰ পিছতে কেপ্টেন কিছু সময়ৰ কাৰণে বিদায় লৈ ওলাই গ'ল।

বীতাই কেবিনটো ঘূৰি ঘূৰি চালে।

: ক'ইন্। —বীতাই উচ্চাৰণ কৰিলে।

:তোমাৰ ছাগৈ 'হনীমুন'ত অহাৰ দৰে লাগিছে। —আইভানে হাঁহি ক'লে।

বীতাই কৃত্ৰিম ঋং দেখুৱাই আইভানলৈ চাই ক'লে, : বৰ বেছি বাঢ়িছা তুমি। বিয়া নৌ কৰাওঁতেই হনীমুন।

: বিয়ানো কি কথা। ধৰি লোৱা এইবাৰ ঘূৰি গৈয়েই আন কোনো চিন্তা নাই। প্ৰথম.....। —আইভানৰ কথা শেষ হোৱাৰ আগতেই কেইজনমান যুৱক-যুৱতী কোঠাটোলৈ সোমাই আহিল।

: হেল্লো আইভান, হেল্লো বীতা। —আটায়ে একেদৰে চিঞৰি উঠিল।

: বহা। —আইভানে সকলোকে বহিবলৈ নিলে।

আটাই কেইজনেই আছিল 'চচাইটি ফৰ্ দি ষ্টাডি অব্ দি আন্ এক্সপ্লেন্ ডৰ সদস্য।

: ভোবালোকৰ কোনো অস্থিৰতা হোৱা নাইতো? —আইভানে সুধিলে।

: নাই, আমাৰ সকলো ঠিকেই আছে।

ইতিবধ্যে জাহাজ চলিবলৈ আৰম্ভ কৰিলে।

বীতাই কেবিনৰ পৰা বাহিৰলৈ ওলাই চালে।

: ক্ৰিষ্টোফাৰ, তুমি কাগজ-পত্ৰ সবুহ আনিছা? —আইভানে এজনলৈ চাই প্ৰশ্ন কৰিলে।

ক্ৰিষ্টোফাৰ বোৱা জনে বুৰ দুপিয়াত:।

: আমাৰ এইবাৰৰ আলোচনাৰ বিষয় বাক কি হ'ব ?—এগৰাকী বুৰ্তীয়ে সুধিলে ।

: তুমি এতিয়াও নাজানা নীনা ?—বীতা পুনৰ কেবিনলৈ সোমাই আহি সজোৰে হাঁহি এটা মাৰি সুধিলে ।

: সঁচাকৈয়ে মই নাজানো । টেলিগ্ৰাম পায়েই লৰি আহিছে । —নীলাই ক'লে ।

বিভিন্ন ধৰণৰ কথা আলোচনা হ'ল আটাইৰে মাজত । পৃথিৱীৰ বিভিন্ন বহস্যজনক সত্য কাহিনীয়েই আলোচনাৰ মূল বিষয় । আলোচনাৰ মাজতে 'বুমাৰেং' জাহাজৰ কেপ্টেন জৰ্জ বোনিলা কেবিনলৈ সোমাই আহিল । আটাইয়ে আলোচনা বন্ধ কৰি কেপ্টেনক আখেৰেখেৰে বহিষলৈ দিলে ।

: নিশ্চয় মোৰ আগমনে আপোনাৰ আলোচনাত ব্যাঘাত জন্মাইছে । —কেপ্টেনে ক'লে ।

: একো ব্যাঘাত জন্মোৱা নাই কেপ্টেন । এয়া আমাৰ কোনো গোপন আলোচনা নহয় । আলোচনাৰ মাজত আপোনাক পালে আমি আনন্দিতহে হ'ব । আহক, বহক । —আইতানে কেপ্টেন বোনিলাক নিজৰ কাষতে বহিষলৈ দিলে ।

তাৰ পিছত আইতানে প্ৰত্যেকৰে লগত কেপ্টেনক চিনাকি কৰি দিলে ।

: আপোনালোকৰ লগত চিনাকি হৈ মই আনন্দিত । আপোনালোক যিটো সত্তাৰ সত্য সেই সত্তাৰ বিষয়ে মই শুনিছোঁ আৰু সেই বিষয়ত যোৱা আগ্ৰহী । আপোনালোক যিবোৰ বহস্যক লৈ গৱেষণা কৰি আছে সেইবোৰ বহস্যৰ বিষয়ে যোৱা আগ্ৰহী । বিশ্ব জগত, মহাকাশ এইবোৰতো এক বিৰাট বহস্য । এই বহস্যৰ কেতিয়াবা জানো সমাধান হ'ব ? বহস্যবোৰো শেষ নাই, শেষ নহ'বও । বিৰাট এক প্ৰশ্নবোধক চিনৰ তলত আমি বাস কৰিছোঁ । —কেপ্টেন জৰ্জ বোনিলাই ক'লে ।

: আপুনিতো দীৰ্ঘকাল ধৰি সমুদ্ৰই সমুদ্ৰই ঘূৰিছে, এনে ধৰণৰ কেতিয়াবা কিবা বহস্যৰ সন্মুখীন হৈছে নে ?—এজনে কেপ্টেনক প্ৰশ্ন কৰিলে ।

কেপ্টেনে ক্ষত্ৰেক ততক বাৰি বৈ এটা অৰ্ধপূৰ্ণ হাঁহি মাৰি ক'লে, : এই সমুদ্ৰ যাত্ৰাত মই বহুবাৰেই বহু বহস্যৰ সন্মুখীন হৈছোঁ । কিন্তু এই বহস্যবোৰৰ প্ৰকৃতিতে কি ? আপোনালোকেজে ইয়াক লৈ গৱেষণা কৰে, আলোচনা কৰে, এই বহস্যবোৰৰ কিবা সমাধান উলিয়াব পাৰিছেনে ? এই ধৰক বাৰ্মুজ ট্ৰেংগলৰ কথাই । কিমান জাহাজ, কিমান প্লেন এই বাৰ্মুজ ট্ৰেংগলত অগ্ন্য হৈ পৰে ! এই জাহাজবোৰ প'ল ক'লে ?

: আট-গাণ্টিক ক্যাবিবিয়ান লবুৱ এলেকাত দীৰ্ঘ দিন ধৰি জাহাজ আৰু

বিমান বহস্যজনক ভাৱে অদৃশ্য হৈ আহিছে। ইয়াৰ উপৰিও নানান অলৌকিক কাণ্ড ঘটিছে বুজিবৈ যাক ব্যাখ্যা কৰিব নোৱাৰি। অনেক বহস্যৰ সমাধান হৈছে আৰু অনেক বহস্যৰ সমাধান হোৱা নাই। —এজনে মাত লগালে।

: কিছুমান কথা শুনিলে হয়তো আপুনি বা মই অসম্ভৱ বুলি ক'ম, কিন্তু বিজ্ঞানীসকলে কয় যে সেয়া সম্ভৱ। কালৰ গহৱৰত মানুহ যেনেদৰে আগুৱাই যায় তেনেদৰে আকৌ পিছুৱায়ো যাব পাৰে। আইনষ্টাইনেইতো কৈছিল যে পৃথিৱীত মানুহে যিমানবোৰ কথা কৈছে সকলোবোৰ কথাই এদিন আকৌ শুনিবলৈ পোৱা যাব। সাধাৰণ মানুহৰ বাবে এইবোৰ কথা কল্পনা আৰু ধাৰণাবোৰ অতীত। নভোমণ্ডলত বহু ধৰণৰ ক্ষুদ্ৰাণুক্ষুদ্ৰ কণিকা আছে, যিবোৰৰ নানান নাম। এইবোৰ আগতেও আছিল, এতিয়াও আছে, কিন্তু মানুহে গম নাপাইছিল। এতিয়া সেইবোৰ আবিষ্কৃত হৈছে। সেইবোৰৰ ক্ৰিয়া-প্ৰতিক্ৰিয়াও জনা গৈছে। এইবোৰ কণিকাৰ প্ৰভাৱত আৰু তড়িৎ চুম্বকৰ সহায়ত বা আন ধৰণেৰে অনেক কিবা ঘটিব পাৰে। জীৱ অদৃশ্য হৈ যাব পাৰে। একে বস্তু একে সময়তে বিভিন্ন ঠাইত অৱস্থান কৰিব পাৰে। —আইভানৰ কথা শুনি কেপ্টেন বোনিলা যেন অৰাক হ'ল।

কিছুমানৰ পিছত বহস্য সম্পৰ্কীয় আলোচনাৰ ইতি হ'ল। আৰম্ভ হ'ল অন্যান্য আলোচনা। এটা সময়ত কেপ্টেন বোনিলাই তেওঁৰ প্ৰকাণ্ড অত্যাধুনিক জাহাজখন আটাইকে দেখুৱাবৰ কাৰণে বাহিৰলৈ লৈ গ'ল।

: বাক কেপ্টেন, সমুদ্ৰত এতিয়াও জলদম্বা আছেনে ?—দলৰ এজনে হঠাৎ কেপ্টেনক প্ৰশ্ন কৰিলে।

: আছে, এতিয়াও আছে। আজি কেইমাহমানৰ আগতে 'হিউইট' নামৰ জাহাজ এখন ব্ৰিষ্টলৰ পৰা ৰিও-ডি-জেনিৰাৰ বন্দৰ অভিমুখে যাত্ৰা কৰোঁতে জলদম্বাৰ কবলত পৰে। তাৰ কেইদিনমানৰ পিছতে 'শ্বে' নামৰ বিৰাট মাল-বাহী জাহাজ এখন ব্ৰিষ্টলৰ পৰা গ্ৰেণ্ড কেৰেন দ্বীপ হৈ দক্ষিণ আমেৰিকালৈ যাত্ৰা কৰিছিল। কিন্তু জাহাজখন গৈ দক্ষিণ আমেৰিকা নাপালেগৈ। মাজ সাগৰতে জলদম্বাৰ কবলত পৰে।

: সাগৰতো বোম্বাৰ্ছ আছে। এই সাগৰকে লৈ লিখা হৈছে কিমান যে বহস্যৰ কাহিনী। —এজনে বক্তব্য কৰিলে।

কেপ্টেনে দলটোক লৈ নিজৰ জাহাজখন দ্বাই পকাই দেখুৱাই নিজৰ কেবিনলৈ লৈ গ'ল। আইভানে কিবা এটা কাগৰ অজুহাত দেখুৱাই কেপ্টেনৰ পৰা বিদায় লৈ নিজৰ কেবিনলৈ উভতি আহিল।

সমুদ্ৰৰ উত্তাল জলতংগমাল ভেদ কৰি গোঁ-গোঁৱাই আঙুঠাই গৈছে

অত্যাধুনিক জাহাজ 'বুমাৰেং'। শবৎ কালৰ বতৰ, সুন্দৰ কৰকাল। সামুদ্ৰিক ধুমুহাৰ কোনো আশংকা নাই।

আইভানে বেগৰ ভিতৰৰ পৰা এখন ডায়েৰী বুক উলিয়াই বেলি কিবা চালে। কস্তেক পিছতে কেবিনৰ দুৱাৰ মুখত নীনাৰ আবিৰ্ভাৱ হ'ল। আইভানে মূৰ তুলি চাই নীনাক দেখি হাঁহি এটা মাৰি ক'লে, : হেনো নীনা, তুমি অকলে দেখোন ? আনবোৰ ক'ত ?

: আটায়ে কেপ্টেনৰ কেবিনত বহি কাহিনী শুনাত বাস্ত। বৰ কথকী মানুহজন। —নীনাই ক'লে।

: কথকী নহয়, সবৰবাহী। তুমিনো গুচি আহিলা কিয় ?—আইভানে সুধিলে।

: তুমিনো কি কৰিছা চাবলৈ আহিলোঁ। —নীনা আহি আইভানৰ কাষতে বহিল।

আইভানে ডায়েৰীখন জপাই পুনৰ বেগত ভৰাই থ'লে।

: কিবা কৰা ?—আইভানে পুনৰ সুধিলে।

: কালিয়েই আহি বৰ বেয়া লাগিছিল।

: কিয় ?

: অনুভৱ কৰিছিলোঁ নিঃসংগতা। আজিহে ভাল লাগিছে। তুমি এইবোৰ কথা চিন্তা অকণোৱেই নকৰানে ? ইমান উপাস কিয় বাক তুমি ?

: চিন্তা কৰাৰনো সময় ক'ত নীনা ? দেখিছাই, এক বিচিত্ৰ জীৱন আশাৰ। —আইভানে হাঁহি ক'লে।

: তুমি মোক বুজিবলৈ আজিও চেষ্টা নকৰিলা আইভান। মোৰ সেই দীঘলীয়া চিঠিখনৰ উত্তৰ তুমি আজিও নিদিলা। মোৰ অন্তৰৰ বেদনাবোৰে দিনে নিশাই নোক ধূলি ধূলি ঝাইছে। যিদিনা তুমি মোৰ জন্মৰ যাবেননক নিটুং-ভাৱে প্ৰত্যাখ্যান কৰিলা সেইদিনা মই কি বৰি নপ'ৱোঁ। তাকে ভাবি আজিও আচৰিত হ'ওঁ। বীভাক যেতিয়া তোমাৰ লগত দেখা অনুভৱ কৰো এটি যন্ত্ৰণা, এক অসহায়তা। কিন্তু মোৰ বিশ্বাস আছে আইভান, তুমি এদিন উভতি আহিবই লাগিব। —নীনাৰ মাতবোৰ শেহৰ কালে শোকাধুকি হৈ আহিল।

: ক'ৰ পৰা উভতি অহাৰ কথা কৈছা ?—আইভান বেন আচৰিত হ'ল।

: বীভাক গুচৰ পৰা। মোৰ প্ৰেমত বিশ্বাস আছে আইভান। মোৰ প্ৰেম যদি পবিত্ৰ হয় এদিন তোমাক মই পামেই। আৰু সেই দিনটোক মই অপেক্ষা কৰিম, জীৱনৰ শেষ দিন পৰ্যন্ত।

: বলিৱাসি নকৰিবা নীনা। ভাবাবেগত নিজৰ জীৱনটো ধ্বংস কৰিবলৈ চেষ্টা নকৰিব। বীভা আৰু মই—আমি দুয়ো পদাৰ্থৰ গুচত প্ৰতিজ্ঞাবদ্ধ।

পৃথিবীত এনে কোনো শক্তি নাই যি শক্তিয়ে আমাৰ দুয়োনে মাজত বিভেদ আনিব পাৰে। —আইভানৰ কথাৰ লগে লগে নীনাৰ দুচকুৱেদি হৰ হৰকৈ লোতকবোৰ বৈ আহিল।

: নই তোমাৰ কাৰণে দুখীত নীনা। —আইভানে পুনৰ ক'লে।

: এয়াই তোমাৰ শেষ উত্তৰ ?—দুখত নীনাৰ কণ্ঠ ভাগি পৰিল।

আইভানে কোনো উত্তৰ নিদিলে।

তাৰ পিছত নীনাৰ কাল্মানৰ শব্দ; নাৰীৰ কাল্মান—কোমন, বিষণ্ণ কাল্মান, প্ৰায় নিঃশব্দে, যাতে বাহিৰৰ কেৱে গম নাপায়। পিঠিবন ধেনুৰ দৰে বেঁকা কৰি, দুহাতেৰে মুখ ঢাকি প্ৰাণপণে কাল্মান সমাৰলৈ চোঁটা কৰিলে নীনাই। যেন এই পৃথিবীৰ প্ৰথম দুখৰ আঘাতত ভাঙি গৈছে বেচেৰী।

: নীনা তুমি বুজিবলৈ চোঁটা কৰা। আৰু এইবোৰ কথা ইয়াত পতা কথা নহয়। স্থান-কাল আছে। যি উদ্দেশ্যৰে তুমি এই যাত্ৰা কৰিছা, সেই উদ্দেশ্যৰ কথা চিন্তা কৰা। —আইভানৰ কণ্ঠস্বৰ দৃঢ় হ'ল।

এনেদৰে কেবিনৰ ভিতৰলৈ বীতা সোমাই আহিল আৰু নীনাক তেনে অৱস্থাত দেখি অৱাক হৈ গমকি ব'ল। একো বুজিব নোৱাৰি এবাৰ নীনালৈ আৰু আনবাৰ আইভানলৈ চালে। আইভান অপ্রস্তুত হ'ল। নীনাই বীতাৰ আগমনৰ লগে লগেই দুহাতেৰে চকুৰ পানীবোৰ মচি দ্ৰুত পদক্ষেপেৰে তাৰপৰা ওলাই গ'ল।

বীতাৰ চকুৰ পৰা ভেতিয়াও বিস্ময়ৰ বেশ কটা নাই। আইভানে বীতালৈ চাই হাঁহিবলৈ চোঁটা কৰিলে।

: ঘটনা কি ? নীনাই কিয় কান্দিছিল ?—বীতা ওচৰ চাপি আহি প্ৰশ্ন কৰিলে।

: বাৰ্ধ প্ৰেমৰ তীব্ৰ যন্ত্ৰণা। —আইভানে হাঁহিলে।

বীতা আহি আইভানৰ ওচৰত বহিল।

: কি কৈছিল নীনাই ?—বীতাই প্ৰশ্ন কৰিলে।

: সেই পুৰণি কথা। জীৱনৰ শেষ দিন পৰ্যন্ত মোৰ কাৰণে অপেক্ষা কৰি ব'ব।

: নীনাই আঁৰৰ কথা জানিও এনেদৰে বলিয়ালি দৰিছে কিয় ? দুখ লাগে বেচেৰীৰ কাৰণে। —বীতাই ক'লে।

আইভানে হাঁহিলে।

: হাঁহিলা কিয় ?

: এই জন্মৰ দাবী যেনেকৈ কৰিব পাৰে বীতা, কিয় মিৰ পাৰিতো এজনেকৈ।

বীতাই আইভানৰ ডিঙিত সারাট ধৰিলে ।

: মোক এৰি কেতিয়াও আঁতৰি নোযোৱাজে আইভান ?—বীতাই আবেগেৰে সুধিলে ।

: পৃথিবীৰ মাধ্যাকৰ্ষণ শক্তি যদি কেতিয়াও শিথিল হৈ নাযায় তেন্তে তোমাৰ পৰাও কেতিয়াও আঁতৰি নাযাওঁ ।

বীতাই আকৌ হাঁহিলে ।

: কেতিয়াবা তুমি বাকু নীনাৰ কথা ভাবা নেকি ? নীনাৰ প্ৰতি তোমাৰ কিবা দুৰ্বলতা আছে নেকি ?—বীতাই হঠাৎ প্ৰশ্ন কৰিলে ।

আইভানে বীতাক সারাট ধৰি আবেগেৰে ওঠত চুমা খাই ক'লে, : নীনাৰ প্ৰতি দুৰ্বলতা থকা হ'লে নীনাই এনেদৰে চকু কপানী টুকি ওলাই যাব লগা নহ'ল-হেঁতেন ।

বীতায়ো সজোৰে সারাট ধৰিলে আইভানক ।

: তুমি মোৰ, বীতা তুমি মোৰ—চিৰকালেই তুমি মোৰ.. । —আইভানৰ কণ্ঠত আড়টতা ।

সন্ধ্যা নামিল পৃথিবীৰ বুকুলৈ । পাৰাপাৰ নখকা বিশাল সমুদ্ৰৰ বুকুজো সন্ধ্যাই আশ্ৰয় ল'লেহি । চলমান সৰু চহৰ এখনৰ দৰেই বিশাল জাহাজ বুমাৰেঙে প্ৰচণ্ড গতিৰে উত্তৰ গালফ্ ট্ৰাণৰ সোঁত ধৰি কেপ্ হ্যাটেৰাচৰ ফালে আগ-বাঢ়িবলৈ ধৰিলে ।

কেপ্টেন জৰ্জ বোনিলাই কোৱাৰ্টাৰ ডেকত থিয় হৈ আৰা পোহৰ আৰা আন্ধাৰৰ মাজেৰে দূৰ সমুদ্ৰলৈ চালে । পশ্চিম দাকাশলৈ চাই কেপ্টেন বোনিলা যেন বিমৰ্ষ হৈ পৰিল ।

: কি ভাবিছে কেপ্টেন ?—কোনোবা এজন চিনাকি যাত্ৰীয়ে কেপ্টেন বোনিলাক উদ্দেশ্যি সুধিলে ।

কেপ্টেন বোনিলাই ধূৰি যাত্ৰীজনৰ ফালে চাই পুনৰ সমুদ্ৰৰ ফালে মুখ ঘূৰাই ক'লে, : বতৰলৈ চাই বৰ চিন্তিত হৈ পৰিছোঁ । এই সময়ত শব্দকালৰ এনে বতৰে এই অঞ্চলত বিশৃংখলিতকৰ্তা কৰে । তদুপৰি ইয়াত এডোখৰ বৰ বেয়া ঠাই আছে । বেয়া ঠাই মানে সেই বিপজ্জনক সমুদ্ৰৰ ফালেই জাহাজ আগুৱাই গৈছে । ঠাইখণ্ড হ'ল গালফ্ ট্ৰাণৰ উত্তৰমুখী সোঁত ব'ত আঁতৰ নীতল সোঁতত গৈ থলিয়াইছে । ধুৱাহাৰ দিনা বালি মিহনি সমুদ্ৰৰ চৌ এই অঞ্চলত দুখ ফুট পৰ্বত ওপৰলৈ উঠি জাহাজৰ ওপৰত আচাৰ ৰাই পৰে, ফলত জাহাজবোৰৰ ইয়াত সলিল সমাহি ধটে । তদুপৰি দীড়ল আৰু ঠিক নোজোৰ শৰণত ঘন কঁহুৰীয়ে চতুৰ্দিগ অন্ধকাৰ কৰি দিয়ে । ত্ৰেতিয়া এনে লাগে যেন জাহাজ যেন ভূতৰ বাধ্যতাহে সোবাইছে ।

কবি বীতাক সাগৰৰ বুকুতলৈ পেলাই দিব। কোনোৱে গবেই নাপাব। দুৰ্বোগ আহিলে সাগৰীয়া জাহাজত দুৰ্ঘটনা ঘটেই।

সোঁ সোঁ শব্দেৰে প্ৰচণ্ড গভিৰে ধুমুহা আহিল অলপ সময়ৰ ভিতৰতে। সমুদ্ৰও কলি উঠিল। চতুৰ্দ্দিশ অন্ধকাৰ। জাহাজৰ ডেকৰ ওপৰত বৃহৎ বৃহৎ চৌ আছাৰ খাই পৰিবলৈ ধৰিলে। ধুমুহাৰ গতি আৰু সমুদ্ৰৰ চৌৰ উচ্চত্ৰ ক্ৰমশঃ বাঢ়িবলৈ ধৰিলে। যাত্ৰীবোৰৰ মাজত এক ভয়ংকৰ আতংকৰ সৃষ্টি হ'ল। ধুমুহাৰ বেগত জাহাজ ক্ৰুদ্ধ ম'হৰ দৰে কেনি আগবাঢ়িছে কোনে জানে? যিকোনো মুহূৰ্ততে জাহাজ সাগৰৰ অতল গৰ্ভলৈ চাপলি যোৱাৰ পাৰে। নহ'লে সাগৰৰ বুকুত লুকাই থকা পাহাৰত খুন্দা মাৰি যিকোনো মুহূৰ্ততে ভোৰ্খৰ ভোৰ্খৰ হৈ যাব পাৰে।

ধুমুহা ইমান দ্ৰুত আৰু প্ৰবল আছিল যে কোনোৱেই ডেকৰ ওপৰত বহি হৈ থাকিব পৰা নাছিল। আইভানে কেবিনৰ পৰা ওলাই আহি অলপ আগতেই ওলাই যোৱা বীতাক বিচাৰিবলৈ ধৰিলে।

: বীতাক !—আইভানে জোৰেৰে চিঞৰি উঠিল।

আন্ধাৰত কতো একো নেদেখি। আইভান খুপি খুপি বীতাক বিচাৰি আশাটি যাবলৈ চেষ্টা কৰিলে।

: বীতাক !—পুনৰ চিঞৰিলে আইভান। চিঞৰত উৎকণ্ঠা আতংক নিহৰি।

: আই. ভান !—কোনোবা একালৰ পৰা অস্পষ্ট শব্দ এটি যেন ভাঁহি আহিল।

আইভানে পাহৰি গ'ল ভয়ংকৰ দুৰ্বোগৰ কথা, পাহৰি গ'ল ভয়াবহ অন্ধকাৰ কথা। লৰি যাবলৈ চেষ্টা কৰিলে আইভানে। হঠাৎ সমুদ্ৰৰ পৰা অহা কোনোৱা এজনে আইভানক সাৱটি ধৰি মাত লগালে, : আইভান।

: বীতাক !—আইভানে উৎকণ্ঠাৰে সুধিলে।

: নহয়, বই নীনা।

: বীতাক ক'ত ?

: বীতাক পোৱা নাই ? ক'ত গ'ল তাই ?—নীনাই ওলোচাই প্ৰশ্ন কৰিলে।

: আহাচোন। —আইভানে নীনাক হাতত ধৰি আগুৱাই যাবলৈ চেষ্টা কৰিলে।

নীনাও আইভানৰ লগে লগে গ'ল।

: বীতাক !—আইভানে পুনৰ চিঞৰিলে।

: মোক বচোৱা আইভান !—এইখনি আতংকত ভুলি গ'ল।

শ্রুত ধুমুহাকো আঙকাণ কৰি আইভান আৰু নীনা ডেকৰ ওপৰেদি দৌৰি বাবলৈ চেষ্টা কৰোঁতে দুয়ো বাগৰি পৰিল। সমুদ্ৰৰ চৌ আছাৰ খাই আহি দুয়োকো ধুৱাই থৈ গ'ল। কথমপি দুয়ো চৌৰ লগত উঠি নগ'ল। পোনতে নীনা পৰাৰ পৰা উঠি আইভানকো টানি উঠালে। তাৰ পিছত দুয়ো আৰু সেই ঠাইৰ পৰা আঙুৱাৰ নোৱাৰিলে। শ্রুত ধুমুহাৰ লগত সংগ্ৰামত পৰাজিত হ'ল আইভান।

দুয়োকো এনেদৰে ডেকত থিয় হৈ ধুমুহাৰ সৈতে মৰণ পণ সংগ্ৰাম কৰি থকা দেখি কোনোবা এজনে টানি নি কেবিন এটাত সন্মুৱাই দিলে।

ধীৰে ধীৰে ধুমুহা কমি আহিল। সমুদ্ৰও শান্ত হ'ল। একোৱেই যেন হোৱা নাই। জাহাজ বিধ্বস্ত হ'লেও বাচি গ'ল। নুড়বিল।

আইভান কেবিনটোৰ পৰা বাহিৰ ওলাল। লগে লগে নীনা। ভীষণ অন্ধকাৰ বাহিৰত। জাহাজৰ সকলোবোৰেই বিপৰ্য্যস্ত। ভীষণ অন্ধকাৰ চাৰিওফালে। নীনাটো আহি আইভানৰ হাত এখনত ধামুচি ধৰিলে।

: ব'লা, এবাৰ বীতাক বিচাৰি আহোঁ। —নীনাই ক'লে।

দুয়ো পোনতে বীতা থকা কেবিনটোৰ ফালে গ'ল।

: বীতাৰ একো হোৱা নাইতো ?—আইভানৰ কঠিনবত আড়ষ্টতা।

দুখ লাগিল নীনাৰ। আইভানে সঁচাকৈয়ে বীতাক ভাল পায়। সিহঁতেই স্ত্ৰী হওক। বীতাক আইভানে জীৱন সংগী কৰি লওক। নীনা স্ত্ৰী হ'ব। অলপ আগত নীনাই মিছাতে বীতাক হত্যা কৰাৰ পৰিকল্পনা কৰিছিল। ছি: ইৱান জখম্য চিন্তা নীনাই কিয় কৰিছিল বাৰ ? হে ভগৱান, বীতাৰ যেন কোনো বিপদ নহয়, বীতা যেন নিবিষ্ম থাকে। —নীনাই মনে মনে ঈশ্বৰক প্ৰাৰ্থনা জনালে।

বীতাৰ কেবিনৰ ভিতৰত বীতা নাই। আইভান কতকৰ বাবে কিংকৰ্ত্তব্য বিষুত হ'ল।

জাহাজৰ নাৱিক-স্বামী সকলোৱেই উদ্ভ্ৰান্ত। যেনি তেনি চিঞৰি বাখৰি দৌৰাদৌৰি কৰিছে প্ৰত্যেকেই। কাৰোবাক বন্ধু, কাৰোবাৰ ভায়ে, কাৰোবাৰ স্ত্ৰী, কাৰোবাৰ পত্নী বা সন্তান ক'ত কোন আছে কাকো কোনোৱে বিচাৰি পোৱা নাই।

: বীতাক এতিয়া ক'ত বিচাৰি পায় নীনা ?— আইভানৰ মাতটোত ক্ৰন্দনৰ ডাৱ ফুটি উঠিল।

নীনাই কি উত্তৰ দিব ডাখিয়েই মাগালে।

এনেতে কোনোবা এজন আহি আইভানহঁতৰ ওচৰত আহি ব'ল।

: আইভান !—আগন্তকে যাতিলে।

: বিচার্ড। —আইভানে চিনি পালে।

: আমি তোমাকে বিচাৰি কৰিছোঁ। এয়া কোন ? নীনা ?

: ও নীনা। বাকীবোৰ ক'ত ?—আইভানে সুধিলে।

: সকলো তোমাৰ কোঠাত গৈ গোট খাইছে। —বিচার্ডে ক'লে।

: বীতাও আছে ?—আইভানে আগ্রহেৰে সুধিলে।

: বীতা; বীতা নাই ?—বিচার্ড যেন আচৰিত হ'ল।

আইভান লৰালবিকৈ গৈ নিজৰ কেবিনত সোমাল।

: আইভান !—সকলোৱে একেদৰে চিঞৰিলে, : আমি তোমাক বিচাৰি
চলাপ কৰিলোঁ।

: বীতা ক'ত ?—আইভানে সকলোকে উদ্দেশ্যি প্ৰশ্ন কৰিলে।

: বীতা নাই ?—সকলো যেন আচৰিত হ'ল।

এনেতে কেপ্টেন বোনিলা আহি সোমাল।

: সকলো ঠিক আছেতো বন্ধুসকল ?—কেপ্টেনে প্ৰশ্ন কৰিলে।

: আনাৰ এজন যাত্ৰী নাই। —এজনে ক'লে।

: কোন ?

: বীতা।

কেপ্টেন লগে লগে বাহিৰ ওলাল। জাহাজৰ লাইটবোৰ নাবিক সকলৰ
চেঁটাত পুনৰ অলি উঠিল। গতি মন্থৰ হ'ল জাহাজৰ। সমস্ত জাহাজ তল তলকৈ
সকলোৱে বীতা আৰু কেইজনমান যাত্ৰীক বিচাৰিলে। মুঠ ৯জন যাত্ৰী সিধোজ।
জাহাজৰ পৰা বোট নবাই সাগৰৰ বুকু তল তলকৈ বিচাৰিলে বীতা আৰু বাকী
কেইজন যাত্ৰীক। দুটা শক্তিশালী চাৰ্চ লাইট অলাই চৌদিশে পোহৰ পেলাই
বিচৰা হ'ল। কেপ্টেনৰ নিৰ্দেশত জাহাজ বাজ সাগৰত বৈ গ'ল। নিককিট
যাত্ৰী কেইজনৰ উদ্ধাৰ বা বিচাৰি উলিয়াবলৈ যিমান দূৰ সম্ভৱ সিমান দূৰ পৰ্যন্ত
চেষ্টা কৰা হ'ল।

কিন্তু বৃথা চেষ্টা। সমুদ্ৰৰ নীলা সুন্দৰ জলধিৰ বুকুত চিৰকালৰ বাবেই
হেৰাই গ'ল বীতা আৰু আন যাত্ৰী কেইজন। শোকস্বৰ আইভানে সকলোৰ
লৰে কান্দিবলৈ আৰম্ভ কৰিলে। কি বুলি সানন্দনা দিব কোনোৱে জাহাজি বিচাৰি
নাপালে। নীনায়ে চকুসো টুকিলে সকলোৰে অভাৱত।

নিশাটো কোনোমতে পাৰ হ'ল। কেপ্টেন বোনিলা আৰু অন্যান্য বহু
বাহুৱে আহি পোৰ্ড আইভানক সানন্দনা দিলে। দুজনমান নাবিকে চকুদিশে

দূৰবীনেৰে চাবলৈ ধৰিলে ক'বাত কিবা দেখা পায় বুলি। কিন্তু ক'তো একোকে দেখা নাপালে।

এজন নাৱিক আহি কেপ্টেনক জাহাজৰ অৱস্থান সম্পৰ্কে জনাই গ'ল

: সৰ্বনাশ!—লগে লগে কেপ্টেনে চিঞৰি উঠিল।

: কি হ'ল?—এজনে প্ৰশ্ন কৰিলে।

: আমাৰ জাহাজ এতিয়াই সমুদ্ৰৰ পাহাৰত আঘাত লাগি আকৌ এক বিপৰ্যয়ৰ সৃষ্টি হ'ব। —লগে লগে কেপ্টেন ওলাই গ'ল।

আইভানে ওলাই আহিল বাহিৰলৈ। ডেকৰ বেলিঙত ধৰি থিয় হৈ সমুদ্ৰৰ বুকুলৈ চাই ব'ল। টপ্ টপ্ টকৈ দুটোপাল অশ্রু বাগৰি আহিল গালৰ ওপৰেদি। প্ৰকৃতিৰ নিষ্ঠুৰ নিষেধণত শেষ হৈ গ'ল বীভা। যাকলৈ আইভানে কল্পনা কৰিছিল জীৱনৰ সাতৰঙৰ বঙীৰ বাসধেনুৰ। সেই বাসধেনু পলকতে কেনিবা হেৰাই গ'ল। প্ৰকৃতিৰ জঘন্য চক্ৰান্তত বীভাক আইভানৰ পৰা আঁতৰাই লৈ যোৱাত সমস্ত প্ৰেমৰ অৱসান ঘটিল এই নিষ্ঠুৰ সমুদ্ৰৰ বুকত।

: আইভান!—নীনাই পিছফালৰ পৰা আহি আইভানৰ কাষত হাত থ'লে।

: বী...ভা। —আইভানৰ মুখৰপৰা অজানিতে শব্দটো ওলাই আহিল।

: মই বীভা নহয়, নীনা। —নীনাই ক'লে। লগে লগে হাতৰ কমান খনেৰে গিঙ চকু দুটা মচিলে।

স্তব্ধ দৃষ্টিৰে আইভানে নীনাৰ মুখটো চাই ব'ল।

॥ দুই ॥

বীৰে বীৰে চকু মেলিলে বীতাই। ওপৰত সুনীল আকাশ। তলত বন্যাজৰ
পৰব ব'দত শানিত ইম্পাতৰ দৰে বালিভূমি। বীত অৰাক হ'ল। এয়া ক'ত
তাই আছে তাই? আইতান ক'ত? উঠিবলৈ চেষ্টা কৰিও উঠিব নোৱাৰিলে
বীতাই। মূৰটো ঘূৰোৱা যেন লাগিল আৰু বুকুৰ মাজত যেন এক নিদাকণ
যগ্ৰণ।

অসহ্য তাপত তপ্ত তাম্বৰ দৰে বজাত হোৱা আকাশখনলৈ চাই থাকিব
নোৱাৰি বীতাই বাওঁফালে কাতি হ'ল। বাওঁফালে যিমান দূৰলৈকে দৃষ্টি যায়
দূৰ্ভেদ্য অৰণ্যৰ বাহিৰে একোকে দেখা নাপালে। বিস্ময়ত হতবাক হৈ বীতাই
পুনৰ উঠিবলৈ চেষ্টা কৰিলে। লাহে লাহে মনত পৰিল সমস্ত ঘটনা। বুমাৰে
জাহাজৰ ডেকৰ পৰা কেনেদৰে পৰি গ'ল তাই। এজন ৰাষ্ট্ৰীক ৰচাবলৈ গৈ
তাই নিজেই উদ্ভান সমুদ্ৰৰ বুকুত পৰি গৈছিল। সাগৰৰ চোৱে নিশ্চয় কোনোবা
উপকূলত আনি থৈ গ'লহি। কিন্তু এয়া বীপনে উপকূল? বীপ যদি কি বীপ?

বীত কোনোমতে উঠি বহিল।

সোঁ ফালে কিছু আঁতৰতে সমুদ্ৰ। আন তিনিওফালে গভীৰ অৰণ্য।
দুই এটা পতংগৰ চিঁ চিঁ শব্দ আৰু নাম নজনা চৰাই কিছুমানৰ চিঞৰ-বাখৰ
আহি বীতাৰ কাণত পৰিল।

ভীষণ পিৰাহ লাগিছিল বীতাৰ। অঁঠ-কঁঠ শুকাই গৈছিল। আন কথা
চিন্তা কৰিবলৈ বীতাৰ ভেতিয়া কোনো মানসিক গুৰুত্বপূৰ্ণ নছিল। চল
পলং ধোজৰে বীতা অৰণ্যৰ কালে আগুৱাই গ'ল, জানোচা ওচৰতে কৰমাত
নিৰ্মল পানীৰ নিছৰা আছেই।

কিছুদূৰ আগবাঢ়াৰ পিছতে সঁচাকৈয়ে পানীৰ কল্ কল্ শব্দ বীতাৰ কাণত
পৰিল। বৃদ্ধ বধূৰ জল তৰংগই বীতাৰ বনলৈ সাহল আনিলে। দ্ৰাৱ লবি
ঘোৱাৰ দৰে আগুৱাই যাবলৈ চেষ্টা কৰি বীতা ৰাগৰি পৰিল। কোকেজতে উঠি
পুনৰ আগ বাঢ়িল। আশা আশংক্যই বীতাৰ উন্মূৰ্ণ মনত হাঁ-পোহৰৰ আতপনা
আঁকে।

বীতা ক্ৰমাৎ অৰণ্যৰ মাজত সোমাই পৰে। কিছু দূৰ গৈয়েই থকা

ব'লৈ বাধা হয়। সমুখতে এটি সৰু নিজৰা। কুলু কুলু ধ্বনিৰে বৈ আহিছে। স্ফটিক স্বচ্ছ পানী। বীতাই হেপাহ পলুৱাই পানী খালে। আঁজলিয়ে আঁজলিয়ে পানী লৈ বীতাই সমস্ত মুখ, চুলি আৰু দেহাটো ভিজাই পেলালে। তাৰ পিছতে নিজৰাৰ পাৰৰ এটা শিলৰ ওপৰত বহি স্বস্তিৰ নিশ্বাস পেলালে। নিজৰাৰ দুয়োকাষে নানান আকাৰৰ বিভিন্ন বঙৰ শিল। শিলবোৰ দেখিলে এনে লাগে যেন কিছুমান কাছাই নিশ্চল হৈ ব'দহে পুৱাইছে।

নিজৰাৰ তলৰ সোণালী বালিয়ে চিকমিক কৰিছে ব'দৰ পোহৰত। সৰু সৰু মাছৰ জাকো খেলি খেলি ঘূৰি ফুৰা বীতাৰ চকুত পৰিল। ইফালৰ পৰা সিকালে যায় পুনৰ খাউকতে ঘূৰি আহে।

নিজৰাৰ আনটো পাৰত কিছু আঁতৰতে এটি সৰু পাহাৰ। দুকাষেই গভীৰ বন। দুপৰীয়াৰ প্ৰখৰ ব'দত মাজত শ্যামলতাৰ স্নিগ্ধ শোভা।

বীতাই চিন্তা কৰে এয়া তাই ক'লৈ আহিল। 'বুমাৰেঙ'ৰ কি হ'ল ? এই প্ৰচণ্ড ধুমুহা বতাহৰ লগত যুঁজ কৰি বুমাৰেং নিশ্চয় বন্ধা পোৱা নাই। সাগৰৰ অতল আশ্বানত বুমাৰেঙৰ নিশ্চয় সন্নিবিষ্ট সন্নিবিষ্ট ঘাটনি। আৰু আইভানৰ ? আইভানৰ কি হ'ল ?

বীতাই হঠাৎ সৰু শিশুৰ দৰে কান্দিবলৈ ধৰিলে। কিয় তাইক সাগৰৰ বুকুৰপৰা উদ্ধাৰ কৰিলে ভগৱানে ! ইয়াত তিল তিনটক নিৰীক্ষণ যত্নপাৰ মাজেৰে শেষ হ'ব লাগিব তাই। ইয়াত কি ৰাই বাচি থাকিব ? বাচি থাকি লাভেই বা হ'ব কি ?

হঠাৎ বহু দূৰত ক'ৰবাত ড্ৰাম বজাৰ অস্পষ্ট শব্দ আহি বীতাৰ কাণত পৰিল। বীতা উচপ খাই উঠিল। ক'ত বাজিছে ড্ৰাম ? থিয় হৈ চাবিওকালে এবাৰ চকু ফুৰাই চালে বীতাই। বহু দূৰৰ পৰা আহিছে শব্দটো। হীপচোত তেজ প্ৰাণীৰ বসতি আছে। এয়া নৰখাদকৰ আবাসভূমি নহয়তো ! তেতিয়া হ'লে বীতাৰ আৰু বন্ধা নাই। এনে ধৰণৰ ড্ৰামৰ শব্দ বীতাই আফ্ৰিকাৰ এক নৰখাদকৰ স্পন্দ শুনিছিল। নৰখাদক সম্পৰ্কে সিহঁতৰ স্বভাৱ আদিৰ বিষয়ে বীতাৰ ভাল অভিজ্ঞতা আছে। যদি নৰখাদকৰ দল সঁচাকৈয়ে এই হীপচোত আছে তেন্তে সিহঁতৰ হাতৰপৰা সৰাৰ কথা চিন্তা কৰি লাভ নাই।

নিজৰাটোৰ পাৰে পাৰে বীতা উজাই গ'ল কিছু দূৰ। পিছত থকা কাপোৰ ফালি সকলো অধিন্যস্ত। সেইবোৰৰ প্ৰতি লক্ষ্য নাই বীতাৰ। পিৰাহৰ পিছত এতিয়া অত্যন্ত ভোক লাগিছে। কিন্তু এই অৱপাখনত খাবলৈ আছে কি ? থাকিলেও এতিয়া ক'ত বিচাৰিবপৈ ?

কিছুদূৰ আগবাঢ়ি গৈ বীতা হতাশ বহি পৰিল। প্ৰকাণ্ড গছ এজোপাত আগুৱি বীতাই চকু মুঠা মুদি ভবিষ্যতৰ কথা চিন্তা কৰিলে। এতিয়াও বুজিব

পৰা নাই বীতাই, প্রকৃততে এইটো এটা বীপ নে কোনোবা দেশৰ উপকূল
ভূমি। কিছু সময়ৰ পিছত চকু দুটা মেলি দূৰলৈ চালে। উদাস দৃষ্টি দূৰৰ কৰখান
নিৰ্ভৰ হ'ল। চৌপ চৌপটেক অশ্রুধাৰা বীতাৰ দুপালেদি বৈ আহি কোলাত বধা
হাত দুখনৰ ওপৰত পৰিল। অজানিতে বীতাৰ ওঠ দুখন কঁপি উঠিল। বুধৰ
পৰা এটা শব্দ ফুটি ওলাল— 'আইভান'। বৰ কটেৰেহে যেন নামটো ক'লে
বীতাই। সপোনতো ভবা নাছিল বীতাই—আইভানৰ পৰা বিদায় লৈ যোৱা
নিশা কেবিনটোৰ পৰা ওলাই অহা কৰ্ণটোৱেই শেষ বিদায়ৰ কণ হ'ব।

সময়বোৰ আগুৱাই গৈ থাকে। পেটৰ ভোকো ক্ৰমান্বয়ে বাঢ়ি যায় বীতাৰ।
কিবা কিবি বিচাৰি খাবই লাগিব। খাবলৈ বিচৰা মানে জীয়াই থাকিবলৈ বিচৰা।
কিন্তু বীতা মৰিব কিয়? হয়তো আইভান বাচি আছে। হয়তো এদিন বীতাই
আইভানক পাবই। জীয়াই থকাৰ প্ৰবল আগ্ৰহ জনে বীতাৰ অন্তৰত। বহাৰ
পৰা উঠি অৰণ্যৰ মাজে মাজে আগুৱাই গ'ল বীতা খাদ্যৰ সন্ধানত।

দূৰত শাৰী শাৰী নাৰিকলৰ গছ বীতাৰ চকুত পৰিল। হয়তো তলত দুই
এটা নাৰিকল পৰি থকা নিশ্চয় পাব। কিন্তু সেইবোৰ খাব কেনেকৈ? হাতত লা-
কটাৰীও একো নাই। পঁচি থকা নাৰিকল পালেও খাব বীতাই।

হঠাৎ ধমকি ব'বলৈ বাধ্য হ'ল বীতা। সোঁ কালে কিছু আঁতৰতে এজোপা
জোপোহা গছত থকেৰাৰ আকৃতিৰ কিছুমান ফল ওলমি থকা চকুত পৰিল।
কৌতুহলবশতঃ বীতা গছজোপাৰ তলত উপস্থিত হৈ দেখে অশা খোৱা অনেক
ফল তলত পৰি আছে। মানুহৰ ডৰিৰ খোজো বীতাৰ দৃষ্টিগোচৰ হ'ল।
বীতাই বুজি পালে যে ফলবোৰ বিৰাক্ত নহয়, খাব পাৰি। কিন্তু এনে ধৰণৰ
ফল পূৰ্বে বীতাই কেতিয়াও দেখা নাই।

গছজোপা জোপোহা হ'লেও হাতেৰে চুকি পোৱাত এটা কলো নাছিল। ঘন
ঘন ডালবোৰৰ কাৰণে উঠাৰ সুবিধা থকাত বীতা গছ জোপাত উঠি গ'ল। হাল-
ধীয়া বগৰ নিৰ্ভৰ ফল এটা ছিঙি লগে লগে বীতাই কাবোৰ বাহিলে। পকা
অমিতাৰ লৰেই কোমল, সুস্বাদু। ডাল এটাত আৰামেৰে বহি এটাৰ পিছত
এটাক কেইবাটাও ফল ভুঙিৰে খালে। শেষ ফলটোৰ আধা বাই বাকী
ডোৰৰ তললৈ পেলাব বুজি হঠাৎ বীতা বৈ বাকলৈ বাধ্য হ'ল। অৰণ্যৰ মাজে
মাজে শুকান পাত গচকি গচকি লহ-বাবজন মান অৰ্দ্ধ উলংগ মানুহৰ দল
এটা হাতত একোদাল বিশেষ ধৰণৰ বাঠী লৈ আগবাঢ়ি যোৱা বীতাই দেখে
পালে। তাকে দেখি বীতাৰ অঁঠ কঁঠ তকাই গ'ল। নিশ্চয় এয়া কোনোবা
নৰখান্দৰ দেশতহে আহি বীতা সোমাল।

দীৰ্ঘতৰ বুধ, পিঠি পেটবোৰ বিভিন্ন ৰঙেৰে অৰ্ণবিত। কিছুক-কিছুক

চেহেবা। কঁকালৰ পৰা নিম্নলেশ গছৰ ছালেৰে আবৃত। দলটোৱে বোকাৰ
কিবা চিকাৰ বিচাৰি কুৰিছে।

অকণো লৰচৰ নকৰাকৈ শিলৰ মূৰ্তিৰ দৰে বীতা গছৰ পাতৰ আঁৰতে
জঠৰ হৈ ব'ল। শ্বাস-প্রশ্বাস লবলৈকো সাহস নকৰিলে বীতাই—জানোচা সেই
শব্দও সিহঁতে শুনে।

লাহে লাহে দলটো আঁতৰি গ'ল।

এটা সময়ত বীতা গছজোপাৰ পৰা নামিল আৰু চাৰিওফালে সন্মুখ দৃষ্টিৰে
চালে। যিকোনো দিশেৰে সেই ঠাইৰ পৰা আগবাঢ়িবলৈও বীতাই সাহস নক-
ৰিলে। জানোচা সেই অসত্য জাতিটোৰ চকুত পৰে। সিহঁতৰ চকুত পৰিলে
বৃত্ত্য নিশ্চয় অনিবাৰ্য। দলটো হয়তো অলপ পিছতে আকৌ ঘূৰি আহিব পাৰে।
এজেকে সেই ঠাইৰ পৰা কিছু দূৰ আঁতৰি থকাই মংগল বুলি ভাবি অতি সন্তপণে
আগবাঢ়িল অৰণ্যৰ মাজে মাজে।

এক যন্ত্ৰণাদায়ক যাত্ৰা। সৰ্বাংগ ধৰ্মাক্ত। সেই দেহাদেই সেমেকা গভীৰ
অৰণ্যৰ মাজেৰে আগবাঢ়ি যাওঁতে বনবীয়া লতাত ভৰি পাক খাই বীতা কেইবা
বাহো বাগৰি পৰিছিল। এক বিষণ্ণ অপৰাহৰ সন্ময়। মধ্যাহ্নৰ সূৰ্যৰ প্ৰথম
বশ্মিও সেই গভীৰ অৰণ্যত প্ৰবেশ কৰিব নোৱাৰে।

সন্ধ্যাৰ লগে লগে বীতা গৈ এটা সৰু পাহাৰৰ সন্মুখীন হ'ল। পাহাৰৰ
নাৰনিতো বৃহৎ-বৃহৎ কেইটামান শিল। শিলবোৰ এটাৰ ওপৰত এটা এনেদৰে আছে
যেন কোনোবাই সজাইছে থৈছে। সেই শিলবোৰৰ মাজেৰেই বিপুল বোত ভুলি
নাৰনিত বৈ আহিছে এটা সৰু নিজৰা। বীতাৰ ঠাই টুকুৰা ভাল লাগিল।
ইয়াত শিলৰ আঁৰত আৱগোপন কৰাৰ সুবিধাও আছে। কিন্তু হিংস্ৰ জন্তু যদি
আছে তেতিয়া হ'লে বীতাই সিহঁতৰ আক্ৰমণৰ পৰা নিজক বন্ধা কেনেকৈ
কৰিব? ভগৱানৰ ওপৰতে ভৰসা কৰি নিশাটো কটাবলৈ শিলৰ আঁৰৰ এডোখৰ
সমান ঠাই বিচাৰি ল'লে।

সন্ধ্যা বিবানে বন হৈ আহিল, অৰণ্যও যেন গিৰানে জীৱন্ত হৈ আহিল।
চতুৰ্দ্দেশে বিভিন্ন ধৰণৰ শব্দৰ সৃষ্টি হ'ল। বেছি তাগেই চৰাইৰ বিভিন্ন
চিঞৰ-বাখৰ। বাৰিষা ডেকুঁলীয়ে মতাৰ দৰে শব্দও আহি কাণত পৰিল।

বীতা সেই ঠাই টুকুৰাত বহিল। চতুৰ্দ্দেশে কিমান বে গছ গছনি। বিস্তীৰ্ণ
অকল জুৰি গছৰ বাহিৰে যেন আন একো নাই। পাহাৰটোৰ পৰা কিছুমান
বৃহৎ বৃহৎ চৰাই সোঁ নোঁৱাই উৰি যোৱা বীতাৰ দৃষ্টিগোচৰ হ'ল। কি চৰাই বীতাই
চিনি নাপালে। বোকাৰ বাকুলী জড়ীৰ। বীতাৰ মনত পৰিল আৰাধন অকলত
এবিধ ভয়ংকৰ হিংস্ৰ শব্দও আছে, ঠিক এনে ধৰণৰ। এই বীতাটো পৃথিবীৰ
কোন অংশত অৱস্থিত হ'ব পাৰে বীতাৰ পক্ষে ভাব উত্থাপন কঠিন।

অবশ্যে এই ভূখণ্ড নিঃসন্দেহে এটা বীপেই হ'ব লাগিব। বীপ হ'লেও এই অবশ্য আশঙ্কন অঞ্চলৰ অবশ্যৰ দৰেই সাদৃশ্য আছে।

দুটা শিলৰ কাঁকতে বীতাই দীঘল দি পৰি বিজ্ঞান ল'লে। ওপৰত তৰা তৰা বিশাল আকাশখন। সৃষ্টিৰ আদিৰ যুগৰ পৃথিৱী যেন এইখন। ডাইনোচৰ যুগৰ পৃথিৱী এয়া। লক্ষ্য কোটি বছৰৰ পূৰ্বৰ। জনহীন পৃথিৱী, মানুহ সৃষ্টিৰ বহু যুগৰ আগৰ পৃথিৱী। এই পৃথিৱীত বীতাই বেন একমাত্র মানুহ।

কোনোবা এটা সময়ত বীতাৰ দুচকুলৈ নাৰি আহিল গভীৰ নিশা। শিলা ঘিৰানে গভীৰ হৈ আহিল বীপটোত শীতৰ প্ৰকোপো বাঢ়ি আহিল। বীতাৰ গাতে লাগি থকা শিল দুটা বৰক বেন চোঁচা হৈ পৰিল। আঁঠু দুটা কোচাই বুকুৰ ওচৰলৈ আনি এজনী সৰু ছোৱালীৰ দৰে কুচি মুচি হৈ বীতাই সেই শীতৰ পৰা বন্ধা পানলৈ চোঁচা কৰিলে। শিলাৰ শেষৰ ফালে শীতল বতাহৰ প্ৰকোপ বৃদ্ধি পোৱাত বীতা উঠি বহিবলৈ বাধ্য হ'ল।

অনেক দূৰপৰা ভাঁহি অহা ড্ৰাম বজোৱাৰ শব্দ বীতাৰ কাণত পৰিল। দিনজোৰে সেই একে শব্দকে শুনিছিল। তাৰ বাহিৰে আৰু ক'জে কোনো পশু পক্ষীৰ সাৰি শব্দ নাই। কাষৰ নিজৰাটোৰ বুল্ বধুৰ কল্ কল্ শব্দ, দূৰৰ সাগৰৰ জোঁৱাৰৰ চৌৰ শব্দ আৰু বতাহজাকৰ শিল-গছ আদিৰ কাকোৰে আহোহোতে বজোৱা সূহৰি এয়া গোটেই শিলাটোৱেই চলি আছে।

সেই শীতৰ পৰা বন্ধা পোৱাৰ উপায় নাই। কঁপি কঁপি বীতা একে ঠাইতে বহি থাকিল। শেহ শিলা জোণ ওলাইছে আকাশত। জ্যোৎস্নাৰ স্বৰ্ণবৰ্ণ স্পৰ্শত শিলাৰ ধনীভূত আন্ধাৰ তৰল হৈ পৰিল। নিজৰাৰ পানীতো জ্যোৎস্নাৰ বপজ্জটা। পানীৰ তৰংগত বলী হৈ বেন আকাশৰ এক চক্ৰ সহস্ৰ বগুত খণ্ডিত হৈ থকা পৰিছে।

গছবোৰৰ পাতত নিম্বৰ জমা হৈ টুপ টাপ কৰি বৰবুৰৰ চোপালৰ দৰে নিম্বৰকণাবোৰ তলৰ পাতত পৰিছে। তলৰ পাতৰ পৰা আৰু তলত।

অবশ্যই এতিয়াও সম্পূৰ্ণ সাৰ পোৱা নাই। দুই এটা পতংগ আৰু অচিন পক্ষীৰ দুই এটা টিপ্ টিপ্ শব্দ আহি কাণত পৰিছে। বহি বহিয়েই বে কিমান সময় পাৰ কৰি দিলে বীতাই।

ভাৰ পিছত এটা সময়ত অবশ্যই সাৰ পালে। সুৰ্ঘ পূব আকাশত উদয় হ'ল যদিও পাহাৰৰ আঁৰতে লুকাই ব'ল। মাত্ৰ পূব আকাশৰ বহিৰ আভাষিনিহে চকুত পৰিল।

বীতা বীথে বীথে শিল দুটাৰ পৰা তললৈ নাৰি সাগৰৰ ফালে আঙুৰাই গ'ল। অজান্তে উলানীৰ জংগী, বেন বাধ্যত পৰিছে আগ বাঢ়িছে। সাগৰৰ পাৰত থিয় হৈ বিধগু অন্ধাৰে বীতাই বহু দূৰলৈ লাই পঠিয়ালে। দাঁতৰোজা কণখা

কাৰোবাৰ আহাজ সেৱা পালেই। যিমান দুৰলৈকে দৃষ্টি যায়, সিমান দুৰলৈকে ক'তো একো নাই। মাথোন পানী-পানী আৰু পানী। আৰু বৃহৎ বৃহৎ ফেনিল চৌবোৰ। চৌবোৰে আহি একো একোবাৰ বীতাৰ ভৰি মুখৰ তিৱাই ধৈ যায়হি। নিঃশব্দে কেইটোপালমান চকুলো গালৰ ওপৰোদি বাগৰি আহি সাগৰৰ পানীৰ লগত মিলি গ'ল।

চিঞৰি চিঞৰি কালিবলৈ মন গ'ল বীতাৰ। সৰ্বশক্তি প্ৰয়োগ কৰি আই-ভানক চিঞৰি চিঞৰি মাতিবলৈ মন গ'ল। কিন্তু ক'ত আইভান। বুকুৰ ভিতৰত কিহবাই ডোলপাৰ কৰি উঠিল। ক'ত গ'ল বীতাৰ অন্তৰৰ ভিতৰৰ জীৱনৰ বিণাল তবংগ উদ্দাম অনুভৱ? শক্তিৰ, উৎসাহৰ, কল্পনাৰ, আনন্দ-উদ্দীপনাৰ, সৌন্দৰ্যৰ বাধুৰ্যৰ সেই মন-প্ৰাণ পাগল কৰা উদ্দাম বাধা বন্ধহীন গতিবেগ। আইভানৰ প্ৰেম আইভানৰ ভাল পোৱা—সকলো শেষ হৈ গ'ল এনিশাৰ সামান্য এটি দুৰ্ঘটনাতে। এই দুৰ্ঘটনাৰ ফলত ভগৱানে একমাত্ৰ বীতাৰ কাৰণেই কৰিছিল নেকি? আইভানক বীতাৰ পৰা আঁতৰাই নিবলৈকে এই ষড়যন্ত্ৰ ভগৱানৰ। ওহে! হ'ব নোৱাৰে। এই বীপটোত বীতাই শেষ দিনলৈকে আইভানৰ বাবে অপেক্ষা কৰিব। বীতাৰ দুৰ্ঘটনাত, আইভান বাচি আছে আৰু বীতাক বিচাৰি এদিন এই বীপত পদাৰ্পণ কৰিবই।

বীৰে বীৰে বীতা পুনৰ উভতি আহিল আগদিনা আশ্ৰয় লোৱা ঠাই ঋণলৈ। নিজৰাৰ পানীৰে মুখখন পখালি দিনটোৰ আহাৰৰ সন্ধানত পুনৰ নিজৰাৰ পাৰে পাৰে অগ্ৰসৰ হ'ল। আগদিনা আৱিষ্কাৰ কৰা গছ জোপাৰ পৰা কেইটামান ফল আৰু দুটামান নাৰিকল আশ্ৰয় লোৱা ঠাইডোখৰত গোটাই ল'লে। কিন্তু নাৰিকল দুটাৰ বাকলি গুচাবলৈ শিলত মৰিয়াই মৰিয়াই বীতা ভাগৰি পৰিল। এটা নাৰিকলৰ একাল বাকলি গুচাই পুনৰ চেষ্টা নকৰি ধৈ দিলে। স্মৰত উঠা ছোৱালী বীতা, ইমান শাৰীৰিক কষ্ট কৰাৰ অভ্যাগ নাই।

ইতিমধ্যে বেলি ডালেখিনি উঠিল। বীপটো ক্ৰমে গৰম হৈ আহিল। দুটামান ফল খাই বীতাই নিজৰাৰ পানীতে গাটো ধুবলৈ মন কৰিলে। পিছি থকা স্পষ্ট চাৰ্ট আৰু কৰ্ভুৰৰ ব্ৰীচেচটো ধুলি বীতাই শিল এটাৰ কাষত থ'লে। তাৰ পিছত চাবিওকালে এবাৰ চাই স্নেক্চৰ তলত পিছা বিকিনি আৰু বুটোও ধুলি সম্পূৰ্ণ উলংগ হৈ নিজৰাটোৱে নাথি গ'ল। পাহাৰটোৰ পৰা পোনে পোনে খিৰ হৈ যি ঠাইত নিজৰাটো পৰিছে সেই ঠাইতেই পানী এবুকু দ; বাকী অংশত একাধুত কৈও কম। সেই ঠাইতেই গা ধুৱে বীতাই। 'নীতল পানীখিনিৰ পৰা উঠি আহিবলৈ বীতাৰ মন নগ'ল। অনেক সময় ধৰি পানীতে বীতাই মাথুৰি মাথুৰি থাকিল।

এটা সময়ত পানীৰ পৰা উঠি আহি গাটো শুকুৱাবলৈ বহল শিল এটাৰ ওপৰত আঁঠু কাঢ়ি বহিল। সোণালী চুলিখিনিৰ পৰা টোপ টোপটক পানীবোৰ গাৰ ওপৰেদি পিচলি গৈ শিলটো ভিঙাই দিছিল। বীতাৰ নিজকে পৃথিৱীৰ আদিত মানৱ যেন লাগিল।

দেহাটো সম্পূৰ্ণ শুকুৱাৰ পিছত বীতাই এটা এটাৰে কাপোৰবোৰ পুনৰ পিন্ধি ল'লে। কেই বিনিমি মানৱ পিছত দুটামান ফল পুনৰ খাই বীতাই শিলটোৰ আঁৰতে সামান্য বিশ্রাম কৰিলে। নাৰিকল এটা ভাঙিবলৈ পুনৰ চেষ্টা কৰাৰ কথা ভাবিলে যদিও অলসভাৱে চকু দুটা মুদি শুই পৰিল।

এনেদৰে আৰু ইয়াত কিমানদিন পাৰ কৰিব লাগিব কোনে জানে? নাৰিকল খাব সেই ফলটোত সময় পোৱা নাযাব। তাৰ পিছত? তাৰ পিছত গাৰ পৰা পাৰে পাৰে কোকোঁৱা আৰু শাবুক বিচাৰিব লাগিব, নিজৰাত মাছ ধৰিব লাগিব আৰু সেইবোৰ কেঁচাই কেঁচাই খাব লাগিব। ভাবিলেই মিল লাগে। কিন্তু জীয়াই থাকিব লাগিব। অৱশ্যে আইভানৰ কাৰণে, আইভানৰ প্ৰেমৰ কাৰণে। কিন্তু এই বীপটোৰ অধিবাসীবোৰৰ হাতত যদি কেনেবাটক বীজ পৰে? আৰু সিহঁত যদি নংগাদক হয়? সেইবোৰ কথা ভাবাৰ লগে লগে বীতাৰ বুকখন কঁপি উঠিল।

কিছু সময়ৰ পিছত বীতা পুনৰ উঠি বহিল। আধা বাকলি শুচাই খোৱা নাৰিকলটোৰ বাকীখিনি শুচাবলৈ এটা দীঘলীয়া ভোঙা শিল বিচাৰি আনি নাৰিকলটোৰ ওপৰত আঘাত কৰিবলৈ ধৰিলে। এনেদৰে খুশিহাঁওতে খুশিহাঁওতে বীতাৰ হাতখন বিৰাই গ'ল। অৱশ্যে বাকলিবোৰ নাৰিকলটোৰ পৰা একত্ৰাবলৈ সমৰ্থ হ'ল। এটা স্বস্তিৰ নিশ্বাস এৰি নাৰিকলটোৰ টান খোলাটোত শিলটোৰে পুনৰ আঘাত কৰিলে। নাৰিকলটো দুফাল হ'ল। ভিতৰৰ পানীখিনি হেঁচাহ পনুৱাই খাই বীতাই শিলটো দুবলৈ ভলিয়াই দিলে। এটাৰ পৰা এটা শিলত পৰি ক্ৰমান্বয়ে ডললৈ গৈ সৰু শিল টুকুৰা নিজৰাটোৰ পাৰত গৈ পৰিল। নাৰিকল দুফাল শিলত খুশিহাঁই খুশিহাঁই সৰু সৰু অংশত পৰিণত কৰি বীতাই এডোখৰ সুখত ল'লে। লগে লগে চৰকি উঠিল বীতা। সুখত বিভিন্ন চৰাইৰ পাখি, অন্ধৰ ছালেৰে আবৃত তিনিজন বীপ বাসী থিয় হৈ আছে। তিনিওৰে হাতত সূতীক বাঁটী আৰু তিনিওৰে বীজ বীতাৰ ওপৰত নিবন্ধ। বীতাই এটা চোক মিলি পিহলৈ চালে। পিছ কালেও থিয় হৈ আছে কেইবাজনো বীপবাসী। আটাইৰে দেহত একেধৰণৰ চৰাইৰ পাখি আৰু অন্ধৰ ছালেৰে ভৈয়াৰী পোছাক। বীতাৰ সুখৰ পৰা আত্ম খোঁজ

নাৰিকল টুকুৰা খহি পৰিল। কপালভ নুজাৰ দৰে বিন্দু বিন্দু ধাৰৰ টোপালবোৰ জিলিকি উঠিল। এনে লাগিছিল যেন এই মুহূৰ্ত্ততে জ্ঞান হেৰুৱাই শিলটোৰপৰা বাগৰি তলত পৰিব। তুল কৰিলে বীতাই। বোৰহয় তললৈ পেলাই দিয়া শিলৰ শব্দ শুনিয়েই এই বীপবাসীবোৰে বীতাক সেৱা পালে। হয়তো তেতিয়া ইহঁত চিকাৰৰ সন্ধানত এই পথেৰেই আহিছিল।

বীতাৰ শৰীৰৰ সমস্ত তেজ যেন জমি গৈ বৰক শীতল হৈ পৰিছে।

মুঠো ঘূৰিবলৈ ধৰিলে বীতাৰ। সমুখৰ কেইজনে বীতালৈ বাঠী চোৱাই ধীৰে ধীৰে ওপৰলৈ উঠি আহিল। বীতাই চকুৰে অন্ধকাৰ দেখিলে। তীব্ৰ জোৰেৰে এটা চিংকাৰ কৰি শিলটোৰ পৰা বীতা তললৈ বাগৰি পৰিল।

বীপবাসী কেইজনে বীতাক তৎক্ষণাৎ ধৰি পেলালে। আটাইবোৰে কিছু সময় ধৰি বীতাক অৰাক হৈ চালে। এটাই বীতাই সোণালী চুলিবোৰ লিৰিকি বিগাৰি আন কেইটাক অৰোধ্য ভাষাৰে কিবা ক'লে। কেইজনমানে বীতাৰ হাত আৰু ভৰি গছৰ নতাৰে ভালদৰে বান্ধি তাৰ মাজেৰে বাঠী এডাল স্কুৱাই কান্ধত তুলি ল'লে আৰু সেইদৰেই আটাই কেইজন অৰণ্যৰ মাজে মাজে আগ বাঢ়িল।

হাত আৰু ভৰিত টান পৰাত কিছু সময়ৰ পিছত বীতাই জ্ঞান ধুৱাই পালে। প্ৰথমতে তেনেদৰে গৈ থকা অৱস্থাত বেচেৰীয়ে বুজিবই পৰা নাছিল পিছত গম পালে যে সেই অগভ্ৰ দলটোৱে শূন্যপদ জন্তুৰ দৰে বান্ধি দাঙি লৈ গৈ আছে।

অৰণ্যখন বীতাই যিমান বহল বুলি ভাবিছিল, প্ৰকৃততে সিমান বহল নহয়। কিছু দূৰ যোৱাৰ পিছতে অৰণ্যৰ শেষ হ'ল আৰু এখন নদীৰ পাৰত আটোয়ে উপস্থিত হ'ল। বীতাক পাৰত নমাই হাত ভৰিৰ বান্ধবোৰ খুলি দিলে। নদীৰ পাৰত কেইবাখনো সৰু সৰু নাও। এখনত খুব বেছি তিনিজন উঠি যাব পাৰে। বীতাক লৈ দলটো নাওবোৰত উঠিল। লগে লগে নাওবোৰে সিপাৰলৈ চাপলি বেলিলে।

নদীৰ সিটো পাৰত অনেক সৰু সৰু জুপুৰী ঘৰ বীতাৰ দৃষ্টি গোচৰ হ'ল। তাৰে ভিতৰত এটা ঘৰ বৰেটো ডাঙৰ। ঘৰটোৰ ভিতৰৰ পৰা ধোৱাৰ কুণ্ডলী ওলাই বজাহত মিলি গৈছে।

ইতিমধ্যে বীতাই জীৱনৰ বাৱা এৰি দিছে। ইহঁতে এনেদৰে বীতাক কঢ়িয়াই অনা নাই। নিশ্চয় গাঁৱলৈ নি জীৱাই জীৱাই পুৰি ৰাৰ। বৃত্যু বেতিয়া অজ্ঞানভাৱী, সেই বিষয়ে চিন্তা কৰি বা ভুল কৰি লাভেই বা কি হ'ব।

সৰু নাওবোৰ টুলং ভুইকৈ আগবাঢ়ি গৈ থাকিল। বীতাই আদিবাসী-বোৰলৈ চালে। ডঃ হেন্ৰি-টাৰ কিতাপৰ কথালৈ মনত পেলালে। পৃথিৱীৰ

চুকে কোণে থকা বিভিন্ন জাতি উপজাতিবোৰৰ বিশেষকৈ অসভ্য আদিবাসীবোৰৰ বিষয়ে লিখা ডঃ হেমিল্টনৰ কিতাপখনত এই জাতিটোৰ কথা লিখা আছে নাই বীতাই মনত পেলাবলৈ চেষ্টা কৰিলে। ঘৰৰ আকৃতি, নাও আৰু ইহঁতৰ বেশভূষালৈ চালে ইহঁতক অসভ্য শাপাতে জাতিৰ দৰেই লাগে। এই জাতিটো যদি শাপাতে জাতি হয় তেন্তে ডঃ হেমিল্টন এই বীপত পদাৰ্পণ কৰিছিল। আৰু এইটো এটা প্ৰকাণ্ড বীপ; ইয়াতে পাঁচ ছটা অসভ্য আদিবাসীৰ দল থাকিব লাগিব। পৃথিৱীৰ বিভিন্ন প্ৰান্তৰৰ অসভ্য আদিবাসীৰ বিষয়ে বীতাই যথেষ্ট জ্ঞান আছে। আমাৰ অৱবাহিকাত থকা অনেক আদিবাসী বীতাই দেখিছে। কিছুমান জাতি ইতিমধ্যে পৃথিৱীৰ বুকুৰ পৰা নিশ্চিহ্ন হৈ গৈছে।

তেন্তে বীতাই সঁচাকৈয়ে শাপাতে জাতিৰ ছাতত পৰিল। তেন্তে এই বীপটোৰ নামেই নাভাবো যিটো নাম ডঃ হেমিল্টনে দিছিল। শাপাতেবোৰে যুদ্ধো হিচাপে ধেনুকাঁড়, বাঠী, কঁ দিয়া বিষাক্ত কাঁড়ৰ দল (Blow Arrow), কুঠাৰ আদি ব্যৱহাৰ কৰে। ইহঁতৰ জীৱনৰ বেছি ভাগ সময় যুদ্ধতে লিপ্ত হৈ থাকিব লগা হয়। কাৰণ ইহঁততকৈও শক্তিশালী হিংস্ৰ জাতি হোৱেণা, মুন্দিয়া আদিয়ে শাপাতেৰ গাওঁ প্ৰায়ে আক্ৰমণ কৰে।

প্ৰথম নাওখন পাৰত লগাৰ লগে লগে তাৰ আৰোহী দুজন একে জাপে পাৰত উঠি বিষাক্তবদে লৰ দিলে ঘৰবোৰৰ ফালে। কন্তকৰ ভিতৰতে আদিবাসীবোৰৰ এটা ডাঙৰ দল, আটাইবোৰেই প্ৰায় উলংগ, নদীৰ পাৰত থিয় হৈ অংগী ভংগী কৰি কথা ক'বলৈ ধৰিলে।

ইতিমধ্যে আন কেইজন নাও আহি পাৰত লাগিল। বীতাক লৈ আটাই কেইজন নাৱৰ পৰা নামিল। বীতাক দুজনে দুবাহুত ধৰি প্ৰায় চোচোৰাই নিয়া দি লৈ গ'ল আৰু আদিবাসীবোৰৰ হাতত থিয় কৰিলে। আদিবাসীবোৰে বীতাক ঘেৰি চাবলৈ ধৰিলে আৰু অংগীভংগী কৰি সুখেৰে চিঞৰি চিঞৰি কিবা ক'বলৈ ধৰিলে। মাইকীবোৰেই কোফাল বেছি। মতাৰোৰ গম্ভীৰ। বীতাই নিৰ্হাঙ্গলৈ ভৱাৰ্ত্ত দৃষ্টিৰে চাই ব'ল। যুধ শুকাই টেৰি যেন হ'ল। মাইকীবোৰৰ দেহত একো আবৰণ নাই বুলিলেই হয়। মাত্ৰ বুকুত এডাল গছৰ পাতৰ বহল দালাৰ দৰে আবৰণ। মতাৰোৰ এচাম সম্পূৰ্ণ উলংগ। এচামৰ বঁকালৰ পৰা তল-ছোৱা গছৰ ছালৰ আবৰণ। কিছুমানৰ দেহত আকৌ চিত্ৰ-বিত্ত্ৰ আঁক-বাঁক।

এনেতে বিশাল চেহেৰাৰ এখন কিছুত কিয়াকাৰ নৌক আহি বীতাক সমুখত থিয় হ'ল। নানা বস্ত্ৰ পাখিৰে সুৰুত সুৰুত, বিবিধ জৰুৰ বাঁজেৰে ভেঁৱাবী কঁঠৰাৰ, হাড়ৰ কাহজে অনুৰূপ বাঁজৰ থাক, বুৰবল বজা, ক'লা আৰু বগা বৰেৰে

চিত্ৰিত, কঁকালৰ পৰা নিম্নাংশ চৰাইৰ পাখিৰে স্তম্ভৰ ভাবে তৈয়াৰ কৰা আৱৰণ পিন্ধা এই বিশাল চেহেৰাৰ লোকজন জাতিটোৰ বজা বুলি বীতাই অনুমান কৰিলে।

বজাই বীতালৈ কিছু সময় চাই থাকি সোঁহাতখন ওপৰলৈ তুলি কিষাকিষি অৰোধ্য ভাষাত চিঞৰি ক'বলৈ ধৰিলে। লগে লগে কেইজনমানে বীতাকলৈ ঘৰোৱাৰ ফালে আগবাঢ়িল। বীতাৰ তেতিয়া মৃতপ্ৰায় অৱস্থা।

এডোখৰ মুকলি ঠাইত বীতাক থিয় কৰি আটাইবোৰ পুগৰ ঘূৰণীয়াকৈ থিয় হ'ল। বজা এডোখৰ ওখ আসনত বহিল। বজাৰ কাষতে বহিল বজাৰ মহিষী। কন্ডেক পিছতে সৰ্বদেহতে ক'লা বং সনা আঁঠিল দেহৰ এজন আদিবাসী আহি বীতাৰ সমুখত থিয় হ'ল। তাৰ এহাতত এডাল হাড় আৰু আনখন হাতত দুডাল মান সৰু পাঁজৰডাল। হাতত লৈ থকা হাড়ডাল বোধহয় মানুহৰে হাড়। বীতাই মানুহটোলৈ চাৰেটো বুজিলে যে ই গাঁৱৰ জাতিৰ মঙল চাওঁতা আৰু ভৱিষ্যত বজা।

মানুহটোৱে বিকট জোৰেৰে চিঞৰি উঠিল। সেই চিঞৰত বীতা উচপ খাই উঠিল। তাৰ পিছত মানুহটো কঁপিবলৈ ধৰিলে ভীষণ ভাবে। কঁপি কঁপি মানুহটোৱে মুখেৰে কিছুমান অজুত শব্দ কৰি বীতাৰ চাৰিওফালে জপিয়াই জপিয়াই ঘূৰিবলৈ ধৰিলে। তাৰ পিছত দীঘল চুলিৰে সৈতে মূৰটো জোকাৰি জোকাৰি বজাৰ ওচৰ চাপি ছাতৰ হাড় ভালেকে বাঢ়ি কিছুমান ত্ৰিভুজ, চতুৰ্ভুজ আৰু আনখন হাতৰ গছৰ সৰু ডাল কেইটা তাৰ ওপৰত পেলাই দিলে। বজা থিয় হ'ল আৰু মঙল চাওঁতাজনৰ মুখলৈ চালে।

: ইনি আমা কাঙেলা। —মঙল চোৱা মানুহটোৱে চিঞৰি উঠিল।

: পিনু ইচা কামা। —বজাই সোঁহাতখন দাঙি মানুহবোৰলৈ চাই ক'লে।

: মা কা মা। —সকলোৱে একেলগে চিঞৰি উঠিল।

মঙল চাওঁতাজনে হাঁহিলে আৰু বীতাৰ ওচৰলৈ আহি হাড় ডাল বীতাৰ মূৰৰ চাৰিওফালে ঘূৰালে। এনেতে উলংগ নাৰী এজনীয়ে হাতত কাঠৰ বাটি এটা লৈ বীতাৰ ওচৰলৈ আহিল। বাটিটোত হালধীয়া বহুৰ ডাঠ পানীৰ। পানীৰখিনি মানুহজনীয়ে বীতাৰ মূৰত ঢালি দিলে। লগে লগে আটাইবোৰে কিছুমান অৰোধ্য শব্দেৰে একেলগে চিঞৰি উঠিল। তাৰ পিছত আৰু এবাটি পানীৰ জলা হ'ল। বাটিৰ পানীৰখিনিৰ স্বৰণ পাছল বগা আৰু মনস্ব কৰ। মঙল চোৱা জনে হাতত বাটিটো লৈ তাৰ ওপৰেদি দুখাৰ মান হাড়ডাল ঘূৰাই পানীৰখিনি বীতাৰ হাতত তুলি দি থাৰলৈ ইংগিত দিলে। বীতাই মজ্জাৰে এবাৰ বাটিৰ পানীৰখিনি আৰু আনবাৰ মঙলচোৱা মানুহটোৰ ডাল লেপৰীয়াৰ মুখখনলৈ

চালে। অভিব্যক্তিহীন এখন মুখ। মুখ চাই ইহঁতৰ মনৰ ভাৱ বুজা কঠিন। আৰু ইহঁতৰ আদেশ নিৰ্দেশ মতে কাম নকৰামানে মৃত্যু অনিবাৰ্য। এনেদো সিহঁতে এৰি নিদিয়ৈ। এয়া যদি বিহ হয়, বিহ খাই মৰাই ধেমঃ। বীতাই পানীখিনি একেৰামতে পি পেলালে। খাদ্যটো ধোৱা নহয়। ভাৰ মাৰিকল পানীৰ লগত আৰু কিহৰাৰ সংমিশ্ৰণ।

বজাই সোঁহাতখন ওপৰ কালে উঠালে।

লগে লগে বীতাক এটা ঘৰৰ ভিতৰলৈ লৈ যোৱা হ'ল। ঘৰটোৰ ভিতৰতে এটা খুটাৰ সৈতে সিহঁতে বীতাক বান্ধি থৈ ওলাই আহিল। বীতাৰ আৰু মুছিবলৈ বাকী নাথাকিল যে ইয়াৰ পিছত তাইৰ কি শাস্তি হ'ব পাৰে। দুবাৰি চকুলো বৈ আহিল তাইৰ দুগালেদি। মনত পৰিল প্ৰেমিক আইতানলৈ তাইৰ মৰমখনলৈ আৰু তাইৰ জন্মভূমিলৈ। সকলো সপোন ধূলিসা হৈ যাব। ডঃ হেমিল্টনে বৰ্ণোৱা মতে ইহঁতেই শাপাতে জাতি। বীতাক বোৰহয় বাৰি থৈছে পুণিমাৰ নিশাতলৈ। প্ৰতি পুণিমাৰ নিশাতে ইহঁতে ইহঁতৰ আৰাধ্য দেৱতাৰ ওচৰত নবলি দিয়ে। সচৰাচৰ নবলিৰ কাৰণে ইহঁতে চোৰেণী বা মুছিয়া জাতিৰ গাওঁ-বোৰ আক্ৰমণ কৰে। আৰু সিহঁতৰ মানুহ ধৰি আনি পুণিমাৰ নিশা নবলি দিবৰ কাৰণে বাৰি থয়।

এতিয়া ইহঁতৰ পৰা বাচি যোৱাৰ কথা চিন্তাই কৰিব নোৱাৰি। নিশ্চিত মৃত্যুৰ দিন সমাগত। পুণিমালৈ হয়তো আঠ ন দিন আছে। ইমানেই আনুস বীতাৰ।

এনেতে ঘৰটোৰ ভিতৰলৈ এজন শাপাতে বুৰক সোমাই আহিল। তাৰ এহাতত এডাল বাঠী আৰু আনখন হাতত আপেলৰ দৰে এটা ধুনীয়া কল। বীতাই বুৰকলৈ কোতুহলেৰে চাই ব'ল। বুৰকৰ দেহৰ বৰণ তামৰ। সমস্ত শৰীৰ ঘৰ্মাক্ত। ভিত্তিত হাড়ৰে ভৈৱাৰী এথাৰ মানা। দুহাতত কাঠেৰে ভৈৱাৰী দুডাল বহল থাক। ককালৰ পৰা নিম্নাংশ গছৰ ছালেৰে আবৃত। দুকাণ্ড কাঠেৰেই ভৈৱাৰী কিবা দুডাল ওলোৱাই বন্ধা আছে।

সি বীতালৈ চাই হাঁহিলে। তাৰ হাঁহিত কোনো বিদ্ৰূপ বা বিংগ্ৰহাৰ ভাৱ নাই। কৰুণাৰ ভাৱহে ফুটি ওলাল। আচৰিত মান্সিন বীতাৰ। সি বাঠীডাল বেৰ এখাত আঁঠুজাই বাৰি কনটো লৈ বীতাৰ ফালে আগবাঢ়িল। বীতাৰ মুখৰ ওচৰত কনটো ধৰি সি বীতাক ধাবলৈ ইংগিত দিলে। বীতাই অস্বাভাৱিক ভাৱে তাৰ মুকলি আৰু আনৰাৰ কনটোলৈ চালে। সি বুকেৰে কনটো সঁক অংগী জৰীয়ে বীতাক বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিলে। বীতাই বিধিৰি মুছিলে তাৰ

ভাৰ্ঘৱ হ'ল যে, : ফলটো বেগেতে খাই নোৱা; নহ'লে কোনোবাই আহি দেখিব। আৰু কোনোবাই দেখিলে তাৰো বন্ধা নাই। সি নবমতহে বীতাইল ফলটো আনি দিছে।

বীতাই তাৰ হাততে ফলটো কামুৰি কামুৰি খালে। কাৰণ বীতাৰ হাত দুখন বন্ধা আছিল। বীতাই ফল খোৱা দৃশ্যটো দেখি তাৰ বৰ আনন্দ লাগিল। ফলটো খোৱাৰ পিছত বীতাই তাৰ মুখলৈ চাই এটা কৰুণাৰ হাঁহি মাৰিলে। তাৰ পিছত সি অংগ, ভংগীৰে বীতাক পুনৰ কিবা বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিলে। বীতাই অলপ বুজিলে, অলপ নুবুজিলে। সি বুজাব খুজিছে যে সুবিধা পালেই সি বীতাক মুক্তি দিব আৰু সি জীয়াই থকা অৱস্থাত কোনোৱে বীতাৰ একো কৰিব নোৱাৰে।

বীতাৰ তেতিয়া মনত পৰিণ ভাঃ হেমিল্টনৰ লিখনি। শাণাতে জাতিৰ কোনোবা পুৰুষে কোনোবা নাৰীক ভাল পালে প্ৰথমতে এটি সুস্বাদু ফল উপহাৰ দিয়েহি। আৰু সেই ফলটো যদি নাৰী গৰাকীয়ে খায়, তেন্তে বুজিব লাগিব যে যুৱকৰ প্ৰেমত পৰিবলৈ আৰু জীৱন লগৰী হ'বলৈ নাৰী গৰাকীৰ কোনো আপত্তি নাই। তাৰ লগে এই যুৱকে বীতাক জীৱনৰ লগৰী স্বৰূপে পাবলৈ বিচাৰিছে। ই কেনেকৈ সম্ভৱ হ'ব পাৰে? এই অসভ্য যুৱকটোৰ লগত জীৱন কটোৱাতকৈ বড়ুৱেই শ্ৰেয়।

যুৱকে বীতাৰ সোণালী চুলিখিনি লিৰিকি বিনাৰি চালে। নিজৰ গালতে সানিলে। তাৰ বৰ পচন্দ হৈছে চুলিখিনি। বীতাৰ অসহ্য লাগিলেও উপায় নাই।

এনেতে কাৰোবাৰ খোজৰ শব্দ শুনি যুৱকে ততাতিকে হাতত বাঠীভাললৈ পিছ ফালেদি ওলাই গ'ল।

॥ তিনি ॥

প্রকাণ্ড জুই একুৱাৰ চাৰিওফালে শাপাতে জাতিৰ পুৰুষবোৰে চৰাইৰ বিভিন্ন বঙৰ পাৰিৰে সজ্জিত হৈ হাতত একোডাল বাঠী লৈ শাৰী পাতি ছাবৰ চেৱে চেৱে নাচিবলৈ ধৰিলে। এটা দিন্ত শাপাতে জাতিৰ বজা আৰু ধানী ওখ আগন্ত বহি নৃত্য উপভোগ কৰিছিল। আনটো দিন্ত কেইবাজনো বন্দীক বান্ধি বধা হৈছিল। বন্দীবোৰৰ ভিতৰত বীতায় আছিল। বীতাৰ দুই অঙ্গ অৱশ।

তেতিয়া নিশা প্ৰায় বগেট হৈছে। মঙ্গলপকৈ জলা জুইকুৱাৰ পোহৰতে ঠাইৰও পোহৰ হৈ আছে। আকাশত বেৰ। নৃত্যবত মানুহবোৰৰ বীতায় চিঞৰ, ডাৱৰ প্ৰচণ্ড শব্দবোৰে বীতাৰ বুকুত আতংকৰ স্ফট কৰিছিল। কাননা কৰিলেও বীতাই এনে ডাৱৰৰ মৃত্যু কাননা কৰা নাছিল। বীতাৰ লগত বান্ধি গোৱা বন্দী দুজনৰ অৱস্থা আৰু সাংঘাতিক। প্ৰায় অৰ্দ্ধমৃত। বোকলতি প্ৰায় নোপ পাই গৈছে। চেতনাহীন আঙুৱাৰ দৰে মাত্ৰ জুই কুৱাৰ ফালে চাই আছে।

এনেতে বঙৰ চোৱা মানুহটো আহি জুই কুৱাৰ ওচৰত থিয় হৈ হাতৰ মুঠিৰ পৰা কিবা অলপ জুই কুৱাত পেলাই নিলে। আনবোৰে উল্লাসত চিঞৰি উঠিল। ছাবৰ শব্দ বেছি হ'ল। বঙল চোৱা মানুহটোৱে ডাৱাক দুটীয়ে বন্দী বোৰলৈ চালে। বীতায়ে এবাৰ কাষৰ বন্দী দুজনলৈ লক্ষ্য কৰিলে। এজন ইংৰাজ আৰু আনজন বোম্বৰ প্ৰাচাৰ।

বঙল চোৱা মানুহটোৱে অলি থকা আৰু পোকা ধৰি এডাল হাতত তুলি লৈ বন্দীবোৰৰ ফালে আঙুৱাই আছিল। বীতাই সত্বে লক্ষ্য কৰিলে বঙল চোৱা মানুহটোৱে। সেই মানুহটোৰ পিছে পিছেই আঙুৱাই আহিছে সেই বৃত্তকজন, বিজনে বীতাক প্ৰেম নিবেদন কৰিছিল। বৃত্তকক দেখি বীতাক কিছু আশ্বস্ত হ'ল। কিন্তু বৃত্তকৰ চকুৱে মুখে আতংকৰ চিন।

বীতাৰ বাহিৰে আন দুজন বন্দীয়ে হঠাৎ আতংকত চিঞৰি উঠিল। বোম্ব হৰ কিবা বিশেষ উদ্দেশ্য পাইছিল দুয়োৱে। দুয়ো জনেই হঠাৎ বীতাকখনে 'মুখাৰে'ৰ দুৰ্ভৱীয়া বাতী।

মঙল চোৱা মানুহটো আহি ইংৰাজ বন্দীজনৰ সমুখত থিয় হ'ল। পিছে পিছে আহি থকা সেই বুকুৰজনে এটা স্বস্তিৰ নিশ্বাস এৰিলে। বন্দীজনৰ মুখখন আতংকত বিৰণ হ'ল। চিঞৰিবলৈকো তেতিয়া তেওঁৰ শক্তি নাই। মঙলচোৱা মানুহটোৱে বুৰবে কিবাকিবি ভোৰ ভোৰালে। ইংৰাজ বন্দীজনে সৰু শিশুৰ দৰে কোপাবলৈ ধৰিলে। মঙলচোৱা মানুহটোৱে হাতৰ অলপ্ত খুঁজি ইংৰাজ বন্দীজনৰ পেটত লগাই সজোৰে হেঁচি ধৰিলে। বন্দীজনে প্রচণ্ড জোৰেৰে আৰ্ত্তনাদ কৰি উঠিল। বীতাই সেই দৃশ্য সহ্য কৰিব নোৱাৰি চকু মুদিলে। জানজন বন্দীয়ে আনকালে মুখ ঘূৰালে।

শাপাতে অধিবাসীবোৰে পুনৰ বীতংস নাচ আৰু চিঞৰ আৰম্ভ কৰিছিল। সেই চিঞৰত মল পৰি গ'ল ইংৰাজ বন্দীজনৰ প্ৰাণ কাড়ৰ চিঞৰ। মঙলচোৱা মানুহটো জাঁজৰি গ'ল। ইতিমধ্যে ইংৰাজ বন্দীৰ প্ৰাণবায়ু উৰি গৈছিল। কেইজনমান শাপাতে বুকুৰ আহি ইংৰাজ বন্দীৰ হাত ভৰিব বান্ধ খুলি লৈ গ'ল জুই কুৰাৰ ওচৰলৈ আৰু এডাল কাঠত হাত ভৰিবোৰ বান্ধি জুইৰ ওপৰত ওলোকাই দিলে। বীতাই আৰু সেই দৃশ্য চাব নোৱাৰিলে।

কিছু সন্ধীৰ পিছত বীতাক সেই ঠাইৰ পৰা আগতে বন্দী কৰি ধোৱা ঘৰটোলৈ লৈ যোৱা হ'ল। তাইক হয়তো পুৰিমাৰ কাৰণে বাধিলে, দেৱভাষ আগত বলি দিবলৈ। এনে ভয়াবহ বীতংস ঘটনা বীতাই সপোনতো কল্পনা কৰা নাছিল। বোধহয় ইতিমধ্যে সেই প্ৰাচ্যৰ বন্দীজনৰো একে অৱস্থা হৈছে। বন্দী দুজনৰ অৰ্দ্ধসিদ্ধ মাংস গিহঁতে হয়তো ইতিমধ্যে খাবলৈ আৰম্ভ কৰিছে। উহ, আৰু কল্পনাই কৰিব নোৱাৰি। বীতাৰ মূৰ ঘূৰাই গ'ল। কি বীতংস দৃশ্য।

নিশা শেষ হ'বলৈও ত্ৰেতিয়া ঘাটী সময় বাকী। কাৰোবাৰ খোজৰ সামান্য শব্দতে বীতাৰ চৌপনি ভাগি গ'ল। সমুখৰ দুৱাৰৰ সামান্য কঁকটোৰে সোৱাই অহা বাহিৰৰ পোহৰত বীতাই দেখা পালে মানুহৰ অৱয়বৰ এটা ছায়াবৃত্তি। ছায়াবৃত্তিটো জৰে আগুৱাই আহিল। বীতাই বুজিলে যে সেই নিশা শেষ নিকেদন কৰা সেই শাপাতে বুকুৰজন। নিশ্চয় কিবা ধোৱা বস্তু লৈ আহিছে।

ছায়াবৃত্তি আগুৱাই আহি বীতাৰ সমুখত থিয় হ'ল আৰু হাতত লৈ থকা সৰু ফল এটা বীতাৰ মুখত লগাই দিলে। অমিষ্কাৰেও বীতাই ফলটোত একাবোৰ বাধিলে। ফলটো শেষ নোহোৱা পৰ্যন্ত বুকুৰে ফলটো বীতাৰ মুখ ওচৰত লৈ থাকিল। তাৰপিছত বুকুৰীয়ে বীতাক ধৰি বীতাক পিছকালৰ দুৱাৰেদি ওলাই গ'ল।

সেই সময়তে হাতত এডাল জৌৰ দৈ এজনী শাপাতে যুৱতী বৰটোৰ ভিতৰলৈ সোমাই আহিল। পিছনত তাইৰ কঁকালৰ ডলছোৱা সানান্য গছৰ ছালেৰে আবৃত। বক উন্নত। শাপোন কঠত বিভিন্ন গছৰ কাঠেৰে ভৈয়াৰ কৰা মণি আৰু সৰু সৰু হাড়ৰ টুকুৰাৰে তৈয়াৰ কৰা মালা। শাপাতে যুৱতীজনীয়ে জৌৰৰ পোহৰত বীতাৰ মুখলৈ চালে আৰু তাৰ পিছত গোটেই বৰটোৰ চুহুৰ-কোণে কিয়া বিচৰাত লাগিল। পিছ কালৰ দুৱাৰ খনেৰেও ভুৱকি নাৰি বাহিৰলৈ চাই পুনৰ বীতাৰ ওচৰলৈ উভতি আহিল। বীতাৰ চকুত অৰাক বিসময়। যুৱতীয়ে জৌৰৰ পোহৰত বীতালৈ এক দৃষ্টেৰে চাই ব'ল। তাইৰ চকুত তীব্ৰ ক্ৰোধ আৰু ঘৃণাৰ আভাষ দেখা পালে বীতাই।

যুৱতীয়ে মুখৰ ভিতৰতে কিয়া ভোবভোবাই বীতাৰ মুখখনত বাওঁ হাতেৰে গান জোৰেৰে ধামুচি ধনিলে। যন্ত্ৰণাত বীতাই চীৎকাৰ কৰি উঠিল। যুৱতীয়ে বীতাৰ গালে মুখে আচুৰিবলৈ ধৰিলে। বীতাই চীৎকাৰ কৰাৰ বাহিৰে আন উপায় নাছিল। এনেতে বৰটোৰ পিছফালেদি অলপ আগতে ওলাই যোৱা যুৱকজন পুনৰ সোমাই আহিল আৰু শাপাতে যুৱতী গৰাকীক পিছ কালৰ পৰা সাৱটি ধৰি দাঙি বাহিৰলৈ লৈ গ'ল। যুৱতী গৰাকীয়ে খঙতে হাততৰি আচা-দিনলৈ ধৰিলে।

বৰটোৰ বাহিৰলৈ নি যুৱকে যুৱতীক থেকেচা নাৰি মাটিৰ ওপৰত পেলাই দিলে। পৰি থকা অৱস্থাৰ পৰাই যুৱতীয়ে খঙত যুৱকক চিঞৰি চিঞৰি ক'লা ক'বলৈ ধৰিলে। যুৱকেও কিবাকিবি চিঞৰি চিঞৰি ক'লে। এটা সময়ত যুৱতী সেই ঠাইৰ পৰা আঁতৰ হ'ল। যুৱকক বাবে বাবে কিয়া শাসনৰ সুৰত কৈ গ'ল। যুৱক বাহিৰতে বহু সময় থিয় হৈ থাকিল। দুয়োৰে ভৰ্তাভকি আৰু বীতাৰ প্রতি যুৱতীৰ আচৰতা আচৰণ আদিৰ পৰা বীতাই অনুমান কৰিলে যে যুৱতী গৰাকী যুৱকৰ প্ৰেমিকা। যুৱক এনেদৰে লুকাই চুৰকৈ বীতাৰ ওচৰলৈ অহাৰ বাবে যুৱতীয়ে ভাল পোৱা নাই। আৰু যুৱতীয়ে বোকাহয় গৰ পাটছে যে যুৱক বীতাৰ প্ৰেমত পৰিছে।

যুৱক পুনৰ সোমাই নাৰি সেই ঠাইৰ পৰাই আঁতৰ হ'ল। বীতাৰ মুখমণ্ডলত স্পষ্ট কৰি বোকা কত স্থানবোৰত ডেজ বিৰিঙি ওলাইছিল। বৰ চেকচেকাৰ্টলৈ ধৰিলে কত স্থানবোৰ। আন দুজন বন্দীৰ দৰে বীতাকো হত্যা কৰি পেলোৱা হ'লে ভাল আছিল। এনেদৰে বন্দী কৰি বীতাক আৰু কিমান দিন বাৰিৰ। কিন্তু আন দুজন বন্দীক অলপ আগতে যি কৃৎসন ৰকণে শাপাতেইহে হত্যা কৰিলে তেনে বৃত্ত্য বীতাৰ কাৰ্য নহয়। কিন্তু বীতা নিশ্চিত যে বীতাৰ ডাৱাত সেই সেই বৃত্ত্যৰেই লিখা আছে। পুৰুষা নিন্দা পৰ্বত হৱড়ে বীতাৰ আত্ম।

পুণিয়ার নিশা শাপাতে বিলাকে আবাধ্য দেহতাব ওচৰত নববলি দিব। আজি
 যি দুজনক হত্যা কৰা হ'ল সেয়া সিহঁতৰ বাধ্যৰ কাৰণেহে।

বীতাৰ চিলবিলকৈ চৌপনি আহিছিল মাত্ৰ, হঠাৎ জ্বনিবলৈ পালে দূৰত
 এক বুকু কঁপোৱা চিংকাৰ। তাৰ লগে লগেই বীতাৰ কাণত পবিল আৰাল বৃদ্ধ
 বনিতাৰ প্ৰাণ কাতৰ আৰ্তনাদ। বীতাৰ বুদ্ধিবলৈ বাকী নাথাকিল যে শাপাতে
 জাতিৰ ওপৰত নিশাৰ অন্ধকাৰৰ সুযোগ লৈ আন এমল উপজাতিয়ে আক্ৰমণ
 চলাইছে। আৰু অশ্রুত শাপাতেবোৰে যৰ দুৱাৰ এৰি প্ৰাণৰ ভয়ত যেনি
 ভেনি পলাইছে। হঠাৎ বীতাৰ চিন্তাত ২তি পবিল। উধাতু ৰাই কোনোবা
 এজন ঘৰটোলৈ সোমাই অহা বীতাই দেখা পালে। ৰোংহয় সেই যুদ্ধটো,
 যি বীতাক ফল বুৱাই গৈছিল।

আন্ধাৰতে হাতৰ অন্ধৰে যুদ্ধক বীতাৰ হাত ভৰি বাহুবোৰ খুলি মুক্ত কৰি
 দিলে আৰু বীতাৰ হাত এখনত ধৰি পিছফালৰ পথটোৱে টানি লৈ গ'ল।
 বীতাই বহু যুদ্ধৰ দৰে যুদ্ধক অনুসৰণ কৰিলে।

সৰ্বাংগ ৰামেৰে জুকলি জুপুৰি হৈ, উজুতি ৰাই, বনৰীয়া কাঁইটৰ আঁচোৰত
 গা চিৰাচিৰ কৰি শক্তিৰ শেষ সীমাত উপস্থিত হোৱাৰ পিছতো বীতাৰ গতি
 স্তব্ধ নহ'ল। যুদ্ধক বজ্জমুঠিৰে বীতাৰ হাতত ধৰি প্ৰায় টানি নিয়াৰ দৰে লৈ
 গ'ল অৰণ্যৰ মাজেৰে। শাপাতে উপজাতিৰ বগতি হান্ধাৰ পৰা ইতিমধ্যে
 অনেক দূৰ আঁতৰি আহিল দুয়ো।

সূৰ্য ৰা চন্দ্ৰৰ পোহৰে এই গভীৰ অৰণ্যৰ ভিতৰলৈ সহজে প্ৰবেশ পথ
 বিচাৰি নাপায়। সেয়ে আন্ধাৰ আৰু পোহৰৰ খেলাৰ মাজেৰেই দুয়ো আগবাঢ়ি
 বাৰ লগা হৈছিল। আৰু কিছুদূৰ আগবাঢ়ি যোৱাৰ পিছতে যুদ্ধক হঠাৎ ৰৈ
 গ'ল। বীতাকো নিঃশব্দে থিয় হৈ থাকিবলৈ ইংগিত দিলে। তাৰ পিছত
 যুদ্ধক বীতাক অৰণ্যৰ আৰু অলপ ভিতৰলৈ টানি নি এজোপা গছৰ তলত
 ৰ'বলৈ ইংগিত দি বুকুৰে সেই ঠাইৰ পৰা আঁতৰ হ'ল। এডোৰৰ জড় পদাৰ্থৰ
 দৰে বীজা থিয় হৈ ৰ'ল গছ জোপাৰ তলত। হাত ভৰিবোৰ অন্ধৰ হৈ গৈছিল
 বীতাৰ। দেহত কতৰ অনু নাই। ডুপুৰি অসংখ্য বনৰীয়া বহুৰ কানোবত
 বীজা অজীৰ্ণ হৈ পৰিছিল। তথাপি উপায় নাই। সামান্য গাটো লবালেই যেন
 বিপদে দেখা দিব। আতংকত উপাহ পৰ্বন্ত বন্ধ হোৱাৰ উপক্ৰম হৈছিল বীতাৰ।

বীতাৰ ওচৰৰ পৰা যুদ্ধক আঁতৰি পুনৰ শিঙাইল সন্তপণে উভতি গ'ল।
 কিবা এটা পক্ষৰ অনুসৰণ কৰিছিল যেন সি। অলপ দূৰ গৈয়েই যুদ্ধক থমকি
 ৰ'ল। কোনোবা এটা ছায়াবৃত্তি সেই কাৰেই আঙুৱাই আহি আছে। যুদ্ধক
 লগে লগে পহু এজোপাৰ আঁৰ হ'ল। ছায়াবৃত্তি ওচৰ চপাৰ লগে লগে যুদ্ধক

তাঁর ওপৰত অগ্নিগাই পৰিল। ছাঁয়াশূন্যৰ মুখৰ পৰা এটা চিংকাৰ বাহিৰ ওজাৰ। ছাঁয়াশূন্য আন কোনো নহ'ল; সেই যুৱকেৰে গ্ৰেয়িকা, যি বীতাৰ মুখৰঙল বাঁচুৰি গভীৰ কতৰ স্ৰষ্টি কৰিছিল।

যুৱতীয়ে যুৱকক চিনি পাই অৰোধ্য ভাষাতে গালি দিবলৈ ধৰিলে। যুৱকে যুৱতীৰ হাতৰপৰা কঁড়িয়া ধেনু আৰু বাঁঠী ভাল কাঢ়ি লৈ সজোৰে মুখত এটা এটা চৰ মাৰিলে। যুৱতী থিয় হ'ল আৰু ঝঙত হিতাহিত জ্ঞান হেৰুৱাই যুৱকক সাৱটি ধৰি মুখত কামুৰি ধৰিলে। যুৱকে জোৰেৰে ঠেলা এটা মাৰি তাইৰ পৰা কোনোমতে মুক্ত হৈ উপৰ্ধুপৰি কেইবাটাও ডুকু তাইৰ বুকু আৰু পেটত মাৰিলে। যুৱতী তাতে অজ্ঞান হৈ পৰিল। যুৱকে এইবাৰ যুৱতীক কাছত তুলি লৈ পুনৰ বীতাৰ ওচৰলৈ গ'ল।

বীতাৰ ওচৰত পিয় হৈ যুৱকে কাছৰ পৰা যুৱতীক নবালে। বীতাই অৰাক হৈ যুৱতীলৈ চালে।

: চুনামী। —যুৱকে যুৱতীলৈ আঙুনিগাই বীতাক ডকোশিয়া উচ্চাৰণ কৰিলে আৰু তাৰ পিছত অংগী ভংগীৰে যুৱতীয়ে কেনেদৰে যুৱকক অনুসৰণ কৰি আহিছিল তাক বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিলে।

বীতাই যুৱকৰ অংগী ভংগী সমূলি বুজি নাপালে বসিও যুৱতীৰে সিহঁতৰ পিছে পিছে আহি আছিল সেই কথা বুজিবলৈ বাকী নাথাকিল। যুৱতীক দেখুৱাই যুৱকে 'চুনামী' বুলি উচ্চাৰণ কৰিছিল। চুনামী বোধহয় যুৱতীৰ নাম। বীতাই মনতে ভাবিলে।

যুৱকে পুনৰ যুৱতীৰ দেহাটো কাছত তুলি ল'লে আৰু বীতাক অনুসৰণ কৰিবলৈ ইংগিত দি পুনৰ অগ্ৰসৰ হ'ল। বীতাৰ আগবঢ়াব শক্তি আৰু নাছিল। কিন্তু যুৱকক অনুসৰণ নকৰিলে হয়তো আকৌ নতুন কিবা বিপদৰ সন্মুখীন হ'ব পাৰে। যুৱক যে বীতাৰ হিতাকাংক্ষী সেই কথাত সন্দেহ নাই। নাপাতে জাতিৰ ভয়াবহ বীভৎস হত্যা প্ৰথাৰ কথা মনত পৰাৰ লগে লগে বীতাই বেন কৰাবাৰ পৰা কিছু শক্তি সুবাই পালে। এই শক্তি ক'বপৰা আছিল বীতাই জাতি নিজেই আচৰিত হ'ল।

এইবাৰ বেছি দূৰ যাবলগীয়া নহ'ল বীতাৰ। কিছু দূৰ গৈয়েই এখন নদীৰ পাৰত উপস্থিত হ'ল। যুৱকে কাছৰ পৰা যুৱতীক নবাই নদীৰ পাৰতে শুৱাই ধ'লে। যুৱতীয়ে জেতিয়াও জ্ঞান সুবাই পোৱা নাই। তাৰ পিছত যুৱক বীতাক সৈতে নদীৰ পাৰে পাৰে কিছু দূৰ আগবাঢ়ি গ'ল। এঠাইত বীতাই আকস্মিক আকলিৰে নদীৰ পৰা পানী লৈ খালে। হাত মুৰবোৰো ডিঙাই ধ'লে। যুৱকে

বৈ জোনৰ পোহৰতে বীতাই চালে। বুৰৰ চুলিৰোৰো তিলাই ন'লে বীতাই। বুৰকে হঠাৎ কিবা এটা ক'লে। বীতাই বুৰকলৈ চালে। বুৰকে ইংগিতৰে মাতি আগবাঢ়িল। বীতায়ো পুনৰ বুৰকলৈ চালে। বুৰকে ইংগিতৰে মাতি আগবাঢ়িল। বীতায়ো পুনৰ অনুসৰণ কৰিলে।

অলপ আঁতৰতে নৈৰ পাৰত কেইখনমান ডোংগা (এবিধ সৰু নাও) বীতাই দেখা পালে। তাৰে এখনত বুৰক উঠিল আৰু বীতাকো উঠিবলৈ ইংগিত দিলে। বীজ উঠি ডোংগাখনৰ এসুৰত আঁউজি বহিল। বুৰকে ক্রান্ত হাতেৰে ব'ঠা চনালে। ডোংগাখন নদীৰ সোঁতৰ বিপৰীতে অগ্ৰসৰ হ'ল।

বীতাই ভৰি দুখন সমুখলৈ মেলি দি ওপৰলৈ মূৰ কৰি এটা স্বস্তিৰ নিশ্বাস এৰিলে। বুৰৰ ওপৰতে জোনটো। জোনৰ ফোনৰ পোহৰ সিচৰিত হৈ পৰিছে নদৰ পানীৰ ওপৰত। নৈৰ তৰংগত মূৰ মূৰ স্তম্ভবলি। চাৰিও কাষৰ প্রকৃতিত অসীম শান্তি বিৰাজমান। নদীৰ একাধত থকা পাহাৰবোৰ অন্ধকাৰৰ অন্তৰালত বিৰাট আকাৰৰ সৈত্যৰ ৰূপ ধৰি বেণ থিয় হৈ আছে। বীতাৰ দেহৰ ভাগৰ যেন অনেকখিনি কৰি গ'ল। জোনাক শিখৰ দৌ দিহাৰ। বীতাৰ বিৰহ ছন্দত জ্যোৎস্নাৰ স্নিগ্ধতাৰ মাজেৰে মানন্দ মানন্দ বিচাৰে। কিবা এক প্রসান্তিত চকু দুটা মুদি দিয়ে বীতাই।

বীতাই যেতিয়া চকু মেলিলে তেতিয়া আকাশত জোনটো আৰু তীব্র নাই। তাৰ পৰিবৰ্তে আছে স্তম্ভবলি নীলা আকাশ আৰু পূৰ্বাকাশত নবোদিত ৰক্তাভ সূৰ্যটো। বীতা লৰানৰিকৈ উঠি বহিল। এটা প্রকাণ্ড বহন নিলৰ ওপৰত বীতা শুই আছে। ওচৰত কোনো নাই। বুৰক জনো নাই। বীতাই অৰাক হৈ চাৰিওফালে চকু ফুৰালে। ঠাইখণ্ড যথেষ্ট ওখ। সেই ঠাইৰ লৰা বহু দূৰলৈকে দেখা যায়। বিখন নদীৰে বীতা আৰু বুৰকজন আওৱাই আৱিষ্টিত সেই নদীখন বীতাৰ চকুত নপৰিল। ডোংগাতে বীতাৰ ইমান গভীৰ চৌপাশি আৱিষ্টিত যে বুৰকে নদীৰে কিমান দূৰ আছিল, তাৰ পিছত বীতাক কাৰুণ্য ভুলি বুৰকে কিমান দূৰ আছিলে বীতাই একো অনুমান কৰিব নোৱাৰিলে।

বিনাটাবলৈ নাৰি বীতা কেইবাৰোজন আওৱাই গ'ল। এনেতে বাৰ্তাকালে সৰু সৰু বোঁদোহা পহৰাবৰ মাজে মাজে কাৰোবাৰ পলকল স্তম্ভ বীতা উচপ খাই উঠি বাৰ্তাকাললৈ দৃষ্টি বুৰালে। লগে লগে দেখা পালে বুৰকক। বুৰকে দুহাতত কিছুমান কল লৈ আওৱাই আৱিষ্টিত। বীতাৰ চকুৰে চকুৰে পৰাও বুৰকে হাঁহিলে। বীতা ধৰকি ব'ল।

বুৰকে কলবোৰ বীতাৰ কলে আগবঢ়ালে। বীতাই কলবোৰ লৈ ইংগিত দিব পানী ক'ত পোৱা যায় সুধিলে। বুৰকে বীতাৰ ইংগিত বুজি নাপাই

বুৰ্জৰ দৰে চাই ব'ল। বীতাই পুনৰ বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিলে। আগদিনা সন্ধীৰ পৰা আঁজনিয়ে আঁজনিয়ে কেনেকৈ পানী ৰাইছিল তাকো অগ্নী জগীবে দেখুৱালে। এইবাৰ বুৰকে বুজিলে। ফলবোৰ শিল এটাৰ ওপৰত থৈ বীতাক লৈ বুৰক অপিৰাই অপিৰাই তললৈ নামি গ'ল। তাৰ জীৰণ আনন্দ।

অলপ দূৰ আগৰুৱাৰ পিছতে বীতাই জনিবলৈ পালে পানীৰ কল কল শব্দ। বোধহয় পাহাৰীয়া নিজৰা।

বীতাৰ অনুশানেই সত্য হ'ল। অলপ দূৰ আগৰুৱাৰ পিছতে দেখা পালে বহু ওপৰৰ পৰা জলধাৰ। পোনে পোনে তললৈ নামি আহি এটা সৰু জলধাৰাত সন্নিবিষ্ট কৰিছে। আকৃ তাৰ পিছতে শিলে শিলে খুন্দিয়াই নামি গৈছে তললৈ। ক্ষীণকান্ত শৈলবাসিনী নিজৰা যেন সোপান বগাই সপিল গতিৰে নামি গৈছে কোনোবা বিশাল নদী বা সমুদ্ৰত আৱৰিগৰ্জন। মিৰলৈ অপূৰ্ণ দৃশ্যবাজি দেখি বীতাৰ এই কেই দিনৰ অশেষ ক্লান্তি যেন ক'ৰবাত নিমিষতে অন্তৰ্ধান হয়।

ক্ষত্ৰেক সময় থকি বোৱাৰ পিছত বীতাই গৈ নিজৰাৰ দীউল পানীৰে হাত মুখবোৰ ভালদৰে ধুই ললে। পিছফালে থিয় হৈ অৰাক হৈ চাই ব'ল শাপাতে বুৰকজনে। বীতাই এবাৰ পিছলৈ ঘূৰি বুৰকলৈ চালে। বুৰকৰ চকুত অৰাক বিষয়। বীতাই হাতেৰে ইংগিত দি ওচৰলৈ মাতিলে। এৰোজ দুখোজকৈ বুৰক আগুৱাই গ'ল। বীতাই বুৰককো হাত মুখবোৰ ভালদৰে ধুৱালে ইংগিতেৰে বুজায়। বুৰকে হাঁহিলে। বীতাই বুৰকৰ হাত এখনত ধৰি পানীলৈ নৰাই লৈ গ'ল আৰু বুৰকৰ মুখত পানী এচলু সানি দিলে। বুৰকে হাঁহি হাঁহি পানীতে ৰাগৰি পৰিল। তাৰ যেন হাঁহিৰ শেষ নহয়। বীতাৰ কাৰিত সি যেন এক বুজাব নোৱাৰা আনন্দ পালে।

এটা সময়ত দুয়ো পানীৰ পৰা উঠি আহিল। বুৰকে এইবাৰ বীতাক হাতত ধৰি শিলে শিলে বগাই পাহাৰৰ ওপৰলৈ লৈ গ'ল। এঠাইত বৈ সি গছ লতাই আৱৰি ৰখা এটা সৰু গুহা বীতাক আঙুনিৰাই দেখুৱালে। গুহাৰ সবুজতে তাৰ নল-ধেনু, বাঠী আদি অজবোৰ বীতাই দেখা পালে। সি আগতেই আহি এইবোৰ তাত থৈ গৈছিল। বীতাক সেই ঠাইতে ব'বলৈ ইংগিত দি সি পুনৰ লৰি বোৱাৰ দৰে তললৈ নামি গ'ল। জ্ঞান দেহৰ অকুৰত শক্তি, কাৰব কিয়জ্ঞা দেখি বীতাই অৰাক হানিলে।

গুহাটোৰ সবুজতে বহি বীতাই গুহাৰ ভিতৰলৈ ঘূৰি চালে। এই গুহা-বোৰেই আঙিনা একালৰ আদিৰ মানুহৰ আশ্ৰয় স্থল। কৰ্মৰ অনন্ত্য মানুহে জেতিয়া বন্দৰ। গৃহ নিৰ্মাণ জেতিয়াৰ মানুহৰ বাবে অজান কঠিন কৰ্ম। ব'ৰ-বৰদুপত,

বাড়ির অন্ধকাৰত আগ্নেয় নগ্ন প্রকৃতিৰ স্বাভাৱিক গুহাৰ ভিতৰত। তাতেই সংসাৰ পাতে। পামাণ শব্দাত শুই সপোন দেখে। গুহাৰ বেৰত, শিলৰ গাভ হৰি আঁকে জীৱ জন্তুৰ, প্রকৃতিৰ। প্রাণবন্ত বেধা। মানুহৰ শিল্প সৃষ্টিৰ প্ৰেৰণাৰ প্ৰথম প্ৰকাশ। অব্যবসায়ী মানুহ আহাৰৰ সন্ধানত বনে বনে ঘূৰে। গছৰ ফল-ফুল খায়, নদীৰ মাছ ধৰে, বনৰ পত্ৰ-পক্ষী চিকাৰ কৰে। এইবোৰ কথা মনলৈ অহাৰ লগে লগে বীতাৰ নিজকে আদিম যুগৰ মানুহ বেন লাগিল।

এনেতে যুৱকে ফলবোৰ লৈ পুনৰ উভতি আহিল। বীতা একে দৰেই বহি ব'ল গুহাটোৰ সমুখত। যুৱকো বহিল ওচৰতে আৰু বীতালৈ কেইটামান ফল আগবঢ়াই দি এটা নিজেও খালে। বীতাই ফল এটাত কাষোৰ মাৰি যুৱকলৈ এক দৃষ্টিৰে চাই ব'ল। বীতাৰ বুজিবলৈ আৰু বাকী নাই যে যদি বাচি থাকে সমস্ত জীৱন ধৰি এই যুৱকৰ লগতে থাকিব লাগিব। জীৱনৰ লগৰী হিচাপে যুৱকে বানি ল'ব লাগিব। হায়, ক'ত হেৰাই গ'ল বীতাৰ মৰমৰ আইতান। পুৰিহীৰ সমস্ত পোহৰ বোধহয় চিৰদিনৰ বাবেই বীতাৰ চকুৰপনা আঁতৰি গ'ল। আইতানক লৈ কিমান কল্পনা কৰিছিল বীতাই। কিন্তু কল্পনা কল্পনা হৈয়েই ব'ল। নিষ্ঠুৰ বাস্তৱে সকলো নিঃশেষ কৰি দিলে। ইয়াৰ পৰা জানো মুক্তিৰ আশা কৰিব পাৰি? আজিৰ কাচ বাস্তৱে আইতান বীতাৰ সুখৰ দিনবোৰৰ কথা সকলোৰে সপোন কৰি পেলালে। এতিয়া এই বৰবৰ, অসভ্য পাশাতে উপ-জাতিৰ যুৱকৰ হাততে বীতাৰ জীৱন। বীতাৰ বোৱন, বীতাৰ ৰূপ সকলোবোৰ এতিয়া তাৰ হাতৰ মুঠিত। বীতাক লৈ সি এতিয়া বি ইচ্ছা তাকে কৰিব পাৰে। বাৰা দিয়াৰ শক্তি বা সাহস বীতাৰ নাই। ইয়াতকৈ বৃত্ত্যৱেই জেয়: আছিল বীতাৰ বাবে। কিন্তু আৱহতা। কৰাৰ সাহসকণো বীতাৰ নাই। চকু দুটা চলচলীয়া হৈ পৰিল বীতাৰ।

ইতিমধ্যে যুৱক ক'বটালৈ আঁতৰি গ'ল। বীতাই চাই ব'ল যুৱকৰ নগ্ন পায় সেহাটোতলৈ। ডাঙৰবৰীয়া সূঠান আঁঠিল চেহেৰা। কোনোবা প্ৰাচীন বন্ধ শিল্পীৰ বেন ডাঙৰবৰ নিৰ্গমন। উজ্জ্বল চকু দুটাৰে অংগোল সুখ বগল, আৰু ছুটি ছুটি ছলিৰে যুৱক দেখাত কুছচ নহয়।

অলপ পিছতে যুৱকে হাতত এসোপা গছৰ পাত লৈ আহি বীতাৰ ওচৰত আঁঠু কাঢ়ি বহিল। বীতাই এক দৃষ্টিৰে যুৱকৰ কাৰিকলাপবোৰ চাই ব'ল। যুৱকে দুটামান গছৰ পাত বাওঁহাতৰ ডানুৱাত লৈ সোঁ হাতৰ বুজা আঙুলিৰে বঁহি বঁহি খেঁড়না কৰি বীতাৰ সুখৰ অন্তৰ্ভাৱক লগাই দিলে। বীতাই বাক্য নিবিলে। আগ কিয় পাশাতে যুৱতী পৰাকীৰে কৰা কণ্ড। বৰকৈ বিবাহিহীন কণ্ডহানিবোৰ। যুৱকে গোটেইবোৰ কণ্ড অংগতে খেঁড়না কৰা গছৰ পাতৰ ফল লগাই দিলে।

: চুনামী !—বীতাই এনেয়ে উচ্চারণ কৰিলে।

যুৱকে সতয়ে চাৰিওফালে চালে। বীতাই হাঁহিলে। যুৱকে বীতাৰ মুখত হঠাৎ চুনামী নামটো শুনি সেই শাপাতে যুৱতীজনী সেই ঠাইত আহি উপস্থিত হ'ল বুলি ভয় পাই গৈছিল। পিছত বীতাৰ দৃষ্টালি বুজিব পাৰি সিও হাঁহিলে। তাৰপিছত বাৰে বাৰে নিজৰ ফালে আঙুলিয়াই 'কিকুচি' বুলি কেইবাৰো উচ্চারণ কৰিলে। কিকুচি যে তাৰ নাম তাকে সি বীতাক বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিলে। বীতায়ে বুজিলে।

: কিকু-চি। —বীতাই লেগিলাই শব্দটো ক'লে।

যুৱকে হাঁহি মূৰ দুপিয়ালে।

এইদৰে বীতাই যুৱকৰ দৰেই অংগী ভংগী কৰি নিজৰ ফালে আঙুলিয়াই উচ্চারণ কৰিলে,—বী—তা।

: বী..ঋ..তা !—যুৱকে শব্দটো অনুকৰণ কৰি হাঁহি হাঁহি বাগৰি পৰিল।

: বীতা !—বীতাই শুধৰাই দিলে।

: ঋ...তা !—যুৱকে একেদৰেই উচ্চারণ কৰি সজোৰে হাঁহিবলৈ ধৰিলে।

: মূৰ্খ চান্দা, হাতত পিষ্টল এটা থকা হ'লে তোৰ বীত আটাই কেইটা ভাঙিলোহেঁতেন। ইহ, বৰ বস পালে মোৰ নামটোত। —বীতাই থঙেৰে ক'লে।

যুৱকে বীতাৰ মুখৰ এটা শব্দও বুজি নাপালে।

: কিকুচি !—বীতাই পুনৰ উচ্চারণ কৰিলে।

যুৱক অৰ্থাৎ কিকুচিয়ে তাৰ নামটো বীতাই বাৰে বাৰে উচ্চারণ কৰাত ভাল পালে। এইদৰে সি বীতাৰ পিছফালে গৈ বহিল। বীতাই শংকাবোধ কৰিলে। জানোচা সি এতিয়াই বীতাক সাৱটি ধৰিব। বীতাই মনৰ ভাৱ প্ৰকাশ নকৰি একেদৰেই বহি থাকিল। কিকুচিয়ে বীতাৰ সোণালী চুলিবোৰৰ ওপৰত হাত ফুৰালে। নিজৰ গানে-মুখে সানিলে আৰু তাৰ ভাষাতে সি কিবাকিবি ক'লে।

অলপ সময়ৰ পিছতে বীতা তাৰ ফালে ঘূৰি বহিল। কিকুচিয়ে অলপ বাঁতৰত আঠুকাটি বহি ব'ল।

: চুনামী !—বীতাই শব্দটো উচ্চারণ কৰি চুনামী তাৰ কিবা হয় নেকি ইংগিতৰে প্ৰশ্ন কৰিলে।

সি বীতাৰ ইংগিত বুজি পালে আৰু তাৰ অৰোহা ভাষাৰ লগতে নানান অংগী ভংগীৰে বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিলে যে সি চুনামীক সমুখি ভাল নাপায়। চুনামীয়েহে তাক আমনি কৰি কুৰে। তাৰ পিছত সি অংগী ভংগীৰে অনেক

কিবা বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিলে। কিন্তু বীতা অন্য মনক হ'ল। বাৰে বাৰে হৃদয়ৰ প্ৰতিবিম্বিত হ'ল আইভাংগৰ মুখখন।

কিকুচি থিয় হ'ল। হাতত যাঠীপাত আৰু নল ধনু লৈ বীতাক গৃহাত আশ্ৰয় ল'বলৈ ইংগিত দি এখোজ দুখোজকৈ কিকুচি সেই ঠাইৰ পৰা আঁতৰ হ'ল। বীতাৰ ভয় লাগিল। আকৌ যদি কোনো উপজাতিৰ চকুত বীতা পৰে! লগে লগে বীতা লৰি গ'ল তললৈ আৰু কিকুচিৰ পথ আগচি ধৰিলে। কিকুচিয়ে অৰাক হৈ বীতালৈ চালে। বীতাই তাক বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিলে যে অকলে থাকিবলৈ তাই ভয় কৰে। কোনোবাই আহি তাইক আকৌ ধৰি লৈ যাব পাৰে।

কিকুচিয়ে বোধহয় কিবা বুজি পালে। সি বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিলে যে এই ঠাইত বীতাৰ কোনো ভয় নাই। সি এনে ঠাইলৈ বীতাক লৈ আহিছে যে য'ত বীতাক বিচাৰি কোনোৱেই নাপায়।

বীতাই কিকুচিৰ বাট এৰি দিলে। কিকুচিৰে হাঁহি এটা মাৰি পুনৰ আগ-বাঢ়িল।

বীতা উভতি আহিল গুহাটোৰ ওচৰলৈ। চাৰিওদিশ নিৰ্জনতাৰে ভৰা। পূৰ্বাকাশত সূৰ্যোদয়ৰ বিচিত্ৰ বৰ্ণাণীৰ সমাৰোহ। প্ৰভাতৰ আকাশত চতুৰ্দ্দেশৰ নিস্কলতাত বিকীৰ্ণ যেন এক কৰণ প্ৰশান্তি।

বহুদূৰলৈকে কিকুচিক দেখা গৈছিল। হাতত যাঠী - ধনু লৈ সি নিশ্চয় খাদ্যৰ সন্ধানত গৈছে নাইবা কোনোবা শত্ৰুৰ উমান ল'বলৈ গৈছে। কিকুচিক নেদেখা হোৱালৈকে বীতাই চাই ব'ল। তাৰ পিছত ল'ৰালবিকৈ আগবাঢ়িল সৰু জলপ্ৰপাতটোৰ কাষে। সি ধূৰি অহাৰ আগতেই গাটো ভালদৰে ধুই ল'ব লাগিব।

জলপ্ৰপাতটোৰ ওচৰ পাই বীতাই সম্পূৰ্ণ নিৰাতৰণ হৈ চাৰিওফালে এবাৰ চাই ল'লে। এটা চৰাগো বীতাৰ চকুত নপৰিল। নিশ্চিত মনেৰে বীতা নিজৰাটোলৈ নামি গ'ল। এই দুদিন ধামত ভিজি গোট্টেই দেহাটোৱেই টেঙা টেঙা গোন্ধাইছিল। নিজৰাৰ পানীখিনি অত্যন্ত শীতল হ'লেও বীতাই গা ধুই বেচ আৰাম অনুভৱ কৰিলে। অনেক সময় ধৰি সাতুৰি - নাদুৰি গা ধোৱাৰ পাছত কাপোৰবোৰ পিন্ধি লৈ গুহাৰ ওচৰলৈ উভতিব খুজি হঠাৎ এটা শিলৰ আঁৰত কিকুচিক বহি থকা দেখি বীতা উচপ খাই উঠিল। সি শিলটোৰ আঁৰৰ পৰা এক দৃষ্টেৰে বীতাৰ গা ধোৱা দৃশ্যকৈ বোধহয় বহু সময়ৰ পৰা চাই আছিল। বীতাৰ চকুৰে চকুৰে পৰাত সি বগা দাঁত দুপাৰি উলিয়াই কিচিককৈ হাঁহি দিলে। বীতাৰ এনে লাগিল যেন শিলেৰে খুলিয়াই তাক ধাঁত দুপাৰি ভাঙি পেলাব। বীতাই তাক একো নকৈ ভ্ৰত পদক্ষেপেৰে গুহাটোৰ ওচৰলৈ আহিল।

ইতিমধ্যে কিকুচিয়ে গুহাৰ সমুখতে এথোকা পকা কল আৰু এটা মাছ
ৰাখি থৈ গৈছিল। বীত্ৰা আহি সেই ঠাইতে থমকি ব'ল। কিকুচিও আহিল।
কিকুচিয়ে মাছটো তুলি বীত্ৰাক দেখুৱালে। সাগৰীয় মাছ। মাছটোৰ পিঠিত
বৰ্ণাৰ খোছ। আঘাতপ্ৰাপ্ত অংশৰ পৰা তেতিয়াও তেজ বৈ আছে। কিকুচিয়ে
মাছটো বীত্ৰাৰ ফালে আগ বঢ়ালে। বীত্ৰাই ইংগিতৰে বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিলে
যে মাছটো তাই কেঁচাই খাব নোৱাৰে। জুইত পুৰিলে খাব পাৰিব।

কিকুচি যেন হতাশ হ'ল। সি বীত্ৰাক বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিলে যে সেই
ঠাইত জুই ধৰিলে বিপদৰ সম্ভাৱনা। কাৰণ বহু দূৰৰ পৰা ধোঁৱা দেখা যায়
অৰু শব্দৰে সিহঁতৰ দৃষ্টি সম্পৰ্কে গম পাব।

মাছটো গ্ৰহণ নকৰিলে কিকুচিয়ে দুখ পাব। কিকুচিৰ মনত দুখ দিবলৈ
বীত্ৰাই ইচ্ছা নকৰিলে। অস্তুতঃ সি ভাল পাওক বুলি ভাবিয়েই বীত্ৰাই মাছটো
গ্ৰহণ কৰিলে। কিকুচিয়ে আনন্দতে জপিয়াবলৈ ধৰিলে। তাৰ পিছত সি
মাছটো পুনৰ বীত্ৰাৰ হাতৰ পৰা ৰ স্তম্ভৰ ভাবে দুফাল কৰি ভিতৰৰ কাঁইট আদি
ওচাই দিলে। বীত্ৰাই মাছটো খাওঁ নাখাওঁকৈ মুখৰ ওচৰলৈ নিলে। লগে লগে
কেঁচা মাছৰ গোহটো নাকত লগাত বীত্ৰাৰ বমি অহাৰ উপক্ৰম হ'ল। তথাপি
কোনোমতে সহ্য কৰি বীত্ৰাই মাছটোত একানোৰ মাৰিলে। কিন্তু আৰু নোৱা-
ৰিলে। লগে লগে বীত্ৰাই বমি কৰি পেলালে। মাছটো শিল এটাৰ ওপৰতে
থৈ বীত্ৰা লৰি গ'ল নিছৰাটোৰ ফালে।

একে ঠাইতে পিৰ হৈ অৰাক হৈ চাই ব'ল কিকুচিয়ে। তাৰ পিছত বীত্ৰাই
শিনটোৰ ওপৰত থৈ যোৱা মাছটোৰ একাল হাতত উঠাই পৰম ভূমিৰে কামুৰি
কামুৰি খাবলৈ আৰম্ভ কৰিলে।

॥ চাৰি ॥

শাপাতে উপজাতিৰ মানুহবোৰে ইজনে সিজনৰ লগত নিজৰ মনৰ ভা? কথাতকৈ অংগী ভংগীৰেহে বেছি প্ৰকাশ কৰে। কথা বৰ কম কয়। কম কথাতে বেছি ভাৱ প্ৰকাশ কৰিব পাৰে।

বীতায়ো এই কেইদিনতে কিছুচিৰ পৰা শাপাতে জাতিৰ বিষয়ে অনেক কথা শিকিলে। কিছুচিৰ মনৰ ভাৱ বীতাৰ আগত কিছুচিয়ে অংগী ভংগীৰে প্ৰকাশ কৰে। বীতাই সেই অংগীভংগীবোৰ সহজে বুজি পোৱা হ'ল। আজি কালি সেইবোৰ বুজিবলৈ বিশেষ কষ্ট কৰিবলগীয়া নহয়। বীতায়ো নিজৰ মনৰ ভাৱ কিছুচিৰ আগত এতিয়া সহজেই অংগী ভংগীৰে প্ৰকাশ কৰিব পাৰে। দুয়োৰে মাজত এতিয়া ভাষা বাধক নহয়।

কিছুচিৰৰ ওচৰত বীতা এতিয়া যথেষ্ট সহজ হ'ব পাৰিছে। বীতাই নিঃসংকোচে এতিয়া কিছুচিৰ আগত নিৰাভৰণ দেহেৰে গা ধোৱে, ব'দ লয়, শোৱে। এটা জন্তুৰ আগত উলংগ হোৱা আৰু কিছুচিৰ আগত উলংগ হোৱা একে কথা। লাজ বোলা বস্তুটো সি বুজিয়েই নাপায়। যিখন সমাজত পিতৃ-মাতৃ, পুত্ৰ-কন্যা সকলোৱেই উলংগ, য'ত সভ্যতাৰ কোনো মূল্য নাই, বীতি নীতি ব'ত অচল তাত আকৌ বীতাৰ দেহৰ আৱৰণৰ মূল্য ক'ত ?

কিন্তু সভ্যতাৰ পোহৰৰ পৰা আঁতৰত থকা বৰ্ষৰ এই জাতিবোৰো কিছুমান বীতি-নীতি, শৃংখলাৰ মাজেৰে চলে। সিহঁতৰো ধৰ্ম আছে, সংস্কাৰ আছে। ভোগৰ লিপ্সা, ৰাজ্য বিস্তাৰৰ লালসা সিহঁতৰো আছে। সিহঁতৰ মাজতে আছে ক'ত জাতি-উপজাতি। ইদনে সিদলৰ পৰা প্ৰভুৰ বিস্তাৰ কৰাৰ অভিলাষ সিহঁতৰ মনত সদা জাগ্ৰত।

বীতাক কিছুচিয়ে ভাল পায়, বীতাৰ সৈতে সংসাৰ পাতিব। সেয়ে সেই নিশা মুক্তিৰ উপজাতিৰ বোন্ধা দলে সিহঁতৰ গাঙ আক্ৰমণ কৰাৰ সুবিধাতে সি বীতাক পলুৱাই আনিছিল। নহ'লে পলুৱাই অনাৰ আন কোনো সুবিধাই নাছিল। বীতা বগা চামৰাৰ ঘূৰতী। সিহঁতৰ দেৱতাই বীতাক পঠাইছে পৃথিৱাৰ নিশা সিহঁতৰ প্ৰধান দেৱতা 'আবাউই'ৰ আগত বহি দিবলৈ। এতেকে বীতাক সি

গ্রহণ কৰা সিহঁতৰ জাতিৰ বীতি অনুসৰি অসম্ভৱ। কেনোবাটক সিহঁতৰ মনৰ প্ৰধান কৰুৱাই তাৰ মনৰ কথা গৰ পোৱা হ'লে তাক জীয়াই জীয়াই জুইত পুৰি মাৰিলেহেঁতেন। এতিয়া এই গুহাটোত দীৰ্ঘদিন থকাও বিপদজনক। তাৰ নিজৰ জাতি খাপাতোৰ কথা বাদেই, হোৰেণা বা মুক্তিৰা সম্প্ৰদায়ৰ হাতত পৰিলেও সিহঁত দূচাৰ বন্ধা নাই। কিন্তু দেৱতাৰ আশীৰ্বাদ নোলোৱাকৈ সিতো বীতাক গ্ৰহণ কৰিব নোৱাৰে। হীপটোৰ এক প্ৰান্তত আছে প্ৰকাণ্ড 'আৰাউই'ৰ শিলৰ মূৰ্তি। তালৈ এদিন ছেগ চাই বীতাক লৈ সি যাব। আৰু তাৰ সোঁহাতৰ আঙুলি কাটি তাৰ তেজৰে বীতাৰ বন্ধ যুগল বোলোৱাৰ পিছতহে সি বীতাক গ্ৰহণ কৰিব পাৰিব। তাৰ পূৰ্বে সি যদি বীতাক গ্ৰহণ কৰে তেন্তে তাক দেৱতাই জীয়াই জীয়াই ৰাৰ। সেয়ে সি বীতাক গ্ৰহণ কৰিবলৈ সাহস কৰা নাই। ইচ্ছা থাকিলেও উপায় নাই। 'আৰাউই'ৰ বোম্বলৈ তাৰ ভীষণ ভয়।

বীতাই এইবোৰ কথা কিকুচিৰ পৰা জানিছিল। তাই মনে মনে ঈশ্বৰক প্ৰাৰ্থনা কৰিছিল সেই দিনটো যেন কেতিয়াও নাহে। 'আৰাউই'ৰ ওচৰলৈ সিহঁত যেন কেতিয়াও যাব নোৱাৰে। যি দিনাই সিহঁত 'আৰাউই'ৰ ওচৰলৈ যাব সেই দিনাই নিজক বিসৰ্জন দিব লাগিব কিকুচিৰ ওচৰত। কিকুচিয়েও বাট চাই আছে সেই দিনটোলৈ। যিটো দেহ সত্যতেন বীতাই একমাত্ৰ আইভানৰ কাৰণেহে ৰাখিছিল ইমান দিনে সেই দেহ এটা বৰবৰ, অগভা যুৱকৰ হাতত কেনেদৰে তুলি দিব। বীতাৰ দৃঢ় বিশ্বাস এদিন তই আইভানৰ ওচৰলৈ যুৰি যাবট। কিন্তু কিমান দিন অপেক্ষা কৰিব বীতাই? তই ছানো পাবি? হয়তো এদিন নিজেই কিকুচিয়ে নিবিচাৰিলেও নিজক সমৰ্পণ কৰিব লাগিব।

এটা কথা ভাবি বীতা আচৰিত হয়। বীতা যিখন সভা সমাজত ডাঙৰ হৈছে সেই তথাকথিত সভা সমাজখনৰ এনে এজন পুৰুষ নাই যি এনে এটা নিৰ্জন হীপত বীতাৰ দৰে এজনী নাৰীক অকলে পায়ো উপভোগ নকৰিব, দীৰ্ঘ দিনৰ আঞ্জিত জ্ঞান, ধৰ্ম, সভ্যতা সকলো পাহৰি মানুহ কাৰ, ক্ৰোধ, লোভ বোহঁত বিপুল বশৱৰ্তী হয়। কিন্তু সেই সমাজখনৰ বাবে তথাকথিত এই বৰবৰ জাতিবোৰে কিন্তু নিজৰ বীতি-নীতি আৰু ধৰ্মক বেছি গুৰুত্ব দিয়ে। ধৰ্মৰ বাবেই হওক বা বীতি-নীতিৰ বাবেই হওক কিকুচিয়ে নিজৰ বিপুল মন কৰি ৰাখিব পাৰিছে। সমুখত এজনী বিবসনা পূৰ্ণ বোৱনা যুৱতী পায়ো সি নিজৰ ধৰ্ম পৰা আঁতৰি যোৱা নাই, তাৰ মন চকুৰ ছোৱা নাই।

কিকুচিক ভাল পাইছিল চুলাৰীয়ে। চুলাৰী সিহঁতৰ দৰাৱাৰ কন্যা। কৰুৱা সনে খাপাতে জাতিৰ প্ৰধান। কিকুচিয়ে কিন্তু চুলাৰীক ভাল নাপায়।

ককেশ্যৰ শাস্ত্ৰৰ ভয়তে সি চুলাসীক গ্ৰহণ কৰিবলৈ ওলাইছিল। বহুদিনৰ আগতে কেইজনমান সোণালী চুলিৰ মানুহৰ সৈতে এজনী গাভৰু আহি সিহঁতৰ স্বীপত উপস্থিত হৈছিল। ইয়াৰ আগতে কিকুচিয়ে শ্বেতকায় আৰু সোণালী চুলিৰ মানুহ দেখা নাছিল। সিহঁতৰ মানুহবোৰে শ্বেতকায় কেইজনক জুইত পুৰি খাইছিল। ছোৱালীজনীৰ সোণালী চুলি দেখি কিকুচিৰ খুব ভাল লাগিছিল আৰু এদিন সি বীতাৰ দৰেই তাইৰ ওচৰতো প্ৰেম নিবেদন কৰিছিল। তাই কিন্তু তাৰ প্ৰেম গ্ৰহণ কৰা নাছিল। শাপাতে জাতিৰ বুয়াৰ (মংগল চাওঁতা) নিৰ্দেশ-ক্ৰমে এদিন পৃণিমাৰ নিশা সেই যুৱতীকো 'আৰাউই'ৰ ওচৰত বলি দিয়া হ'ল। কিকুচিয়ে বীতাক উদ্ধাৰ নকৰা হ'লে তাইকো পৃণিমাৰ নিশা 'আৰাউই'ৰ ওচৰত বলি দিলেহেঁতেন। কিকুচিয়ে বীতাক ভাল পোৱাৰ কথা চুলাসীয়ে কেনেবাটক গম পাইছিল। সেয়েহে সেই নিশা তাই তেনেদৰে বীতাক আক্ৰমণ কৰিছিল।

বীতাই আৰু ভাবে এই ভয়ংকৰ স্বীপটোৰ কথা। তাণ্ডা বৰ্তমানলৈকে ভাল বুলিয়েই ক'ব লাগিব অন্ততঃ কিকুচিৰ দৰে এজন সংগী পালে। শাপাতেৰ হাতত বন্দী নহৈ স্বীপটোত অকলে থাকিব লগা হোৱাহেতেনো বীতা বলিয়া হৈ গ'লহেঁতেন। একো নহ'লেও কিকুচি এতিয়া বীতাৰ স্তম্ভ-দুখ আনন্দৰ সংগী। যদিও কিকুচিৰ লগত বীতাৰ আকাশ পাতাল প্ৰভেদ। এজন সভা, আনজন বৰ্বৰ সমাজৰ প্ৰতীক। এজন নগৰবাসী আনজন বনচৰ। কিন্তু আজি দুয়ো এক। সভাতা, ধৰ্ম, ভাষা, বীতি, আচাৰ-ব্যৱহাৰৰ স্বাভাৱত আকাশ পাতাল প্ৰভেদ হ'লেও দুয়োৰে হাঁহি কাল্পনিকিনি একেই।

: ঞ-তা :—পিছ ফালৰ পৰা কিকুচিয়ে চিঞৰিলে।

বীতা উভতি আহিল। কিকুচিয়ে এই মাত্ৰ গা বুই আহিছে। আজি কালি সি নিয়মিত গা ধোৱে। বীতাই শিকাইছে তাক। দেহৰ পানীবোৰ তেতিয়াও শুকুৱা নাই। সদাশান্ত কিকুচিৰ নগ্ন দেহটোত চাই বীতাই হাঁহিলে কিকুচি আগুৱাই আহিল। বীতাই গছৰ বাকলিৰে তৈয়াৰ কৰি থকা টুপীটো সি অৰাক হৈ চালে। বীতাই তাক দেখুৱাই টুপীটো সুৰত পিন্ধিলে। তাৰ পিছত তান সুৰত পিছাই দিলে। সি হাঁহি হাঁহি বাগৰি পৰিল।

বীতা ওহাটোৰ ভিতৰলৈ সোমাই গ'ল। ভিতৰত এঠাইত সবতনে বগা তাইৰ কাপোৰবোৰ হাতত তুলি চালে। তাই নিজকে এনেদৰে নগ্ন কৰি ৰাখি ভাল কাম কৰা নাই। লজ্জাই মানুহক নগ্নতা চাকিবলৈ শিকাইছিল। নগ্নতা হৈছে বৰ্বৰতাৰ চৰম নিৰ্গমন। বৰ্বৰৰ লগত থাকি নিজকে বৰ্বৰ কৰাৰ কোনো যুক্তি নাই। তাই সভা জগতৰ দ্বাণী। বৰ্জ বৰ্বৰ কিকুচিক তাই সভাতাৰ বিষয়ে

শিকাৰ। তাই এদিন এই বীপৰপৰা গুচি গ'লেও কিকুচিয়ে অন্ততঃ বৰ্ৰৰ জাতি-বোৰৰ মাজত সভ্যতাৰ পোহৰ বিলাব পাৰিব। বৰ্ৰৰতাৰ ওচৰত সভ্যতাই কিয় হাব মানিব। সভ্যতাৰ ওচৰত বৰ্ৰৰতাই হাব মানক। অন্ধকাৰে পোহৰক আঙ-বিব নোৱাৰে। পোহৰেহে অন্ধকাৰক খেদে। জ্ঞানৰ স্পৃহা মানুহৰ অন্তৰত চিৰকাল থাকিব। সেই কাৰণেই একালৰ গুহাৰাসী মানুহে আজি পৃথিৱী জুৰি স্ন্যভা মানৱজাতিৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰিব পাৰিছে। কিন্তু এই বীপত বীতাই এই কাপোৰ বোৰ কিমান দিন পিন্ধিব পাৰিব! এই বীপত কিমান দিন কিমান বাহ কিমান বছৰ থাকিব লগা হয় কোনে জানে? তগৱানে নকৰক যদি চিৰকাল ইয়াতে কটাব লগা হয়। তাতকৈ গছৰ বাকলিৰে তৈয়াৰ কৰা বসনেই ভাল। তাকেই পিন্ধিব বীতাই। কিকুচিকে তৈয়াৰ কৰি দিব।

এইদৰেই দিনবোৰ পাৰ হ'ল। কিকুচিয়ে বীতাক লৈ দেৱতা আবাউই'ৰ ওচৰলৈ যোৱাৰ সন্নিধাই উলিয়াব নোৱাৰিলে। কাৰণ পথ দীঘলীয়া। শাপাতে বিলাকৰ গাওঁ পাৰ হৈ তাতকৈও দুৰ্দ্ধৰ হোৱেণা গাঁৱৰ মাজেৰে যাব লাগিব। অৱশ্যে হোৱেণা গাঁৱৰ মাজেৰে নগৈ সাগৰৰ পাৰে পাৰে যাব পাৰি। কিন্তু কেইবামিনো লাগি যাব। কিকুচিয়ে চেষ্টা নকৰা নহয়, কেইবামিনো চেষ্টা কৰিছে দেৱতা 'আবাউই'ৰ ওচৰলৈ যাবলৈ; কিন্তু আদৰাটৰ পৰাই ঘূৰি আভিবলৈ বাধ্য হৈছে। আবাধ্য দেৱতা আবাউই'ৰ ওচৰত আশীৰ্বাদ লৈ কোনো মতে বীতাক পৰী কপে গ্ৰহণ কৰাৰ পিছত সি আৰু ইয়াত নাথাকে। এই বীপৰ পৰা কিছু আঁতৰত থকা কোকা বীপটোলৈ গুচি যাব। তালৈ সিহঁতক বিচাৰি কোনোৱেই নাযায়। আনকি হোৱেণা, কিয়নো বা মুকিয়াবোৰো গৈ তাত পদাৰ্পণ নকৰে। সেই বীপটো সিহঁতে বগা সৈতাব বাসস্থান বুলি ভাবে। কিন্তু কিকুচি অকলে সেই বীপত সকলোৰে অজ্ঞাতে কেইবাবাৰো পদাৰ্পণ কৰিছে। এই কথা সি কাকো কোৱা নাই। কাৰণ এয়া বীতি বিৰুদ্ধ কাম আৰু এই কামৰ বাবে তাক বুঝাব নিৰ্দেশ নহে অমানুষিক শাস্তি সি হত্যা কৰিব পাৰে। সকলোৰে নিশ্বাস, যি মানুহ কোকা বীপত পদাৰ্পণ কৰিব তাৰ গাতে সৈতা লগি আহিব আৰু সেই সৈতাই গাওঁ-ভূঁই একালৰ পৰা উছন কৰিব।

এই বীপত থকা কিমান দিন হ'ল বীতাই শিলত আঁক টানি হিচাপ ৰাখে। এমাহ পাঁচদিন পাৰ হ'ল। এই পয়ত্ৰিছটা দিনত বীতাই লাগৰত এখন জাহাজ নাইবা আকাশত এখন আকাশী যানো দেখা নাপালে। পূৰ্বাকাশত সূৰ্যোদয়ৰ লগে লগে বীতাৰ মনত আশা জাগে, জানোচা কৰাত এখন জাহাজ দেখা পায়হি। কিন্তু সূৰ্যাস্তৰ লগে লগে সেই আশা নিৰাশাত পৰিণত হয়।

আজি পুৱাতে কিকুচিয়ে জনাইছিল যে আজি নিশা যিকোনো প্ৰকাৰে

সি বীতাক লৈ দেৱতা আৰাইউইৰ ওচৰলৈ যাবই। কাৰণ সি খবৰ লৈ গ'ল
পাইছে যে সিহঁতৰ গাঁৱত আজি ডাঙৰ উৎসৱ। মুক্তিযাৰ লগত যুঁজ কৰি শাপাতে
বোৰ জিকিছে। অনেক মুক্তিযা যুৱক-যুৱতী শাপাতেৰে হাতত বন্দী। বন্দীবোৰৰ
অনেকক আজি উৎসৱত বুয়াৰ নিৰ্দেশত হত্যা কৰিব আৰু অনেকক ভূত্যা
কৰি ৰাখিব। গতিকে গোটেই নিশা খৰি উৎসৱ চলিব। এনে স্তৰ্ষোগ সেই
কাৰণে কিকুচিয়ে এৰি দিব নোপোজে। এই কথা কিকুচিৰ পৰা জনাৰ পিছত
বীতা যেন স্তব্ধ হৈ গ'ল। কাৰণ বীতাই জানে যে আৰাইউইৰ ওচৰত গৈ আশী-
ৰ্বাদ লোৱাৰ পিছতে বীতা আৰু আইভাঙৰ হৈ নাথাকিব। কিকুচিয়েই হ'ব
তেতিয়া বীতাৰ সবলো। তেতিয়া আৰু কিকুচিৰ ওচৰত আত্মসমৰ্পণ কৰাৰ
বাহিৰে বীতাৰ আৰু অন্য পথ নাই। বীতাই ভাবিলে জানে যে এই ক্ষেত্ৰত
কিকুচিক বাধা দি লাভো নাই। অৱশ্যে বীতা বিকুচিয়ে হ'বলৈ গৈ। যি কথা
বীতাই সপোনতো ভবা নাছিল—এক বৰবৰ, অসভ্য জাতিৰ এজন যুৱকৰ লগত
সংগিনী হৈ গোটেই জীৱন পাৰ কৰিব লাগিব। সভ্য জগত এতিয়া সেয়া এক
সপোন মাত্ৰ। ক'ত সেই উল্লীপ্ত ৰঙীন জীৱন.... আইভাঙৰ লগত জীৱন
নিৰ্বাহ—হয়তো সেয়া অলীক কল্পনা মাথোন। সন্ধিয়া হ'বলৈ বেছি সময় নাই।
আৰু মাত্ৰ দুখনো মানুহ বাকী। তাৰ পিছতে সকলো শেষ হৈ যাব। বীতা হৈ
পৰিব অন্য এক নাৰী। বীতাৰ যৌৱন, ৰূপ-সৌন্দৰ্য যাক লৈ আইভানে কলিতা
বচিছিল, গোবৰ কলিছিল; সেয়া সকলো আজি এনে এজনৰ হাতত যি ৰূপ
সৌন্দৰ্যৰ ভূ নাপায়; প্ৰভাতৰ তিৰণ কিৰণ জ্যোতি, অসুখাৰী সৰ্বৰ ৰঙীন জটাজাল
দেখি যি ভোল নাযায়, পক্ষীৰ স্তম্ভৰ কাকলি শুনি যি থমকি গময়। মৃদু মধুৰ
জলতৰংগৰ স্তব্ধবনি শুনিলে যাৰ হৃদয় নানাচে, প্ৰকৃতিৰ অপৰূপ ৰূপ লাভা
যি উপভোগ কৰিব নাছানে সেই কিকুচিৰ হাতৰ মুঠিত বীতা বন্দী। এটা চিম্পাডী
আৰু কিকুচিৰ মাজত কি পাৰ্থক্য।

জুৰে নিশা হৈ আহিল। কিকুচি আৰাইউইৰ ওচৰলৈ যাবলৈ সাজু হ'ল।
থাঠী, নলধন সকলো সাজু কৰি ল'লে। আন্ধাৰতে বীতাই নীৰৱে চকুলো
টুকিলে। এটা সময়ত কিকুচিয়ে বীতাক লৈ আগবাঢ়িল।

খিৰন নৈৰে কিকুচি আৰু বীতা আছি সেই ঠাইত উপস্থিত হৈছিল, সেই
নৈখনৰ ওচৰ পাই কিকুচিয়ে এঠাইত লুকুৱাই ৰখা ডোংগাখন উলিয়াই আনিলে।
দুয়ো ডোংগাত উঠিল। ভটিয়নি পানীত ডোংগাখন নৌ-নৌৱাই অগ্ৰসৰ হ'ল।

ভাৰা পোহৰতে পৃথিৱী সানান পোহৰ। সেই পোহৰতে নদীৰ মাজত থকা
থকাও নিলবোৰৰ কাঁকে কাঁকে অতি দক্ষতাৰে কিকুচিয়ে চাই গৈছিল। পাতল
আন্ধাৰত কিকুচিক এটা ঠাঁৰ দৰে লাগিছিল। তাৰ মুখত আশা আৰু আশংকাৰ
খেলা বীতাই ৰূপনাৰ মুঠীৰে দেখা পাইছিল।

নদীৰ দুয়োপাৰৰ ঘন সেউজ অৰণ্য অন্ধকাৰৰ দৰে দেখা গৈছিল। যেন পৃথিৱীৰ সকলো অন্ধকাৰ তাতে থুপ খাই আছে। নদীৰ কন্ কন্ শব্দ, তাৰ লগতে কিকুচিৰ বঁঠা মৰাৰ শব্দৰ বাহিৰে ক'তো একো শব্দ নাই।

চতুৰ্দ্দিশ নদীৰ নিশ্চল। হীপটো বিস্তৃতক বিৰল নহয়। সেউজৰ সজীৱতা আছে—কিন্তু জীৱনৰ চঞ্চলতা নাই। নদীৰ কলশব্দৰ বাহিৰে পশুপক্ষী কীট পতংগৰ যেন কোনো নিদৰ্শন নাই; প্ৰাণৰ চঞ্চলতাও নাই। বতাহো যেন স্তব্ধ—সেয়ে মৰ্দ্দ শব্দও নাই। এক বিৰাট নিস্তৰুতাৰে সমগ্ৰ বনজলি যেন পৰিপূৰ্ণ। শব্দ নাই, ভাষা নাই, বৰ্ণৰ বৈচিত্ৰ নাই, প্ৰাণৰো যেন ম্লান নাই।

বহি বহি বীতাই নিজৰ জীৱনৰ কথা ভাবে। বেদনাৰে মন ভৰি উঠে। এই হীপৰ পৰা বীতাৰ আৰু নিস্তাৰ নাই। কিকুচিয়ে গ্ৰহণ কৰাৰ পিছত কেতিয়াবা সভ্য সমাজখনলৈ ঘূৰি যোৱাৰ ভৱিষ্য পালেও কি লাভ হ'ব ? আইভানে জানো পূৰ্বৰ দৰে সাদৰি ল'ব ! আইভান যদি বাচি আছে, তেওঁ জানো বীতাৰ বাবে অপেক্ষা কৰিব ? কিন্তু সেই দুৰ্যোগৰ নিশাটোত বীতাৰ দৰে যদি আইভানে সাগৰত পৰিছে ! কিন্তু বীতা নিশ্চিত—বীতাৰ মনটোৱে বাৰে বাৰে কৈছে যে আইভান বাচি আছে। কেইনোপান মান চকুলো বীতাৰ গালৰ ওপৰেদি বৈ আহিল। মৃত্যু পৰ্যন্ত অতপ্ত বাসনাৰ সপোন দেখিয়েই হয়তো বীতাই এই হীপত দিন অতিবাহিত কৰিব লাগিব।

ইতিমধ্যে কিকুচিয়ে ডোংগাখন পাৰলৈ চপাই গিলে। পাৰত ডোংগাখন লগাৰ লগে লগে জাপ মাৰি কিকুচি ডোংগাৰ পৰা নামিল। বীতাও। কিকুচিয়ে আন্ধাৰতে অগ্নীভংগী কৰি বীতাক কিবা বুজালে। তাৰ পিছত সাৱধানে দুয়ো আগবাঢ়িল।

চঠাং নিচেই ওচৰতে বাজি উঠা শাপাতেবোৰৰ চোমৰ শব্দত দুয়ো উচপ খাই উঠিল। চোনটোৱে কি কৈছে কিকুচিয়ে ক্ষন্তেক পমকি বৈ বুজিবলৈ চেষ্টা কৰিলে। তাৰ পিছত নিৰ্ভয়ে পুনৰ অগ্নসৰ হ'ল। বীতাই নিজৰ অভিজ্ঞতাৰ পৰা বুজিলে যে বোৱহয় শাপাতেবোৰৰ উৎসৰ আৰম্ভ হৈছে। সচৰাচৰ ইহঁতেও চোনৰ শব্দেৰে আক্ৰিকাৰ আদিন অধিবাসীৰ দৰে সংবাদ ইটাইৰ পৰা সিটাইলৈ প্ৰেৰণ কৰে।

অন্ধকাৰৰ আঁৰ লৈ দুয়ো আগুৱাই গৈ থাকিল। কিকুচি নিশাচৰ পক্ষীৰ দৰেই ক্ষিপ্ৰ আৰু চতুৰ। চকুৰ পতাবতে অনেক দূৰ আগবাঢ়ি যায় আৰু সন্দেহজনক কিবা শব্দ শুনিলেই মুহূৰ্ত্তৰ ভিতৰতে নিজক লুকুৱায়। বীতা কিন্তু ইমান ক্ষিপ্ৰ নহয়। সাৱধানী হ'লেও অধিক উদ্বেগনাৰ বাবে বাৰে বাৰে উজুতি যায়। এক বহুপাদায়ক যাত্ৰা।

ক্রমে ঢোলৰ শব্দ আৰু স্পষ্টকৈ দুয়োৰে কৰ্ণগোচৰ হ'ল। তাৰ লগতে শাপাতে বিলাকৰ বীভৎস চিঞৰ। শব্দ জয়ৰ আনন্দ। শব্দৰ মাংসৰে আজি ডাঙৰ ভোজ হ'ব সিহঁতৰ।

শাপাতে বিলাকৰ শাৰী শাৰীকৈ তৈয়াৰ কৰা সৰু সৰু ঘৰবোৰৰ ওচৰ পাই কিকুচি খমকি ব'ল। কাণ পাতি কিবা শুনিবলৈ পাই নেকি তাৰ বাবে কিকুচিয়ে অতি সাবধানেৰে এটা ঘৰৰ আঁৰ লৈ থিয় হ'ল। বীতাও গৈ ওচৰত ব'ল। তাৰ পিচত কিকুচিয়ে বীতাৰ হাত এখনত ধৰি লৰি গৈ আন এটা ঘৰৰ আঁৰ ল'লে। ঘৰবোৰৰ কোনোটোতেই প্ৰাণৰ লক্ষণ নাই। হয়তো সকলো উৎসৱৰ ক্ষেত্ৰলৈ গৈছে। জুপুৰী ঘৰবোৰৰ কেইবাটাও অতিক্ৰম কৰাৰ পিছত চাৰিওফালে বৃহৎ বৃহৎ গছে ঘেৰি থকা আহল বহন শাপাতেবিলাকৰ উৎসৱৰ স্থলী বীতাৰ দৃষ্টি গোচৰ হ'ল। নিবিধ বঙেৰে মুগবোৰ আঁকি বাবে বৰণীয়া পাখিৰে সজ্জিত শাপাতেবোৰে বন্দী মুষ্টিয়াবোৰক ঘেৰি জুইৰ পোহৰত উদাম গতিৰে নাচি আছে। সিহঁতৰ নৃত্য আৰু গীতে মানুহৰ মনত ত্ৰাসৰহে সৃষ্টি কৰে। বীতাবো অস্তৰ দুৰু দুৰলৈকৈ কঁপিবলৈ ধৰিলে। বন্দীবোৰৰ অন্তিম দশাৰ কথা ভাবি বীতাৰ মন বেদনাৰে ৰুবি পৰিল।

নাচি থকা প্ৰতিজন শাপাতেৰ হাতত একোডাল প্ৰকাণ্ড বাঠী নাইবা ভয়ানক একোখন কুঠাৰ। সিহঁতৰ ভয়ানক অংগী ভংগীবোৰ বীতাই বেছি সময় চাবলৈ ইচ্ছা নকৰিলে। বীতাই যুৰি কিকুচিলৈ চালে। কিন্তু সমুখত কিকুচি নাই। বীতাৰ বুকুত প্ৰচণ্ড শিল এটাইহে আহি যেন ধুন্দিয়ালে। ইফালে সিফালে আতংক ভৰা দৃষ্টিৰে চাই আগবাঢ়িব খোজোতেই হঠাৎ কোনোবা দুজনে আহি বীতাৰ দুবাহুত ধামুচি ধৰিলে। আতংকত বীতাই চিঞৰ উঠিল। কিন্তু ঢোলৰ প্ৰচণ্ড শব্দ আৰু নৃত্যৰত যুৱক-যুৱতীৰ চিঞৰ বাখৰত বীতাৰ চিঞৰ তল পৰিল।

ভয়ংকৰ চেহেৰাৰ শাপাতে দুজনে বীতাক টানি টানি এটা আহল বহন গোলাকাৰ ঘৰৰ ভিতৰলৈ লৈ গ'ল। ঘৰটোৰ ভিতৰত কেইজনমান বয়স্ক বৃদ্ধই জন্তৰ চৰিৰে তৈয়াৰ কৰা নম এডাল অলাই বহি দুৰ্বোধ্য ভাষাৰে কিবা কিবি আলোচনা কৰি আছিল। এজন বৃদ্ধৰ হাতত এডাল কাঠি। সেই কাঠিডালেনেৰে বৃদ্ধই মজিয়াত কিবা নম্ৰা আঁকি আন কেইজনক বুজাই আছিল। বীতাক লৈ শাপাতে যুৱক দুজন ঘৰটোৰ ভিতৰত সোমোৱাৰ লগে লগে বৃদ্ধ কেইজন ওলাই গ'ল। ঘৰটোৰ ভিতৰতে এটা খুটাত বীতাক কটকটীয়াকৈ বহী এডাকেৰে ৰাখি যুৱক দুজনো ওলাই গ'ল। কন্ডেক পিছতে কেইজনবানে হাতে তৰিয়ে বন্ধা অৱস্থাত কিকুচিকো লৈ ঘৰটোৰ ভিতৰলৈ আহিল। পিছে পিছে দলৰ প্ৰধান

কৰুণা আৰু জীয়েক চুলাৰী। বীতাৰ চকুৱে চকুৱে পৰাত চুলাৰীয়ে দাঁত কামুৰি ক্ৰুদ্ধা নাগিনীৰ দৰে কোঁচকোচাই উঠিল। কৰুণাই সোঁহাতখন ওপৰলৈ উঠাই কিবা এটা শব্দ উচ্চাৰণ কৰিলে। লগে লগে কিকুচিক ধৰি অনা কেইজনো বীতাৰ সমুখৰ খুটাটোত কিকুচিকো জৰপুৰকৈ ঝাঙ্কি পেলালে। কৰুণাই পুনৰ কিবা এটা কৈ ওলাই গ'ল। পিছে পিছে চুলাৰীৰ বাহিৰে আন কেইজনো ওলাল।

চুলাৰীয়ে কিকুচিলৈ চালে। সি কোনো ফালে নাচাই অধোবদন হৈ পিয় হৈ আছে। চুলাৰী এইবাৰ বীতাৰ ওচৰত গৈ পিয় হ'ল। বীতাই শংকামিশ্ৰিত দৃষ্টিৰে চুলাৰীলৈ চালে। চুলাৰীয়ে খঙতে বীতাৰ পিছি প্ৰকা গছৰ বাকলিৰ আৱৰণৰখিনি একে আক্কাৰে টানি দূৰলৈ দৰিয়াই দিলে। বীতাৰ বক্ষ কঁকাল উন্মুক্ত হৈ পৰিল। এইবাৰ চুলাৰীয়ে বীতাৰ মুখত সজোৰে থামুচি ধৰিলে। বীতাই চিংকাৰ কৰি উঠিল। কিকুচিয়ে খঙেৰে চুলাৰীলৈ চালে। চুলাৰী কিকুচিৰ ওচৰলৈ আগুৱাই গৈ উচ্চাৰণ কৰিলে : মনিগাতো।

কিকুচিয়ে মূৰ জোকাৰিলে।

চুলাৰী ততালিকে ঘৰটোৰ পৰা ওলাই গ'ল। বীতাই দুপ আৰু বেদনাত ইতিমধ্যে উচুপিবলৈ আৰম্ভ কৰিছিল। কিকুচিয়ে অসহায়ৰ দৰে বীতালৈ চাই ব'ল।

ক্ৰমে নিশা গভীৰ হৈ আহিল। শাপাতে বিলাকৰ উৎসৱৰ নৃত্য গীত কেতিয়াবাই শুক হৈছিল। সনথ অক্ষত নৃত্যৰ নিশ্চকতা। শাপাতেবোৰে বোধহয় খুব ডাবুই (এবিধ মদ) পাই যেনি তেনি চলি পৰিছে। বীতাৰ চিলবিলকৈ টোপনি আহিছিল বন্দী অৱস্থাতে। কিকুচিৰ চকুত টোপনি নাই। সি মুক্তিৰ ক্ষণ গণিছে। সি নিশ্চিত যে চুলাৰী যিকোনো প্ৰকাৰে তাক উদ্ধাৰ কৰিবলৈ আহিবই। আৰু দুৰ্ভাগ্যবশতঃ যদি নাহে তেন্তে অহা কাইলৈ সূৰ্যাস্তৰ লগে লগে বীতাৰ সৈতে নৃত্য তাৰ স্বনিশ্চিত। বিগ্ৰাসৰাতকক শাপাতে জাতিয়ে ক্ষমা নকৰে। তদুপৰি সি আৰাধ্য দেৱতা আৰাউইৰ বাবে উচৰ্গা কৰা বস্তু লৈ পলাইছিল। তাক কাইলৈ সূৰ্যাস্তৰ লগে লগে এবাৰি চেনেক (বিহ) ৰাৱলৈ দিব। সেই বিহ পেতিত পৰিলেই সৰ্বনাশী টোপনি তাৰ চকুলৈ নাৰি আহিব। তাৰ পিছত তাৰ দেহাটো ডোখৰ ডোখৰ কৈ কাটি ছোচুৰাত (নদ) পেলাই দিব। বীতাক নিশ্চয় পৰবৰ্তী পুৰিমাৰ সময়লৈ ৰাখিব।

ঘৰটোৰ দুৱাৰৰ ওচৰত কিবা এটা শব্দ হ'ল। কিকুচিয়ে মূৰ তুলি চালে। সঁচাকৈয়ে চুলাৰী সোমাই আহিছে। চুলাৰীৰ সৰ্বাংগ গছৰ বাকলিৰে আবৃত। হাতত বাঁঠী আৰু ধনু। কিকুচিক মুকলি কৰি ত্ৰাই কিকুচিৰ সৈতে পলাই

যাবগৈ। কোনোবা দূৰ বীপলৈ। কিছুচিক তাই ভাল পায়। কিছুচিৰ বাবে তাই সকলো কৰিব পাৰে। সেই কাৰণেই সকলো বিপদ মূৰ পাতি লৈ সকলোৰে চকুত ধূলি দি তাই কিছুচিক মুকলি কৰি দিবলৈ আহিছে।

চুলামী ভিতৰ সোমোৱাৰ লগে লগে বীতা সাৰ পাই গ'ল। চকুৰ আগতে চুলামীক এক আচহুৱা সাজত দেখি বীতা অৰাক হ'ল। এক অজান আশংকাত বুকু কঁপি উঠিল। কোনে জানে হয়তো তাই বীতাৰ ওপৰতে প্ৰতিশোধ ল'বলৈ আহিছে। চুলামীয়ে বীতালৈ এবাৰো নাচালে। লৰালৰিকৈ তাই সোমাই আহি জলি থকা চাবিটো ফু মাৰি নুমাই দিলে। তাৰ পিছত আন্ধাৰতে কিছুচিৰ কাষলৈ গৈ মুখৰ ভিতৰতে কিবা এটা ক'লে। কিছুচিয়ে কোনো উত্তৰ নিদিলে। চুলামীয়ে অতি ক্ষিপ্ৰভাৱে কিছুচিৰ দেহৰ বান্ধবোৰ খুলি দিলে। গোটেইবোৰ বান্ধ খোলাৰ পিছত কিছুচিক চুলামীয়ে ছাতত ধৰি বাহিৰলৈ টানিলে। কিন্তু কিছুচি বাহিৰলৈ নগ'ল। তাৰ পৰিৱৰ্তে সি চুলামীক নিজৰ গাৰ ওচৰলৈ টানিলে। চুলামীয়ে বাধা দি ফুচুফুচাই কিবা ক'লে।

আন্ধাৰত কিছুচি আৰু চুলামীয়ে কি কৰিছে বীতাই একো দেখা নাপালে। চুলামীৰ সন্দেহজনক কাৰ্যকলাপে বীতাক আতংকিত কৰি তুলিছিল। বীতাই চুলামীৰ চকুত প্ৰতিশোধৰ দাবাখি দেখা পাইছিল। শাপাতে বিলাকৰ হিংস্ৰতাৰ কথা বীতাই নজনা নহয়। অন্ধকাৰৰ স্তৰযোগলৈ তাই কিছুচিকো হত্যা কৰিব নেকি। এনেতে কোনোবা এজন বীতাৰ ওচৰলৈ আগবাঢ়ি অহা বীতাই আন্ধাৰতে দেখা পালে। চুলামী নে কিছুচি ?

ইতিমধ্যে ছায়ামূৰ্তিয়ে বীতাৰ দেহৰ বান্ধবোৰ খুলি দিবলৈ চেষ্টা কৰিলে। বীতা আচৰিত হ'ল। ছায়ামূৰ্তিয়ে কি কৰিব খুজিছে ? বীতাৰ ভাবৰ যতি পৰিল। ছায়ামূৰ্তিয়ে বীতাৰ দেহৰ সকলো বান্ধ খোলাৰ পিছত ছাত এখনত ধৰি বাহিৰলৈ টানিলে।

: কিছুচি !—বীতাই মনতে উচ্চাৰণ কৰিলে।

ঘৰটোৰ পৰা দুয়ো বাহিৰ ওলায়েই শাৰীৰুৰ ঘৰবোৰৰ গিছ ফালেদি অৰণ্য অভিমুখে লৰিবলৈ ধৰিলে। বীতাই তেতিয়াহে বুজিলে যে চুলামীৰ তনুতহত মুক্ত হৈ কিছুচিয়ে বীতাক লৈ পলাইছে, আকৌ সেই গুহা অভিমুখে। কিছুচিয়ে লগত যাঠী আৰু ধনু লৈ আহিছে। বোধহয় এইবোৰ চুলামীৰ। কিন্তু চুলামী কিয় নাহিল ? যাহক, শাপান্তেৰ জাতৰ পৰা মুক্তি পাই বীতাৰ ভালেই লাগিল। নহ'লে কি যে এক বীভৎস স্তূপাৰণ কৰিবলগীয়া হ'লহেঁতেন ! তাতকৈ ভাল লাগিল বীতাৰ আৰাউইৰ ওচৰলৈ যাব নোৱৰাৰ কাৰণে। ঈশ্বৰে নিশ্চয় বীতাৰ প্ৰাৰ্থনা শুনিছে।

একেলৈখাবিয়ে অনেক দূৰ নৰি বোম্বাৰ পিছত বীত্ৰ ভাগবি পৰিল। আৰু এটা ধোজো আগবঢ়োৱাৰ শক্তি নাই বীতাৰ। বীতাই কিছুচিক টানি বখাই দিলে। কিছুচিয়ে বীতালৈ চালে। বীতাই আকাৰে ইংগিতৰে নিজৰ অক্ষমতাৰ কথা বুজালে। কিছুচিয়ে ততালিকে বীতাক কান্ধত তুলি ল'লে আৰু আগবঢ়েই আগ বাঢ়িল। কি অকুৰন্ত শক্তি আছে এই শাপাতে যুবকজনৰ দেহত। বীতাই ভাবি অৰাক হয়। সমস্ত দিনটো নৰি ধাপৰি যন্তৰ দৰেই কাম কৰি যায়, এটা মুহূৰ্তও জিৰণি নাই; তথাপিও যেন শক্তিৰ শেষ নহয়।

অৱশেষত এটা সময়ত নদীখনৰ পাৰ পাই কিছুচিয়ে বীতাক ডোংগাখনত নমাই দি নিজেও উঠিল। সৰল হাত দুখনেৰে অতি ক্ষিপ্ৰতাৰে বঠা চলোৱাৰ লগে লগে ডোংগাখন পুনৰ উজ্জাই আগবাঢ়িল। বীতাৰ অৰ্ধ কণ্ট শুকাই গৈছিল। দুহাতেৰে নৈৰ পৰা পানী লৈ হেপাহ পনুৱাই পিবলৈ ধৰিলে। হঠাৎ কিছুচিয়ে হাঁহি উঠিল। তাৰ হাঁহিৰ টুকুৰাবোৰ চাৰিওফালে প্ৰতিধ্বনিত হ'ল। বীতাই অৰাক দৃষ্টিৰে তালৈ চালে। অনেক সময় ধৰি সি হাঁহিয়েই থাকিল।

: পাগলটো ক'ৰাৰ!—বীতাই উচ্চাৰণ কৰিলে।

ৰাতিপুৱালৈ তেতিয়া আৰু বেছি সময় নাই। পূবৰ নীল আকাশৰ দিগ-বলয়ত সামান্য গোলাপী আভা ফুটি উঠিছে। এখন নদীৰ ওপৰত এখন চকুত ডোংগাত এহাল অৰ্দ্ধপূৰ্ণ যুবক যুৱতী। কোনোবা স্নানপূৰ্ণ শিলশীৰ যেন এক নিখুঁট চিত্ৰ শিল্প। পূবৰ আকাশ ক্ৰমাৎ বেছি বজ্জিন হৈ পৰিল। বীতাই তাৰে প্ৰকৃতিয়ে লাভ পাইছে সিহঁতক দেখি। লাজতে যেন প্ৰকৃতিৰ মুখ বেছি বজ্জিন হৈ পৰিছে! অজানিতে ভাবেই বীতাই দুহাতেৰে নিজৰ বক্ষযুগল চাকিবলৈ চেষ্টা কৰে। কিবা এক শাস্তিৰ পৰিতৃপ্তি আহে মনলৈ। আলস্যৰ আবেশ আহে। ডোংগাখনতে শ্ৰান্ত দেহাটো এৰি দিয়ে বীতাই।

হঠাৎ ডোংগাখন পাবত লগাৰ লগে লগে বীতা বক্ষমকৈ গাব পাই গ'ল। কিছুচিয়ে হাঁহি দিলে। বীতা উঠিবলৈ নৌ পাওঁতেই কিছুচিয়ে বীতাক কান্ধত বীতাক কান্ধত তুলি ল'লে। বীতাই আপত্তি নকৰিলে।

কিছুচি আগবাঢ়িল গুহা অভিমুখে। বীতাৰ মনটো কৰুণাৰে ভৰি পৰিল। এনে এজন নিৰ্ভৰযোগ্য সং সংগী এই জগতত বোধহয় দ্বিতীয় এজন নাই। সি বৰ্বৰ, অসভ্য হ'লেও দয়া, মায়া, প্ৰেম তাৰ অন্তৰতো আছে। বীতাই কিছুচিক ভাল নাপায়। পুতৌহে কৰে—এই কথাতো সি নাজানে। সি জানে যে তাৰ প্ৰথম প্ৰেমৰ উপহাৰৰ ফলটো বীতাই গ্ৰহণ কৰিছে; এতেকে তাৰ স্মৰন্ত বীতাই দান পাইছে। কণ্ঠত কৃত্ৰিমতা এইবোৰতো সি বুজি নাপায়। সভ্য জগতৰ মানুহ-বোৰে যে কণ্ঠত কৃত্ৰিমতা নহ'লে চৰ্ণিৰ োৱাৰে এই কথা সি কেনেকৈ বুজিব?

কণাবোৰ ভৰাৰ লগে লগে বীতাব নিজকে দোষী যেন লাগিল। তথাপিও সকলোবোৰ জানিও বা বুজিও বীতাই কিকুচিক ভাল পাৰ নোৱাৰে, পুতৌহে কৰিব পাৰে। যদি দুৰ্ভাগ্যবশতঃ বীতা কিকুচিৰ পত্নী হনবলগীয়া হয় তথাপিও কিকুচিক ভাল পাৰ নোৱাৰিব বীতাই। সদায় পুতৌৰ পাত্ৰ হৈয়ে থাকিব কিকুচিয়ে।

গুহাটোৰ সমুখত বীতাক কান্ধবপৰা নমাই দি কিকুচিয়ে এটা হাঁহি মাৰিলে। বীতাই সেই ঠাইতে বহি এটা স্থিৰ নিশ্বাস এৰিলে। কিকুচিয়ে হাতৰ ধনু আৰু যাঠীডাল শিল এটাতে আঙুজাই থৈ গুহাটোৰ ভিতৰলৈ সোমাই গ'ল। ক্ষতক পিছতে আগদিনা আনি খোৱা ফল কেইটামানৰ সৈতে কল এথোকা লৈ ওলাই আহিল। বীতাই কিকুচিলৈ চালে। কিকুচিয়ে ফলবোৰ বীতাবৰ সমুখত থৈ খাবলৈ ইংগিত কৰিলে। বীতাই ফল এটা হাতত তুলি ল'লে।

: চুলামী।—বীতাই উচ্চাৰণ কৰিলে।

কিকুচিয়ে প্ৰশ্নবোধক দৃষ্টিৰে বীতালৈ চালে।

বীতাই ইংগিতেৰে চুলামীৰ বিষয়ে প্ৰশ্ন কৰিলে। কিকুচিয়ে কল এটাৰ বাকলি গুচাই বীতাবৰ মুখত গুজি দি জোৰেৰে হেঁচি ধৰিলে। বীতাবৰ ঠোঁট উঠিল। খঙতে কিকুচি জোৰেৰে চৈল। এটা মাৰি দিলে। কিকুচি মাটিত চিত হৈ পৰি জোৰেৰে হাঁহিবলৈ ধৰিলে।

: বৰৰ জৰ্ঘা...।—বীতাই খঙতে ভোৰভোৰালে।

কিকুচি উঠি বীতাবৰ সমুখত এইবাৰ আত্মকান্দি বহি আকানে ইংগিতেৰে বুতাবলৈ চেষ্টা কৰিলে যে এই ঠাইৰ পৰা শীঘ্ৰেই আঁতৰা উচিত। নহ'লে বিপদ আছে। সিহঁতক শাপাতে বিলাকে গোটেই স্বীপতে তয় তয়কৈ বিচাৰিব। কেনেবাটক পালে জীয়াই জীয়াই পুৰি মাৰিব। তদুপৰি সি চুলামীৰ ডিঙি চেপি হত্যা কৰি থৈ আহিছে।

চুলামীক হত্যা কৰাৰ কথা সি বুজোৱাৰ লগে লগে বীতা উচপ খাই উঠিল। চুলামীক হত্যা কৰাৰ ফল কিমান ভয়াবহ হ'ব পাৰে বীতাই মনতে ভাবিলে। চুলামী শাপাতে দলৰ প্ৰধান কৰ্ম্মাৰ সন্ধান। এইবাৰ শাপাতেবিলাকে কিকুচি আৰু বীতাক পালে বন্ধা নাই। হয়তো এক বীভৎস শাস্তিৰ মাজেৰে মৃত্যু বৰণ কৰিব লাগিব।

ভেতিয়াও কিকুচিয়ে বীতাক অংগী ভংগীৰে কিবা বুজাই আছিল। বীতাই মন নকৰিলে। এক ভয়ানক চিন্তাই বীতাবৰ মন আচ্ছন্ন কৰি পেলালে। তদুপৰি চুলামীক এনেদৰে কিকুচিয়ে হত্যা কৰাত বীতাবৰ ভীষণ দুখ লাগিল। চুলামীয়ে কিকুচিক মনে প্ৰাণে ভাল পাইছিল। তাইৰ প্ৰেমত কলুষতা নাছিল। কিকুচিৰ

বাহিৰে বোধহয় তাই আন কাৰো কথা চিন্তা কৰিব পৰা নাছিল। কিন্তু বীতৰ উপস্থিতিয়ে তাই জীৱনৰ আঁত ধূৱালে। সেয়ে তাই বীতাক সহজ ভাৱে ল'ব পৰা নাছিল। তাইৰ প্ৰেমত প্ৰতিদ্বন্দী বুলিয়েই ভাবিছিল বীতাক। অৱশেষত তাই ভালপোৱাৰ মূল্য মৃত্যুৰ দ্বাৰাই দিব লগা হ'ল।

বীতা বহাৰ পৰা উঠি ধীৰে ধীৰে তললৈ নামি গ'ল।

: ঋতা!—কিছুচিয়ে পিছৰ পৰা চিঞৰি উঠিল।

বীতাই উভতি নাচালে।

কিছুচি লৰি গ'ল বীতাৰ ওচৰলৈ। আৰু সমুখত থিয় হৈ সি হাত দুখন মেলি দি ইংগিতৰে সুধিলে যে তাই ক'লৈ যাব খুজিছে।

: মুৰ্খ।—বীতাই বঙতে ক'লে আৰু তাক বুজালে যে তাই নিজৰাত গা ধুই আহিব। এতেকে সি যাব নালাগে। সি যদি যায় তেন্তে তাই গা নোখোৱে।

কিছুচিয়ে নামানিলে। সিও বীতাৰ লগত গৈ গা ধুব। বীতাই বঙতে তাৰ মুখলৈ মাটি এমুঠি লৈ মাৰি পঠিয়ালে। সি লগে লগে কুজা ছে যোৱাত মাটি মুঠি তাৰ মুখত নালাগিল। ক্ষত্বেক সি কিয় এটা চিন্তা কৰি গুহাটোলৈ ঘূৰি আহিল আৰু বীতা নিজৰাটোৰ ফালে অগ্ৰসৰ হ'ল।

কোকা হীপটোলৈ যোৱাৰ কথা কিছুচিয়ে বীতাক বাৰে বাৰে বুজালে। আজিৰ ভিতৰতে গুহাটো এৰা উচিত। কাৰণ শাপাতে দলৰ লোকে সিহঁতক বিচাৰি গোটেইখন চৰাখ কৰিছে। এই গুহাটোনৈকো সিহঁতে বিচাৰি আহিব পাৰে। আজি কিছুচিয়ে নিজৰ পাবটোৰ বাটতে কেইবাজনো শাপাতে খুবকক অতি সাৱধানৰে নিঃশব্দে আহি থকা দেখা পাইছিল। কিছুচিয়ে সিহঁতৰ চকুত নপৰাটো হঠাৎ আত্মগোপন কৰিলে বুলিহে বন্ধা পালে। মনস্ত শাপাতে জাতি চুলানীৰ মৃত্যু আৰু দেৱতাৰ বস্তু লৈ প্ৰায়ন কৰাৰ বাদে কিছুচিৰ ওপৰত খঙতে উতলা হৈ আছে। এতিয়া একমাত্ৰ উপায় হৈছে কোকা হীপত গৈ পদাৰ্পণ কৰা; নহ'লে তাৰ বাহিৰে আৰু উপায় নাই।

কিন্তু কোকা হীপলৈ গ'লে আবাউই, দেৱতাৰ আশীৰ্বাদ নোহোৱা নহ'বই। আৰু 'আবাউই'ৰ আশীৰ্বাদ নল'লে মোক কেটেকৈ গ্ৰহণ কৰিব। বীতাই কথাখিনি অংগী ভংগীৰে বুজালে।

কথাখিনি বুজি সি হাঁহিলে। বীতাই তাৰ মূখলৈ প্ৰশুবোধক দৃষ্টিৰে চাই ব'ল। ক্ষত্ৰক সময় সিও নিশ্চল হৈ বহি থাকিল। তাৰ পিছত হঠাৎ সি তাৰ ভাষাতে কিবাকিবি ক'লে। বীতাই একোকে নুবুজিলে। এইবাৰ সি অংগী-ভংগীৰে বুজাবলৈ আৰম্ভ কৰিলে। তাৰ এই হীপটোত থকা এক মুহূৰ্ত্তও ইচ্ছা নাই। ইমানবোৰ শব্দৰ চকুত ধূলি দি থকা অসম্ভৱ। সকলো সময়তেহে গুহাৰ ভিতৰত সোমাই থাকিব নোৱাৰি। আহাৰৰ সন্ধানতে হওক বা আন কিবা কাৰণতে হওক বাহিৰলৈ যাবই লাগিব। শাপাতে জাতিৰ উপৰিও হোৱেণা, মুক্তিয়া আদি জাতিবোৰতো আছেই। কোকা হীপলৈ গ'লে এইবোৰ বিপদৰ ভয় নাই। সিহঁত জীয়াই থাকিলে এদিন তাৰ পৰা আহিও 'আবাউই'ৰ আশীৰ্বাদ লৈ যাব পাৰিব। এদিন নহয় এদিন সি আশীৰ্বাদ লৈ যাবই।

: আবাউই'ৰ আশীৰ্বাদ নোলোৱাকৈ বোক গ্ৰহণ কৰিলেনো কি হ'ব ?— বীতাই ইংগিতৰে তাৰ মন ভাল লগাবলৈ প্ৰশ্ন কৰিলে।

: সৰ্বনাশ !—সি জিভাখন উলিয়াই তিনিবাৰমান মাটিত বুৰটো লগালে।

সিহঁতৰ ওপৰত ভীষণ প্ৰতিশোধ ল'ব। আবাউইৰ কোপ দৃষ্টি পৰিলে সিহঁতৰ আৰু বন্ধা নাই। —বখাবোৰ সি বীতাক বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিলে।

বীতা এইবাৰ সম্পূৰ্ণ নিশ্চিন্ত হ'ল যে কিছুচি আবাউই'ৰ ওচৰলৈ নোযোৱা পৰ্যন্ত তাইক গ্ৰহণ নকৰে আৰু এই বিষয়ত তাই এতিয়া নিৰ্ভয়ে থাকিব পাৰে। কিছুচি কোকা বীপটো যোৱাৰ পিছত আবাউই'ৰ আশীৰ্বাদ ল'বলৈ পুনৰ যে এই বীপটলৈ আহিব পাৰিব সেই আশা মিচা। তাৰ মানে বীতাক কোনো কালেই কিছুচিয়ে গ্ৰহণ কৰিব নোৱাৰিব আৰু তাৰ ফল স্বৰূপে বীতা এদিনৰ পিচতে হওক বা পাঁচ বছৰৰ পিছতে হওক সভা জগতৰ আইতানৰ ওচৰলৈ ঘূৰি যোৱাৰ সন্ধ্যা পাবই। বীতাই মনে মনে ভগৱানক ধন্যবাদ জনালে।

কিছুচি থিয় হ'ল। হাতৰ যাঠীডাল দুখন গছ এজোপালৈ লক্ষ্য কৰি জোৰেৰে নানি পঠিয়ালে। যাঠীডাল গৈ গছজোপাত আঘাত কৰি বোঁচ ৰাই ব'ল। বীতাই যাঠী ডালটো চালে। কিছুচিয়ে হাঁহিলে। তান পিছত সি নল ধনুখন বীতাৰ হাতত দি বুজালে যে সি চিকাৰ বিচাৰি যায়। বীতা যেন সান্নিধ্যলৈ আহিল, ভুলভাৱে যেন তলৈ নানালে। সি চিকাৰ পালেই ঘূৰি আহিব। বেছি দূৰলৈ নাযায়। শত্ৰু যদি আহে গুহাৰ ভিতৰলৈ সোমাই লুকাই থাকিব আৰু শত্ৰুৰ চকুত পৰিলে শত্ৰু যদি গুহাত সোমাবলৈ চেষ্টা কৰে তেন্তে তাই যেন নল ধনুৰে আক্ৰমণ কৰে। বাহিৰৰ পৰা গুহাৰ অন্ধকাৰৰ বাবে শত্ৰুৱে তাইক দেখা নাপাব। তাই অনায়াসে শত্ৰুৰ লগত যুঁজিব পাৰিব।

: কিন্তু মই যে এনে ধনুৰ ব্যৱহাৰ নাজানো! —বীতাই তাক বুজালে।

সি ধনুখন হাতত লৈ কেনেকৈ ব্যৱহাৰ কৰিব লাগে দেখুৱালে। ধনুৰ ওচৰলৈ নি সজোৰে দুবাৰমান কঁপি দেখুৱালে। বীতাই এইবাৰ তাৰপৰা ধনুখনলৈ তামো এবাৰ সজোৰে কঁপি দিলে। বেজীৰ দৰে কাঁড়বোৰ সোঁ সোঁৱাই ওলাই গৈ আঁতৰত পৰিল। কিছুচিয়ে আনন্দতে হাত চাপৰি বজাবলৈ ধৰিলে। কিছুচিৰ আনন্দ দেখি বীতাই হাঁহিলে।

যাঠীডাল গছৰ পৰা একুৱাই কিছুচি আঁতৰ হ'ল। বীতাই হাতত ধনুখন লৈ গুহাৰ ভিতৰলৈ সোমাই গৈ তাতে অলপ সময় বহি ক্ষত্ৰুক কিবা চিন্তা কৰিলে। গুহাটোৰ ভিতৰকালে দহবাৰ হাত বান দীঘল। ধনুৰ ওপৰৰ এচলীয়া শিলটো ঝিকালে নানি গৈছে—সেই কালে পোন হৈ বহিব নোৱাৰি। দুকাষে যি শিলবোৰ বেবৰ দৰে আছে, তাৰ মাজে মাজে থকা কাঁকবোৰ বীতাই সৰু সৰু শিল গুৰি সেইবোৰ বধাসমূহ বন্ধ কৰিছে। মাথোন ধনুৰৰ দুৱাৰত কাঁক কমেই

আছে। সেই পথেৰেই পোহৰ আৰু বতাহৰ গতিবিধি। মজিয়াৰ ক'ৰবাত শিল আৰু কৰবাত মাটি যদিও বেছি অসমান নহয়।

বীতা বেছি সময় ওহাটোন ভিতৰত সোমাই নাথাকিল। অলপ সময়ৰ পিছতে হাতত কেইটামান ফল লৈ ওলাই আহি এটা শিলৰ ওপৰত বহি একান্ত মনে এটাৰ পিছত এটাকৈ ফলবোৰ খাবলৈ ধৰিলে। শেষ ফলটোৰ আধাখিনি খাই আধাখিনি তললৈ দলিয়াই দি শিলটোন ওপৰত থিয় হৈ এবাৰ চাৰিও ফালে চালে। তাৰ পিছত দেহৰ ককালত লজ্জা নিৰানন্দৰ বাবে বান্ধি ৰখা গছৰ বাকলিৰ বগনবোৰ শিলটোৰ পৰা তললৈ দলিয়াই দি বীতা শিলটোৰ ওপৰতে ওপৰলৈ মুখ কৰি শুই পৰিল। কিছুচি নথকা সময়খিনি বীতা প্ৰায় সম্পূৰ্ণ নগ্ন হৈ থাকে। পৃথিৱীৰ মানুহৰ দেহত কাপোৰৰ আৱশ্যক হয় নিশ্চয় আনৰ বাবেই। নগ্ন হৈ থাকিলে নিজৰ কাৰো লাজ নালগে, আনে দেখিলেহে লাজ। য'ত মানুহেই নাই, য'ত লাজ বোলা শব্দই নাই, তাত লজ্জা নিৰানন্দৰ কাৰণে কাপোৰবোৰ আৱশ্যক নাই। জাৰ জহৰ পৰা দেহক ৰক্ষা কৰিবলৈহে বস্ত্ৰৰ প্ৰয়োজন হয়।

চকু দুটা মুদি দিয়াৰ লগে লগে বীতাৰ সমস্ত পুৰণি স্মৃতি মুহূৰ্তৰ ভিতৰতে ফুট বাল্বৰ দৰে বুকুৰ ভিতৰত জ্বলি উঠিল। আকৌ আইভান সেই মৰমৰ নিজৰ ঘৰখন—ভাই-ভনী, পিতৃ-মাতৃ—সেই সভা জগতখন! অজানিতে বীতাৰ দুচকু লোতকেৰে তল পৰিল। টুকুৰা টুকুৰা ফ্লেচ বেকবোৰে ইতিমধ্যে বীতাৰ চকুৰ সমুখত লুকাচুৰি থকা আৰম্ভ কৰি দিছে। সোঁহাতখন চকুৰ আগলৈ আনি বীতাই অনামক আঙুলিত থকা বহুমূলীয়া পাথৰ লগোৱা সোণৰ আঙঠিটো চালে। আইভানে পিন্ধাইছিল এদিন। সজীৱ হৈ আছে আইভানৰ স্মৃতি বীতাৰ মনত—সজীৱ হৈ থাকিব চিৰকাল। যদি এই বীপটোৰ পৰা উদ্ধাৰৰ আশাও নাথাকে, চিৰকাল যদি ইয়াতে বন্দী হৈ থাকিব লাগে তথাপি বীতাৰ মনত আইভান সজীৱ হৈ থাকিব। কিন্তু ভগবান ইমান নিৰ্দয় নহয়। বীতাই এদিন এই বীপৰ পৰা মুক্তি পাবই আৰু বীতা এদিন আইভানৰ ওচৰলৈ ঘূৰি যাবই। এই বীপত যদি আইভানো থাকিলহেঁতেন! অকল বীতা আৰু আইভান, আৰু এই বিশাল বীপটো। আহ্ সেয়া কি সুখৰ হ'লহেঁতেন। স্বৰ্গতকৈও সুখৰ। কিন্তু কল্পনা সদায়েই কল্পনা।

হঠাৎ স্তব্ধতা ভাঙিল বীতাৰ, কিহৰাৰ খচমচনি। একেজাৰে শিলটোৰ পৰা নামি বীতাই চাৰিওফালে সন্ধানী দৃষ্টিৰে চালে। ক'তো একো চকুত নপৰিল। গছৰ বাকলিৰে তৈয়াৰ কৰা আবৰণখন বীতাই পুনৰ ককালত ঘেৰিয়াই ল'লে। বহু সময় একে ঠাইতে থিয় হৈ থাকি বিতীৰ্ষৰাণ তেনে ধৰণৰ কোনো পক্ষৰ কাণত নগণ্য বীতা নিশ্চিন্ত হ'ল। নিজৰাটোৱে গৈ এবাৰ গা ধুই অহাৰ

কথা ভাবিলে। তার বাহিরেতো দ্বিতীয় কিবা কাম কৰিবলৈ বীপটোত একো নাই। এনেয়ে শুই বহি থাকিলে দুঃচিন্তাই মন আচ্ছন্ন কৰি দিয়ে। নিজবাটোত সাতুৰি নাদুৰি গা ধুবলৈ বীতাব খুব ভাণ লাগে। মুকলি সুবীয়া হৈ শ্রোতস্থিনীৰ উচ্ছলিত কলোচ্ছাসৰ মাজত যেন পৰিপূৰ্ণ তৃপ্তিৰ প্ৰসন্নতা আছে।

বীতা ধীৰে ধীৰে নিজবাটোৰ ফালে আগবাঢ়ি গ'ল। গিৰিবিহি ঠাইৰ উচ্চতম স্থানধাৰাৰ মাজত সাতুৰি নাদুৰি গাধোৱাৰ অন্য এক মাদকতা আছে। এক বুজাব নোৱৰা মাদকতা। বচ সনয় ধৰি গা ধুলে বীতাই। সাতুৰি নাদুৰি এনেদৰে গা ধুই খুব ভাণৰ লাগিল। অৱশেষত নিজৰাৰ প্ৰায় মাজতে থকা এটা শিৰাৰ ওপৰত বীতাই হাত ভৰি মেলি শুই পৰিল। শিলটোৰ ওপৰেদি নিজৰাৰ এটা ধাৰ চিপচিপকৈ বৈ আছিল। সেই সোঁতৰ লগে লগে বীতাৰ মুকুৰ সোণাধী চুলিবোৰো নো খেলি খেলি নাচিছিল। যেন এগৰাকী জলপৰীয়ে শীতত শিলৰ ওপৰত শুই ব'দহে পুৱাইছে।

সূৰ্যৰ প্ৰখৰতা ক্ৰমাৎ বাঢ়ি আহিল। ঘন নীলা আকাশখনত দুপৰৰ সূৰ্যটো যেন প্ৰচণ্ড আক্ৰোশত জ্বলিছে। কতাহো বৈছে ব্ৰহ্মও বেগোৰে। বীতা উঠি শিলটোৰ ওপৰত বহিল। ভৰি দুখন শিলটোৰ পৰা ওলোমাই ৰাখি নিজৰাৰ পানীত ধীৰে ধীৰে আঘাত কৰিলে।

বীতাৰ ভোক লাগিছিল। দুটামান ফল খাই পেটটো ভৰাবলৈ বীতা নিজৰাৰ পৰা উঠি আহিল। হঠাৎ কৰবাৰ পৰা এডাল যাঠী উৰি অহাৰ দৰে আদি বীতাৰ ভৰিৰ ওচৰতে বোঁচ খাই ব'ল। বীতা উচপ খাই উঠিল। আৰু একোজ আগবাঢ়ি যোৱাহেঁতেন সেই যাঠীডালে বীতাৰ বুকুৱে পিঠিয়ে শালি পেলোৱেহেঁতেন। মূৰ তুলি সমুখলৈ চোৱাৰ লগে লগে বীতাৰ বুকু ভয়ত কঁপি উঠিল। কিছু আঁতৰতে থিয় হৈ আছে বিবিধ ৰঙেৰে সমস্ত শৰীৰ জাঁকি বাকি বীতংস কৰি তোলা কেইজনমান শাপাতে বোদ্ধা। বীতাই আভংকত চিঞৰি উঠিল। সেই স্তম্ভীৰ চিঞৰত সমস্ত অঞ্চল কঁপি উঠিল।

শাপাতে বোদ্ধা কেইজনে আহি বীতাৰ ধৰি হাতে ভৰিয়ে গছৰ লতাৰে বান্ধি পেলোৱে। বীতাই বুজিলে যে এইবাৰ তাইৰ নিস্তাৰ নাই। ভাগ্যৰ বলত দুবাৰ পলাই আহিলেও এই তৃতীয়বাৰ সেই সুৰিধা সিহঁতে নিদিব। শাপাতেৰ হাতৰ পৰা উদ্ধাৰ কৰি আনিবলৈ এইবাৰ কিছুচিৰো উপায় নাই। কিছুচিক পালেতো সিহঁতে জীয়াই জীয়াই পুৰি মাৰিব। কাৰণ শাপাতে দলৰ প্রধান কৰুণাৰ সন্তান চুলাবীক কিছুচিৰে হত্যা কৰিছে। কিছুচি যদি ইতিমধ্যে ধৰাও পৰিছে বীতাই নাজানে।

বীতাক সিহঁতে সেই ঠাইৰ পৰা উঠাই প্ৰস্তাব দানৰ কালে ধৰকবলৈ অঙ্গস

হ'ল। সৰ্বমুঠ পাঁচজন শাপাতে আছিল। দুজনে বীতাক কান্ধত উঠাই কঢ়িয়াই নিছিল। এজন শাপাতে সকলোৰে আপাত গৈছিল। আৰু দলটোৰ শেষতো দুজন আছিল। প্ৰথমজন বোৰহয় দলটোৰ নেতা আছিল। তাৰ মূৰৰ চৰাই পাৰিৰে তৈয়াৰী মুকুটটো আন কেইজনতকৈ ডাঙৰ আছিল। আৰু হাত দুখনতো কিবা বৃহৎ পৰ্যায়ৰ দুখন ডেউকা বান্ধি গৈছিল। তাৰ এহাতত এডাল প্ৰকাণ্ড বাঠী আৰু আনহাতত এখন কুঠাৰ। আন কেইজনৰ হাততো একোডালকৈ বাঠী আছিল। পিছত নোৱা এজনৰ হাতত এখন কু দিয়া ধনুও আছিল।

নদীৰ পাৰে পাৰে আটাইকেইজন প্ৰাণ লৰি বোৱাৰ দৰে আগুৱাই যাবলৈ ধৰিলে। সিহঁতৰ প্ৰতিটো পদক্ষেপত বাতাব দেহাটো কঁপি উঠিছিল ভয়ানক ভাৱে। হঠাৎ পিছত থকা এজন শাপাতে চিংকাৰ কাৰ খিতাতে বাগৰি পৰিল। ঘটনাটো কি ভকিবলৈ নৌ পাওঁতেই বিজীৱটোও বাগৰি পৰিল। দুয়োটাকৈ বুকুৰে পিঠিয়ে শাপি পেনাউছে দুডাল স্তম্ভীক বাঠীয়ে। বীতাক কঢ়িয়াই অগা দুটাই বীতাক নদীৰ পাৰতে পেনাই দি সমুখৰ ফালে লৰিবলৈ ধৰিলে। আগে আগে গৈ থকা শাপাতে যোদ্ধা জন কিন্তু নপৰিল। তীক্ষ্ণ দৃষ্টি নিক্ষেপ কৰি ঘূৰি ঘূৰি সি চাবিওফালে আক্ৰমণকাৰীক বিচাৰিবলৈ ধৰিলে।

: অৰিণোতো নিয়াকা। —যোদ্ধাজনে ক্ৰুদ্ধ কণ্ঠেৰে চিঞৰি উঠিল আৰু হাতৰ বাঠীডাল অনুমানতে এফালে কোঁৱাই ল'ল।

: পাৰিজাতি চিচাকাহ। —গছ এজোপাৰ আঁৱৰ পৰা বিকুচি ওলাই আহিল। তাৰ চহুৱদি যেন জুইহে বৰষিছে। হাতত লোঁতয়া তাৰ কোনো অস্ত্ৰ নাই। ক্ৰোধত সি সাপৰ দৰে ফোঁচফোঁচাবলৈ ধৰিলে।

: ইউহি চিন্‌নহ। —গুতে শাপাতে যোদ্ধা জনে হাতত থকা বাঠীডাল চকুৰ পচাৰতে কিকুচিৰ ফালে মাৰি পঠিয়ালে।

কিকুচিয়ে বিজুলীতকৈও অতঃপৰি সেই ঠাইৰ পৰা লৰি আহিল শাপাতে যোদ্ধাজনৰ ফালে। সচৰাচৰ শাপাতে যোদ্ধাবোৰে যেতিয়া কাৰোবাক আক্ৰমণ কৰিবলৈ হাতৰ বাঠী দলিয়াই, কপিত আছে সেই বাঠী হেনো বুলে-টতকৈও তীব্ৰ বেগেৰে গৈ শত্ৰুক আঘাত কৰে। শাপাতেৰে যোদ্ধাৰ হাতৰ পৰা বাঠী এবাই অহাৰ অৰ্ধ মূতাৰ বাহিৰে আন একো হ'ব নোৱাৰে। কিন্তু কিকুচি যেন তাতকৈও ক্ষিপ্ৰ। বাঠীডালে গৈ কিকুচিৰ পিছফালে থকা গছজোপা। আঘাত কৰাৰ আগতেই শাপাতে যোদ্ধাজনৰ পেটত এটা প্ৰচণ্ড গোৰ মাৰিলে কিকুচিৰ এটা গোৰতে সি বাগৰি ওপৰত বাগৰি পৰিল। কিকুচিয়ে লগে লগে তাৰ হাতৰ পৰা কুঠাৰখন একে আজোৰে কাঢ়ি লৈ শাপাতে যোদ্ধাজনৰ ডিঙিত

প্রচণ্ডজোৰেৰে আঘাত কৰিলে। সেই আঘাততে শৰীৰৰ পৰা মূৰলৈ ছাঁকি গৈ দূৰত পৰিল। কিচকাৰি মৰাদি দেহৰ পৰা তেজ ওলাই গৈ তাৰ গালে মুখে পৰিল। সেই দৃশ্য দেখি বীতাৰ অজ্ঞান হোৱাৰ উপক্ৰম হ'ল।

ইয়াৰ পিছত কিকুচিয়ে পলাই যোৱা দুজনক লক্ষ্য কৰি খেদি গ'ল। ইতিমধ্যে দুয়োজন অনেক দূৰ আগবাঢ়ি গৈছিল। কিকুচিয়ে খেদি যোৱা দেখি দুয়ো বৈ গ'ল আৰু কিকুচিৰ ফালে ঘূৰি যাঠী দুডাল ওপৰলৈ তুলি আক্ৰমণৰ তংগীত ব'ল। কিকুচি গৈ ওচৰ পোৱাৰ লগে লগে দুয়ো একেলগে হাতৰ যাঠী দুডাল কিকুচিলৈ নিক্ষেপ কৰিলে। কিকুচি হঠাৎ খমকি বৈ এটা বাগি দিলে। কিছু আঁতৰত গৈ সেই দুডাল ধোঁচ খাই ব'ল।

মুহূৰ্ত্তৰ ভিতৰতে কিকুচি সিহঁতৰ কাষ চাপি হাতৰ কঠাৰখনেৰে আক্ৰমণ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিলে। শাপাতে যোদ্ধা দুজনো একেলগে কিকুচিৰ ওপৰত জপিয়াই পৰিল। কিন্তু কিকুচিৰ কঠাৰন প্রচণ্ড আঘাতত এজনৰ মূৰ একাল এবাট গ'ল। আনজনো বেছি সময় তিষ্ঠি থাকিব নোৱাৰিলে।

বীতাই দূৰৰ পৰাই সকলো লক্ষ্য কৰি আছিল। আচৰিত হ'ল কিকুচিৰ প্রত্যুৎপন্নমতি, ক্ৰোধতা, সাহস আৰু শক্তি দেখি। কিকুচিয়ে সকলো ছয়-সাতজন বৰিষ্ঠ শত্ৰুৰ লগত অন্যায়ো যুদ্ধৰ পাৰে। দেখাত কি অকুৰন্ত শক্তি! সেই কাৰণেই শাপাতে দলৰ প্ৰধান কৰম্মাই নিজৰ ভীষক চুলাবীক কিকুচিলৈ বিয়া দিবলৈ মন কৰিছিল। কাৰণ কিকুচিয়েই শাপাতে দলৰ ভবিষ্যতৰ কৰম্মা।

কিকুচি বৰালবিলৈ বীতাৰ ওচৰলৈ ঘূৰি আহি বীতাৰ হাত ভৰিৰ বান্ধ-বোৰ ততাতৈমতৈ ধুৰি দিলে। বীতা থিয় হৈ কাষতে পৰি থকা শাপাতে যোদ্ধাৰ মৃত দেহ কেইটালৈ চালে। তাৰ পিছত অন্যক দৃষ্টিৰে কিকুচিৰ দেহ-টোলৈ চাই ব'ল।

: ইতুহা আনিগাহা। —কিকুচিয়ে বীতাক কিবা বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিলে।

বীতাই বুজিলে যে কিকুচিৰ মতে এতিয়া সেই ঠাই নিৰাপদ নহয়। যি কোনো মুহূৰ্ত্ততে শত্ৰু আহি সিহঁতক আক্ৰমণ কৰিব পাৰে। এতেকে সেই ঠাইৰ পৰা যিমান শীঘ্ৰে পাৰি আঁতৰা উচিত।

বীতাই ভাবিবলৈ মনয়েই নাপালে, কিকুচিয়ে বীতাৰ পৌহাতবনত ধৰি টানি টানি গুহাটোৰ ফালে লুবিবলৈ ধৰিলে। বীতাই সোঁদৰ পাৰিফেনে গাই সেইবোৰলৈ কিকুচিৰ জ্ঞাপেক নাই; নাপোন সোঁদেজ আৰু সোঁদেজ। কিকুচিয়ে প্ৰায় চৌচোৰাই নিয়াৰ লবে টানি গিছিল বীতাক।

গুহাটোৰ ওচৰত বীতাক এৰি দি কিকুচি লৰি গৈ গুহাৰ ভিতৰ লোৱা; আৰু ভিতৰৰ পৰা হুঁ দিয়া ধনুখন আৰু বাঠী এপাত উলিয়াই আনি বীতাৰ

হাতত দিলে। বীতাব যথেষ্ট ভয় লাগিছিল, ভাগবো লাগিছিল ভীষণ। বুকুৰ ভিতৰত যেন এটা সৰু জেনেৰেটৰহে চলিছে।

কিকুচিয়ে পুনৰ বুজালে বীতাক, এতিয়াই যদি কোকা উপত্যকালৈ নাযায় তেন্তে সিহঁতৰ বক্ষা নাই। হয়তো সদলবলে অলপ পিছতে সিহঁতক বিচাৰি শাপাতে বোৰ আহি এইখিনি পাবহি। শাপাতেবোৰে সিহঁতক যদি বিচাৰি পায়, তেন্তে আৰু বক্ষা নাই। জীয়াই জীয়াই সিহঁতৰ মাংস একুৱাই খাব।

কিকুচিৰ কথা ভাবি বীতাব বৰ দখ লাগিল। তাইৰ কাৰণে তাৰ আজি এই অৱস্থা। তাইক জীৱন সংগিনী কৰি লোৱাৰ আশাতে সি জ্ঞাতি বন্ধু এনিছে, সমাজ এৰিছে, জন্মভূমি এৰিছে আৰু নিজে নিজে নিজৰ বিপদৰ সৃষ্টি কৰি তাত মূৰ স্তম্ভাইছে।

কিকুচিয়ে পুনৰ কিবা ক'লে। বীতাই পোটটো দেখুৱাই বুজালে যে ভোকত তাইৰ প্ৰাণ যাওঁ যাওঁ অৱস্থা। এপোজো লৰচৰ কৰাৰ শক্তি এতিয়া নাই। কিকুচি পুনৰ গুহাৰ ভিতৰ সোমাল। ক্ষন্তেক পিছতে কেইটামান ফল আনি বীতাক খাবলৈ দিলে। এটা নাৰিকলো ভাঙিতাৰ পানী বীতাক পুৱালে।

ফল আৰু নাৰিকলৰ পানী পাই বীতা যথেষ্ট সন্তুষ্ট হ'ল। হাতৰ পৰা নাৰিকলৰ খোলাটো দূৰলৈ দলিয়াই দি বীতাই এটা দীঘল চুমুনিয়াহ এৰিলে। কিকুচিয়ে পুনৰ গুহাৰ ভিতৰলৈ গৈ বীতাব কাপোৰবোৰ আৰু বীতাই তৈয়াৰ বৰি ধোৱা গছৰ বাকলিৰ টুপী দুটা উলিয়াই আনিলে। বীতাই কিকুচিৰ কামবোৰ লক্ষ্য কৰি গ'ল। কিকুচিয়ে টুপী এটা আনি বীতাব মূৰত পিন্ধাই দি গৈছিল। তাৰ পিছত নিজেও আনটো পিন্ধি ল'লে।

আকাশত ইতিমধ্যে প্ৰচুৰ মেঘ জমা হৈছে। আকাশৰ ফালে চাই বীতা আচৰিত হ'ল। অলপ আগতে সম্পূৰ্ণ ফৰকাল আছিল সমস্ত আকাশ। ক'তো ডাৱৰৰ লেশ মাত্ৰও নাছিল। কিন্তু হঠাৎ ক'ৰপৰা আহিল মেঘবোৰ! এই দ্বীপৰ বতৰ সম্পৰ্কে বীতাব জ্ঞান নাই।

কিকুচিয়ে আকাশলৈ চাই হঠাৎ যেন নিৰাশাহ আৰু বিষণ্ণ হৈ পৰিল।

প্ৰচণ্ড শব্দ কৰি মেঘে কেইবাবাৰো গৰজি উঠিল। সেই গৰ্জনাৰ লগত গোটেই দ্বীপটোৱে যেন কঁপি উঠিল। কিকুচিয়ে আৰু সময় নষ্ট নকৰিলে। বীতাব হাত এখনত খৰি তলৰ ফালে দেখুৱাই উদ্ধাৰণ কৰিলে, : হো চুহা।

বীতাই বুজিলে যে কিকুচিয়ে নদীৰ ফালে যোৱাৰ কথা কৈছে। ছোট-ছোটে নিশ্চয় কিকুচিৰ ডোংগা সাজু হৈ আছে। তাতে উঠি দুয়ো ভটিয়াই সাগৰ অভিমুখে আগবাঢ়িব। এই নাতাবো দ্বীপ ত্যাগ কৰি দুয়ো গৈ কোকা দ্বীপত পৰ্যাপণ কৰিব। বাহক, কোকা দ্বীপ এই দ্বীপতকৈ শতগুণে নিৰাপদ। তাত

হিংস্র বা অহিংস্র কোনো আদিবাসী নাই। ইচ্ছা করিলেই বীপটোত মুক্তমনে ঘুরিব পারিব। হয়তো কেতিয়াবা সেই বীপৰ কাষেদি সভ্যজগতৰ কোনো সভা জাতিৰ জাহাজ পাৰ হৈ যাব। তেতিয়া সিহঁতে বীতাক দেখিলে নিশ্চয় উদ্ধাৰ কৰিব পাৰিব। নাইবা কোনোবা এদিন সেই বীপৰ ওপৰেদি কোনোবা দেশৰ থুন বা হেলিকপ্টাৰ উৰি দাব আৰু বীতাক দেখা পালে উদ্ধাৰ নকৰাকৈ নাপাকে। কিকুচিয়ে বীতাক গ্ৰহণ কৰিব নোৱাৰিব। সেই বীপলৈ অহাৰ পিছত সিহঁতৰ দেৱতা আৰাউটৰ ওচৰলৈ কিকুচিয়ে আহিবলৈ হয়তো সন্যোগেই নাপাব। আৰু সন্যোগ নাপালেই সি বীতাক গ্ৰহণ কৰিব নোৱাৰিব। কিন্তু কেতিয়াবা যদি কিকুচি অৰ্ধৰ্য হৈ পৰে। ? আৰাউটৰ আশীৰ্বাদ নোলোৱাকৈ যদি কিকুচিয়ে বীতাক গ্ৰহণ কৰিব বিচাৰে ? তেতিয়া বীতাই কি কৰিব ? বীতাৰ মনটো দমি গ'ল। চকু দুটা সেমেকি উঠিল। সপোন কেৱল ৰঙীন সপোন — বীতাই গোটেই জীৱন ধৰি কেৱল ৰঙীন সপোনকে দেখি আহিছে। সেই সপোন দেখাৰ যেন আজিও শেষ হোৱা নাই।

ইতিবধো কিকুচি আৰু বীতা দুয়ো গৈ নদীৰ পাৰত উপস্থিত হ'ল। দুই এটোপাল বৰষুণো পৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিলে। বীতাই হাতৰ বস্ত্ৰবোৰ ডোংগাখনত গৈ পুনৰ আকাশলৈ চালে। নিশ্চয় ক'লা মেঘৰ আৱৰণ। মূলৰ বাবে বৰষুণ আহিব ক্ষন্তেকৰ ভিতৰতে। বীতাই কিকুচিলৈ চালে। কিকুচিয়ে বীতাক ডোংগাত উঠি বহিবলৈ নিৰ্দেশ দিলে। বীতা উঠি বহিল আৰু মূৰৰ চুলিবোৰ কপালৰ পৰা আঁতৰাই বহু দূৰৰ কোনোবা এটা পাহাৰত দৃষ্টি নিবদ্ধ কৰিলে।

কিকুচিয়ে ডোংগাখন নদীৰ মাটলৈ তোলোৱাৰে ঠেং দি পিতৃমুহূৰ্ত্তে জপিয়াই ডোংগাৰ মূৰটোত উঠিল।

: সিয়ামা কমা চিনে। — বীতালৈ চাই কিকুচিয়ে চিঞৰি উঠিল।

অৰ্থাৎ খুব ডাঙৰ বৰষুণ আহিব। বীতাই কোনো উত্তৰ দিলে নাই। কিকুচিৰ কথাষাৰ বুজি নাপালে। কিকুচিয়ে পুনৰ তাৰ ভাষাতে ক'লে যে আৰাউটৰ বোৰহয় খং উঠিছে; সেই কাৰণেই এনেদৰে বৰষুণ আহিছে।

বীতা এইবাকো নীৰৱ হৈ বহি থাকিল।

ভটিয়নী পানীত সোঁ-সোঁৱাই ডোংগাখন আগ বঢ়িল। তাতে প্ৰচণ্ড বতাহো অনুকূলে আছিল। বীতাই চকু দুটা মুদি ওপৰলৈ মুখ কৰি শুই গ'ল। কিকুচিয়ে হাঁহিলে।

বৰষুণ আৰম্ভ হ'ল। প্ৰচণ্ড বৰষুণ। বাৰে বাৰে মেঘে পান্ধিবলৈ ধৰিলে। মেঘৰ মাজে মাজে বিজুলিয়ে বেনি তেনি ক্ষন্তেকীয়া বিচিত্ৰ ৰেখা আঁকিবলৈ ধৰিলে। বীতাই বৰষুণত ভিজি ভিজি কিকুচিৰ মুখলৈ চালে। তাৰ মুখত

আতংকৰ ছাপ। প্ৰতিটো বেষৰ গৰ্জনতে সি উচপ খাই উঠে। বীতাই মনতে হাঁহিলে। প্ৰকৃতিৰ এই দুৰ্যোগ সি নিশ্চয় আৰাউইৰ অভিসম্পাত বুলিয়ে ভাবিছে। যিমান পাৰে সি ডোংগাৰ গতিবেগ বঢ়ালে। তাৰ দেহৰ ঘাম আৰু বৰষুণৰ পানী মিলি একাকৰ হৈ পৰিছিল।

ডোংগাত জমা হোৱা বৰষুণৰ পানীবোৰ বীতাই এনেয়ে হাতেৰে চলুৱে চলুৱে লৈ বাহিৰলৈ পেলালে। বৰষুণত ভিজি বীতাৰ বেয়া লগা নাছিল। সমস্ত দেহাটো ভিজি জুৰুলি জুপুৰি হৈ পৰিছিল।

ককালৰ মেৰিয়াই বখা কিকুচিৰ গছৰ ঢালৰ বগনডোখৰ ডোংগাৰ বঠা ডালত লাগি খুলি নদীত পৰি উঠি গ'ল। কিকুচিৰ সেইবোৰলৈ ভ্ৰক্ষেপেই নাই। বীতাই কিকুচিৰ নগ্ন দেহাটোৰ ফালে চাই নিজৰে লাজ লাজ লাগিল। বাদামী বঙৰ নগ্ন দেহাটোৰ ক'তো সামান্য স্ততা এডালো নাই। বঠা মৰাৰ লগে লগে তাৰ মাংসপেশীবোৰ কঁপি উঠিছিল। বীতাই মুহূৰ্ততে দৃষ্টি ঘূৰালে জান ফালে।

কিকুচিয়ে তাৰ ভাষাতে আকাশলৈ চাই কিবাকিৰি গাইছিল। বোধহয় আৰাউই'ক শ্ৰাদ্ধনা জনাইছে সম্ভাৱ্য বিপদৰ পৰা বক্ষা কৰিবলৈ। বীতাই বিনজি-বোধ কৰিলে।

: পাগল, জগতা.....। —বীতাই মুগৰ ভিতৰতে ভোৰভোৰানে।

কোকা দ্বীপটোৰ ওচৰ চপাৰ লগে লগে কিকুচিয়ে দাঁত দুপাৰি উলিয়াই
বিশ্ৰীভাৱে হাঁহিলে। বীতাই ডোংগাৰ পৰাই অৰাক দৃষ্টিৰে দ্বীপটোলৈ চালে।
সেউজৰ সীৰাহীন সমাৰোহ। নাভাৰো দ্বীপটোতকৈও স্তম্ভৰ। মানুহৰ পদাৰ্পণ
হোৱা নাই কাৰণেই হয়তো প্ৰকৃতিৰ সৌন্দৰ্যত আঘাত লগা নাই। নদীয়ে নদীয়ে
আওনাই আহি কিকুচিৰ ডোংগাখন সাগৰত পৰিল। তাৰ পিছত সাগৰৰ বুকুৰে
কিছু দূৰ আগবাঢ়ি গৈ দুয়ো আহি কোকা দ্বীপ পালেহি।

বংশুণৰ প্ৰাণত তেতিয়া অনেক কন্ম যদিও সম্পূৰ্ণ বন্ধ হোৱা নাই। বেলি
ভূমিটোও বেচি সময় নাই। সমস্ত আকাশ শেষে ঢাকি থৈছে কাৰণেই অন্ধকাৰ
শীঘ্ৰে নাশি আহিছে পৃথিৱীৰ বুকুলৈ।

একে লেঠাৰিয়ে অনেক সময় বঠা মাৰি অহাৰ কাৰণে কিকুচিৰ মথেষ্ট
ভাগৰ নাগিছিল। কিন্তু সেইবোৰলৈ যেন তাৰ জ্ঞানপেই নাই।

বীতা থিয় হ'ল। ডোংগাৰ পৰাই স্বাভাৱিক জ্যোত্ৰ হলেৰে দ্বীপটোলৈ
সত্যতাৰ উমা লগত মানুহ আছিল অৱগাৰাসী আৰু আছিল আকাশৰ দৰেই
উদাৰ, বতাহৰ দৰেই স্বাধীন, বিহংগৰ দৰেই কাকলি মুৰব।

কিকুচিয়ে ইচ্ছা কৰিয়েই সত্যোৰে ডোংগাখন নি পাৰত খুলিয়াই দিলেপৈ।
অসামৰ্থান ভাবে থিয় হৈ থকা বীতা ডোংগাৰ পৰা সাগৰৰ পানীত বাগৰি পৰিল।
কিকুচিয়ে সত্যোৰে হাঁহি উঠিল। বীতাই সাতুৰি সাতুৰি গৈ পাৰত উঠিল আৰু
খঙৰে কিকুচিলৈ চালে। কিকুচিৰ হাঁহি যেন বন্ধেই নহ'ব। বীতাই মুখ
ভেঙুচাই মুখৰ ভিতৰতে কিবা ভোৰভোৰালে।

ডোংগাখনৰ পৰা অপিয়াই আহি কিকুচি বীতাৰ ওচৰত আহি থিয় হ'ল।
বীতাই মূৰৰ পানীবোৰ হাতেৰে টুকি খঙতে কিকুচিৰ মুখলৈ মানিলে। কিকুচিয়ে
আগতকৈও জোৰেৰে হাঁহিবলৈ ধৰিলে।

কিকুচিয়ে বীতাৰ কাছত পাপ মাৰি ধৰি নিজৰ ওচৰলৈ টানি আনি টং-
পিত্তেৰে বুজালে যে এতিয়া অৱগাৰ সাজত সোৱোৱা উচিত নহ'ব। তাত্তে
অন্ধকাৰো হৈ আহিছে। আজি নিশাটো ডোংগাতে কটোৱা যাওক। তাৰ
বাহিৰে আন উপায় নাই। অচিনাকি অৱগাত কিবা সোৱোৱা উচিত নহ'ব।

বীতা ডোংগাতৈ উভতি আহিল। কিছুচিয়ে পাবতে ইফালে সিকালে ঘূৰি পকি চালে। এটা সময়ত সিও আহি ডোংগাত উঠিল। বৰষুণ তেতিয়া প্ৰায় নায়েই।

বীৰে বীৰে নিশাৰ নিস্তৰ্জতা নামি আহিল। আকাশ পৰিস্কাৰ হৈ পৰিল সম্পূৰ্ণ ভাবে। আকাশত অষ্টমীৰ জোন। শীতল বতাহত বীতাই যথেষ্ট শীত অনুভৱ কৰিছিল। তাতে ৪-৫ ঘণ্টাৰ প্ৰবল বৃষ্টি জাক বীতাইঁতৰ মূৰৰ ওপৰেদিয়েই পাব হৈ গৈছিল। গোটেই দেহাতে কাপোৰ আৰু গছৰ ছালবোৰ নেৰিয়াই লৈ বীতাই শুবলৈ চেষ্টা কৰিলে। কিছুচিৰ টোপনি কেতিয়াবাই আহিছিল।

সফেন সমুদ্ৰৰ গৰ্জনশীল ধ্বনি, পাবৰ শাৰীৰুদ্ধ নাৰিকলৰ গছৰ পাতবোৰৰ খৰখৰণি শুন্নি শুনি এটা সময়ত বীতাৰ টোপনি গ'ল। নিশিচন্তু নিৰ্ভয় টোপনি। দিনটোৰ লৰা-ধপৰা পৰিশ্ৰমে দুয়োৰে চকুলৈ টোপনি শীঘ্ৰে আনি দিছিল।

পিছদিনা সাৰ পোৱাৰ লগে লগে বীতা প্ৰাণজপটক ডোংগাপনত উঠি বহিল। তাই পাহৰিয়ে গৈছিল যে নিশাটো তাই ডোংগাপনতে শুই কটালে। ডোংগাপনত তেতিয়া কিছুচি নাছিল। ইফালে সিকালে চায়ে ক'তো কিছুচিক দেখা নাপালে। বীতা অলপ আতৰিত হ'ল। সীমাহীন সমুদ্ৰৰ ফালে এবাৰ দৃষ্টি নিক্ষেপ কৰিলে বীতাই। সম্পূৰ্ণ শান্ত জলবাশি। বীতাৰ মনত পৰিল সেই ভয়ংকৰ নিশাটোৰ কথা। এই শান্ত সমুদ্ৰই সেইনিশা যে কি ভয়ংকৰ ৰূপ লৈছিল। পৰ্বত সদৃশ ঢৌ আৰু প্ৰবল পুমুহাই বীতাৰ জীৱনত যি দুৰ্ঘটনা ঘটালে, সমস্ত জীৱনৰ সকলো অপোন শেষ কৰি দিলে। কোনে জানে আইভান বাচি আছে নে নাই। কিন্তু বীতাৰ দৃঢ় বিশ্বাস যে আইভান বাচি আছে আৰু এদিন নহয় এদিন আইভান আহিবই বীতাৰ ওচৰলৈ। আৰু সেই দিনলৈকে বীতাই এই প্ৰতিকূল পৰিবেশৰ মাজতো অপেক্ষা কৰিব।

এটা দীঘল ছমিনিয়াত এৰি বীতা ডোংগাপৰা পাবলৈ নামিল। সমুখতে থিয় গৰা। দীপটোৰ মাটিবোৰ আলতীয়া। আগ নিশাৰ প্ৰবল বৰষুণৰ ফলত যথেষ্ট পিছল হৈ আছে মাটিবোৰ। গৰাটোত কেইখোজমান উঠি ধোপনি ৰাগিব নোৱাৰি বীতা পিছলি থেকেকে খাই পৰিল। কোনোমতে গছ এজোপাত ধামুচি ধৰাত হে তললৈ চুচৰি নহাকৈ ৰ'ল। হাত আৰু ককালত যথেষ্ট দুখ পালে বীতাই। বেদনাত কেঁকাই উঠিল।

অতি কষ্টেৰে ওপৰলৈ উঠি গৈ বীতাই তপিনা আৰু হাতত লাগি থকা বোকাবোৰ একমুহূৰলৈ চেষ্টা কৰিলে। কিছু সময় সেই ঠাইতে কিছুচিৰ বাবে অপেক্ষা কৰি বীতা পুনৰ অগ্ৰসৰ হ'ল সমুদ্ৰৰ পৰা সমান্তৰালভাৱে।

সাগৰত তেতিয়া নৌ সানান্য। পাবত জমা হোৱা ফেনবোৰত কিছুমান কাউৰীৰ দৰে চৰায়ে ঠোটেৰে খুটীয়াই কিংবা বিচাৰিছে। সাগৰৰ চোৱে একোবাৰ

সব সৰৈক ফেনবোৰ পাৰলৈ ঠেলি লৈ আনে আৰু পিছ মুহূৰ্ত্তে ফেনবোৰ পুনৰ পানীৰ মাজলৈ টানি লৈ যায়। বীতাই সেইবোৰকে চাই চাই আগুৱাই গৈ থাকিল।

দ্বীপটোৰ গছ গছনি বোৰ অচিনাকি। পৃথিবীৰ আন ঠাইৰ গছৰ লগত নিমিলে। এক মাত্ৰ নাৰিকল গছৰ বাহিৰে বীতাই কোনো গছেই চিনি নাপালে। ওখ-চাপৰ সকলো খৰণৰ গছেই আছে। অন্যৰ আঁতৰৰ নাতাবো দ্বীপৰ গছৰ লগতো ইয়াৰ মিল নাই। এই দ্বীপটোলৈ অসভ্যসভিবোৰ আহিবলৈ কিয় সাহ নকৰে তাকে ভাবি বীতা আচৰিত হ'ল। নিশ্চয় ইয়াত কিবা বহুত আছে, যিটো কাৰণত হোৱেণা বা শাপাতে বোৰে ইয়াত পদাৰ্পণ কৰিবলৈ সাহস কৰা নাই। কিন্তু কিকুচিৰ মতে সি অকলে কৌতুহলবশতঃ এই দ্বীপত কেইবা-বাবো পদাৰ্পণ কৰিছে। সি ইয়াত একো পোৱা নাই। তাৰ মতে এই দ্বীপত কোনো বগা দৈত্য নাই। এট কথো সি অৱশ্যে কাকো কোৱা নাই। তাৰ কথো মঁচা হ'লেও সি জাতিৰ বীতিবিবন্ধ কাম কৰিছে। শাপাতে জাতিৰ বীতিবিবন্ধ কাম কৰা মানুহে শান্তি মৃত্যু।

বীতাৰ চকুৰ আগেসিমিয়েট শঙুণৰ দৰে কেইটামান প্ৰকাণ্ড চৰাই একেলগে সোঁ সোঁ শব্দৰে উৰি গ'ল। বীতাই অৱাক হৈ চালে শঙুণ কেইটালৈ। ঠিক আনাজৰ শঙুণৰ দৰে। অৱশ্যে মাজত কৰবাত নোমেথা হ'ল চৰাই কেইটা।

হাত মুখবোৰ ভালদৰে ধুই পেলাবলৈ বীতাই নিজৰাৰ সন্ধানত আৰু কেটো-দোজনান আগুৱাই যাবলৈ ইচ্ছা কৰি পোজ আগবঢ়ালে। দ্বীপটোৰ মাটিবোৰ যথেষ্ট কোমল। আগদিয়াৰ বৰমুখে তেনেই বোকাকময় কৰি পেলাইছে। বীতাই যথেষ্ট অস্থিৰা পাইছিল পোজ কাটি যোৱাত। কেইবাবাৰো পিচলি পৰিছিল।

অনেক দূৰ লৈও কোনো নিজৰাৰ সন্ধান নাপাই বীতা হতাশ হ'ল। ভাগলগিন যথেষ্ট। শোৱাৰ পৰা উঠিয়েই একো এটা নোৰোৱাকৈ অনেক দূৰ আগুৱাই আহিল। কিকুচিবো দেগাদেপি নাই। বোধহয় ফল আৰু পানীৰ সন্ধানত কেনিবা গৈছে। বীতাই এইবাৰ দিগ পনিবৰ্তন কৰি দ্বীপটোৰ অত্যন্তবটৈ আগ বঢ়িল।

হঠাৎ বীতাই এটা চেপা আঁঠুৰ কৰি দুখোজ পিছুৱাই আহিল। দুটি এজোপা গছৰ ওৰিত নিৰুজ। সৰ্বাংগ নোমেৰে ঢকা বীভংস আকৃতিৰ এটা প্ৰাণী গছ জোপাৰ ওৰিতে বৈ আছে। প্ৰাণীটো এখন খালৰ সন্ধান ভাঙৰ। হঠাৎ প্ৰাণীটোৱে দীঘল দীঘল ত্ৰাপ মাৰি সেই ঠাইৰ পৰা আঁতৰি গৈ ঘন অৱশ্যৰ মাজত লোৱাল।

‘কাৰাংগেবো’—বীতাই মনতে উচ্চাৰণ কৰিলে।

কাৰাংগেবো এবিধ ভয়ংকৰ আকৃতিৰ দৈত্য মকৰা। ই একো একোটা জাপত এক নিমিত্তকৈও বেছি দূৰ যাব পাৰে। সচৰাচৰ ইয়াক আনাজনাৰ উপত্যকা অঞ্চলৰ গহীন অৰণ্যত দেখা যায়। বৰ সাহসী প্ৰাণী ই। তাতকৈ ডাঙৰ প্ৰাণীকো সি আক্ৰমণ কৰিবলৈ কুঠাবোধ নকৰে।

কাৰাংগেবোটো জ্বাঁতৰি যোৱাৰ পিছত বীতা পুনৰ অগ্ৰসৰ হ’ল। অলপ দূৰ আগবাঢ়াৰ বীতাৰ কৰ্ণগোচৰ হ’ল জনশ্ৰোতৰ অস্পষ্ট কলধ্বনি। ক্ষণেক ধৰি বৈ শব্দটো কোন ফালৰপৰা আহিছে তাৰ উমান ল’বলৈ চেষ্টা কৰিলে। তাৰ পিছত খৰতকীয়া খোজৰে সমুখৰ ফালেই আগবাঢ়িল। জন শ্ৰোতৰ বন্ধনিয়ে বীণ্যুত মনত যথেষ্ট শক্তি যোগালে। কিন্তু নিজৰাটোৰ ওচৰত উপস্থিত হৈ বীতাৰ মন মলি গ’ল। কাৰণ নাভাৰো দীপৰ নিভাৰ দৰে এই নিজৰা পানী নিৰ্ণন নহয়। অতিপাত যোলা পানী। হঠাতে আগদিনাৰ বৰষুণৰ কাৰণেও যোলা হ’ব পাৰে। সেই যোলা পানীৰেই বীতাই মুখ আৰু হাতবোৰ ভান্দৰে ধুলে। মনটো যথেষ্ট সতেজ লাগিলেও পেটৰ ভোকটোৱে উৰু দি উঠিল। এতিয়াতো আকৌ কম দূৰতত উভতি যাব নান্নাথিৰ ভোগাপনৰ ওচৰলৈ। সেই কথা বনলৈ অহাৰ লগে লগে বীতাৰ মনটো দমি গ’ল। বৰ এলাহ লাগিল। ওচৰতে ক’বৰাত কিবা ফলমূল পোৱা হ’লে। নানিকলবোৰৰ বাহিৰে এতিয়ালৈকে একো ফলৰ গছ বীতাৰ চকুত পৰা নাই।

হঠাৎ পিছ ফালে খচ্ খচ্ কৈ কিবা এটা শব্দ হ’ল। বীতাই উভতি চোৱাৰ লগে লগে চকুৰ পলকতে এডাল যাঠী উৰি আহি বীতাৰ কাষৰ গছ ডালত সশব্দে পোচ খাই ব’ল। বীতাই আতংকিতকৈ দিব খোজোতেই হাতত এ খাৰা পকা কলৰ সৈতে কিছুচিক দেখা পাই বৈ গ’ল। বীতাৰ ভয় দেখি কিছুচিয়ে আনন্দতে হাঁহিহাঁহি ধৰিলে। বীতাই যাঠী পাতলৈ চালে তাৰ আগটো মূৰ তেতিয়াও কঁপি আছে। বীতাৰ বুকখনো একেদৰে কঁপি থাকিল অনেক সময় ধৰি।

কিছুচিৰ প্ৰতি ভীষণ ঋং উঠিব বীতাৰ। যাঠী ডালেৰে পোচ মাৰি নাড়ী নাড়ী-ভুৰুৰাৰ উলিয়াই দিও বুলি বীতাই ক’বপৰা যাঠীডাল আঙুলিৰে। কিন্তু দুখন ছাত্ৰেৰে টানিও বীতাই যাঠীডাল একেটা মোহা দিলে। তাকে দেখি কিছুচিয়ে অহাঁহি মাৰি জপিয়াবলৈ ধৰিলে। বীতাৰ ঋং দুওণে বাঢ়িল। গাৰৰ পৰা কোনোবা মাটি এমুঠি লৈ কিছুচিলৈ দানিয়াইদি তীব্ৰ বেগেৰে এফালে আগবাঢ়িল। কিন্তু পিচল মাটিত পিচলি নিজৰাৰ পানীতে সজোৰে খেঁকো খাই পৰিল। কিছুচি বহি আহি বীতাক নিজৰাৰ পৰা উঠালে। বীতাৰ ঋং

তেতিয়াও ক'ম নাই। মুখ ওজোলাই নিজৰ পাৰতে বহি ব'ল। কিকুচিয়ে কেইটামান কল বীতাৰ হাতত দি আকাৰে ইংগিতেৰে কিবা কিবি বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিলে। বীতাই সেইবোৰৰ প্ৰতি জ্ঞান্কেপেই নকৰিলে।

হঠাৎ বীতাই কান্দিবলৈ ধৰিলে। কান্দোন, কান্দোন আৰু কান্দোন। উচুপি উচুপি শিশুৰ দৰে কান্দিবলৈ আৰম্ভ কৰিলে। পুৰণি দিনৰ কথাবোৰ চকুৰ আগত তাঁহিবলৈ ধৰিলে। ছবিৰ দৰে। কিকুচিয়ে কিংকৰ্তব্য বিমুঢ় হৈ অবাক দৃষ্টিৰে বীতালৈ চাই ব'ল। অব্যক্ত বেদনাত উচুপি থাকিল বীতা। ত্ৰস্তচিত্তেৰে কিকুচিয়ে সংকোচ কৰি বীতাৰ কান্ধত ধৰি জোকাৰি দিলে। সি ভাবিলে বীতাই পিচলি পৰি দুখ পাইছে। এটা কল বাকলি গুচাই সি বীতাৰ মুখত বান্ধবৰ দৰে গুজি দিলে। বীতাই মুখৰ পৰা কনকটো উলিয়াই দূৰলৈ দলিয়াই দিলে।

কান্দোন বন্ধ কৰি কঠোৰ কঠিন মুখেৰে বীতাই কিকুচিলৈ চালে। চকুত পানী নাই। কিন্তু মনটো ক্ৰমণেৰে সিদ্ধ। অভিযুক্তিত তাৰ প্ৰকাশ। এই নিৰ্জন বীপটোত বীতাৰ অন্তৰৰ বেদনা বুজা এক সংগীও নাই। যিবা এটা সংগী আছে সি বৰব, অমতা। বীতাৰ ঘোষণা মূঢ়া দি পৰা অমতা তাৰ নাই। সিমামৰ্থিনি সি বুজিও নাপায়।

স্মৃতি মাত্ৰেই বেদনাপায়ক। এৰি অজা দিনবোৰ লুৰি নাহে। কান্দনমুহুৰ্ত চিননিটো দীৰ্ঘ হৈ যায়। মনৰ কেমেৰোৰে তোলা সেই ছবিবোৰ কেতিয়াবা কোনো দুৰ্ভত অৱসৰত পুনৰ দৃশ্যমান হয় নান্দ চকুত। বীতাই ভাবে, দিন যোৱাৰ লগে লগে নিঃসংগত ক্ৰমশঃ দুৰিসহ হৈ আহিব। কিকুচিয়ে বীতাৰ নিঃসংগত আঁতৰাব নোৱাৰে। বীতাৰ অন্তৰৰ এই নিমগ্ন শূন্যতা, কৰণ হাহাকাৰ কিকুচিয়ে ক'ত বুজি পাব

কিকুচিয়ে পুনৰ কিবাকিবি ক'বলৈ আৰম্ভ কৰিলে। বীতাই কল কেইটা এটা এটাকৈ খাবলৈ আৰম্ভ কৰিলে। তাকে দেখি কিকুচিয়ে আনন্দবোধ কৰিলে কল কেইটা পেটত পৰাত বীতাও যথেষ্ট আশুস্ত হ'ল। তাৰ পিচত বীতা বহাৰ পৰা উঠিল। কিকুচিয়ে বীতাক লগে লগে আহিবলৈ ইংগিত দি গছজোপাৰ পৰা যাঠীডাল একুৱাই লৈ আগবাঢ়িল।

বাটতে সি বীতাক বুজাই গ'ল যে সেই ঠাইৰ পৰা অলপ দূৰ গ'লেই আৰু এটি নিজৰা পোৱা যায়। সেইটো নিজৰাৰ পানীও সুলভ। সিহঁত দুজো তাৰ ওচৰতে থাকিব পাবিব। তদুপৰি ফলমূলৰ গছো সি দেখি আহিছে। ইংগিতৰে কিকুচিয়ে বীতাক কথাবোৰ যিমান পাৰে বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিলে। বীতাই তাৰ কথা সকলোখিনি বুজিও নাই কিছু কথা বুজিলে।

দুয়ে ডোংগাখনৰ ওচৰ পাই ব'ল। বীতাই ডোংগাৰ পৰা নিজৰ কাপোৰ-
ধোৰ আৰু বাকী থকা কল কেইটা নমালে। কিকুচিয়ে ডোংগাখন গছৰ লতাবে
ভৈয়াৰ কৰা জৰীয়ে ভালদৰে পাৰত থকা নাৰিকল গছ এজোপাৰ সৈতে আঁটি
আঁটি বান্ধি ৰাখিলে।

বীতা গছ এজোপাৰ তলত থিয় হৈ কিকুচিৰ কামবোৰ চাই ব'ল।

কিকুচি যেতিয়া কামত ব্যস্ত হয় তেতিয়া সি পৃথিবীৰ আন সকলো কথাৰে পাহৰি
যায়। একান্ত মনে লাগি থাকে কামত। তাৰ কৰ্মদক্ষতা আৰু তৎপৰতা দেখি
বীতাৰ ভাল লাগে।

কামটো শেষ কৰি কিকুচি বীতাৰ ওচৰলৈ আহিল। হঠাৎ বীতাৰ দৃষ্টি
গোচৰ হ'ল দুটা কাৰাংগেৰোৰ ওপৰত। দুয়োটাৰে মৰা গছ এজোপাৰ তলত বৈ
যেন বীতালৈকে চাই আছে। বীতাই আতঙ্কত চিঞৰি উঠিল। কিকুচিয়ে
তাৰ ভয়ানক চিঞৰ শুনি প্ৰথমতে হতভম্ব হ'ল, তাৰ পিছত কিম্বা এটা বুজি
সত্যে দূৰলৈ চালে। বীতাই আঙুলিয়াই দেখুৱালে কাৰাংগেৰো দুটালৈ। কিকু-
চিয়ে চকুৰ পাতাবতে জপিয়াই হাতত থকা দাব দৰে অৱস্থানেৰে এটা কাৰা-
ংগেৰো একে ৰূপতে ৰিখণ্ডিত কৰিলে। আনটো কাৰাংগেৰো জপিয়াই জপিয়াই
পলাবলৈ ধৰিলে। কিন্তু কিকুচিয়ে তাকো এৰি নিিলে। সেই ঠাইৰ পৰা
দূৰতে অলপ তালৈ জপিয়াই শেষ কৰিলে। মৰা কাৰাংগেৰোটো ডাঙৰ গছৰ পাত
এটাৰ ওপৰত কিকুচিয়ে বীতাৰ ওচৰলৈ লৈ আহিল। বীতাই ভয়ত দুখোঁচ
পিছুৱাই গ'ল। তাকে দেখি কিকুচিয়ে হাঁহিবলৈ ধৰিলে।

বীতাই তাক পেলাই দিবলৈ ইংগিত দিলে। কিকুচিয়ে দূৰলৈ দলিয়াই
দি হাঁহিলে।

কিছু সময়ৰ পিছত দুয়ো আগবাঢ়ি অৰণ্যৰ মাজে মাজে। কিকুচিয়ে
বাট দেখুৱাই লৈ গ'ল বীতাক। বাট বুলি তেনে কোনো বাট নাই। যেনিয়ে
আগবাঢ়াৰ সন্নিধি আছে তেনিয়েই আগবাঢ়িছে দুয়ো। মাজে মাজে অৰণ্য
অত্যন্ত ঘন আৰু মাজে মাজে অত্যন্ত পাতল। বীতাই আবিষ্কাৰ কৰা নিজৰাটো
পাৰ হোৱাৰ পিছতো দুয়ো অনেক দূৰ অৱসৰ হ'ল। কিকুচিয়ে এঠাইত বৈ
বীতাক দূৰৰ টিলাৰ দৰে সৰু পাহাৰ এটা আঙুলিয়াই দেখুৱালে। বীতাই বুজিলে
যে সেৱাই গন্তব্যস্থান।

পাহাৰটোৰ ওচৰ পাওঁ পাওঁ হঠাতেই বীতাই জনিবলৈ পালে পানীৰ ভয়ানক
বল। বোৰহাৰ জলপাতল। হঠাৎ কিকুচি বৈ গ'ল। বীতাই সন্দেহেৰে
কিকুচিৰ বুৰলৈ চালে।

: উল্লেখ্য। —কিকুচিয়ে কিছু আঁতৰৰ গছ এজোপাত বহি থকা গছৰ
পত্ৰৰ দৰে চৰাই কেইটালৈ আঙুলিয়াই দেখুৱাই ক'লে।

: উদ্ভব ।—বীভায়ে উদ্ধাবণ কৰিলে ।

পুনৰ আগবাঢ়িল দুয়ো । গছৰ পৰা শঙুণ কেইটাই ভয়ানক দৃষ্টিৰে দুয়োনে চাইছিল । বৰ হিংস্ৰ চাৰুনি । বীভাৰ ভয় লাগিল সিহঁতলৈ । যি উৰি আহি সিহঁতে আক্ৰমণ কৰে । এনে কাহিনী বীভাই অনেক শুনিছে । বিশেষকৈ আমাজান উপত্যকাৰ ঠায়ে ঠায়ে এনে হিংস্ৰ শঙুণ আছে । সিহঁতে জীৱন্ত প্ৰাণীকো আক্ৰমণ কৰিবলৈ ভয় নকৰে ।

পাহাৰটোৰ কাষে কাষে দুয়ো আগুৱাই গৈ থাকিল । দেৱালৰ দৰে বিন্ন পাহাৰ । কেনিও উঠাৰ সুবিধা নাই । দুয়ো বিমানে আগুৱাই গ'ল পানীৰ শব্দও সিমানে স্পষ্টকৈ শুনিবলৈ পালে ।

পাহাৰৰ এটা তাঁজ ঘূৰাৰ পিছতে বীভাই দেখিবলৈ পালে এটা সৰু জল-প্ৰপাত । পাহাৰৰ মূৰৰ পৰা থিঠৈ থিঠৈ জলবাৰি আহি তলত পৰিছে । পৰা ঠাইতে এটা সৰু কুণ্ডৰ সৃষ্টি হৈছে আৰু তাৰ পিছতে পানীখিনি বুভাগ হৈ দুফালে বৈ গৈছে । কুণ্ডটো বৰ বেছি দূৰ নহয় । চাৰিওফালে সৰু বৰ শিল সিঁচৰিত হৈ পৰি আছে । পানীখিনি স্বচ্ছ আইনাৰ দৰে আৰু অত্যন্ত দীঘল । কুণ্ডটোৰ একাষত এডাল দীঘল গছ । গছডাল একেধাৰে হেৰাণীয়া হৈ কুণ্ডটোৰ ওপৰেদি সমান্তৰাল ভাৱে আছে । গছ ডালৰ ওপৰত বহি কুণ্ডৰ পানী ভৰিৰে চুব পাৰি । ঠাই ডোপৰ বীভাৰ বেয়া লাগিল যদিও সাগৰৰ পৰা অনেক দূৰ কান্ধে মনটো দমি গ'ল ।

: কেনে লাগিছে ইয়াত ?—কিকুচিয়ে ইংগিতৰে বীভাক সুধিলে ।

: বেয়া নহয়, কিন্তু সাগৰৰ পাৰত থাকিব পৰা হ'লে আৰু বেছি ভাল লাগিলহেঁতেন । —বীভাই কিকুচিক বুজালে ।

কিকুচিয়ে কষ্টক চিন্তা কৰিলে । সাগৰৰ পাৰত থাকিলে বীভাৰ ভবিষ্যতে উদ্ধাৰৰ আশাও থাকে । সাগৰেদি কেতিয়াবা জাহাজ গ'লে বীভাই দেখা পাব । হয়তো জাহাজৰ পৰাও বীভাক দেখা পাব । এদিন নহয় এদিন বীভাই এখন হ'লেও জাহাজ দেখা পাবই । কিন্তু অৱশ্যৰ মাজত থাকিলে বীভাই একো গমকে নাপাব ।

কষ্টক পিছতে কিকুচিয়ে আকৌ যাত্ৰা আৰম্ভ কৰিলে । বীভাই বাধা দি ক'লে যায় সুধিলে । সি পুনৰ ইংগিতৰে বুজালে যে এই নিজৰা এটাকৈ অসমৰণ কৰি সি আগবাঢ়িব খুজিছে । কাৰণ এই নিজৰাবোৰ নিশ্চয় সাগৰতে পৰিছে । আৰু সেই সংগম স্থলতে সিহঁত থাকিব পাৰিব । বীভাই কিকুচিৰ কথা শুনি হয়ভৰ দিলে ।

পুনৰ আৰম্ভ হ'ল যাত্ৰা । নিজৰাটো বেগিৰেই গৈছে দুয়ো জাৰ পাৰে পাৰে আগবাঢ়িল ।

বীতাই ভাবে, যিদিনা আইভানক লগ পাৰ এইবোৰ কথা আইভানক ক'লে তেওঁ কিমানৰে আচৰিত হ'ব। বিশ্বাসেই নকৰিব। এনে এটা ভয়ানক বীপত নৰখাদকৰ মাজৰ পৰা কেনেদৰে বাচি আহিল! সংগী এজন নৰখাদক বুকৰ যি বীতাই কথা বুজি নাপায়, বীতায়ো যাৰ কথা বুজি নাপায়—ভাবৰ আদান প্রদান চলে আকাৰে ইংগিতে কিমান ভয়ানক বিপদ পাৰ হৈ গৈছে এই কেই দিনত। আৰু কেনেধৰণৰ বিপদে অপেক্ষা কৰি আছে কোনোজানো? সঁচাকৈয়ে, এইবোৰ কথা শুনিলে আইভান আচৰিত হ'ব। ডেনিয়েল ডিফোৰ নাৱক বৰিনগন জুচো বা আলেকজেণ্ডাৰ চেলকাৰ্কৰ দৰে বীতাত সভা জগতৰ বাবে এক আচৰিত নাবী হ'ব। কিন্তু সেই দিনলৈ আৰু কিমান দিন বাকী। অজানিতে বীতাবন্ধুখদি এক চমুনিয়াহ ওলাই আহে। বীতাই প্ৰাণে ভাৱে। আপো আপো যোৱা কিছুচিলৈ চায়। বেচেৰা কিছুচি! সি বীতাক প্ৰাণ ভৰি ভাল পায়। বীতাৰ কাৰণে সি নিম্বৰ জীৱনকো ত্যাগ কৰি পেলাইছে। এই বীপত নৰখাদকৰ হাতত বীতাৰ কেতিয়াবাট আখ্যা পৰিলহেঁতেন। নাথৈবা খাদ্যৰ অভাৱতে প্ৰাণ ত্যাগ কৰিব লগা হ'লহেঁতেন। কিন্তু একমাত্ৰ কিছুচিৰ দৱাতে বীতা বাচি আকৃত। কিছুচিৰ প্ৰতি কৰুণা ওপজে বীতাৰ। সি বীতাক লৈ বৰ সন্তোষ কৰাৰ সপোন দেখে। আকাউই দেৱতাৰ আশীৰ্বাদ ল'ব পৰিহেঁতৈ হ'ল। তেতিয়া তাক কোনো বাধা দিব! বীতাই জানো বাধা দিব পাৰিব কিছুচিক? হয়তো সেইদিনা বীতাই আইভানক মনৰ পৰা বিগৰ্জন দিব লাগিব। কিছুচিয়েই হ'ব বীতাৰ সকলো। এই বীপতে আদম আৰু ইভৰ দৰে বাস কৰিব লাগিব বীতা আৰু কিছুচিয়ে। কিন্তু যদি কেতিয়াবা বীতাই সভা জগতলৈ ঘূৰি যোৱাৰ সুবিধা পায়? তেতিয়া কিছুচিৰ কি হ'ব? কিছুচি কেনেদৰে বাচি থাকিব? সিহঁতো আকৌ তাৰ বীপটোলৈ ঘূৰি যাব নোৱাৰে। বীতাই কিছুচিক এৰি ঘূৰি যোৱা মানে যোৰ অন্যায় কৰা হ'ব কিছুচিৰ প্ৰতি। পাৰিব জানো বীতাই? যদি কেতিয়াবা সভা জগতলৈ ঘূৰি যোৱাৰ সুবিধা আহে সেইদিনা কি কৰিব বীতাই? কোনটো পথ শ্ৰেয়: বুলি ল'ব? কিছুচিৰ লগতে থাকিব নে আইভানক ওচৰলৈ ঘূৰি যাব? অতীত আৰু ভৱিষ্যতৰ কথা চিন্তা কৰাতকৈ কৰ্ত্তবানৰ সৈতে যোজা মিলাই আগবঢ়াই শ্ৰেয়:। ভাগ্যৰ ওপৰতে জীৱন এৰি দিৱাই ভাল। যদি ইহান দিনে কিছুচিয়ে বীতাক পৰী ছিটাপে গ্ৰহণ কৰাহেঁতেন বীতাৰ কবিতা লগা একো নাছিল। তেতিয়া আইভানৰ ওচৰলৈ ঘূৰি যোৱাৰ পথো হয়তো বন্ধ হৈ গ'লহেঁতেন। এই বীপতে থাকিব লাগিলহেঁতেন এক অসভ্য বুকৰ পৰী হৈ। ঘৰি ল'ব লাগিলহেঁতেন পৃথিবীখন মাথো এটা বীপৰ সমান। ডাব বাহিৰে ক'তো আৰু কোনো দানুহ নাই। সভা জগতখনৰ কথা পাহৰি যাব

লাগিলহেঁতেন। বীপটোত বাচি থাকিবলৈ বীতা আৰু কিকুচিয়ে যি কৰিলে-
হেঁতেন সেইয়াই হ'লহেঁতেন সভ্যতাৰ উন্মেষ। হয়তো এদিন সেয়ে হ'ব।

ইতিমধ্যে দুয়ো আহি সাগৰৰ পাৰ পালেহি। ঠাই ডোখৰ মুকলি। অনেক
দূৰতৈ গছ গছনি নাই। নিজৰাটো তিনিটা শাখাত বিভক্ত হৈ সাগৰত পৰিছে।
বাতিখিনি এচনীয়া। সিহঁতৰ ডোংগাখন সেই ঠাইৰ পৰা পশ্চিমত থাকিল।
বীতাই ঠাইখণ্ড ভাল পালে। কিন্তু কিবা এক বেদনাই বীতাৰ বনটো স্মৃতি
পেলোনে। এয়া বীতাই ভুল কৰা নাইতো। সাগৰৰ পাৰত থকা মানে কিকুচিক
প্ৰভাষণ কৰিব খুজিছে বীতাই। এদিন স্মৃতিখা পালেই বীতা স্মৃতি বাৰগৈ।
কিন্তু অৰণ্যৰ নাজত থকা হ'লে এই স্মৃতিখা নাছিলহেঁতেন। বীতাই প্ৰভাষণ
কৰা উচিত হোৱা নাই। অজ্ঞত: কিকুচিক। কাৰণ কিকুচি অকল প্ৰণৱীয়েই
নহয়, বীতাৰ নবজন্ম দিছে সি। নাই, তাই কেতিয়াও নাযায়। এই বীপ এৰি,
কেতিয়াও আঁতৰি নাযায়। বৰ্তমানেই সভ্য। অতীত আৰু ভবিষ্যতৰ কোনো
মূল্য নাই। কিকুচিৰ সৈতে এই বীপত তাই সংসাৰ পাতিব। স্মৰণ সংসাৰ।
আইভানক পাহৰি যাব। কিন্তু আৰাউইৰ আনীৰ্বাদ নহ'লেতো কিকুচিয়ে
বীতাক গ্ৰহণ নকৰে। তাৰ বাবে বীতাৰ চিন্তা নাই। কিকুচিক তাই বাধা
কান। ইমান ভয়ানক বিপদৰ মাজেৰে আৰাউইৰ ওচৰলৈ যোৱা মানে মৃত্যু
অৱশ্যপ্ৰাৱী। সিহঁত শত্ৰুৰ হাতত পৰিবই। আৰাউইৰ আনীৰ্বাদৰ আৱশ্যক
নাই সিহঁতৰ। সিহঁতে কোনো নিয়ম নামানে। আৱশ্যক নাই কোনো নিয়মৰ।
কিকুচি হ'ব অসভ্য জগতৰ প্ৰতীক আৰু বীতা সভ্য জগতৰ। এই বীপত
সভ্যতা যেনে দৰে মূল্যহীন, অসভ্যৰ বীতি নীতি ধৰ্মও সেই দৰে মূল্যহীন।
আদিৰ জগতৰ দুটি প্ৰাণী এটি পুৰুষ এটি নাৰী, বচ্ মিহানেই হ'ব সিহঁতৰ পৰিচয়।

॥ সাত ॥

গছৰ ডাল পাতেৰে সৰুকৈ এটা ঘৰ সাজি ল'লে দুয়োৱে। অন্ততঃ ব'দ
বৰষুণৰ পৰা বন্ধা পাৰ। ঘৰটো শেষ হোৱাৰ পিছত কিকুচিৰ আনন্দৰ অন্ত
নাই। স্নি ভবাই নাছিল যে প্রকৃততে এনেকৈও এটা ঘৰ সাজিব পাৰি। এনে
ঘৰ সি কাহানিও সজা নাই। গিহঁতৰ ঘৰবোৰতকৈ এই ঘৰটো অনেক উন্নত
আৰু ধুনীয়া। প্রকৃততে বীতাৰ দিহা মতেই সি এনে এটা ঘৰ সাজিবলৈ সমৰ্থ
হৈছে। তিতবত শুৰ কাৰণে তৈয়াৰ কৰা চাংখনত সি এবাৰ বহি, এবাৰ
শুই আনন্দ কৰিবলৈ ধৰিলে।

বীতাই কিকুচিৰ কাণ কাৰখানা চাই হাঁহি হাঁহি নিজৰাৰ ফালে আগবাঢ়িল।
পিছে পিছে কিকুচিও গ'ল। বীতাই হাত ভৰিবোৰ ভান্দৰে ধুই ল'লে।

: কুৰাচাউ।—হঠাৎ কিকুচিয়ে চিঞৰি উঠিল।

বীতাই কিকুচিলৈ চালে। কিকুচিৰ দৃষ্টি আঁতৰৰ গছ একোপাৰ ওপৰত
নিবন্ধ। কেইটাবান চবাই বীতাই গছকোপাৰ ওপৰত বহি থকা দেখা পালে।
চবাইবোৰ কাউৰীৰ সনান ডাঙৰ, পাখিৰ বৰণ সুগা।

বীপটোত কিবা কিবি প্রাণী থাকিব পাৰে বুলি বীতাই অনুমান কৰিলে।
নাভাবো বীপত চবাই বা আন জন্তু বীতাই দেখা নাছিল। দুই এটা উৰম্বু
অৰ্থাৎ শঙুগছে দুদিনমান দেখা পাইছিল। হয়তো তাতো চবাই বা জন্তু এসময়ত
আছিল; কিন্তু কালক্রমত সেইবোৰ বীপৰ আদিবাসী শাপাতে, হোৰেণা আদিৰ
হাতত শেষ হৈ গ'ল। আৰু এই বীপত যদি আছে মানুহৰ পদাৰ্পণ হোৱা নাই
কাৰণেই আছে। কিন্তু ইয়াত আজিও মানুহৰ পদাৰ্পণ হোৱা নাই কিয়? ওচৰে
পাছৰে থকা বীপবোৰৰ আদিবাসীবোৰে ইয়ালৈ আহিবলৈ সাহস কৰা নাই কিয়?
ইয়াত নিশ্চয় কিবা বহস্য আছে। নাভাবো বীপৰ আদিবাসীবোৰে ডবা বগা
দৈত্যৰ বহস্য কিবা থাকিবই লাগিব। সেই বহস্য বাহিৰ কৰিবলৈ বীতা মনে
মনে দৃঢ় প্রতিজ্ঞ হ'ল। হয়তো অতীতৰ কোনো একালত এই বীপত সত্য জগতৰ
কোনো মানুহে পদাৰ্পণ কৰিছিল আৰু অন্যান্য বীপৰ পৰা ইয়ালৈ আহিবলৈ
আদিবাসীবোৰক আধুনিক মানপাটন দান বাধা দিছিল। সেই সত্য মানুহবোৰকে
হয়তো এই আদিবাসীবোৰে বগাদৈত্য বুলি আখ্যা দিছে।

ইতিমধ্যে চবাই কেইটা দূৰলৈ উৰি গ'ল।

নিজৰ পাৰে পাৰে বীতা সাগৰৰ ফালে আগবাঢ়ি গ'ল। বহল সাগৰৰ বুকুত বীতাৰ সাতুৰিবলৈ খুব মন গ'ল। ফ্লোৰিডাৰ সাগৰত আইভানৰ সৈতে সাতোৰাৰ কথা বীতাৰ মগত পৰিল। ফ্লোৰিডাৰ উপকূল ভূমিত দূৰো অনেকদিন কটাইছিল। এটা দীঘল ভূমিয়াহ বীতাৰ বুকুৰ পৰা ওলাই আহিল।

কিকুচি আহি বীতাৰ ওচৰত থিয় হ'ল। বীতাই সাগৰৰ ফালে একেধৰে চাই থকা দেখি সি অৰাক হ'ল। বীতাই কি কৰিব খুজিছে সি বুজি নাপালে।

সাগৰৰ সৰু সৰু নোবোৰে সিহঁতৰ ভৰিবোৰ পৰণি গ'ল। হঠাৎ বগা বগা কিছুমান কেৰোঁৰা পাৰে পাৰে ঘূৰি ফুৰা কিকুচিৰ দৃষ্টিগোচৰ হ'ল। সাগৰৰ নোৱে কেৰোঁৰাবোৰ পুনৰ সাগৰলৈ উভতি যাবলৈ নিদি বাৰে বাৰে পাবলৈ ওভোতাই পঠাইছে। কিকুচিয়ে লগে লগে কেৰোঁৰা গোটোৱাত লাগিল।

বীতাই কঁকালত মেৰিয়াই বখা গছৰ চানখন খুজি কিছু আঁতৰলৈ দলিয়াই দিলে আৰু সম্পূৰ্ণ নগ্ন দেহাৰে সাগৰৰ বুকুতৈ নাৰি গ'ল। কিকুচিয়ে ঘূৰি বীতালৈ চালে। লগে লগে সি চিঞৰি উঠিল আৰু বীতাক নাৰিবলৈ বাধা দি অগ্নী ভংগীৰে কিৰাকিৰি বুড়াবলৈ ধৰিলে। বীতাই বুজিলে যে সি হাংগৰৰ কথা কৈছে। তাই হাংগৰৰ হাতত পৰিব পাৰে। তাৰ ফালে চাই হাঁহি এটা নাৰি বীতাই সাতোৰ মেলিলে।

: ঞ-ঞ তা। —বিস্ফোৰিত নেত্ৰেৰে বীতাৰ ফালে চাই কিকুচিয়ে সজোৰে চিঞৰি উঠিল।

বীতাই দূৰৰ পৰা হাত জোঁকাৰি কিকুচিক বাতিলে। কিকুচি লৰি আহি বীতাৰ ঠাইত নাৰিছিল সেই ঠাইত থিয় হৈ অৰাক দৃষ্টেৰে মাখো-চাই ব'ল। চৌৰ সহায়ত বীতা ইতিমধ্যে বহলুৰ আগুৱাই গ'ল। তাৰ পিচত বীতা বুৰ বাৰি নোহোৱা হ'ল সাগৰৰ বুকুত। কিকুচি পুনৰ লৰি গৈ কিছু আঁতৰত পৰি থকা শিল এটাৰ ওপৰত উঠি বীতাক কবৰাত দেখা পাই নেকি চালে। এনেতে বীতা পুনৰ পানীৰ ওপৰলৈ উঠি আহিল আৰু কিকুচিলৈ চাই দূৰৰ পৰাই হাত ঝুটল দি বাতিলে।

: ঞ-ভা । —নানান অগ্নী ভংগী দেখুৱাই কিকুচিয়ে পুনৰ চিঞৰি উঠিল।

বীতাই চিঞৰলৈ জ্বৰকপ নকৰি আপোন মনেৰে সাতুৰি নাদুৰি থাকিল। কিকুচিৰ গুচু ঞ- উঠিল। বজতে হাতৰ মাখন দূৰলৈ দলিয়াই দিলে। তাৰ পিছত নিলটোৰ পৰা অপিয়াই নাৰি বদিয়াৰ দৰে ইফালে সিফালে লৰিবলৈ ধৰিলে।

সাঁতুৰি সাঁতুৰি ভাগৰ লগাত বীতাই এইবাৰ পাৰৰ ফালে সাঁতোৰ যেনিলে । বীতা পাৰৰ ফালে অহা দেখা পাই কিকুচিয়ে দাৰ্শন তুলি লৈ ঘৰটোৰ ফালে অগ্ৰসৰ হ'ল । বীতাই বুজিলে যে তাইৰ ওপৰত কিকুচিৰ ঋণ উঠিছে । বীতাই মনতে হাঁহিলে ।

পাৰলৈ উঠি আহি বীতাই বহল শিল এটা বাচি লৈ তাত উঠি বহিল । গাৰ পৰা নিগৰি নিগৰি পৰা পানীবোৰ শিলৰ ওপৰেদি বাগৰি গৈ তলত পৰিল । বীতাই নিজৰ নগ্ন দেহাটোৰ ওপৰত চকু ফুৰালে । এই কেইদিনত অনেক শুকাই গৈছে তাই । শুকাবই । খোৱাৰ ঠিক নাই, শোৱাৰ ঠিক নাই; খাদ্যৰ নামত অভক্ষণও ভক্ষণ কৰিব লগা হৈছে তদুপৰি মানসিক অশান্তি দুঃস্থতা আছেই ।

আইভানক বীতাই ভাল পাইছিল—ভাল পায় । কিন্তু হঠাৎ কিকুচিৰ প্ৰতি বীতাৰ আত্মিক আকৰ্ষণৰ জন্ম হোৱাৰ কাৰণ কি ? কিকুচি কুৎসিত, অগভা, বৰ্ধন, নৰখাদক অথচ আইভান স্কন্দৰ, শিক্ষিত, সভা । কিন্তু আইভান এতিয়া বীতাৰ বাবে কল্পনাবহে বস্তু আৰু কিকুচি বাস্তবৰ । বাস্তৱ ভয়ানক হ'লেও, নিষ্ঠুৰ হ'লেও বাস্তৱক এৰি আঁতৰি যাব নোৱাৰি । তাক মানিবই লাগিব । গ্ৰহণ কৰিবই লাগিব । হয়তো সেই বাবেই বীতাৰ প্ৰাণত উদয় হৈছে কিকুচিৰ প্ৰতি আত্মিক আকৰ্ষণ । কিকুচিৰ প্ৰতি জন্মা আকৰ্ষণক বীতাই প্ৰশ্নৰ দিৰঙেৰে বাধ্য হৈছে । এয়াই নাৰীৰ আত্মস্তিক প্ৰবৃত্তিতাত চেতনা । শিক্ষিতা-অশিক্ষিতা নাইবা সভা জগতৰ বা সভ্যতাৰ পোহৰ নপৰা এই ক্ষেত্ৰত নাৰীৰ মাজত কোনো প্ৰভেদ নাই । পুৰুষৰ ওচৰৰ পৰা নাৰীয়ে বীজ গ্ৰহণ কৰে । সেই বীজ নাৰীয়ে গৰ্ভত ধাৰণ কৰে আৰু নিজৰ তেজ দি মাংসৰ মূৰ্তি তৈয়াৰ কৰে নাৰীৰ শৰীৰৰ ডেজৰ পুৱানৰ মাছেদিয়েই, সেই মাংসৰ মূৰ্তিটি পৃথিবীলৈ আহে । তেজ হ'ল জীৱৰ আদি প্ৰবাহৰ ধাৰা । তেজ মজ্জহ এই প্ৰকৃতি লক্ষণৰ সৈতে, জড়িত হৈ আছে নাৰীৰ প্ৰবৃত্তি । এই প্ৰবৃত্তি অদ্ভুত । স্নেহ প্ৰেমত বিগলিত হৈ এই প্ৰবৃত্তিৰ প্ৰবাহত নাৰীয়ে সৰ্ব্ব ভাগ কৰিব পাৰে । বাঘিনীৰ দৰে নিৰ্ভয় নিষ্ঠুৰো হ'ব পাৰে । প্ৰবৃত্তিক সেই কাৰণেই মানুহৰ নিজৰ বুদ্ধিৰে চিৰকাললৈ এক নিয়মৰ মাছেৰে নিয়ন্ত্ৰণ কৰিব বিচাৰে । আৰু মানুহৰ বিগ্ৰহোবা সভ্যতাৰ বুকুৰ ওপৰত ইয়েই বোধহয় আটাইতকৈ ডাঙৰ সংকট, নিয়ন্ত্ৰণৰ ছাৰি কাঠি কেতিয়াও সম্পূৰ্ণকৈ নিজৰ আৱৰ্ণলৈ আনিব পৰা নাই ।

মানুহ যাকেই কাৰ-ক্ৰোধৰ বশবৰ্তী । ধৰ্ম, বীতি-নীতিৰ মোহাই দি কিকুচিয়ে বীতাক এদিনো স্পৰ্শ নকৰাটক থাকিব পাৰিবনে ? পৃথিবীত এনে কোনো পুৰুষ আছে বুলি বীতাই বিশ্বাস নকৰে যি কাহানিও কোনো নাৰীৰ প্ৰতি আকৃষ্ট হোৱা নাহি । 'আবাউই' দেৱতাৰ ওচৰত নোবোৱা পৰ্বত বীতাক কিকুচিয়ে গ্ৰহণ নকৰে ।

কিন্তু কিকুচিৰ মনৰ এই দৃঢ়তা কিমান দিন বতি থাকিব ? এদিন হয়তো কিকু-চিৰ ওচৰত তাৰ বীতি নীতি, ধৰ্মীয় ধ্যান ধাৰণা সকলো নিৰ্বৰ্ণক হৈ পৰিব; সেই দিনা হয়তো বীতাৰ দেহটোৱেই তাৰ বাবে সকলো হ'ব। অৱশ্যে এটা কথা বীতাই বিশ্বাস কৰে যে পৃথিবীৰ সত্য জগতৰ কোনো পুৰুষেই কিকুচিৰ দৰে ধৈৰ্য্যেৰে স্থিৰ হৈ থাকিব নোৱাৰে। ধৰ্মতীক বুলিয়েই হওক বা আন কিবা কাৰণতে হওক কিকুচিৰে মানুহৰ আদিত প্ৰবৃত্তি কাৰণা বাসনাৰ জয় কৰিব পাৰিছে।

কথাবোৰ ভাবোতে ভাবোতে এক কোৱল আবেশ তন্ত্ৰালু মাদককতাই বীতাৰ শৰীৰ আচ্ছন্ন কৰি তুলিলে। বীতাই শিলটোৰ ওপৰতে শুই পৰিল। আকৌ মনলৈ আহিল মেলি মেলি চিন্তাবোৰ। সত্য জগতখনৰ কথাবোৰ পুনৰ মনলৈ আহিল। এই সত্যতা তত্ত্বাৱিৰ বাহিৰে কি ! নিজকে কাকি দিয়া হৈছে নাথোন। সত্যতাৰ পৰশে পৃথিবীখন প্ৰকৃততে বিষময়ৱে কৰি তুলিছে। সত্য জগতৰ মানুহৰ মাথো দুটা বস্তুৱেই আছে, এক হৈছে মোত আৰু আনটো ভোগ। সত্য জগতৰ মানুহৰ নিশ্বাসত বিষ থাকে, দুগ্নিৱাৰ সকলো সেই বিষত পুৰি উঠি হৈ গৈছে। নাতাবো বীপৰ এই আদিবাসীবোৰ সত্যজগতৰ দৃষ্টিত অসত্য, বৰ্ণৰ। কিন্তু ইহঁতৰ মাজততো সত্যজগতত নিতৌ ঘটি থকাৰ দৰে নাৰীৰ ওপৰত বলাৎকাৰ বা ধৰ্ষণ নহয়। ইহঁত বৰ্ণৰ ইতৰ হৈও অনুশাসন মানি চলিব পাৰে অথচ সত্য সমাজখনৰ তথাকথিত সত্যাবোৰে নোৱাৰে কিয় ? ইহঁতো সমাজপ্ৰিয়। ইহঁতৰ সমাজখন দিৰে কঠোৰ নিয়মেৰে বন্ধা সেইদৰে সত্য সমাজখন নীতি-নিয়মৰ বহিৰ্ভূত নহয়। তথাপি সত্য সকলেহে নীতি নিয়ম ভংগ কৰি নিজৰ স্বাৰ্থৰ অনুকূলে কাম কৰিব পাৰে, কিন্তু এই তথাকথিত ইতৰবোৰে নোৱাৰে।

শিলটোৰ ওপৰতে বীতা শুই পৰিল।

সূৰ্যৰ ওপৰত পুৱাৰ কোৱল স্তব্ধৰ বশিৰ, অদূৰত সমুদ্ৰৰ গৰ্জন, উপকূলবৰ্তী নাৱিকল গছৰ পাতবোৰ খচ, খচ শব্দই এক অদ্ভুত বাজনা আনি দিলে বীতাৰ মনত। বীতাৰ দুচকুত কেতিয়া চোপনি নাই আছিল বীতাই কনই নোৱাৰিলে।

শৰীৰৰ ওপৰত কিবা এটা গধুৰ ছাপ পৰাত বীতা একককৈ সাব পাই গ'ল। চকু বেলিয়েই দেখা পালে কিকুচিক। বীতাৰ কঁকালৰ ওপৰতে সি সম্পূৰ্ণ ভৰ দি বহি সমুখলৈ সামান্য হাঁটুটি বীতাৰ দুইখন বাহৰ কাৰ্কেৰি হাত দুখন পাৰ কৰি থিৰৰ ওপৰত তেঁজাদি সি অৰাক হৈ বীতাৰ মুখলৈ চাই আছে। বীতাই ভয় পাই সজোৰে তাক নেহৰ ওপৰৰ পৰা টেনি নিদৰ পৰা ভলন্ত পেলাই দিলে। কিকুচি পকিয়েই উল্লু পৰিয়ে হাবিৰ ফালে লৰ

মিলে। বীতাই লগে লগে শিলটোৰ ওপৰত উঠি বহি সি বোৱাৰ কালে এক আচৰিত দৃষ্টিৰে চালে। তাৰ এনে কাৰ্যত বীতা অৰাক হ'ল। তাইৰ দেহৰ ওপৰত এনেদৰে বহি সি কি চাইছিল? নে কিবা অশুভ মতনৰ আছিল? হয়তো এনেদৰে শিলটোৰ ওপৰত শুই থকাৰ কাৰণে সি তাইৰ কিবা হ'ল বুলিয়ে ভাবিছিল।

দূৰৰ গছ এজোপাৰ আঁৰলৈ কিছুচিয়ে বীতালৈ পুনৰ লক্ষ্য কৰিলে। তাৰ এনে আচহুৱা কাৰ্য বীতাই সমূলি বুজি নাপালে। শিলটোৰ পৰা নাৰি বীতাই গছৰ বাকলিৰে তৈয়াৰ কৰা আৱৰণখন কঁকালত মেৰিয়াই ল'লে আৰু তাৰ পিছত ঘৰটোৰ কালে আগবাঢ়িল।

: কি-কুচি।—বীতাই ঘৰটোৰ ওচৰ পাই চিঞৰিলে।

কিছুচি গছৰ আঁৰৰ পৰা ওলাই বীতালৈ চালে। বীতাই হাত বাউল দি মাতিলে। সি এখোজ দুখোজকৈ আগুৱাই আহিল। বীতা ঘৰৰ ভিতৰৰ পৰা এটা নাৰিকল উলিয়াই আনি তাৰ ফালে দলিৰাই দিলে। সি নাৰিকলটো হাতেৰে ধৰি বীতালৈ প্ৰশুবোধক দৃষ্টিৰে চালে। বীতাই নাৰিকলটো ভাঙি আনিবলৈ নিৰ্দেশ দিগাত সি আঁতৰি গৈ শিল এটাৰ আঁৰলৈ বহি নাৰিকলটো ফালিবলৈ চেষ্টা কৰিলে।

: বেচেৰা।—বীতাই মনতে উচ্চাৰণ কৰিলে।

এনেতে গোঁ গোঁ শব্দ এটা তাইৰ কাণত পৰিল। তাই কোতুলগেৰে আকাশলৈ চালে। কিছুচিও শিলটোৰ আঁৰৰ পৰা ওলাই আহি ভয়াৰ্ত্ত দৃষ্টিৰে চাৰিওফালে চকু ফুৰালে। অকস্মাৎ বীপটোৰ দক্ষিণফালে এখন হেলিকপ্টাৰ পশ্চিমাভিমুখী হৈ উৰি যোৱা বীতাৰ দৃষ্টগোচৰ হ'ল। বীতাই লগে লগে চিঞৰি উঠিল আৰু তেনেদৰেই সাগৰৰ পাৰে পাৰে দক্ষিণৰ ফালে হাত জোকাৰি জোকাৰি লৰিবলৈ ধৰিলে।

বীতাই এবাৰো ভাবি নাচানে যে সেই ঠাইৰ পৰা চিঞৰিলে সন্মুখৰ আকাশত থকা হেলিকপ্টাৰৰ আবোহীয়ে শুনিবলৈ পাবখন নাপায়। বলিয়াৰ দৰে তাই মাথো চিঞৰি চিঞৰি দৌৰিবলৈ ধৰিলে। বীতা তেনেদৰে অকস্মাৎ লৰি যোৱা দেখি কিছুচি আচৰিত হ'ল আৰু বীতাক বাধা দিবলৈ পিছে পিছে সিও লৰিবলৈ ধৰিলে।

আকাশলৈ চাই লৰোতে লৰোতে বীতা সাধাৰণ পানী থকা গাঁও এটাত বাগৰি পৰিল। পৰাৰ পৰাই বীতাই হেলিকপ্টাৰখনলৈ চালে। ভেতিয়া হেলিকপ্টাৰখন দৃষ্টিৰ আঁৰ হৈ পৰিছে। বীতাই কিবা এক বেমনাত মন্থৰে চিঞৰি উঠিল আৰু একলী সৰু ছোৱালীৰ দৰে কান্দিবলৈ ধৰিলে। ইতিমধ্যে কিছুচি ঘৰি

আহি সৰু গাঁভটোত জপিয়াই পৰিল আৰু বীতাক বৃহত্তৰে সাৰটি ধৰি ওপৰলৈ তুলি আনিলে। তাৰ পিছত সি কান্ধত তুলি লৈ সিহঁতে মজা ঘৰটোৰ ফালে লৰিবলৈ ধৰিলে। কিকুচিৰ প্ৰতিটো জাপত বীতাই সৰিয়হকুল দেখিছিল, তথাপিও বীতাই বাধা দিয়া নাছিল।

কিকুচিয়ে বীতাক ঘৰটোৰ সমুখৰ মুকলি ঠাইখনৰ ওপৰত শুৱাই দি সি অৰাক দৃষ্টিৰে বীতাৰ মুখলৈ চাই ব'ল। বীতাই হাতেৰে চকুপানীবোৰ মচি উঠি বহিল আৰু যিকালে হেলিকপ্টাৰখন উৰিছিল সেই ফাললৈ চালে। হঠাৎ তাই এনে বলিয়ালি কিয় কৰিলে নিজেই ভাবি নাপালে। হেলিকপ্টাৰখন দেখাৰ লগে লগে তাই যেন সকলো পাহৰি পেলাইছিল। কিকুচি বা আন একো কথা তাইৰ মনলৈ অহা নাছিল। মগজে একো কাম নকৰা হৈ গৈছিল তাইৰ।

ইতিমধ্যে কিকুচিয়ে বীতাক বুজাবলৈ ধৰিলে যে তাই যিটো বস্তু দেখি পিছে পিছে নৰিছিল সেয়া বগা সৈত্ৰৰ বাহন। বগাটোতাই দেখা পোৱা হ'লে তাইৰ সৰ্বনাশ কৰিনেহেঁতেন। শাপাতে জাতিয়ে কৰা বিশ্বাস হয়তো ভুল নহয়, তাৰ ধাৰণাহে ভুল। এই দীপত নিশ্চয় বগা সৈত্ৰ আছে, নহ'লে এই ভয়ানক বস্তুটো ক'ৰ পৰা আহিব। আচনতে বস্তুটোৱে সিহঁতক আঁবে আঁবে নিৰীক্ষণহে কৰি গ'ল।

বীতা ইতিমধ্যে প্ৰকৃতিষ্ট হ'ল। কিকুচিৰ ভয় দেখি তাইৰ হাঁহি উঠিল। তাই কিকুচিক বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিলে যে সেইটো একো ভয়ানক বস্তু নহয়। তাই ব'ৰ পৰা আহিছে সেই ঠাই এই বিশাল সমুদ্ৰৰ সিপাৰে। তাৰ বানুহবোৰে এনে বস্তুৰ ওপৰত ঘূৰি ফুৰে। ইচ্ছা কৰিলে সিও ঘূৰিব পাৰে। কেতিয়াবা যদি বস্তুটো আকৌ ঘূৰি আহি এই দীপৰ ওপৰত পৰে তেন্তে তাক সেই বস্তুৰ ওপৰত উঠাই তাই ঘূৰাব।

কিকুচিয়ে অবিশ্বাসৰ দৃষ্টিৰে বীতালৈ চালে।

বীতাই পুনৰ তাক নাৰিকলৰ কথা স্মৰিলে। সি নাৰিকলটো ব'ত পেলাই থৈ গৈছিল তালৈ নৰি গ'ল। আৰু ক্ষন্তেক পিছতে নাৰিকলটো ভাঙি আনি সি বীতাক দিলে। বীতাই তাকো ওচৰতে বহুৱাই ল'লে। সি নাৰিকল এটুকুৰা মুখত ভৰাই বীতাৰ কাষতে বহিল।

এইবাব বীতাই আবাউই দেৱতাৰ কথা উলিখালে।

: কেতিয়া বাবা আবাউইৰ ওচৰলৈ? বীতাই ইংকিত্তেৰে প্ৰশ্ন কৰিলে।

: দুদিনমাহ যাত্ৰক। এতিয়া গ'লে বিপদ হ'ব, কাৰণ সিহঁত বুঢ়াক ছাতি

শাপাভেৰোৰে বিচাৰি চলাথ কৰি আছে। কেনেকাকৈ কথা পৰিলে সিহঁতক সকলো চেষ্টা অবলৈ যাব। —কিকুচিয়ে বীতাক বুজালে।

: তুমি আৰাউইৰ ওচৰলৈ যোৱাৰ আশা পৰিত্যাগ কৰা। আমি তালৈ কেতিয়াও যাব নোৱাৰিম। অনেক বিপদ আছে এই দীঘলীয়া বাটছোৱাত। আৰাউইৰ আশীৰ্বাদ নোহোৱাকৈ তুমি মোক গ্ৰহণ কৰা; আৰাউই এ একো কৰিব নোৱাৰে।

বীতাৰ কপাবোৰ কিছুচিয়ে বুজি পালে আৰু অৰাক দৃষ্টিৰে বীতাৰ মুখলৈ চাই ব'ল। বীতাই এইবাৰ তাক এহাতেৰে সাৱটি ধৰি তাইৰ কথাত সি ৰাজী নে নাই প্ৰশ্ন কৰিলে। কিছুচিয়ে মূৰ झোকালিলে।

বীতাই বুজিলে যে এনেদৰে কিছুচিক বুজাব নোৱাৰি। তাৰ অন্তৰত থকা আৰাউই দেৱতাৰ প্ৰতি ভয় ইমান সহজে আঁতৰাব নোৱাৰি। নাহে নাহে চেষ্টা কৰিব লাগিব আৰু এদিন হয়তো সি আৰাউই দেৱতাৰ প্ৰতি থকা বিশ্বাস ভাঙি পেলোৱাৰ। যেনেদৰে সি এই কোকা দ্বীপৰ বগা দেৱতাৰ কথা বিশ্বাস কৰা নাই।

: কিজাভা!—হঠাৎ কিছুচিয়ে চিঞৰি উঠিল আৰু একেজাপে বহান পৰা উঠি হাতত মাঠীডাল লৈ অৰণ্যৰ ফালে লৰি গ'ল।

বীতাই প্ৰথমতে কি হ'ল তাকিবই নোৱাৰিলে। তাৰ পিছতহে দেখা পালে গাহৰিৰ দৰে দুটা সৰু প্ৰাণী অৰণ্যৰ পৰা সেই ফালেই ওলাই আহিছিল। হঠাৎ কিছুচিয়ে চিঞৰ ৰাখিব কৰি খেদি যোৱাত গাহৰি দুটা যেনেদৰে আগুৱাই আহিছিল তেনেদৰেই নেজ ভাঙি উভতি চেকুৰ যেলিলে।

অলপ সময়ৰ পিছতে কিছুচি উভতি আহিল। বীতাই তাৰ মুখলৈ চালে। কিছুচি বীতাৰ ওচৰত থিয় হৈ আনন্দতে নাচিবলৈ ধৰিলে। লগে লগে উল্লাস, চিৎকাৰ। কাণ জলাকলা হ'ল। বীতাৰ ভীষণ ৰং উঠিল। এনে লাগিল বেচ বহাৰ পৰা উঠি গৈ দুটা চৰ বহুৱাই দিব কিছুচিৰ দুগালত। উপায় নাই। এই ক্ষেত্ৰত নিৰ্বোধৰ দৰে কিছুচিৰ মুখৰ কালে চাই থকাৰ নাহিবে কৰিব লগা একো নাই।

কিছু সময়ৰ পিছত কিছুচি ফাত হ'ল। সি বীতাক ইংগিতৰে বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিলে যে নাভাবো দ্বীপতো এসময়ত এনেকুৱা কিজাভা অনেক আছিল। কিন্তু নিহঁতক মানুহে খাই শেষ কৰিলে। এতিয়া এটাও নাই। ইয়াৰ বাস বাৰলৈ থুব ডাল। এই কোকা দ্বীপটোতে ক্ষিচ্চৰ অনেক কিজাভা আছে। সি অন্যহালে এইবোৰ চিকাৰ কৰিব পাৰিব। কল-মূল খোৱাৰ উপৰিও এই দ্বীপত নিহঁতে অপৰীক্ষিত বাস ৰাবলৈ পাৰ।

: কিন্তু কেঁচা বাস ৰাবলৈ যিব লাগে। জুই থকা হ'লে সিহঁত কৰি মাংস

খাব পৰা যায়। —বীতাই তাক জুইৰ কথা আকাৰে ইংগিতৰে বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিলে।

সি ক্ষত্ৰক কিবা চিন্তা কৰিলে আৰু তাৰ পিছত তাৰ ভাষাবেই কিবা ক'ব ক'লে। কিন্তু বীতাই 'নিষাধা' শব্দটোৰ বাহিৰে এটা শব্দও বুজি নাপালে। নিষাধা মানে জুই। তাৰ কথাবোৰ যে বীতাই বুজি পোৱা নাই সেই ভাবে নেমেথুৱালে। কেতিয়াবা কেতিয়াবা কিকুচিয়ে তাৰ ভাষাবেই বীতাক কিয়াকিবি কয়। বীতাই যে তাৰ ভাষা বুজি নাপাই সেই কথা সি পাহৰি যায়।

সময়বোৰ পিচলি গৈ থাকিল।

কিকুচিয়ে তাৰ অজবোৰ খবৰটোৰ ভিতৰৰ পৰা উলিয়াই অনা দেখি বীতাই তাক ইংগিতৰে কিবা স্মৰিলে। কিকুচিয়ে হাঁহি এটা মাৰি তাৰ মাঠীভালেৰে চিকান কৰাৰ অংগী ভংগী কৰি দেখুৱালে। বীতাই তাৰ লগত বাবলৈ ওলাল। সি আপত্তি নকৰিলে।

দুয়ো যাত্ৰা আৰম্ভ কৰিলে। গাঁৱ অৱণাৰ ৰাজেৰে গৈগে দুয়ো সহজ পথেৰে অগ্ৰসৰ হ'ল। কিকুচিৰ ইচ্ছা আছিল গভীৰ অৱণাৰ ৰাজেৰে আগ-বঢ়াব, কিন্তু বীতাই নাধা দিলে।

চাওঁতে চাওঁতে দুয়োহেই পাৰ হ'ল। বীতাই যেন এই দীপত নিৰ্ভাসিতা। এই জীৱনৰ সৈতে এই কেইদিনতে অভ্যস্ত হৈ পৰিছে তাই। দীপটোৰ জন-বানুও ভাল। সেয়ে বীতাই কোনো ধৰণৰ অস্বস্তিতো পৰা নাই।

অনেক দূৰ আগবাঢ়ি গ'ল দুয়ো। একোকে চিকাৰ কৰিব নোৱাৰিলে কিকুচিয়ে। চিকাৰ নোপোৱা নহয়, পাইছিল; কিন্তু বেদি বেদিও মাৰিব নোৱাৰিলে। দুই এটা গাহৰি আৰু কিছুমান অচিন সৰু আকৃতিৰ জন্তু দেখা পাইছিল। চিকাৰ কৰাৰ পূৰ্বেই স্তম্ভ বেগেৰে সেইবোৰ গভীৰ অৱণাৰ ৰাজত অদৃশ্য হৈ গৈছিল। বীতাই কিছুমান বসান ফল পাই গোচাই ন'লে।

ওততাৰ পথত দুয়ো আন এটা পথেৰে ঘূৰিল। কিকুচিয়ে এটা জন্তুও মাৰিব নোৱাৰাত নিজেই নিম্নৰূপে বিভ্রান্ত দিলে। বীতাই বুজালে যে শক্তি কয় কৰি এইবোৰ জন্তুৰ পিছে পিছে অৱশ্যন্ত দৌৰি কুৰাতকৈ ৰাভৰ চিকাৰ কৰাই ভাল। ৰাভ আৰু কলমুসেই সিহঁতৰ কাষেৰে যথেষ্ট।

অকস্মাৎ বহা পহৰ লৰে এটা শ্ৰাবী সিহঁতৰ আগেনি লৰি গ'ল। কিকুচিয়ে বীতাক ভালে এৰি জন্তুটোক অনুসৰণ কৰি লৰিবলৈ বহিলে। জন্তুৰে দেখি বীতাক ভীষণ বঃ উঠিল। কিকুচিৰ কাষেৰে জুই জন্তু অশেফা নকৰি বীৰে বীৰে অগ্ৰসৰ হ'ল। অলপ দূৰ যোৱাৰ পিছতে এটা সৰু মিহৰাৰ সম্মুখীন হ'ল

বীতা। পানী দেখিয়েই গা ধুবলৈ ইচ্ছা গ'ল। নিজৰাটো বহল নহ'লেও ধ
প্রায় এৰুকু আছিল।

নিজৰাৰ পাৰে পাৰে কিছু দূৰ আগ বাঢ়ি এডোখৰ স্তম্ভৰ ঠাই বাচি বীতা
পানীত নামিল। অত্যন্ত শীতল পানী। শব্দল শ্রোতেৰে বৈ অহা পানীখিনি
হাত দুখন বেলি বাধা দিবলৈ চেষ্টা কৰিলে বীতাই। এই নিজৰাৰ পানীখিনি
বীপটোৰ বিকালেদিয়েই বৈ নাযাওক, নিশ্চয় ই সাগৰতে পৰিছে। গা ধোৱাৰ
লগে লগে পানীৰ বুৰবুৰণিৰ দৰে বীতাৰ অন্তৰত ভাবৰো কিছুমান বুৰবুৰণি
উঠিল। এই পৃথিবীৰ দৰে সংসাৰৰো সকলো ক্ষেত্ৰত সমতল ভূমি নাই।
জীৱনৰ কিছুকাল সমতল ভূমিত বিচৰণ কৰাৰ পিছতে সন্মুখীন হ'ব লগা হয়
বিশাল বিশাল পাহাৰ পৰ্বতৰ নাইবা সূদীৰ্ঘ জলাশয়ৰ বা সমুদ্ৰৰ।

স্তম্ভৰ দিনত, আনন্দৰ সময়ত কোনোৱে নাভাৰে ভাবিব নোৱাৰে যে বসন্ত
কেতিয়াও চিৰস্থায়ী নহয়। হ'ব নোৱাৰে। সূৰ্য যিমানেই শক্তিশালী নহওক
দিনৰ শেষত সি অন্ত যাবলৈ বাধ্য। একে একে দুই, দুয়ে দুয়ে চাৰি অংক
কিতাপতহে হাজাৰ কিন্তু মানুহৰ জীৱনৰ হিচাপ কোনো অংক কিতাপৰ নিয়ম
মানি নচলে। অকল এই পৃথিবীৰ বুকুতেই নহয়, দিগন্ত বিস্তৃত মহাসমুদ্ৰৰ
বুকুতো চিহ্নিত হৈ আছে জাহাজ চলাচলৰ পথ, মহাকাশৰ বুকুত আছে বিমানৰ
নিৰ্দিষ্ট যাত্ৰাপথ। পথ নাই সাধো মানুহৰ জীৱনৰ। ক'ত কেতিয়া মানুহৰ
জীৱনে মোৰ নূৰে, কোনোৱে নাজানে।

কেইটোপালমান তপ্ত অশ্রু বীতাৰ দুগালেদি বৈ আহি নিজৰাৰ শীতল
পানীৰ ওপৰত পৰি মিলি গ'ল।

: ৪.....৪.....জা'—হঠাৎ কিকুচিৰ স্তম্ভীক কণ্ঠস্বৰ বীতাৰ কৰ্ণগোচৰ হ'ল।

বীতা ততাতৈয়াকৈ পাৰলৈ উঠি আহিল। ইতিমধ্যে কিকুচিয়ে আৰু
কেইবাবাৰো চিঞৰা শুনিবলৈ পালে। বীতা দ্রুত পদক্ষেপেৰে আগ বাঢ়িল।
কিছু দূৰ আগবাঢ়াৰ পিছতেই বিপৰীত ফালৰ পৰা কিকুচিক লৰি অহা দেখা
পালে। উৰাডু খাই লৰি আহিছে।

বীতা বৈ গ'ল। কিকুচি ওচৰ চাপি ধন ধন উশাহ লৈ নানান অংগী
ভংগীৰে আৰু তাৰ ভাষাৰে বীতাক কিবা বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিলে। বীতাই
বুজিলে যে সি কিবা এক অদ্ভুত বস্তু দেখি আহিছে। কিন্তু কি দেখিছে বীতাক
সি বুজাব পৰা নাই।

কিকুচিয়ে বীতাৰ হাতত ধৰি টানিবলৈ ধৰিলে। দুয়ো অৰণ্যৰ মাজে
মাজে লৰি লৰি আগবাঢ়িব। অনেক দূৰ আগবাঢ়ি যোৱাৰ পিছত কিকুচি এঠাইত

ব'ল আৰু অনতি দূৰত থকা সৰু পাহাৰ দুটালৈ সি বীতাক উদ্দেশ্যি আঙুলিয়াই দেখুৱালে। তাৰ চকুৱে মুখে কিবা যেন এক আতংকৰ চিন। বীতাই পুনৰ আগবাঢ়িবলৈ ইংগিত দিলে।

মুখেৰে কিবা কিবি বিবৰিবাই সি এহাতেৰে বীতাৰ হাতত আনখন হাতেৰে নিজৰ ডিঙিত আঁৰি বন্ধা হাড়ৰ টুকুৰাটোত খামুচি ধৰি পাহাৰ দুটাৰ কালৈ এখোজ দুপোজাকৈ অগ্ৰসৰ হ'ল।

দুয়োটা পাহাৰ বীপটোত উত্তৰা-দক্ষিণাকৈ এটা শাৰীতে অৱস্থিত আছিল। দুয়োটা পাহাৰৰ সংযোগ স্থানত গিৰি সংকটৰ দৰে এটা পথ দেখা যায়। পাহাৰ দুটাৰ গছগছনিতকৈ প্ৰকাণ্ড প্ৰকাণ্ড শিলেই বেছি আছিল।

দুয়ো পাহাৰৰ সংযোগ স্থানৰ ফালেই কিছুচি আগ বাঢ়িছিল। পাহাৰ দুটাৰ ওচৰ চপাৰ লগে লগে বীতাই দেখা পালে যে দক্ষিণৰ পাহাৰটোৰ মূৰটোত কেইবাটাও বৃহৎ বৃহৎ শিল টোটাৰ ওপৰত সিমৌ থিয় হৈ কেইবাটাও গুহাৰ দৰে গাঁতৰ সৃষ্টি কৰিছে। কিছুমান পাহাৰীয়া লতাবে গুহাৰ মুখবোৰ তাক খাই পৰিছে।

কিকুচিয়ে হঠাৎ বিৰাট চিঞৰ এটা মাৰি বীতাক এটা শিলৰ ফালে আঙুলিয়াই দেখুৱালে। বীতাই শিলটোতৈ চালে। লগে লগে এটা নৰকংকাল বীতান দৃষ্টিগোচন হ'ল। কণিকৰ বাবে হ'লেও কিংকৰ্তব্যবিমূঢ় হৈ বীতাই সেই ঠাইতে থিয় হৈ ব'ল। কিকুচিয়ে ভীষণ ভয় খাইছিল। বীতাই এবাৰ কিকুচিৰ মুখলৈ চাই শিলবোৰ বগাই ওপৰলৈ উঠিবলৈ চেষ্টা কৰিলে। তাকে দেখি কিকুচিয়ে বাধা দিলে আৰু মুখেৰে আবোধ্য শব্দ কিছুমান উচ্চাৰণ কৰি বীতাক বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিলে। কিকুচি বিষানে সাহসী, এইবোৰ ক্ষেত্ৰত সি সিয়ানে ভয়ানক। বীতায়ো তাক বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিলে যে তাত ভয়ৰ একো কাৰণ নাই। কিবা অপদেৱতা থাকিলেও তাই সিহঁতক ভয় নকৰে; বৰঞ্চ সেইবোৰেহে তাইক ভয় কৰিব। কিকুচিয়ে এবাৰ দৃষ্টিৰে বীতাৰ মুখলৈ চাই ব'ল। অকনো সময় নষ্ট নকৰি বীতাই পুনৰ শিল বগাবলৈ ধৰিলে।

তলৰ শিলটোৰ ওপৰভাগতে পথি আছিল এটা নৰকংকাল। কংকালটোৰ কিছুমান অংশ তলত ৰখি পৰিছে। হয়তো বহু দিনৰ পৰাই তাত পথি আছে। কিছু সময় কংকালটোতৈ বীতাই এক দৃষ্টিৰে চাই ব'ল। কংকালটোৰ সন্মুখকৈ একো বাধা কৰিবলৈ বীতাই সক্ষম নহ'ল।

এনেতে কিকুচিও ওপৰলৈ উঠি আহিল। বীতাই কিকুচিক নিজেই ওচৰলৈ

মাতিলে। এহাতেৰে বুকুত আঁৰি লোৱা হাঁড়ৰ টুকুৰাটোত খামুচি ধৰি কিকুচি এখোজ দুখোজকৈ আগবাঢ়ি গৈ বীতাৰ ওচৰত থিয় হ'ল। বীতাই কিকুচিৰ হাতৰ পৰা যাঠীডাল লৈ কংকালটো লৰাই চালে। আলফুলকৈ লাগি থকা অংশবোৰ কংকালটোৰ পৰা বিচ্ছিন্ন হৈ শিলটোৰ পৰা বাগৰি তলত পৰিল।

কিবা সূত্ৰ পোৱাৰ আশাত বীতাই আৰু দুটামান শিল বগাই ওপৰলৈ উঠিল। পাহাৰৰ গাত গুহাৰ দৰে বহল মুখৰ গাত এটা দেখি বীতাই কিকুচিক ওপৰলৈ মাতিলে। কিকুচিৰ ইতিমধ্যে যথেষ্ট ভয় ভাগিছিল। জপিয়াই জপিয়াই সি ওপৰলৈ উঠি গ'ল। বীতাই তাক গুহাৰ মুখখন দেখুৱাই পৰিস্কাৰ কৰিবলৈ ইংগিত দিলে। কিকুচিয়ে লতাবোৰ টানি আঁজুৰি গুহাৰ মুখখন কিছু পৰিস্কাৰ কৰিলে। তাৰ পিছত বীতাই হাতৰ যাঠীডালেৰে লতাবোৰ আঁতৰাই এখোজ দুখোজকৈ ভিতৰফাললৈ সোমাই গ'ল।

গুহাৰ অভ্যন্তৰ ভাগ যথেষ্ট অন্ধকাৰ। ভিতৰলৈ সোমাই যাওঁতে বীতাৰ যথেষ্ট ভয়ো লাগিছিল। কিকুচিকো লগে লগে আহিবলৈ ইংগিত দি বীতাই গুহাৰ খহটা বেৰবোৰ খেপিয়াই খেপিয়াই চালে। হাতত এডাল জোঁৰ বা কিবা পোহৰৰ ব্যৱস্থা থকা হ'লে ভাল আছিল। কেতিয়াবা এনে ধৰণৰ গুহাবোৰত হিংস্ৰ জন্তু বিঘাল সাপ বা ভয়ানক কীট পতংগই আশ্ৰয়। বীতাই তেনে কাহিনী অনেক শুনিছে। অৱশ্যে গুহাৰ সমুখভাগ আবৃত হৈ থকা লতাৰে দেখি বীতা নিশ্চিত যে গুহাৰ ভিতৰত কোনো ধৰণৰ জন্তুৱে আশ্ৰয় লোৱা নাই। সাপ আদি অৱশ্যে থাকিব পাৰে, যদিহে দীপটোত সাপ আছে।

যাঠীডালেৰে সমুখলৈ মৰিয়াই মৰিয়াই বীতা আগবাঢ়ি গৈ থাকিল। এনেতে ভৱিত কিবা এটা লগাত বীতাই খেপিয়াই খেপিয়াই চালে। মানুহৰ কংকাল বেনেই লাগিল। অকনো ভয় নকৰি বীতাই কংকালটো গুহাৰ বাহিৰলৈ টানি আনিলে। তাকে দেখি কিকুচিয়ে আতংকত চিঞৰি উঠিল আৰু জপিয়াই জপিয়াই তলত উপস্থিত হ'লগৈ। তলৰ পৰা সি চিঞৰি চিঞৰি বীতাক মানি আহিবলৈ ক'লে। বীতাই তাৰ কথাত গুৰুত্ব নিদি গুহাটোৰ ভিতৰলৈ পুনৰ সোমাই গ'ল।

বীতাৰ মনত এটা দৃঢ় ধাৰণা হ'ল যে এই কংকাল দুটা নিশ্চয় কোনো দীপবাসী বা উপজাতিৰ নহয়। এয়া নিশ্চয় কোনোবা সভ্যজাতিৰ পৰা অহা মানুহৰ কংকাল। ইয়াৰ নিশ্চয় বহুত থাকিবই লাগিব। আঁতৰতে গুহাৰ ভিতৰত ডায়া ডায়াকৈ বিচাৰা পিছত বীতাই আৰু এটা কংকাল, দুটা বন্দুক আৰু চাৰবাৰে ভৈয়াৰ এটা বেগ পালে। বন্দুক দুটাৰ সৈতে বেগটো লৈ বীতা ওলাই আহিল।

বন্দুক দুটা নতুন নষ্ট হৈ গৈছে। কাঁহৰ অংশবোৰৰ দৰাৰ ব্যৱস্থা নাই।

লোহাৰ নলী দুডালো মাথৰে সম্পূৰ্ণ ধাই পেলাইছে। বন্দুক বুলি কোনোমতেহে চিনিব পাৰি। চামৰাৰ বেগটো সম্পূৰ্ণ বন্ধ। শিকলি এডালেৰে কেইবা পাক দি বান্ধি থোৱা আছে। ভিতৰত কিবা বস্তু থকা যেন অনুমান হ'ল। হেমেলৰ পৰা বেগটো কোনোমতেহে ওলমি আছে। শিকলি ডালৰো অৱস্থা নাই।

বীতাই ওপৰৰ পৰা কিছুচিলৈ চালে। কিছুচিলৈ অৰাক নুটিবৈ বীতাৰ হাতৰ বেগটোলৈ চাই আছে। বীতাই ওপৰৰ পৰা বেগটো তললৈ পেলাই দিলে। পাতল কাগজৰ দৰে চামৰাৰ বেগটো ফাটি কেইবা টুকুৰা হ'ল। কিছুচি লগে লগে সেই ঠাইৰ পৰা দুখোজ পিছুৱাই গ'ল। বীতা তললৈ নামি আহিল। আৰু হাতৰ যাঠীডালেৰে বেগটোৰ হেঙুলত ধৰি দাঙি দিয়াত কটা অংশইদি ভিতৰৰপৰা কিছুমান বস্তু ওলাই পৰিল। তাৰ ভিতৰত এখন ডায়েৰী, এখন দীঘল ছুৰী কটাৰী, কেইটামান টোমা, এটা দূৰবীন আৰু অনেক ষটল পালে।

দূৰবীন আৰু টোমাবোৰো সম্পূৰ্ণ ব্যৱহাৰৰ অনুপযোগী হৈ আছে। দূৰ-বীনটোৰো একেই অৱস্থা। ডায়েৰীখনৰ আখৰবোৰ পঢ়িব পাৰি যদিও প্ৰায় বোৰ পাতেই নষ্ট হৈ গৈছে। হয়তো বাহিৰত থকা হ'লে চিন চাবেট নাখাৰিল-হেঁতেন। চামৰাৰ বেগৰ ভিতৰত সযত্নে ৰখা আছিল কাৰণেই ইমান দিন তিষ্ঠি আছে। তাৰ পিছত এটা এটাকৈ ষটলবোৰ হাতত লৈ চালে বীতাই। সেইবোৰৰ বৰণেই প্ৰায় সন্নিহিত হৈ গৈছে।

অৱশেষত বীতাই অকল ডায়েৰীখনকে লৈ সেই ঠাইৰপৰা উভতিল।

॥ আঠ ॥

ঘৰটোৰ আগফালে বহি বীতাই ডায়েৰীৰ পাত লুটিয়ালে। ইংৰাজী ভাষাত লিখা ডায়েৰী। ডায়েৰী লেখকৰ নাম ৰোণাল্ড হিল। ইংলণ্ডৰ লোক। প্ৰায় সোতৰ বছৰৰ আগতে লিখিছিল এই ডায়েৰী। বীতাই বৰ মনোযোগেৰে ডায়েৰীখন পঢ়িবলৈ ধৰিলে। ডায়েৰীখনৰ মাজৰ কিছুমান পাত সম্পূৰ্ণ নষ্ট হৈ গৈছে নাইবা ঠায়ে ঠায়ে আধৰবোৰ অস্পষ্ট। ডায়েৰীখনো অসম্পূৰ্ণ। তাত লিখা আছিল এনেদৰে,—

“ভবাই নাছিলোঁ আমি এনে এক দুৰ্যোগৰ মাজত পৰিম নতুন বীপৰ সন্ধানত আহি আমি মাজ সাগৰত পথ হেৰুৱালোঁ।অকল্ৰ সমুদ্ৰৰ মাজত দিশহাৰা হৈ ঘূৰি ফুৰা আজি তেৰ দিন হ'ল।জাহাজৰ নাৱিকসকলৰ মাজত ইতিমধ্যে এক অচিন ৰোগে দেখা দিছে। ইতিমধ্যে দুজন মৃত্যুমুখত পৰিল।আজি নাৱিক আৰু জাহাজৰ অন্যান্য কৰ্মীসকলে মোৰ বিপক্ষে ধিয় দিলে। তেওঁলোকৰ বিবেচনাত মই আৰু মোৰ ঘনিষ্ঠ বন্ধু তথা এই যাত্ৰাৰ সহযোগী পিটাৰ বেইলী সকলো গঙ্গাগোৱৰ বাবে দোষী হ'লোঁ। তেওঁলোকে আমাক জাহাজতে হত্যা কৰিব বিচাৰিছিল। অনেক কাকুতি মিনতি কৰাৰ পিছত তেওঁলোকে আমাক প্ৰাণে নামাৰি এখন নাৱত তুলি দি মাজ সমুদ্ৰত এৰি দিলে।এতিয়া একমাত্ৰ ভাগাই ভাৰসা। আমাক তেওঁলোকে এসপ্তাহৰ খাদ্য দিছিল। নাওখন যেনিয়েই আগবাঢ়িছিল আমি যাবলৈ দিছিলোঁ। কাৰণ কেনি গ'লে আমি অকণমান মাটি দেখা পাম, সেয়া চিন্তা কৰিবলৈ আমাৰ অকণো সাৰধই নাছিল। পিটাৰ সমূলি ভাগি পৰিছিল।সাগৰৰ পানী খাব নোৱাৰি। কপাল ভাল, নিশা সাংঘাতিক বৰষুণ হৈছিল। নাৱত জমা হোৱা বৰষুণৰ পানীকে পিৱাহত খাব লগা হৈছিল।

....আজি পুৱা চকু বেলিয়েই হঠাৎ মাটি দেখা পাই মই চিঞৰি উঠিলোঁ আনন্দত। মোৰ চিঞৰত পিটাৰবো চোপনি ডাঙিল। কেইখনমান গৰু আঁতৰৰ গছ-গছনিৰে ভৰা সেউজীয়া বীপটো মই পিটাৰৰ আঙুলিৱাই দেখুৱালোঁ।আমি দুয়ো বীপটোৰ অভিমুখে নাওখন চলাই নিবলৈ পাৰ্ধমানে চেষ্টা কৰিলোঁ। কিন্তু সেই বীপটো আছিল নবখাদকৰ বীপ। নাৱৰ পৰাই দেখিবলৈ পালোঁ

৭ ৭ নবখাদকে পাৰত পাৰী পাতি থিয় হৈ আনাৰ আপায়নৰ বাবে অপেক্ষা
 কৰি আছে। ভয়ত নগে নগে আমি নাও ধুবালোঁ। নবখাদকৰ হাতত বীভৎস
 ভাৱে প্ৰাণ দিয়াতকৈ সাগৰৰ বুকুতে আৱতাহ যোৱাই ভাল। হাতত আনাৰ দুটা
 বন্দুক আৰু অনেক গুলিও আছিল। কিন্তু গুলিয়াই সিহঁতৰ কিমান হত্যা
 কৰিম ?.....আৰু দুটা দিন দুটা নিশা পাৰ হ'ল সাগৰৰ বুকুত। দিনৰ প্ৰথৰ ব'দ
 আৰু নিশা বৰষুণ নাইবা প্ৰচণ্ড শীত তদুপৰি অত্যন্ত বানসিক চাপৰ কলত আমি
 প্ৰায় বনিয়াৰ দৰে হৈ পৰিছিলোঁ.....হঠাৎ দেখা পালোঁ আন এটা দ্বীপ। গছ-
 গছনিৰে আবৰা এই সেউজবুলীয়া দ্বীপটো দেখি আমি এইবাৰ আনন্দত উদ্ভ্ৰান্ত
 নহ'লো। হয়তো এই দ্বীপটোও নবখাদকৰ বাসস্থান হ'ব পাৰে। অৱশ্যে পাৰত
 আমি আগৰবাৰৰ দৰে এটা নবখাদককো দেখা নাপালোঁ।প্ৰথমতে দ্বীপ-
 টোৰ কাষ চাপি দ্বীপটোৰ পাৰে পাৰে নাও ধুবাই অনেক দূৰ গ'লোঁ। এডোখৰ
 ঠাইত বুকুত সাহ সন্ময় কৰি আমি দূৰো নাৰিলোঁ। সেই নিশাটো আমি মুকলি
 উপকূল ভূমি ভাগতে কটাই দিলোঁ। দ্বীপটোত এটিও নবনগিষ নাই।
 এই কথাটো আমি আচৰিত হ'লো। অপৰীপ্ত ফল মূল, তদুপৰি নিৰীহ জীৱজন্তুও
 দ্বীপটোত অনেক দেখিলোঁ। খাদ্যৰ অভাৱত ইয়াত কোনোৱেৰে নশচয়।
 তেজ্জ ইয়াত জনপ্ৰাণী এটিও নাই কিয় ? ওচৰৰ দ্বীপ সমূহত মানুহ আছে সেয়া
 আমি স্বচক্ৰে প্ৰমাণ পাই আহিছোঁ। কিন্তু এনে এটি সন্ময় দ্বীপত মানুহ নথকাৰ
 কি কাৰণ থাকিব পাৰে ? ওচৰৰ দ্বীপৰ অধিবাসীবোৰে ইয়াত থাকিবলৈ কিয়
 মন মেলা নাই ?সৰু পাহাৰটোৰ এমুৱৰত এটা স্তম্ভৰ ওহা আঁকাৰ কৰিলোঁ
 আৰু সেই ওহাটোকে আমি দূৰোজনে বাসোপযোগী কৰি ল'লোঁ। সভ্য জগতলৈ
 হয়তো আমি কোনোকালেই উভতি যাব নোৱাৰিম। আনাৰ দূৰোৰে দেখাৰ
 ইয়াতে অৱসান ঘটিব। এই নিৰ্জন দ্বীপটোত। এই দুজন দুৰ্ভাগীয়াৰ কথা
 সভ্যজগতৰ লোকে গম্ভৈৰী নাপাব। বিনা দোষত আমি নিৰ্ভাগিন্ত। পিটাৰৰ
 কাৰণে দুখ লাগে।অৱশেষত বহুগুণ বাহিৰ কৰিবলৈ সক্ষম হ'লোঁ।
 এসময়ত এই দ্বীপটো জননস্বাৰোৰৰ ঘাটি আছিল। এই জননস্বাৰোৰে সাগৰৰ
 বুকুত আন জাহাজ আক্ৰমণ কৰি গোটাৱা বণি-বুকুজা, ধন সম্পত্তিবোৰ ইয়াতে
 বাৰিছিল। পূৰ্বে ইয়াতো কিছুমান উপজাতি হয়তো আছিল। কিন্তু জননস্বা-
 ৰোৰেই সিহঁতৰ অনেকক হত্যা কৰে আৰু অনেক পলাই যায়। দ্বীপটোত
 বিচাৰিলে পাহাৰৰ ওহাত হয়তো এতিয়াও জননস্বাৰোৰে লুকুৱাই ৰখা ধন
 সম্পত্তি পোৱা যাব। কিন্তু সেইবোৰ বিলম্বৰ আগ্ৰহ নাছিল আমাৰ।হঠাৎ
 দেখা পালোঁ, সাগৰৰ কানৰ পৰা পিটাৰ বোৰ জললৈ বহি আহিছে। বহি
 জাহাৰ সমুখতে বহি অতীতৰ স্মৃতি বোধন কৰি আহিলোঁ। পিটাৰে দুখৰ
 কথাই চিকিৰি চিকিৰি বন্দুক দুটাৰ সৈতে যোৰ সাগৰৰ পাৰলৈ আহিবলৈ

ক'লে। কিবা অজান বিপদৰ কথা চিন্তা কৰি মই ততাতৈয়াকৈ বন্ধক দুটা হাতত লৈ পিটাৰৰ লগে লগে পুনৰ সাগৰৰ পাৰলৈ লব দিলোঁ। সাগৰৰ পাৰত থিয় হৈ দেখিলোঁ। প্ৰায় ছয় সাতখন মান নাৱত এজাক উপজাতি বীপটোৰ ফালে চিঞৰ বাধৰ কৰি আহি আছে। সিহঁতৰ বেশভূষা দেখে সজ্জা আছিল বীতংস ভৱ লগা। নাৱৰ পৰা সিহঁতে আমাক দেখা পাই আনন্দত কিবিলি পাৰিছিল। ক্ৰত গতিৰে নাওবোৰ আনান ফালে আগুৱাই অহা দেখি বুজিবলৈ বাকী নাথাকিল যে সিহঁতে আমাক আক্ৰমণ কৰিবলৈ আহিছে। প্ৰথমতে ময়ে এজাই গুলি এৰিলোঁ সিহঁতলৈ লক্ষ্য কৰি। তাৰ পিছত পিটাৰেও এৰিলে। হঠাৎ সিহঁতৰ চিঞৰ বাধৰবোৰ শুক হৈ গ'ল। আনান গুলিত বোধহয় দুজনমান ঘাইল হৈ নাৱত পৰি গৈছিল। তদুপৰি বন্ধকৰ শব্দই সিহঁতক অৱাক কৰিছিল। মই আৰু দুজাঁই গুলি এৰিলোঁ। নাৱৰ পৰা দুটা বাগনি সাগৰত পৰি যোৱা দেখা পালোঁ। এইবাৰ সিহঁতে আনন্দৰ পৰিবৰ্তে আতংকৰ চিৎকান কৰিবলৈ ধৰিলে। লগে লগে নাওবোৰ ঘূৰিল। আজিও আহিছিল সিহঁত। আজি সংখ্যাত সৰহ। সিহঁত বীপটোত নাও চাপোৱাৰ পূৰ্বেই আমি গুলি নাইছিলোঁ। আজি প্ৰায় সাত আঠজনমান মৰিল। এখন নাৱত গুলি লাগি ফুটি হৈছিল হ'বলা। নাৱৰ সৈতে কেইনাজনৰো মৰিল সমাধি দাঙিল। ভীষণ ভৱ খালে হবলা আজি সিহঁতে। কিয় জীয়াই আৰ্ত্তো আমি? অনাৰমত কোনোবা জীয়াই থাকিব পাৰে নেকি? সূৰ্য উদয় হয় আৰু অস্ত যায়। ভাবিছিলোঁ, কোনোবা এদিন নিশ্চয় আমি উদ্ধাৰ পাম। কোনোবা সাগৰীয়া ও জাহাজৰ দৃষ্টিত আমি পৰিম নিশ্চয়। কিন্তু ক'তা? ভাবো কেতিয়াবা আৱহত্যা কৰাৰ কথা। এই নিঃসংগ বীপটোত জীয়াই থকাৰ ইচ্ছা একেবাৰে নাইকিয়া হৈ গৈছে। পিটাৰ আৰু মই, মই আৰু পিটাৰ। দিনে দিনে পিটাৰক বেছি দুৰল হোৱা যেন লাগিছে। বোধহয় জাহাজৰ কাৰণেই। নিতৌ ফলমূলবোৰ খাই খাই ভাল নলগা হৈছে। কেচা বগুহ বা মাছ খাবই নোৱাৰো। পিটাৰৰ ভীষণ জ্বৰ। কিন্তু কৰিবলগীয়া বা আছে কি? ঔষধ পাতি, পথ্য এইবোৰতো অলীক কল্পনা। গুহাটোৰ ভিতৰতে গছৰ পাতৰে স্নানৰকৈ বিছনা এখন কৰি দি পিটাৰক শুৱাই ৰ'লোঁ। পিটাৰৰ আৰোগ্যৰ কাৰণে ঈশ্বৰক প্ৰাৰ্থনা কৰাৰ বাহিৰে আন উপায় নাই। গোটেই নিশাটো পিটাৰে শ্বাসপ বৰিছিল। দেখিব ডাপো দ্ৰুত হৈছে। একোকে ৰাৱ নোখোজে, খোকেই বনি কৰে। মই নিৰুপায়.... —পিটাৰৰ বৃত্তবহটো গুহাৰ ভিতৰতে ভালদৰে শুৱাই থৈ মই আহি গুহাৰ বাহিৰত বহিলোঁ। কিবা এজন সংগী আছিল তেওঁৰ। খাওৰি থ'ব। এতিয়া..... এতিয়াও বাচি থকাৰ ইচ্ছা আছেনে মোৰ? নাই, ভিনবানো

ଇଚ୍ଛା ନାହିଁ । ଆମାର ଜାହାଜର ସବୁହିଁତେ ଜାହାଜତେ ହତ୍ୟା କରି ନାମବନ୍ତ ମେଲାଇ
 ଦিয়া ହ'ଲେ ତାନ ଆছিল । କିନ୍ତୁ ଆମି ତିଲ ତିଲକେ ନିଃସେସ ହୋଇବାର ପଥ ବାଟି
 ନ'ଲେ । এই ডାয়েବୀଧନ କୋନୋବାଇ କେଡିଆବା ଇରାତ ହରଜୋ ପାବହି । ଯୋବ
 ଦୁଦ ବିଶ୍ୱାସ, କୋନୋବାଇ ଏଦିନ ନିଶ୍ଚୟ ଆମାର ଏହି ନିକରୁଣ ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱର କଥା ଜାନିବ ।
 ସିତନେ ଏହି ଡାୟେବୀ ପାଞ୍ଜିର ତେଣୁଲେ ଯୋବ କାତର ଅନୁରୋଧ ଆମାର ଦେହର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ
 କଥା ଯଦି ତେଣୁଲୋକେ ପାୟ, ଯଦି ପାଏ ଆମାର ଜନ୍ମଭୂମି ଇଂଲଣ୍ଡଲେ ନି କଞ୍ଚିନ
 ଦିଆର ବାବଦ୍ଦା କରେ, ନାହିବା ଏହି ବୀପତେ ସେନ ସେହି ବାବଦ୍ଦା କରେ । ଇଂଲଣ୍ଡର ଦୁଃଖ
 ଅନ୍ଧାର ବାଞ୍ଛି ଗୋଲଣ୍ଡ ହିଲ ଆକ ପିଟାର ବେଇଲୀ, କେଡିଆ କ'ତ ନିଃସେସ ହ'ଲ
 ସତା ଜଗତର କୋନୋଟର ଗମକେ ନାପାଲେ । ଯୋବ ଏହି ଧ୍ୟାନ ସେନ ଚିବ ଧ୍ୟାନ ହୟ ।
 ବାହିରତ ସହି ଆକ ଭିତରତ ପିଟାର ବେଇଲୀ ।”

ତାବ ପିଛତ ଡାୟେବୀଧ ପାତବୋରତ ଆକ ଏଟା ଧନ୍ଦଓ ଲିଖା ନାହିଁ । ବୀତାହି
 ଡାୟେବୀଧନ ବନ୍ଧ କରି ସମୁଦ୍ରର ସମୁଦ୍ରତେ ଚାଲେ । ଚକ୍ରୁ ଦୁଟା ଚଳଚଳିଆ ହେ ପବିଲ ।
 ହରଜୋ ଗୋଲଣ୍ଡ ହିଲେ ଆସୁହତ୍ୟା କରିନେ ନାହିବା ଅନାହାରେହି ପରି ଧାକିଲ ଶିଳ-
 ତୋର ଓପବତ ।

କାସତେ ନାବିକନ ଗୋବାଇ ଧକା କିକୁଚିରେ ଅବାକ ହେ ବୀତାବ ସୁଧଲ ଚାଲେ ।
 ବୀତା ଯିବ ହ'ଲ ଆକ ଡାୟେବୀଧନ ସବନ ଭିତରତ ସେ ପୁନର ଓଲାଇ ଆହିଲ । ହାତତ
 ଯାଠୀ ଆକ ଦାଧନ । ବୀତାହି କିକୁଚିକ ଇଂଗିତେବେ ଓଚବଲେ ଯାତି ଅଂଶୀ ଡଂଶୀ
 କରି କିବା ବୁଝାଣେ । କିକୁଚି ବୀତାବ ଓଚବଲେ ନବି ଆହିଲ ଆକ ଦାଧନ ଆକ
 ଯାଠୀତାନ ବୀତାବ ହାତର ପରା ନ'ଲେ ।

ବୀତା ଆଗବାଢିଲ, ପିଛେ ପିଛେ କିକୁଚି ।

ଗୋଲଣ୍ଡ ହିଲ ଆକ ପିଟାର ବେଇଲୀର କଂକାଲ ଦୁଟାବ ଓଚବଲେ ପୁନର ମେ ବୀତାହି
 ଅତୀତ କରଣ ଦୃଷ୍ଟିରେ କଂକାଲ ଦୁଟାଲେ ଚାଲେ । ବୁକୁଧନ ଏକ ଅବ୍ୟକ୍ତ ସେନାତ ସେନ
 ବିବାହି ଓଠିଲ । ଟପ ଟପକେ କେହିଟୋମାନ ଚକ୍ରୁନେ ମାନବ ଓପବଦି ସାମରି ଆହି
 ତଲତ ପବିଲ । ଓଠ ଦୁଟା କଞ୍ଚି ଓଠିଲ । ନୀରବ କାନ୍ଦୋନେ ବାବା ନାସାନି ଓଲାଇ
 ଆହିବ ବୁଝିଛେ ।

ତାବ ପିଛତ ବୀତାହି କିକୁଚିକ ବୁଝାଇ ଦିଲେ ସେହି ଠାହିତେ ଦୁଟା ମୀସଲ ମାତ
 ଧାଲିବଲେ । କିକୁଚିରେ ବୁଝିଲେ । ବୀତାହି ସେବୁରାହି ଦିଲେ । ଏତୋଧର କୋରଲ
 ଠାହି ବିଚାରି ହାତର ଯାଠୀ ତାଲେବେ ଯାଟିବୋର ବୁଟି ବୁଟି ହାତେବେ ଶାନ୍ତବ କରିଲେ ।
 ଏଟା ମାତ ଧାନ୍ଦୋଡେହି ଅନେକ ସର ମାଗିଲ । ଅନେକ ବେଲିର ବୁତ ନାବାବନ ତାରେ
 ଦୁଟା ମାତ ବନ୍ଦା ହ'ଲ । ତାବ ପିଛତ କଂକାଲ ଦୁଟା ବୀତାହି ଆନକୁଳକେ ଭୁମି ଆନି
 ଦୁରୋଟା ମାତତ ଗୁରାହି ନି ପୁନର ଯାଟିବେ ସୁତି ମେଲାଲେ । ତାବ ପିଛତ ବୀତାହି ସେହି
 ଠାହିତ ସିର ହେ ଚକ୍ରୁ ଦୁଟା ସୁଦି ଉପୁରବ ଓଚବତ ଧାର୍ଯ୍ୟା ଜନାଲେ ଦୁରୋବେ ଆହ୍ୱାନ
 ନିପତିବ କାବେ ।

অবাক হ'ল কিকুচি। এনে নাভুত নাশ্রুত কাণ্ড কাৰখানা সি কাহানিও দেখা নাই। সি বীতাব কাৰ্য কলাপবোৰ দেখি ভয়হে খালে। বীতাই তাক বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিলে যে এই দুটা কংকালো এসময়ত সিহঁতৰ দৰেই মানুহ আছিল। বহু দিনৰ আগতে তেওঁলোকে এই দ্বীপত ভৰি দিছিল। আৰু ইয়াতে তেওঁলোক মৰিল। মানুহ মৰিলে এনেদৰে বখাটো নিয়ম। সেই কাৰণেই এই কংকাল দুটা এনেদৰে তাই ৰাখিলে। কিকুচিয়ে বোধহয় বীতাৰ কথাবোৰ বুজি নাপালে। সি এক ভয়াৰ্ত দৃষ্টিৰে কংকাল দুটা পুতি বখা ঠাই খঙলৈ চাই ব'ল।

নৰখাদকৰ সন্তান হৈ কিকুচিয়ে কংকাল দুটা দেখি ইমান ভয় কিয় খাইছে বুজি নাপালে।

বৈছ সময় তাত অপেক্ষা নকৰি দুয়ো সেই ঠাইৰ পৰা উভতিল। বীতাই নিজৰা এটাত ভালদৰে গাটো ধুই ল'লে। কিকুচিকো ধুৱানে আৰু কথা বাতী। ধেমালিৰ মাজেদি কিকুচিৰ মনৰ পৰা সেই তাৰ পাহৰাবলৈ বীতাই চেষ্টা কৰিলে। নহ'লে হয়তো তাৰ মনত আন প্ৰতিক্ৰিয়াৰ সৃষ্টি হ'ব পাৰে। বীতা মন:বিশেষজ্ঞ নহ'লেও এই কথা বুজি পাইছিল।

ৰোণাল্ড হিল আৰু পিটাৰ বেইলিৰ কথাই বীতাক সম্পূৰ্ণ নিৰাশ কৰি তুলিছিল। তেওঁলোকেও নিশ্চয় এই দ্বীপৰপৰা ভয়ংকৰ বন্দী জীৱনৰ পৰা মুক্তি বিচাৰি এই সমুদ্ৰৰ পাৰত বহি দিনৰ পিছত দিন পাৰ কৰিছিল, জাহাজো কেতিয়াবা কাৰোবাৰ জাহাজ দেখা পায় আৰু সেই জাহাজৰ নাবিকৰ চকুত জানোচা তেওঁলোক পৰেই। কিন্তু কোনো নাছিল তেওঁলোকক উদ্ধাৰ কৰিবলৈ ইয়ালৈ দুটি জীৱন সকলোৰে অজানিতে নীৰৱেই শেষ হৈ গ'ল।

বীতাও আজি নিৰ্বাসিত। মানুহৰ দ্বাৰা নহ'লেও ঈশ্বৰৰ দ্বাৰা নিৰ্বাসিত। তাই। এই দ্বীপৰ পৰা মুক্তিৰ কথা এদিন ভাবিছিল তাই। কিন্তু এই দুটা দিনতে তাই বুজিলে যে এইবোৰ সকলো নিৰ্বাক। ৰোণাল্ড হিল বা পিটাৰৰ দৰেই প্ৰাণ হেৰুৱাব লাগিব এই দ্বীপতে। দুটা দিন বেছিকৈ বাচি থকা নাইবা দুটা দিন সোনকালে বৰা—ইয়াৰ অৰ্থ একেটাই।

কিকুচিক লৈ তাই সংসাৰ পাতিব। সিহঁতৰ ল'ৰা-ছোৱালী হ'ব। এই দ্বীপৰ ভৱিষ্যত বংশধৰ হ'ব সিহঁত। এই সুস্থ পৃথিৱীখন তাইৰ সন্তিসন্ততিৰে ভৰি পৰিব। কিকুচি আৰু তাই যেন আদৰ আৰু ইভ।

বীতাই কিকুচিলৈ চালে। সি সাগৰৰ পাৰে পাৰে কেকোবা বিচাৰাত ব্যস্ত। সি কেকোবা খাই বৰ ভাৱ পায়। সেইবোৰ খালে বীতাৰ বৰি আহে। এতিয়াও সেইবোৰ কেঁচাই খোৱাত অভ্যস্ত হোৱা নাই। সেইবোৰ খোৱাতকৈ কমলুপ খোৱাই ভাল। মাজে মাজে অৱশ্যে বীতাই কেঁচা বাছ বা মাংস খাবলৈ চেষ্টা কৰে।

ইতিমধ্যে অনেক দূৰ আগুৱাই গৈছে কিছুচি। বীতা বহাৰ পৰা উঠি নিজৰ ফালে আগুৱাই গ'ল। নিজৰ পাৰতে আঠু কাঢ়ি বহি নিজৰ প্ৰতি-বিদ্বেষ্টোঁলৈ আগ্ৰহেৰে চাই ব'ল কিছু সময়। নিজৰ চকল বাৰিধাৰাত কম্পান প্ৰতিবিম্বটো স্পষ্ট দেখা নগৈছিল। কিমান দিন যে নিজৰ মুখখন ভালকৈ দেখা নাই। বীতাই অনুমান কৰিলে গাল দুখন বেন যথেষ্ট সোমাই গৈছে চকু দুটিও কোটবাগত। এই কেইটা দিনতে কিমান যে স্বাস্থ্যৰ অৱনতি ঘটিছে। আইতানৰ সেই সুন্দৰী কপৱতী বীতাজনী এতিয়া নাই।

দুইখন হাতেৰে নিজৰ পানীৰোৰ খেলিখেলি কৰি পেলানে বীতাই। বীতাৰ প্ৰতিবিম্ব শত সহস্ৰ খণ্ডত খণ্ডিত হ'ল। নিজৰ পানীৰে মুখখন ধুই ধৰক বন্ধ খোজেৰে আগুৱাই আহি সমুদ্ৰৰ পাৰৰ নাৰিকল গছ একোপাৰ ভঙাত বহিল। তৰি দুখন সমুদ্ৰলৈ যেনি সি উদাস দৃষ্টিৰে সমুদ্ৰৰ উত্তাল তৰংগমালালৈ চাই ব'ল। উজ্জল নীলাকাশৰ বুকুত তুলাৰ দৰে ওজ্জ্বল মেঘৰ শোভাযাত্ৰা চলিছে সমস্ত দিন। মেঘৰ চাঁ পৰে বীপটোত সমুদ্ৰৰ বুকুত। সেইবোৰকে চাই চাই বীতাই সময়বোৰ পাৰ কৰিলে।

অলপ টোপনি টোপনি ভাৱ আহিছিল বীতাৰ। চকু দুটা মূল ধাই আহি-ছিঃ আপোনা আপুনি। চকুৰ আগৰ সাগৰখন, আকাশৰ মেঘবোৰ সকলো-বোৰেই বেন ক্ৰমাৎ অস্পষ্ট হৈ আহিছে। নাৰিকল গছ জোপাত সম্পূৰ্ণ গাটো এৰি দি বীতাই এটা দীঘলীয়া হাসি মাৰিলে।

.. কিছুচিৰ এসোপা কেঁকোঁৰা গোটাই আনি বীতাৰ তৰিৰ ওচৰত এৰি নিজেহি। বীতাই ঘূৰাত নাককোচাই সেই ঠাইৰ পৰা লৰি আঁতৰি গ'ল। কিছুচিৰে বাগৰি বাগৰি হাঁহিবলৈ ধৰিলে। বীতা আঁতৰি গৈ আঁতৰৰ শিল এটাত বহিল। কিছুচিৰে কেঁকোঁৰাবোৰ পুনৰ গোটাই লৈ ঘৰটোৰ কানে আগবাঢ়িল। সমুদ্ৰৰ কানে চোৱাৰ লগে লগে হঠাৎ বীতাই দেখা পালে। দিগন্তসৰত ধোৱাৰ বেধ। বীতাই কোতুলগেৰে চাই ব'ল। সেয়া ধোৱানে বেধ ? বহু সময়ৰ শিঙত সাগৰৰ বুকুত বেন এটা ক'লা বিন্দু সৃষ্টি হ'ল। বীতা এইবাৰ শিলটোৰ ওপৰত থিৰ হ'ল আৰু এক দৃষ্টিৰে সেই বিন্দুটোৰ কানে চাই বল।

বিন্দুটো বেন ক্ৰমান্বয়ে ডাঙৰ হৈ আহিছে। বীতা এইবাৰ নিশ্চিত হ'ল যে সেই বিন্দুটো জাহাজৰ বাহিৰে আন একো নহয়। অৰীৰ আগ্ৰহ, উৎকণ্ঠাত বীতাৰ উপাহবোৰ বেন বল হ'বলৈ ধৰিলে। জাহাজখন বদি এইকালে আহিলহেতেন।

অৱশেষত বীতাই ভাৱতেই জাহাজখন বীপটোৰ কানেই আগুৱাই অহা দেখি বীতাই সমুদ্ৰৰ পাৰে পাৰে লৰি কিছুচিৰ চিঞৰি চিঞৰি মাতিবলৈ ধৰিলে।

কিছুটি কিন্তু নাছিল। জাহাজখন বিমানে ওচৰ চাপি আহিল বীতাই সিমানে হাত জোকাৰি জোকাৰি চিঞৰিবলৈ ধৰিলে। এটা সময়ত জাহাজৰ ডেকৰ মানুহবোৰ বীতাৰ দৃষ্টিগোচৰ হ'ল। বীতা লৰিগৈ এটা শিলৰ ওপৰত উঠি অপিয়াই অপিয়াই চিঞৰিবলৈ ধৰিলে। বোধহয় জাহাজৰ আৰোহীয়ে বীতাক দেখা পাইছিল। জাহাজৰ পৰা এখন নাও নমোৱা বীতাই দেখা পালে। বীতাই ভেতিয়াও চিঞৰিবলৈ এৰা নাই। নাওখনত প্ৰায় ছজনমান লোক উঠি বীপটোৰ ফালে আগুৱাই আহিল। আনন্দতে বীতাই কান্দি পেনালে। এটা দুখৰ ভয়াবহ জীৱনৰ অন্ত পৰিল। অন্ততঃ সভা জগতখনলৈ বীতা ধুৰি যাব পাৰিব।

নাওখন ক্ৰমাৎ ওচৰ চাপি আহিল। বীতা শিলটোৰ ওপৰতে স্থিৰ হৈ থিয় হৈ বুলি। যেন কোনোবা বিখ্যাত শিল্পীৰ দ্বাৰা নিৰ্মিত অনিন্দ্য সুন্দৰ মৰ্মন মূৰ্তি। নাৱৰ আৰোহী কেইজনে নাৱৰ পৰাই বীতালৈ চালে। চলচলীয়া চকু দুটা মচি বীতা শিলটোৰ পৰা নামিল আৰু ধীৰে ধীৰে আগুৱাই গ'ল সমুদ্ৰৰ একেবাৰে পাৰলৈকে।

নাৱৰ আৰোহী কেইজনৰ অৰাক দৃষ্টিত বীতাই যেন অপ্রস্তুত হ'ল। তাইৰ ভেতিয়াৰ চৈতন্য হ'লহে ককালত মেৰিয়াই লোৱা সামান্য গছৰ বাকলিৰ বাহিৰে দেখৰ বস্তো অকলো আৱৰণ নাই। লাজ কি বস্তু তাইতো পাহৰিয়ে পেনাইছিল। হঠাৎ এই সভ্যজগতৰ মানুহ কেইজনৰ আবিৰ্ভাবৰ লগে লগে তাইবো অস্তৰত লাজৰ উন্মেষ হ'ল। নিজক লুকুৱাব বিচাৰিলে তাই। দুয়োখন হাতেৰে বুকখন ঢাকি তাই লৰি গ'ল নাৰিকল গছ এজোপাৰ আঁৰলৈ। গছজোপাৰ ওচৰ পাইছে তাইৰ যেন জীৱটো ধুৰি আহিল। গছজোপাৰ আঁৰৰ পৰা চালে তাই মানুহ কেইজনলৈ। দুজন মানুহ তাইৰ ফালেই আগুৱাই আহিছে। কোনোমতে তাই ধবটোলৈ যাব পৰাহেঁতেন। তাইৰ সেই সভ্যজগতৰ কাপোৰবোৰ তাতে সমজনে বধা আছে। এনে অৱস্থাত তাইক দেখি সেই মানুহবোৰে ছাটগি কি ভাবিছে। তাইৰ দেহৰ বং আৰু চুলি দেখি নিশ্চয় আশ্চৰ্য্য বা বৰবৰ দলৰ বুলি ভবা নাই।

আগবাঢ়ি অহা মানুহ দুজনৰ কথোপকথন তাইৰ কাণত পৰিল। স্পষ্ট ইংৰাজী উচ্চাৰণ। তাইকে উদ্দেশ্যি যেন কিবা কৈছে। বীতাই নাৰিকল গছৰ আঁৰৰ পৰাই মানুহ দুজনলৈ চালে। হঠাৎ চৰকি উঠিল বীতা; এয়া তাই কি দেখিছে। তাইৰ সমস্তমন এক অলম্বান্বিত আনন্দত পুলকিত হৈ উঠিল। চকুৰ যেন পনকেই নপৰিল। সমুখত থিয় হৈ আছে স্বৰং আইডান, তাইৰ অৱবৰ দেৱতা। বীতাৰ মূচকু ভৰা বিষয়। যেন নিৰৱ চকুকেই শিশুস কণিৰ পৰা নাই, এনেদৰে হাঁ কণি আইডানৰ ফালে চাই ব'ল।

: বীতা !—আইভানেই পোনতে বাডিলে ।

বীতাই মুহূর্ততে যেন সকলো পাছৰি পেলালে । নাৰিকল গছৰ আঁৰৰ পৰা নৰি আহি আইভানক সাৱটি ধৰি আইভানৰ বহল বুকুত মুখ লুকুৱাই হক্‌হকাই কালিবলৈ ধৰিলে । আইভানেও আৱেগত সাৱটি ধৰিলে বীতাক ।

: এয়া তোমাৰ কি অৱস্থা বীতা ? মই যে তোমাক বিচাৰি সৰু পৃথিৱী তোলপাৰ কৰিছোঁ । —আইভানে আক কিবাকিবি ক'লে ।

বীতাই কান্দোনাৰ যেন পেৰেই নহ'ব ।

: নাকালিৰা বীতা, এয়া চোৱা তোমাৰ আইভান যুৰি আহিল । চোৱা বীতা মূৰ তুলি চোৱা ।

: আই ভান !—বীতাই আইভানৰ মুখ চুমাৰে ওপোঁচাই পেলালে ।

কিমান সময় যে তেনেদৰে পাৰ হ'ল দুয়োৱে কৰই নোৱাৰিলে । লগৰ জনৰ কথাত আইভানৰ সন্নিৱিষ্টি আছিল ।

: আমি ব'লা যাওঁগৈ বীতা । তোমাৰ ইয়াত লবলগীয়া আৰু কিবা আছে ?—আইভানে সোধিলে ।

বীতাই মূৰ দুপিয়ালে ।

: কি ?

: মোৰ কাপোৰ । —বীতাই লাহেহেঁক ক'লে ।

: কাপোৰ ? ব'লা ।

বীতা আৰু আইভান ঘৰটোৰ ফালে আগবাঢ়িল ।

: তুমি কেতিয়াবা ভাবিছিলানে বীতা ?—আইভানে হাঁহি সোধিলে ।

: মই তোমাৰ অপেক্ষাতে বাচি আছোঁ আইভান । ব'লা, জাহাজত উঠাৰ পিছত সকলো কৰ । —বীতাই ক'লে ।

: আমাৰ প্ৰতিদিনৰ জীৱনত হঠাৎ এনে অনেক ঘটনা ঘটে, যাৰ দ্বাৰা আমি সাজু নাথাকো । ঘটনাৰ আকস্মিকতাই আমাৰ বনৰ চিন্তা ভাবনা সকলো-বোৰকে খেলি খেলি কৰি দিয়ে ।

ইতিমধ্যে ঘৰটোৰ ওচৰ পোৱাত বীতাই আইভানক বাহিৰতে ব'বলৈ কৈ ভিতৰ সোমাল । বীতাই ভাবিছিল কিছুটি ভিতৰত শুই আছে আৰু কিছুটিক দেখুৱাই বীতাই আইভানক হস্তৰাক কৰি তুলিব । কিছুটিৰ বিষয়ে বীতাই আইভানক এতিয়ালৈকে এযাবিও কোৱা নাই । কিন্তু ভিতৰ সোমাই বীতা আচৰিত হ'ল । কিছুটি ভিতৰত নাই । হয়তো সি কোনোবা এটা সময়ত টিকাৰদৈ ওলাই গ'ল । বীতাই কিছুটি কিয়বি সময় নষ্ট কৰিবলৈ ইচ্ছা নকৰিলে । কাপোৰবোৰ উলিয়াই কৰালমিকৈ পিন্ধিবলৈ ধৰিলে ।

: আ..... । —হঠাৎ বাহিৰৰ পৰা অহা এক প্ৰাণকাতৰ চিঞৰত বীতা উচপ খাই উঠিল । তৎমুহূৰ্ত্ত বাহিৰলৈ ওলাই দেখে যে বজ্জাত দেখেহেৰে যাঠী-বিদ্ধ হৈ আইতান মাটিত পৰি আছে । অদূৰত থিয় হৈ আছে কিকুচি । তাৰ চকুৰে মুখে এক বীতংস হাঁহি, এক নাৰকীয় উল্লাস ।

কাৰোবাৰ হাতৰ জোকাননিত বীতাই সাৰ পাই গ'ল । চকু মেলি অৰাক দৃষ্টিৰে তাই চাৰিওফালে চালে । জাহাজ, গাও আইতান সকলো অলীক সপোন মাখোন । ক'তো একো নাই । নাৰিকল জোপাৰ গাতে আগুজি পাকোতে তাইৰ চৌপনি গৈছিল । সমুগত আঠু কাটি বহি আছে কিকুচি । বীতাই সপোন দেখি ভ্ৰমুত তাৰে চিঞৰা শুনি সি শামুক বুটলিবলৈ এৰি লৰি আহিছে বীতাৰ ওচৰলৈ । সি ইংগিতেৰে বীতাক কিবা হৈছে নেকি সোধিলে । বীতাৰ কাৰ্য-কলাপত সি ভীষণ ভয় খাইছে । কাৰণ বীতাই কিছুমান ভয়ানক কাম কৰিছে । এনেদৰে নৰককাল চোৱা উচিত নহয় । সিহঁতৰ জাতিৰ মংগল চাওঁতা বুয়াইহে নৰককাল চুব পানে । তাকো প্ৰথমতে নৰককালৰ মুগত অলপ 'ডাবুই' চালি ল'লেহে নৰককালে প্ৰতিশোধ নলয় । নত'লে সিহঁতে জীৱিত মানুহৰ ওপৰত ভীষণ প্ৰতিশোধ লয় । জীৱিত মানুহৰ দৰেই ইহঁতেও ডাবুই ভাল পায় 'ডাবুই' ফলৰ বগেৰে ভৈয়াৰ কৰা এবিধ মদ । সাধাৰণতে নৰককালবোৰ হেনো নিদ্ৰিত অৱস্থাত থাকে আৰু সেইদৰে থাকিয়েই সিহঁতে ভাল পায় । মানুহে চুলেই সিহঁতৰ চৌপনি ভাঙে আৰু চৌপনি ভাঙোতাজনৰ ওপৰত ভীষণ প্ৰতিশোধ লয় । বীতাই সিহঁতৰ চৌপনি ভাঙি দিছে কাৰণেই বীতাৰ এই অৱস্থা হৈছে ।

হঠাৎ বীতা দুখত ভাগি পৰিল । সপোনটোৱে যেন পুৰণি বেদনাৰ বাঁধোৰ খুচৰি খৈ গ'ল । দুয়োটা আঠুৰ মাজত মুখ লুকুৱাই উচুপি উচুপি কালি বুলৈ ধৰিলে । শবীৰটো সঘনে কঁপি উঠিল ।

কিকুচি শুদ্ধ হৈ ৰায় বীতাৰ কান্দোন দেখি । সি একোকে বুজি নাপায় । বীতাৰ অভৱৰ বেদনা উপলব্ধি কৰিবলৈ তাৰ শক্তি নাই । সি মাখোন বুজিছে যে বীতাক নৰককাল দুটাই শাস্তি দিছে । সি এতিয়া কি কৰিব একো ভাবি নাপালে । সিহঁতৰ বুয়াৰা থকা হ'লে ইমান পনে মনেৰে বাৰা বীতাৰ গাৰ পৰা সেই বেয়া বস্তু দুটা আঁতৰাব পাৰিলেহেঁতেন । কিন্তু সিত্তো এইবোৰ নহয় আদি একো নাজানে । সি কিছু আঁতৰলৈ গৈ থিয় হ'ল আৰু বীতাৰ কালে ভয়ানক দৃষ্টিৰে চাই ব'ল ।

দয়বোৰ আঙুৱাই গৈ থাকিল । বীতা বহি থাকিল একে ঠাইতে । ভেড়িয়ালৈ বীতাৰ কান্দোন বহু হৈছে । কিকুচিও বীতাৰপৰা কিছু আঁতৰত বহি থাকি বীতাৰ কাৰ্যকলাপ নিৰীক্ষণ কৰি থাকিল । হেজাৰ হ'লেও

সি বীতাক ভাল পায়। বেয়া বস্ত দুটাই বীতাক শান্তি নিয়াৰ পিছত হয়তো এৰি থৈ যাবগৈ পাৰে। বীতাৰ কান্দোন বন্ধ হোৱা দেখি সি তাতে অনুমান কৰি ললে।

সন্ধ্যা আগুৱাই আহিল, তাৰ লগে লগে নামি আহিল অপকণ জ্যোৎস্না। সম্ভৱত অহা কাইটল পুথিৰ। সেই শুক্লা চতুৰ্দশীৰ কালে বীতাই চাই ব'ল একে ধৰে। আকৌ চকু দুটা মুদ খাই আহিব ধোজে। ক'ববাত নিশ্চুপ হৈ বহিলেই ডিঙি বেঁকা হৈ যায় তন্ত্ৰাত। টোপনি আহিলেই যেন বন্ধা পায়। ধেমণা যেন বীতাৰ নিস্তেজ, উৎসাহ যেন স্তিমিত। বীতা ক্লান্ত, ভীষণ ক্লান্ত। সৰ্বনাশিনী জীৱনমায়াই ডিঙিত ভৰী লগাই বীতাক টানি ফুৰিছে—ধুলিয়ে বালিয়ে, পৰ্বতে-কন্দৰে, হৰণাই নদীয়ে আগুৱাওঁতে আগুৱাওঁতে বীতা ভাগৰি পৰিছে—ক্ষত বিক্ষত মন। এৰি অহা পথ অতল গছৰত যেনেদৰে লুকাই গৈছে, সমুখৰ পথো সেইদৰে অনন্ত বহস্যত অবলুপ্ত। নিজৰ ওপৰত আৰু বীতাৰ কোনো হাত নাই, নিয়তিৰ ওচৰত আত্মসমৰ্পণ কৰাৰ বাহিৰে আন উপায় নাই, নিয়তিয়ে যেনিয়ে নিব ধোজে নিয়ক।

উপায় নাই, নিয়তিয়ে যেনিয়ে নিব ধোজে নিয়ক।

কাইটল যদি পুথিৰ হয়, শাপাতে জাতিৰ হাতত বন্দী হৈ 'ধকা' হ'লে নিশ্চয় বীতাক কাইটল আৰাউই'ৰ ওচৰত বলি দিলেহেঁতেন। কিকুচিৰ অনুগ্রহতে বীতাৰ জীৱন ৰক্ষা পৰিল। কিকুচিৰ কথা মনলৈ অহাৰ লগে লগে বীতাই ঘূৰি চালে। দূৰত কিকুচি নহি আছে এটা শিলৰ কাষত। জোনৰ পোহৰত তাকো কোনোবা শিল্পীয়ে তৈয়াৰ কৰা শিলত খোদিত মূৰ্তিৰ দৰেই লাগিল।

বীতাই আকৌ ভাবিলে সপোনটোৰ কথা। এয়া সকলো মিছা। বীতাৰ মনৰ দুৰ্বলতা মাথোন। ইয়াটল আইভান কেতিয়াও নাহে। আইভান আৰু সেইখন পৃথিৱী বীতাৰ বাবে মাথোন কল্পনাবাহে বস্তু। সেৱা পাহৰি যাবলৈ চেষ্টা নকৰিলে বীতাই গোটেই জীৱন কালি কালিয়ে কটাব লাগিব। নিৰ্ভুৰ হ'লেও বাস্তৱ সত্য আৰু তাকেই মানি ল'ব লাগিব।

বীতা বহাৰ পৰা উঠি কিকুচিৰ কালে আগুৱাই গ'ল। কিকুচিও ঘিৰ হ'ল আৰু অৰাক দৃষ্টৰে তালৈ চাই ব'ল। বীতা কিকুচিৰ ওচৰত থিয় হৈ এটা হাঁহি ৰাবিলে আৰু অগ্নী ভংগীৰে বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিলে যে তাইৰ ভীষণ ভোক লাগিছে। লগে লগে কিকুচি লৰি গ'ল ধবটোৰ কালে। ক্ষতক পিছতে কেইটামান ফল লৈ ওলাই আহিল আৰু বীতাৰ হাতত দিলে। বীতাই কম কেইটা আগ্ৰহেৰে তাৰ হাতৰ পৰা লৈ খাবলৈ ধৰিলে। কিকুচিৰ মূৰতৈ হাঁহি বিৰিঙি উঠিল।

কিকুচিৰ হাত এখনত ধৰি বীতাই ওচৰলৈ টানি আনিলে। আৰু এটা শিলৰ গাত গা লগাই দুয়ো বহি পৰিল। বীতাই কিকুচিৰ হাত এখন নিজৰ কোলাৰ ওপৰত লৈ একান্ত মনে ফল ধোৱাত লাগিল। এটা ফল কিকুচিৰ মুখত লগাই দিলে। কিকুচিয়ে ফলটোত এটা কামোৰ মাৰিলে। বীতাই হাঁহিলে।

ফল কেইটা শেষ কৰি বীতাই কিকুচিৰ কোলাতে মূৰ থৈ শুই পৰিল। বীতাৰ কাৰ্যত কিকুচিয়ে ভীষণ আমোদ পালে। জ্যোৎস্নাসিদ্ধ দীঘল দীঘল ছাঁবোৰ পৰিছে—ওখ ওখ গছবোৰৰ দীঘল দীঘল ছাঁ। মূৰওপৰত অসীম অনন্ত বহুগোভৰা আকাশ। আকাশে বতাহে এক নীৰৱতা। কিছু আঁতৰতে কেনিল সমুদ্ৰ। কিবা এক আক্ৰোশত মাজে মাজে সমুদ্ৰখনে যেন গৰজি উঠে। ক্ৰুদ্ধা নাগিনীৰ দৰে নোবোৰে ফেট তুলি পাৰলৈ নৰি আহি উপৰ্যুপৰি পাৰত আঘাত কৰে আৰু তাৰ পিছতে পুনৰ উভতি যায়। বীতাই চকু মুদি উপলব্ধি কৰে।

মানুহৰ মন সদায় সংগীহীন—মনৰ মানুহ পোৱা নাযায় এই সংস্ৰাৱত। আচলতে পৃথিৱীৰ প্ৰতিজনই তো অকলশৰীয়া। মানুহৰ লগত মানুহৰ মিলন মাত্ৰ 'বন্ধুত্ব'ৰ প্ৰয়োজনত, সৃষ্টিৰ প্ৰয়োজনত, আৰু স্বাৰ্থৰ প্ৰয়োজনত। যি প্ৰয়োজনতে নহওক, কিকুচিয়েই এতিয়া বীতাৰ জীৱনৰ সকলো। বীতাই কিকুচিৰ হাত দুখন সজোৰে সাৱটি ধৰিলে।

চতুৰ্দিশ নীৰৱ। বীতাৰ এনে লাগিল যেন সৃষ্টিৰ আশ্বিন যুগৰ এক বৃহৎ জনধণ্ডৰ পাৰত এহাল নৰ-নাৰী। এক প্ৰাচীন আদিম পৃথিৱীৰ জনধণ্ডৰ পাৰত.... চতুৰ্দিশৰ গছ গছনিবোৰো যেন আদিম ধৰণৰ সবল আৰু ওখ। পৃথিৱী জনহীন, মনুষ্য সৃষ্টিৰ বহু বহু পূৰ্বৰ পৃথিৱী এয়া।

বীতাই কিকুচিৰ মুখলৈ কিছু সময় চাই বয়, অপলক স্নেহত অভিষিক্ত দৃষ্টি। বক্ৰপুত্ৰত সজ্জিত সমস্ত কামনাৰ পৰাগ ধৰনী ধাৰাবে যেন উচ্ছলিত হৈ পৰিছে। সামান্য মূৰটো উঠাই বীতাই বাহু বেলি কিকুচিক সাৱটি ধৰি মুখখন আগবঢ়াই লৈ প'ল। কিকুচিয়ে ভয় খালে। বীতাই এয়া কি কৰিছে? সি কিবা ভাৱৰ আগতেই বীতাই তাৰ ওঠত এটা দীঘলীয়া চুমা খালে। কিকুচিয়ে কোনোমতে বীতাৰ বন্ধনৰ পৰা মুক্ত হৈ তাৰ পৰা আঁতৰি পলাল। বীতাই এক ককণ দৃষ্টিৰে চাই ব'ল কিকুচি ধোৱাৰ ফালে। দুয়োটা চকুৰ কোণত নিম্নৰূপাৰ দৰে জিলিকি উঠে দুটোপাল চকুলো।

: কি-কু-চি। —বীতাৰ কণ্ঠৰ তীব্ৰ আৰ্জনাৱৰ দৰে বাজি উঠে।

কিকুচি নাছিল। তাৰ নিশ্চিত ধাৰণা হ'ল যে বীতাৰ পাত্ৰ অপদেৱতাৰ দ্বাৰা আছেই। সহ'লে এনেকৈ তাৰ মুখত কানুৰিখলৈ কেঁড়িৰাও নাৰে। যেনে

দৰেই নহওক, বীতাক আৰাউইৰ ওচৰলৈ নিবই লাগিব। আৰাউই দেৱতাৰ স্পৰ্শ পালেই বীতা ভাল। সি আৰু কোনো বাধা বিধিনিষেধ নকৰে।

বীতা বহাৰ পৰা উঠি ঘৰটোৰ ফালে আগুৱাই আহিল। কিছুটি ঘৰৰ মুখতে বৈ বীতালৈ অৰাক হৈ চাইছিল। বীতা তাৰ ওচৰ পাই ব'ল আৰু কোভেৰে তালৈ চাই ভগ্ন স্বৰেৰে উচ্চাৰণ কৰিলে, মূৰ্খ কৰবাৰ। নাৰীৰ অন্তৰৰ ভাষা বুজাবো শক্তি তোৰ নাই? পাষণ। —বীতা নগে নগে ডিঙৰলৈ সোমাই গ'ল আৰু নিজে তৈয়াৰ কৰি লোৱা গছৰ ডাল পাতৰ বিছনাখনত শুই পৰিল।

কিকুচিয়ে তিতৰলৈ জুৰি চালে। তিতৰতে বাহিৰৰ সৰানেই পোহৰ। ঘৰৰ বেৰৰ ডাঙৰ ডাঙৰ ফাঁক বোৰেদি পোহৰৰ টুকুৰাবোৰ সিঁচৰিত হৈ পৰিছে। বীতাই বেৰৰ ফালে মুখ কৰি দুই ভৰি কোচাই কুঁচি মুচি হৈ শুই পৰিছে। কিছুটি আগুৱাই গ'ল এখেজ দুখেজ কৈ। আৰু বীতাৰ ওচৰত হাউলি মুখখন চাবলৈ চেষ্টা কৰিলে। তাৰ নাকৰ তপত নিশ্বাস বীতাৰ দেহত লাগিল। বীতাই মূৰি তালৈ চালে আৰু ইংগিতেৰে তাইৰ কামতে শুৱলৈ ক'লে।

এনে ধৰণৰ ওখ চাঙত সি কাহানিও শুই পোৱা নাই। সেয়ে সি বীতাত উঠিবলৈ কুঠাবোধ কৰিলে। সিহঁতে গছৰ পাতৰে তৈয়াৰ কৰা পাটৰ দৰে বস্ত্ৰৰ ওপৰত মাটিতে শোৱে। এনে দৰে যে চাং কৰি তাৰ ওপৰতো শুব পাৰি এইবাৰেই প্ৰথম দেখিলে সি। কিছুটি ভেনেদৰে নিশ্চল হৈ থিয় হৈ থকা দেখি বীতাই তাৰ হাত এখনত ধৰি টানি আনি তাইৰ কামতে শুৱাই দিলে। অগত্যা সি বীতাৰ কামতে শুই পৰিল। কেমেৰাটক ৰাতি টোপনিত পৰি যায় বুলি আশংকা কৰি পাৰে মানে সি বীতাৰ ফালে চাপি আহিল। বীতামো তাক সাতটি ধৰি তাৰ বুকুৰ মাজত বীতাই নীৰৱে চকুলো টুকিলে আৰু সজোৰে সাতটি ধৰি তাৰ বুকুৰ মাজত মুখ লুকুৱালে।

কিকুচিৰ বুকুৰ মাজতে বীতাই নীৰৱে চকুলো টুকিলে আৰু সজোৰে সাতটি ধৰি থাকিল কিকুচিক।

॥ ৯ ॥

বাতিপুত্ৰা কিছুচিয়ে সাৰ পাই দেখে যে কাষত বীতা নাই। বোধহয় বাহিৰলৈ ওলাই গৈছে। ল'ৰালবিতৈ সি বাহিৰলৈ ওলাই আহি চতুৰ্দ্দিশে চকু ফুৰালে। কিন্তু ক'তো বীতাক নেদেখি সি ভয় খালে।

: ঞ-ঞ-তা !—প্রচণ্ড জোৰেৰে সি চিঞৰি উঠিল।

কিন্তু কোনো প্রত্যুত্তৰ নাছিল।

ল'ৰিয়াৰ দৰে সি সাগৰৰ পাৰে পাৰে লৰিবলৈ ধৰিলে। এঠাইত বৈ সি বালিৰ ওপৰত কৰবাত বীতাৰ খোজৰ চিন দেখা পায় নেকি চালে। হঠাৎ কিছুমান সিনতুন খোজ তাৰ দৃষ্টিগোচৰ হ'ল। সেইবোৰ নিশ্চয় বীতাৰেই খোজ। পুনৰ সি খোজবোৰ অনুসৰণ কৰি লৰিবলৈ ধৰিলে।

সাগৰৰ পাৰৰ ওখ গৰাটোত উঠি সি চাৰিওফালে আতংক ভৰা দৃষ্টিৰে চালে। সেই ঠাইতেই খোজৰ চিনবোৰ শেষ হৈছে। গৰাটোৰ বঙা মাটি-বোৰত বীতাৰ খোজৰ চিন পৰিলেও ধৰিব নোৱাৰি। মাটিবোৰ চান। কিছুচি আক কেইখোজ মান আগুৱাই গ'ল। তলৰ সাগৰখনলৈ চালে। কিছু আঁতৰতে পিল এটাত বান্ধি থোৱা ডোংগাখন তাৰ চকুত পৰিল। সাগৰৰ উত্তাল তৰংগৰ লগে লগে ডোংগাখনেও নাচি আছে। হঠাৎ ডোংগাখনেও নাচি আছে। হঠাৎ দেখা পালে ডোংগাৰ ভিতৰত বীতাক। কিছুচিয়ে আনন্দাত চিঞৰি উঠিল, ঞ.....তা !

বীতাই ডোংগাৰ পৰাই মূৰ তুলি গৰাৰ ওপৰত থকা কিছুচিলৈ চালে। কিছুচিয়ে গৰাটোৰ পৰা লৰি নামি গ'ল ডোংগাখনৰ ওচৰলৈ। ডোংগাখনৰ ওপৰত থিয় হৈ বীতাই কিছুচিলৈ চাই হাঁহিলে। কিছুচিয়ে আকাৰে ইংগিতে বীতা কিয় ডালৈ আহিছে প্ৰশ্ন কৰিলে। বীতাই তাক আবাউইৰ ওচৰলৈ বোৱাৰ কথা বুজালে। সি লগে লগে ৰাজী হ'ল আৰু বীতাক বুজালে যে সিহঁত গ'লে নাভাবো ধীপৰ কাষেৰে নাযায়। কাৰণ খাপাতে বিলাকৰ চকুত পৰিলে সিহঁতক সন্দাই এৰি নিবিব। তদুপৰি হোৱেণা, মুক্তিৱা, কিষাৱা এই শত্ৰু জাতিবোৰতো আছেই। সিহঁত সাগৰেদিয়েই গৈ থাকিব। অৱশ্যে দুৰ যথেষ্ট হ'ব। এতিয়া যাত্ৰা আৰম্ভ কৰিলে সন্ধিয়াহে পাকগৈ। আজি সমুদ্ৰৰ অৱস্থাও ভাল, নিশ্চয় বিপদ নহ'ব।

বীতাই ডাক সোনকাল কবিবলৈ উৎসাহ বোগালে। কিছুচিয়ে খবৰেলা কবি ভোংগাত বাহুতীৰ বয়বহুবোৰ গোটাই ন'লে। বীতায়ো ডাক সহায় কৰি দিলে।

এটা সময়ত বিশাল সমুদ্ৰৰ বুকুৱেদি বিশালৰ তুলনাত ক্ষুদ্ৰাতিক্ষুদ্ৰ ভোংগাখন সপিল গতিৰে অগ্ৰসৰ হ'ল। কিছুচিয়ে সৰল দুবাহুৰে বীৰে বীৰে সমুদ্ৰৰ বুকুত ব'ঠা দুখনেৰে আঘাত কৰি থাকিল। প্ৰতিটো আঘাতৰ লগে লগে তাৰ সমস্ত শৰীৰ নাচি উঠে আনটো বুৰত বহি বীতাই একেধৰে চাই থাকে ডালৈ। কিছুচিয়ে হাঁহে। কোনো দিনে যি বুজা নাই, বীতাই যেন আজি ডাক বুজিব পানিছে। এতিয়া কিছুচিৰেই দুবাহুৰ বন্ধন বিচাৰে বীতাই। কিছুচিৰ হাজাতেই আইভানৰ প্ৰতিচ্ছবি দেখা পাইছে বীতাই। কিন্তু.....আবাউইৰ আশীৰ্বাদ গ্ৰহণৰ পিছতে কিছুচি হ'ব বীতাৰ পতি। কিন্তু কিছুচি আৰু বীতাৰ হাজাত জানো প্ৰেমৰ জন্ম হ'ব। নিতান্ত শয্যা সংগিনী হোৱাৰ বাহিৰে আৰু জানো কিবা আশা কৰিব পাৰে বীতাই? এই সম্প্ৰস্তুত যদি প্ৰেম নাথাকে, নানাগে থাকিব। তাৰ বাবে বীতাই আক্ষেপ নকৰে। মাত্ৰ লাগে কিছুচিৰ নিঃশ্বাসত সামান্যতম হ'লেও কান-গায় অগ্ৰহৰ উত্থাপ। প্ৰেম নানাগে বীতাক, লাগে মাথোন এক বিন্দু কান্ধাৰ স্পৰ্শ।

ভোংগাখন কোবা বীপৰ পাৰে পাৰেই প্ৰথমতে অনেক দূৰ আগবাঢ়িল। তাৰ পিছত এটা সময়ত কোকা বীপ এৰি ভোংগাখনে পোনে পোনে পশ্চিমলৈ গ'ল। ইতিমধ্যে প্ৰভাতৰ কোমল ৰ'দ জনে কঠিন হৈ আহিল। কিছুচিৰ তায় বৰণীয়া দেহাটো সম্পূৰ্ণ ধৰ্মাক্ত হৈ পৰিল। কি যে আচৰিত শক্তি আছে এই দেহাটোত! ক্লান্তি নাই, জিন্মি নাই, যেন এটা যন্ত্ৰহে।

বীতাই ভোংগাৰ পৰা কল কেইটামান তুলি লৈ হাতত ন'লে। কিছুচিৰ হাত দুখনে ক্ষত্ৰকৰ বাবে বিপন্ন ন'লে। বীতাই ওচৰলৈ বাঢ়িলে। সি ভাৰ নাথিকল এটা কাটি পানীখিনি পি খালে। তাৰ পিছত পুনৰ ব'ঠা দুখন হাতত তুলি লৈ একে নেঠাবিৱে বাহিৰলৈ ধৰিলে। হাত দুখন বিবাহিছে অৱশ্যে, কিন্তু বুকুত শক্তি আছে প্ৰচুৰ। তাৰ যেন ব্যাখ্যা নাই, ক্লান্তি নাই, অক্লান্ত নাই, আছে মাত্ৰ উৎসাহ। আজি যেন তাৰ শৰীৰলৈ ধুৰি আহিছে এক আত্মবিক শক্তি বনিভ্ৰম, দৃবন্ত উদ্দীপনা, অপৰিৱৰ প্ৰাণ নীলা। বীতাত আজি উৎসাহী। ক'বাত হেৰাই গৈছে এৰি অহা পিছৰ পৃথিবীখন, ক'বাত কিবীন হৈ গৈছে পচাং জীৱনৰ সমাজ, সংসাৰ আৰু আতীৰ বন্ধন দল। অজ্ঞানত গতিয়ে আগুৱাই যাব যেন।

কিছুচিয়ে এবাৰ বৈ আকাশৰ কালে চালে। ক'জে অকণো বেৰ নাই।

আকাশ পৰিষ্কাৰ। সূৰ্যৰ প্ৰচণ্ড উজ্জ্বলত দুয়োৰে আৱৰণ হীন শৰীৰ জ্বলি গৈছে। কিছুচিয়ে সহ্য কৰিব পাৰিলে বীতাৰ সেই শক্তি নাই। সূৰ্যৰ প্ৰখৰ দাৰদাহৰ যন্ত্ৰণাত তাই ছাটি কুটি কৰিবলৈ ধৰিলে। বীতাৰ কষ্ট যেন কিছুচিয়ে বুজি পালে। কিন্তু সাগৰৰ মাজত শীতল চাঁৰ আবেষ্টনী পাৰ ক'ত? অৱশেষত বীতাই ভোংগাধনতে পেট পেলাই শুই পৰিল। ভীষণ ভাৱে সুৰ ঘূৰাইছে তাইৰ। দুৰাৰমান বমিও কৰিলে।

দূৰত বিৰিকি বিৰিকি নাভাৰো বীপটো কিছুচিৰ দৃষ্টিগোচৰ হ'ল। নাভাৰো বীপৰ কাষেৰে যোৱাৰ ইচ্ছা নাথাকিলেও বীতাৰ কাৰণেই কিছুচিয়ে সেই পথেৰে আগবাঢ়িবলৈ বাধ্য হ'ল।

সন্ধিয়াৰ অনেক আগতেই কিছুচিয়ে ভোংগাধন নাভাৰো বীপৰ একাষত চপালে। সেই অঞ্চলৰ পৰা কিছু আঁতৰতে কিগানি উপজাতিৰ বাস। ইহঁত হোৰেণা বা শাপাতেৰ দৰে হিংস নহয়। কিন্তু জাতি বৈৰীতা প্ৰত্যেক জাতিৰ মাজতে আছে। এটা জাতি আনটো জাতিৰ শত্ৰু। এতেকে কিছুচিক শাপাতে জাতিৰ বুলি জানিলে কিগানিবোৰে তাক জীৱন্তে জুইত নিক্ষেপ কৰিব। সেই কাৰণে কিছুচিয়ে ভোংগাধন এনে ঠাইত চপালে য'ত থাকিলে পাৰৰ পৰা সহজে চকুত নপৰে। উপকূল ভূমি খণ্ড ক্ৰমাৎ ওখ হৈ গৈ এটা সৰু পাহাৰৰ সৃষ্টি হৈছে। তদুপৰি প্ৰচুৰ গছ গছনিৰে আবৃত।

কিছুচি ভোংগাৰ পৰা নামি বীতাকো কোলাত তুলি লৈ নমালে বীতাৰ ডেউকাত অস্ত্ৰান প্ৰায় অৱস্থা। এডোখৰ সামান্য সমান ঠাইত বীতাক শুৱাই দি সি পুনৰ ভোংগাধনলৈ লৰি গ'ল। নল ধনু আৰু যাঠী ডালৰ সৈতে দুটা ডাৰ নাৰিকল লৈ নামি আহিল। এটা ডাৰ সি নিজে খালে আৰু আনটো কাটি বীতাৰ মুখত বাকি দিলে। তাৰ পিছত সি বীতাক তাতে এৰি শত্ৰুৰ কেনিৰা উমান পায় নেকি চাবলৈ আঁতৰ হ'ল।

এডোখৰ ওখ ঠাইত উঠি কিছুচিয়ে এজোপা গছৰ আঁৰলৈ আঁতৰৰ কিগানিৰ গাওঁখনলৈ চালে। অপৰাহৰ ব'দ তেতিয়া সম্পূৰ্ণ স্নান। পশ্চিমৰ আকাশ বজ্জিৰ। ডাল পাতৰ দৰে পাত্ৰেৰে তৈয়াৰ কৰা সৰু সৰু গোল গোল শাৰীৰত ঘৰবোৰ কিছুচিৰ দৃষ্টিগোচৰ হ'ল। কেইবাটাও বৰৰ ছাল ভেদি ওলোৱা ক'লা ধোৱাবোৰো সি দেখা পালে। হৱাজো সিহঁত কিবা চিকাৰ পোবাত ব্যস্ত। অৱশ্যে কিগানিবোৰ নৰবাস ভোজী নহয়। মানুহ বৰিলে সিহঁতে পুতি পোৱোৱা প্ৰখা আছে। হোৰেণা বা শাপাতে জাতি নৰবাসভোজী কাৰণে সিহঁতে ভয় কৰে। তদুপৰি কিগানি উপজাতিৰ সংখ্যাও অনেক কম। নাভাৰোৰ উপজাতিবোৰৰ ভিতৰত আটাইতকৈ দুৰ্বল জাতি।

ওচৰে পঁজৰে ক'তো কোনো শত্ৰুক নেদেখি কিছুচি পুনৰ বীভাব ওচৰলৈ উভতি আহিল। ইতিমধ্যে সন্ধ্যাৰ স্নিগ্ধ নদুৰ বতাহৰ স্পৰ্শত বীভা কথোট নখীৰ আৰু সচল হ'ল আৰু শোৱাৰ উঠি গছ একোপাতে আঁঠুজি বহিল। ককালত মেৰিয়াই বখা গছৰ ছালৰ বসন ডোখৰ তালকৈ বাছি ল'লে। বক ঠুন্ডু। আভৰণ আছিল, হয়তো ক'ববাত খুলি পৰিল।

সূৰ্যৰ অন্তৰ লগে লগেই পূৰ্বাকাশত পূৰ্ণ চন্দ্ৰই ভুৰুকি মাৰিলে। বীভাৰ ভাল লাগিল। একেথৰে চাই ব'ল জলন্ত উজ্জ্বল খালখনৰ দৰে জোনটোলৈ। যেন সমুদ্ৰৰ বক ফালিহে আকাশলৈ উঠিছে।

কিছুচি আহি বীভাৰ ওচৰত বহিল। আৰু সি বীভাক বুজালে যে এতিয়া যাত্ৰা কৰিবলৈ ভাল হ'ব। বতৰো শান্ত। অৰ্থাৎ সি দিনটো আগত লৈ আহি ভাল কৰা নাছিল। যাহক, বাতিৰ ভিতৰতে কাম সমাধা কৰি সিহঁত বাতিৰ ভিতৰতে উভতিব।

হঠাৎ জোনটোৰ ওপৰত চকু পৰাত তাৰ সকলো উৎসাহ পানী হৈ গ'ল। সি ভবাই নাছিল যে আজি পূৰ্ণিমা। পূৰ্ণিমাৰ বাতি শাণাতেবোৰে আৰাউই দেৱতাৰ ওচৰত গৈ পূজা কৰে আৰু বখা চুলিৰ মানুহ ধৰিব পাৰিলে বলি দিয়ে। কিছুচিৰ মনৰ ভাৱ বীভাই লক্ষ্য কৰিলে। বীভাই তাৰ মনত উৎসাহ যোগাই বুজালে যে আৱশ্যক হ'লে আজিৰ নিশাটো সিহঁতে কৰবাত কটাই দিব আৰু শাণাতেবোৰে পূজা সি অহাৰ পিছতে বা আগতে সিহঁতে সিহঁতৰ কাম কৰিব। গতিকে এতিয়া যাত্ৰা আৰম্ভ কৰাই ভাল।

কিছুচিয়ে ক্ষম্তক কিবা চিন্তা কৰিলে।

হঠাৎ সেই ঠাইৰ পৰা কিছু আঁতৰতে কোনোবাই কথা পতা বেন কিছুচিয়ে শুনিবলৈ পালে। ততালিকে সি বীভাৰ হাতত ধৰি উঠালে আৰু অকপো সময় পলম নকৰি দুয়ো সাগৰৰ পাৰলৈ লৰি গ'ল। ভোংগাখনত উঠিয়েই কিছুচিয়ে দ্রুত গতিৰে ব'ঠা মাৰি নাওখন সেই ঠাইৰ পৰা আঁতৰাই সাগৰৰ মাজলৈ লৈ গ'ল।

বীভাৰ বুকুৰ ধপধপনি জেতিয়াও শান কটা নাছিল। ঘনে ঘনে ভাই বীপটোৰ পাৰলৈ চালে। জানোচা কোনোবাই সিহঁতক দেখা পাইছেই। কোনেব পোহৰত সকলো কালেই দিন বেন হৈ আছে। সাগৰবোৰ অনেক দূৰৈলৈকে কটকটিয়াকৈ দেখা যায়।

কিছুচিৰ ভয়, কোনোবাই যদি সিহঁতক দেখিছে জেতে সিহঁতে নিঃশব্দে পাৰে পাৰে অনুসৰণ কৰি গৈ থাকিব। আৰু পাৰত ভোংগা উপৰি অৰণ্য লক্ষ্যই আক্ৰমণ কৰিব। এই বীপৰে সন্ধান কিছুচিয়ে এই উপজাতিবোৰক চিনিবলৈ

বাকী নাই। ইহঁত বাঘৰ দৰে ক্ষিপ্ৰ, নিঃশব্দে ঘণ্টাৰ পিছত ঘণ্টা ধৰি অনুসৰণ কৰাত অভ্যস্ত। অসম্ভৱ ধৈৰ্যগুণ সিহঁতৰ। শত্ৰু বুলিলে ক্ষমাৰ প্ৰশ্নই নুঠে। সেয়ে কিছুচিৰে পোনতে বীপটোৰ পৰা পোনে পোনে বহু আঁতৰলৈ সাগৰৰ মাজ ভাগলৈ লৈ গ'ল। কষ্ট কিছু বেছি হ'ব; হওক, আপত্তি নাই; কিন্তু সিহঁত অক্ষত দেহাৰে নিবিধে ঘূৰি আহিব বিচাৰে।

পাৰৰ পৰা যিমানই ডোংগাখন আঁতৰি আহিল, বীতাৰ ভয় সিমানে পাতলি আহিল। আগৰদৰেই ডোংগাৰ এচুকত বহি পুনৰ নিজৰ ভাৱত বিভোৰ হ'ল।

অপূৰ্ব জোনাক নিশা। চতুৰ্দ্দিশ নিস্তক; মাত্ৰ কিছুচিৰ ব'ঠাৰ আঘাতত পানীৰ ওপৰত হোৱা শব্দৰ বাহিৰে ক'তো কোনো শব্দ নাই। মূৰৰ ওপৰত দুগুৰু স্তম্ভ জ্যোৎস্নাতোত আকাশত বহুসময় তৰাৰ দল। এই আকাশ, এই তৰাৰ দল অপূৰ্ব জোনাক নিশা আৰু এই নিৰ্জন মুগ্ধ ভাঁৱন বীতাই সৰণে পৰাই ভাল পায়। সেই কাৰণেই বীতাক ঈশ্বৰে এই জগতলৈ লৈ আহিল নেকি ? এয়াই কালৰ প্ৰবল প্ৰবাহ।

সমুদ্ৰ বুকুৰ সৰু সৰু চোৰোৰ বীতাই হাতেৰে স্পৰ্শ কৰিলে। এক নিমিষ্ট সময়ৰ ব্যস্তধানত কিছুচিৰ দুই হাতৰ দুয়োপাত ব'ঠাই ছল্‌লৈকে পানীত আঘাত কৰে। কিছু পানী ছিটিকি আহি বীতাৰ গালে মুখে পৰে। পানী কাটি ডোংগা আগবাঢ়ে। শান্ত সাগৰৰ বুকুত ডোংগাৰ গতিপথ বিচিত্ৰ বেধা ফুটি উঠে। সাগৰ ইমান শান্ত হ'ব পাৰে নে ? নে এয়া ভয়ংকৰ বিপ্লৱাতক সাগৰৰ কপট কপ। নহ'লে হঠাৎ সেই দিনা কিয় এই শান্ত সাগৰখন ঢেউ হৈ পৰিছিল ? কিহৰ কাৰণে ? আইভানৰ পৰা বীতাক আঁতৰাই আনিবলৈ ? কিয় ? বীতাই কি অপকাৰ কৰিছিল সাগৰৰ ? এইবোৰ চিন্তাৰ মাজতে হঠাৎ বীতাৰ মনলৈ আহিল সাগৰৰ জোঁৱাৰ ভাটাৰ কথা। লগে লগে তাইৰ মুখ শুকাই গ'ল। কাৰণ আজি পুণিয়া। সাগৰত আজি জোঁৱাৰ উঠে। আকৌ কিবা অঘটন ঘটিব নেকি ? জোঁৱাৰ আহিলে জানো এই ডোংগাত সিহঁত বন্ধা পৰিব ? নে এইবাৰ কিছু চিকো হেৰুৱাব ? অসম্ভৱ। এইবাৰ তাই কিছুচিক নেহেৰুৱায়। নো ভাঙ-টিৱাৰ ওচৰৰ কুণ্ড উপসাগৰৰ জোঁৱাৰ তাই দেখিছে। প্ৰবল জোঁৱাৰ; ১৫ৰ পৰা ১৮ বিটাৰ পৰ্যন্ত উঠে। এই সাগৰভে বদি তেনে জোঁৱাৰ উঠে ? ছিঃ এইবোৰ কথা তাই আগতে ভবা উচিত আছিল।

কথাবোৰ বীতাই যিমানে ভাবিবলৈ ধৰিলে সিমানে তাইৰ ভয় লাগিল তাই বহাৰ পৰা উঠি কিছুচিৰ ওচৰলৈ আঁতৰাই গ'ল। কিছুচিৰে প্ৰশ্নবোধক দৃষ্টিৰে তাইলৈ চালে। তাই কিছুচিক জোঁৱাৰ ভাটাৰ বিষয়ে নানান অঙ্গী ভাঙীৰে বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিলে। সি বীতাৰ ভাৱ ভাষা সবলি বুজি নাগালে।

কেইবাবাবো বুজোৱাৰ পিছতো কিকুচিয়ে একো নুবুজাত বীতা হতান হ'ল আৰু পুনৰ আগৰ ঠাইলৈ আহি বিষয় বনোৱে বহি পৰিল। হাৰ তাইৰ কপাল। বাক তাই চিৰ জীৱনৰ পতি হিচাপে গ্ৰহণ কৰিবলৈ আগবাঢ়ি আহিছে সি বীতাৰ অন্তৰত হাঁহি আনল, দুখ বেদনাৰ কথা বুজি নাপায়। বন খুলি বীতাই নিজৰ বনৰ তাৰ ব্যক্ত কৰিব নোৱাৰে। ব্যক্ত কৰিও লাভ নাই।

হয়তো কিকুচিয়ে জীৱনত জোঁৱাৰ ভাটা দেখাই নাই; এনে ঘটনাওতো হ'ব পাৰে। কাৰণ সাগৰৰ সকলো ঠাইতে সমান জোঁৱাৰ হ'ব নোৱাৰে বুলি বীতাই জানে। সাগৰ, মহাসাগৰৰ 'সকলো ঠাইতে সমান দ' নহয়, বাৰ ফলত জোঁৱাৰৰ গতি আৰু উচ্চতাও একে নহয়। সাগৰৰ বিভিন্ন ঠাইৰ গভীৰতাই জোঁৱাৰ ভাটাৰ চৌৰ গতিবেগৰ পাৰ্থক্য ঘটায়। গভীৰ সাগৰত জোঁৱাৰৰ কোৰ প্ৰবল নহয় আৰু কোনো কোনো ঠাইত জোঁৱাৰ প্ৰায় নহয়েই। হয়তো এই অঞ্চলো ঠিক তেনে অঞ্চল, ব'ত জোঁৱাৰ ভাটাৰ সৃষ্টি নহয়। এইবোৰ অঞ্চল সাগৰৰ দাঁতি কাষৰীয়া অঞ্চলো নহয়, এইবোৰ মহাসাগৰৰ মাজৰ অঞ্চল। সেই কাৰণেই কিকুচিয়ে নিশ্চয় জোঁৱাৰ ভাটাৰ কথা বুজি নাপালে। এইবোৰ ক্ষেত্ৰত কিকুচি বেছি সাৱধানী। মহাসাগৰৰ মাজৰ বীপত বাস কৰা জাতি এটাই জোঁৱাৰ ভাটাৰ কথা নজনাৰ কোনো কাৰণ নাই। বীতাৰ মনটো কিছু আশ্চৰ্য হ'ল।

বীতাই আকৌ কিকুচিৰ কথা ভাবে। তাৰ অন্তৰতো নিশ্চয় কিছুমান ভাৱে তোল পাৰ লগাইছে। কি বা ভাবিছে সি? দুয়োৰে মিলনৰ বাবে কিমান যে বাধা, কিমান যে কষ্ট। তথাপিও কিকুচিয়ে হাৰ মনা নাই। বীতাক পাৰৰ কাৰণে সি সকলো বিপদেই মূৰ পাতি লৈছে। মৃত্যু ভয়ো তাৰ নাই। এখন সামান্য ডোংগাৰে সাগৰ পৰিক্ৰমা আৰাউইৰ আনীৰ্বাদ লাগে। সকলোৰে মূলতে মিলনৰ প্ৰবল আকাংক্ষা—এহাল নৰনাৰীৰ মিলনৰ হাবিহাগ আৰু সেৱাই প্ৰেম। এজন কৰ্মৰ প্ৰতীক, আনজন সভা জগত্ৰ প্ৰতীক। কিন্তু ইয়াতো বৰৰ বা সভা এইবোৰৰতো অৰ্থ নাই—অৰ্থ বাত্ৰ এটাই, সেৱা হৈছে মিলন। জাতি ধৰ্ম, শিক্ষা অশিক্ষা, সভা অসভা — এইবোৰৰ প্ৰশ্ন নাই। এহাল মিলন ইচ্ছুক পুৰুষ প্ৰকৃতিৰ আদিৰ প্ৰবৃত্তি ৰাখোন। তাৰোতে ভাবোতে বীতাৰ চকু দুটা মূৰ ৰাই আহে।

হঠাৎ ডোংগাখন বৈ যায়। বীতাই লগে লগে চকু মেৰি কিকুচিটো চাই। কিকুচিয়ে লগে লগে হাঁহি দিয়ে। প্ৰকৃততে তাৰেই দুটালি। বীতাৰ চোপনি আহিছে বুলি ভাবিবলৈ সি তেনেকৈয়ে চকু বুজাইছে। তাৰ শিঙৰ দৰে দুটালি ধোৰ মেৰি বীতাৰ হাঁহি উঠে। তাৰ সৰলতা দেখি মনৰ ওপৰে। বোকা কাকিৰ

ঘটনাটো মনত পৰি বীতৰ হাঁহি উঠে। চুমা এটা খাওঁতেই সি ভয়ত পলাইছিল। বোৱা কালিৰ ঘটনাটোৱে তাইৰ মনত ভীষণ আঘাত দিলেও আজি কিন্তু কথাটো ভাবি আমোদ পালে। চুমা খাওঁতে এনেদৰে কিয় পলাইছিল বীতাই নুবুজিলে। আবাউই দেৱতালৈ তাৰ ভীষণ ভয়। আবাউইৰ শাস্তি হেনো ভীষণ শাস্তি। এটা বৰবৰ জাতিৰ মাজত অজ্ঞাতঃ ধৰ্মৰ নামত এইকণ বান্ধোন নথকা হ'লে ব্যাতিচাৰ উশৃংখলেৰে ভৰি পৰিলহেঁতেন। হয়তো সভ্যদেশৰ অজ্ঞাতে কেতিয়াবাই নিজৰ ভিতৰত কটাকটি মৰামৰি হৈ এই বৰবৰ জাতিতো পৃথিবীৰ বুকুৰ পৰা চিৰকালৰ বাবে নিঃচিহ্ন হৈ গ'লহেঁতেন। কোনে কেতিয়া এই জাতিটোৰ মাজত এনে নিয়ম প্ৰৱৰ্তন কৰি গ'ল কোনে জানে! বৰবৰ জাতিৰ মাজতো কেতিয়াবা একোটা উৰ্বৰ মস্তিষ্কৰ জন্ম হয়। সভ্যতান জন্মতো ছেনেদৰেই হয়। আবাউইৰ আশীৰ্বাদ নোনোৱাকৈ ইংতে কোনো নাৰীক জীৱন লগৰী কৰি ল'বলৈ সাহস নকৰে। সভ্যজগতৰ বৈবাহিক প্ৰথাৰ দৰেই আৰু এই নিয়মেই সিহঁতৰ মাজলৈ শৃংখলা আনিছে।

কিকুচিয়ে ডোংগাতে ক্ষত্ৰক জিৰণি ল'লে। একে লেঠাৰিয়ে চলাই চলাই বখেট ভাগৰো লাগিছে। ককালত মেৰিয়াই তোৱা গছৰ বাকলিবোৰ সি খুলি ডোংগাখনলৈ দলিয়াই দিলে। বীতাই তাৰ সম্পূৰ্ণ নথু দেখোঁটালৈ সি চালে আৰু কৃত্ৰিম ঋং দেখুৱাই গছৰ বাকলিবোৰ পুনৰ পিন্ধিবলৈ ইংগিত দিলে। সি কিন্তু নিপিন্ধিলে। হাতত বসাল ফল কেইটামান তুলিলে মোকোৰা—মোকোৰে চোৰোৱাত লাগিল।

কিছু সময়ৰ পিছতে পুনৰ ব'ঠা হাতত তুলি ল'লে। সমুদ্ৰৰ মাজৰ পৰা পুনৰ ডোংগাখন নাভাবো বীপৰ ফালে আগুৱাই আহিল। কাৰণ নাভাবো বীপৰে একপ্ৰান্তত আবাউই দেৱতাৰ প্ৰতিমূৰ্তি আছে।

সময়বোৰ আগুৱাই গৈ থাকিল। ডোংগাখনো যেন সময়ৰ লগত তাল-মিলাই আগবাঢ়িছে সমুদ্ৰৰ বুকুত আঁচোৰ মাৰি। নাভাবো বীপ ক্ৰমান্বয়ে ওচৰ চাপি আহিল। ডোংগাৰ গতিও লগে লগে মঘৰ হৈ আহিল। কিকুচিৰ সন্ধানী চকু দুটাই সন্দেহজনক কিবা দেখে নেকি বীপটোৰ পাৰে পাৰে অনেক দূৰলৈকে লক্ষ্য কৰিলে। এটা সময়ত ডোংগাখন নিঃশব্দে আহি পাৰত লাগিল। বীজ লগে লগে নাতিৰ খোজাত কিকুচিয়ে বাধা দিলে। ক'ত কি বিপদ বুকুকাই আছে কোনে জানে। ডোংগাখনতে দুয়ো সন্নিহিত হৈ বহিবলৈ কিছু সময়। বীতাই বীপটোলৈ চাই দেখে যে অনেক দূৰলৈকে পাৰীষদ নাৰিকল পহু। তাৰ বাহিৰে আন কোনো গছ নেই অজলত নাই। নাৰিকল গছবোৰ অত্যন্ত ঘন। গছৰ পাণ্ডৰ কাকে কাকে আহি উলঙ পৰা ফোনৰ শোহকত সন্নিহিত হৈ থকত যেন

পোহৰ আৰু আন্ধাৰৰ বেদ চলিছে। বৃদ্ধ বডাহত কঁপি উঠা পাতৰ খৰখৰণিধোৰে নিশাটো কিবা যেন গভীৰ বহস্যৰ কবি তুলিছে।

দুয়ো নিঃশব্দে ডোংগাৰ পৰা নামিল। কিকুচিয়ে ডোংগাখন সেই ঠাইৰ পৰা কিছু আঁতৰলৈ চানি নি সহজে চকু নপৰা ঠাই এডোখৰত গছৰ ছালেৰে তৈয়াৰ কৰা জৰীৰ দ্বাৰা নাৰিকল গছ এডালত বান্ধি থলে।

: ইয়াৰ পৰা কিমান দূৰ ?—বীতাই তাক আকাৰে ইংগিতে প্ৰশ্ন কৰিলে।

: বেছি দূৰ নহয়। নাৰিকল গছবোৰ অতিক্ৰম কৰাৰ পিছতে এটা সৰু পাহাৰ আছে। তাতে আবাউই থাকে। —কিকুচিয়েও আকাৰে ইংগিতেৰে বুজালে।

: ইয়াত কোনোবা মানুহ আছে নেকি ?—বীতাই পুনৰ প্ৰশ্ন কৰিলে।

: নাই, এই ঠাই ডোখৰ বহু দূৰ পৰ্যন্ত জনশূণ্য। শাপাতেবোৰ বাখোন পুণিমাৰ দিনা ইয়ালৈ আহে। কিন্তু কতিয়াবা বাটত হোৱেণা বা কুৰিয়াবোৰে বাধা দিয়ে। যুদ্ধ হয় ভীষণ আৰু শাপাতেবোৰ হাবিলৈ পুজাৰ আশা এৰি উভতি যায়গৈ। —কথাখিনি আকাৰে ইংগিতেৰে বুজাই কিকুচিয়ে ডোংগাৰ পৰা অস্ত্ৰ শস্ত্ৰবোৰ নমাই হাতত ল'লে আৰু নল ধনুখন বীতাৰ হাতত দিলে।

অতি সাৱধানে নাৰিকল গছবোৰৰ আঁৰ লৈ লৈ দুয়ো আগ বাঢ়িল। আগে আগে কিকুচি আৰু পিছত বীতা। যদিও পথ বিপৰ্যসংকুল, বীতাৰ কিন্তু মনলৈ সমুনি ভয়ভাৱ অহা নাছিল।

কিকুচি কিছু দূৰ আগবাঢ়াৰ পিছতে হঠাৎ ব'ল। ক'ৰবাত কিবা সশেহ জনক শব্দ শুনে নেকি তাৰ বাবে ক্ষত্ৰক পৰ উৎকৰ্ণ হ'ল। অকস্মাৎ বীতাৰ কাণত পৰিল খৰগোস্তা নিজৰাৰ কল কল ধ্বনি। প্ৰথমতে বীতাই শব্দটোৰ উৎস বুজিব পৰা নাছিল। কিন্তু পিছ মুহূৰ্ততে ধবিল পাবিলে। অন্যতম আঁতৰে-দিগেই বোধহয় এটি নিজৰা বৈ গৈছে। পানীৰ শব্দ কাণত পৰাৰ লগে লগে বীতাই তুফা অনুভৱ কৰিলে। ডাবৰ পানীকে সমস্ত দিন ধৰি ধাই আছে। সেয়ে সুশীতল, সুনিৰ্মল একাতলি পানীৰ বাবে বীতাৰ মনটোৱে ছটকট কৰিবলৈ ধৰিলে। দুখোজ আগুৱাই গৈ তাই নিজৰ মনৰ ভাৱ ব্যক্ত কৰিলে কিকুচিৰ আগত। কিন্তু কিকুচিয়ে নিজৰাৰ শব্দ অনুসৰণ কৰি যাবলৈ ইচ্ছা নকৰিলে। বিপদৰ সম্ভাৱনা। আবাউই দেৱতাৰ ওচৰতে এটা জনগোষ্ঠা আছে, তাতেও পানী খাব পাৰিব। কিকুচিয়ে কথাখিনি বীতাক বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিলে।

আকৌ আগবাঢ়িল দুয়ো। নাৰিকল গছৰ অৱশ্য ক্ৰমাৎ পাতৰ হৈ আহিল। এইবাৰ আৰম্ভ গুলৰ আৰু লতা জাতীয় গছ। ঘন বনানি নহয়। অতি দীপ্তেই সেই অৱশাৰ বাবে এটি সুকলীয়া পথ কিকুচিয়ে বিচাৰি উলিয়াবলৈ। মাতাকো ধীপৰ ক'ও কি আছে সকলোবোৰেই বেন কিকুচিৰ নথ দৰ্শনত।

দুই এটা প্রকাণ্ড প্রকাণ্ড শিল বীতাব দৃষ্টিগোচর হ'ল। যিটো পাহাৰৰ কথা কিকুচিয়ে কৈছিল, সেই পাহাৰটোলৈকো বেছি দূৰ নাই। যিমানে আগুৱাই গৈছে সিমানেই স্পষ্টভাৱে কাণত পৰিছে খৰহোতা শ্ৰোতস্থিনীৰ ছল ছল কলকল শব্দ।

পাহাৰৰ নিচেই কাষ চাপি কিকুচি ব'ল।

: এইবাৰ ? বীতাই যেন নিজকে নিজে প্রশ্ন কৰিলে।

পানীৰ সোঁতৰ এক ভয়ংকৰ অবিভ্ৰান্ত শব্দত সমস্ত ঠাইখণ্ডৰ যেন নীৰৱতা ভংগ হৈছে। কাৰো মাত যেন ক'তো নুশুনি।

কিকুচি খুব সাৱধানে পাহাৰৰ গাত গা লগাই আগবাঢ়িল। বৰ বেছি ওখ পাহাৰ নহয়; কিন্তু পাহাৰৰ গা অতিপাত থিয়। কিছু দূৰ আগবাঢ়ি যোৱাৰ পিছতেই বীতাব গাত আহি পৰিল অসংখ্য জলকণা। বৰমুণ ? ওহৌ, আকাশত মেঘৰ নেশমাত্ৰও নাই। তেওঁ নিশ্চয় ওচৰতে জলপ্রপাত আছে এই জনকণাবোৰ হয়তো তাৰ পৰাই উৰি আহিছে।

কেইখোজমান গৈয়েই বীতাই দেখা পালে পাহাৰ গভীৰ গম্বৰৰপৰা শুভ্ৰ বৰ্ণৰ জলধাৰা বন্যজন্তুৰ দৰে প্রচণ্ড চিংকাৰ কৰি ওলাই আহিছে। শ্ৰোত্ৰৰ অবিভ্ৰান্ত শব্দত চতুৰ্দ্দিশ মুখৰ। পাহাৰৰ একেবাৰে ওপৰৰ পৰিছে জলপ্রপাত। পাহাৰৰ গাত লাগি নামি অহা নাই। সেয়ে পাহাৰ আৰু জলধাৰাৰ মাজেদি অনায়েসে অহা যোৱা কৰিব পাৰি। যেন কোনোবাই তেনেদৰেই অতীততে সেই পথ নিৰ্মাণ কৰিহে গৈছে। বতাহৰ বেগত জলপ্রপাতৰ পৰা উৰি অহা অসংখ্য জলকণা চাৰিওফালে ছিটিকি পৰিছে। জোনৰ পোহৰত সেই বাশমওনীত প্রতিফলিত হৈছে বিচিত্ৰ বঙৰ শোভা। এনে অপকণ স্বৰ্গীয় শোভা দেখি বীতা আনন্দহাৰা হৈ পৰিল।

কিকুচিয়ে বীতাক পানী খোৱাৰ কথা মনত পেলাই দিলে। বীতা সেই ঠাইৰ পৰা অলপ তললৈ নামি গৈ ছেপাহ পলুৱাই পানী খালে। হাত মুখবোৰো ভাল দৰে ধুই ল'লে। পাহাৰৰ সূশীতল পানীৰ পৰশ পাই বীতাই যেন এক নতুন শক্তি লাভ কৰিলে।

তাৰ পিছত দুয়ো জলপ্রপাত আৰু পাহাৰৰ মাজ অংশইদি পাৰ হৈ আগবাঢ়িল। এঠাইত বৈ কিকুচিয়ে পুনৰ আকাৰে ইংগিত্তেৰে বীতাক বুজালে যে পাপাত্তেবোৰ ইয়ালৈ আহিলে ৰাজনা আদি বৰ্জাই চিঞৰি বাখৰি আহিব। কিন্তু জলপ্রপাতৰ প্রচণ্ড শব্দৰ বাবে হয়তো সিহঁতৰ কাণত নপৰিবও পাৰে। এডেকে ধুব সাৱধান।

: যদি ইতিমধ্যে সিহঁত আহি গৈছে ?—বীতাই ইংগিত্তেৰে প্রশ্ন কৰিলে।

: নাই অহা, অহা হ'লে নিশ্চয় চকুত পৰিগহেঁড়েন। — কিকুচিয়ে চাৰিওফালে তীক্ষ্ণ দৃষ্টিৰে চাই বীতাক বুজালে।

পাহাৰটোৰ এঠাইত এটা প্ৰকাণ্ড বাঁজ আছে। যেন সেই ঠাইত দুটা পাহাৰহে লগ হৈছে। আৰু সেই বাঁজটোতে বৃহৎ আকাৰৰ এটা ভয়ানক ৰূপৰ শিলা বহুত আঁঠু পোৱাই আৰু উই বহুত। কিকুচিয়ে বীতাক বুজিয়াই দেখুৱালে। আৰু উইৰ এই প্ৰকাণ্ড মূৰ্তিটো বীতাই কিছু সময় হতবাক হৈ চাই ব'ল। প্ৰকৃততে কোনোবা শিল্পীৰ দ্বাৰা সৃষ্ট নে প্ৰকৃতিৰ স্বাভাৱগোচৰিত শিল্পীৰে তেনে ভয়ংকৰ ৰূপ লৈছে বীতাই ধৰিব নোৱাৰিলে। প্ৰকৃতিৰ ক্ৰিয়া-প্ৰক্ৰিয়াৰ ফলত শিল্পী এনে বীতাক ৰূপ ল'ব পাৰে নে? কোনোবা অনাৰী শিল্পীয়ে যদি ইয়াক সৃষ্টি কৰিছে তেন্তে সেই শিল্পী হ'ব পৃথিৱীৰ অন্যতম শ্ৰেষ্ঠ শিল্পী। যেনেদৰেই সৃষ্টি নহওক, ই যেন এক মূৰ্তিময়ী বিতীৰ্ণিকা। কিকুচিয়ে দেৱতা এয়া আৰু উই। সুন্দৰ, স্নিগ্ধ, অপকণ আনন্দকৰ মূৰ্তি নহয় এয়া যেন মৃত্যু শিল্পীৰ শ্মশান ক্ষেত্ৰত পৰি থকা এক বিকৃত শৱদেহ। ক্ষত বিক্ষত অংগ প্ৰত্যংগ। দয়া নাৱা স্নেহ যেন এই দেৱতাৰ অন্তৰত নাই। বীতাৰ অন্তৰত ভক্তিতকৈ ভয়ৰ হে ভাৱ জাগিল বেছি।

কিকুচিয়ে আৰু উই দেৱতাৰ মূৰ্তিৰ ভৰিত হাত দুখনেৰে স্পৰ্শ কৰি বুৰটোও সামান্য নোৱাই মুখেৰে কিষাকিৰি গাৰলৈ ধৰিলে। জনপ্ৰপাতৰ প্ৰচণ্ড শব্দত বীতাই একোকে নুভনিলে।

বীতাই এদিন কাৰ পত্নী হোৱাৰ সপোন দেখিছিল, কিন্তু বাস্তৱত আজি কাৰ পত্নী হ'বলৈ ওলাইছে। অন্তৰত যেন কিবা এক বেদনা অনুভৱ কৰিলে বীতাই। দুই নগন মুহূৰ্ততে অশ্রুৰে ভৰি পৰিল। বাৰ্ধ জীৱন, বাৰ্ধ বৌৱন। বীতাৰ বৌৱনৰ অনাগমাবুৰী কিকুচিৰ হাতত এৰি দিলে যেন অৱমানিত হ'ব। আৰম্ভ হ'ব এক দুঃসহ নিষ্ঠুৰ বন্ধন। কিন্তু মুক্তি ক'ত? বীতা বিধন সমাজত ডাঙৰ হৈছিল সেই সমাজৰ ক'ত তৰুণৰ বৃদ্ধ চকুৰ দৃষ্টিৰে তাক অত্যাধনা জনাবলৈ প্ৰস্তুত আছিল সেই কথা বীতাৰ অবিদিত নহয়। ৰূপৱতী নামেৰে বীতাৰ বি বাতি আছিল, সেই নাৰীৰ স্থান শ্ৰেষ্ঠ ৰূপবানৰ ওচৰতহে। কিন্তু কালৈ লৈ আহিল বীতাক এনে এক পুৰুষৰ ওচৰলৈ যি ৰূপৱতী আৰু এক অকিঞ্চন। ব্যাকুল হৈ উঠে বীতাৰ অন্তৰ। পত্নীৰ দূৰত বীতাৰ চিঞৰি চিঞৰি কাশিৰ বন বায়। বীতাই চকু দুটা মুখি থিয় হৈ বহে। দুচকুৰে বৈ আছে অশ্রুজল অম্বিল ডাবে। হঠাৎ বীতা উঠল বাই উঠে। বীতাৰ বক দুখনত কাৰোবাৰ স্পৰ্শ। চকু বেলিয়েই সবুৰত কিকুচিক দেখে। সি জাব কাৰ সমান্য কৰিছে। সোঁহাত ওজনী আঙুলিৰ আগ সামান্য কাটি জাব ডোকেৰে বীতা বক দুখন দি

ধীৰে ধীৰে বোলাবলৈ ধৰিছে। উপাহ নিশাহ বন্ধ হৈ বোৱাৰ দৰে লাগিল বীতৰ। সেইখিনিৰ পৰা যেন আঁতৰি পলাই যাব। কিন্তু আঁতৰি নগ'ল—কিকুচিকো বাধা নিদিলে। নিশ্চল মূৰ্ত্তিৰ দৰে একে ঠাইতে থিয় হৈ থাকিল। শেষ হৈ গ'ল। অতীতৰ সেই মধুৰ সপোন আৰম্ভ হ'ল এই মুহূৰ্ত্তৰ পৰা বিশ্বাস-পূৰ্ণৰূপে নাৰকীয় জীৱন। বিদায় স্বদেশ, বিদায় সভ্যতা, বিদায় আইভান....।

মুখেৰে কিবা এটা উচ্চাৰণ কৰিলে কিকুচিয়ে। বীতাই কিকুচিৰ মুখলৈ একেধৰে চাই ব'ল। যি দেৱতাৰ অৰ্থে বীতাই অন্তৰৰ সকলো দি পূজাৰ নৈবেদ্য সজাইছিল সেই দেৱতা আজি বীতাৰ সমুখত নাই। এই নৈবেদ্য গ্ৰহণৰ বাবে আহিছে অন্য এক দেৱতা। বীতাৰ বাবে অযোগ্য দেৱতা। অকস্মাৎ বীতাৰ জীৱত যতি পৰে। কিকুচিও উচপ খাই উঠে। সি লগে লগে সেই ঠাইৰ পৰা লৰি কিছু আগলৈ যায় আৰু আতংকিত নেত্ৰেৰে সমুখলৈ চায়। ক্ষণেক পিছতে সি সেই ঠাইৰ পৰা বীতাৰ ওচৰলৈ লৰি আহে। কিকুচিৰ চকুৰে মুখে প্ৰচণ্ড ভয়ৰ ছাঁ। বীতাৰ বুজিবলৈ বাকী নাথাকিল যে সেই ফালেই কোনোবা এজন আহিছে। জনপ্ৰপাতৰ ভয়ানক শব্দৰ মাজতো চোলৰ প্ৰচণ্ড শব্দ বীতাৰ কৰ্ণ-গোচৰ হ'ল।

কিকুচিয়ে বীতাক আকাৰে ইংগিতেৰে বুজাবলৈ চেষ্টা কৰিলে। বীতাৰো অন্তৰায়া ভয়ত কঁপি উঠিল। এই জীৱন বুখাৰ জীৱন হ'লেও বীতাই মৰিবলৈ নিবিচাৰে।

নাভাৰো ধীপৰ এই নিশা যেনে মোহময়, তেনেদৰে কুটিল। জনপ্ৰপাতৰ সেই প্ৰচণ্ড শব্দৰ মাজতো নিশাটো নিমাত নিস্তক যেন লাগিছিল বীতাৰ। কিন্তু সেই নৈশ স্তব্ধতাক ডোখৰ ডোখৰ কৰি আঙুৰাই আহিছে যেন এক ভয়ংকৰ চিংকাৰ। অজান আতংকত দেহৰ প্ৰতিভাল লোমকূপ থিয় হৈ উঠিল। হৃৎপিণ্ডৰ দ্ৰুত উঠানমা চলিল। ক'ত লুকাৰ কেনি পলাব তাকে ভাবিয়েই দুয়ো বেছি হতাশ হৈ পৰিল।

শাপাতে বোৰৰ চোলৰ শব্দ আৰু চিঞৰ বাখৰ ক্ৰমাৎ আৰু ওচৰ চাপি আহিল। কিকুচিয়ে বীতাক টানি লৈ গ'ল প্ৰকাণ্ড আৰাউই মূৰ্ত্তিটোৰ পিছ-কাললৈ। তাৰ বাহিৰে আৰু উপায় নাই। থিয় পাহাৰটো বগাই পলোৱা সম্ভৱো নহয়। বি পথেৰে আহিছিল সেই পথেৰে পুনৰ পলাবলৈ গ'লে শাপাতে বোৰৰ হাততে পৰিব লাগিব। বিপৰীত কালে পলোৱাও সম্ভৱ নহয়। কোনে জানে, কোনোবা উপজাতিৰ লগত যুক্ত কৰি শাপাতেবোৰ হৰুতো পূজাৰ স্থানলৈ নিচৰিত হৈ আহিছে।

: ইয়াত লুকাই থাকিলে যদি সিহঁতৰ চকুত পৰে। ?—বীতাই ইংগিতৰে প্ৰশ্ন কৰিলে।

কিকুচিয়ে কোনো উত্তৰ নিদিলে। মৃত্তি চৌৰ পিছ কালেই সি আঙুৰি বহি বীতাকো ওচৰলৈ টানি আনি বহুৱাই ল'লে। হয়তো আজি বন্ধা নাই। শাপাভেবোৰে সিহঁতক তাত পাবই। আৰু এই স্বেযোগ সিহঁতে নিশ্চয় এৰি নিদিব। বীতাক আবাউইৰ সমুখত হত্যা কৰিব সিহঁতে। এই কথা মনলৈ অহাৰ লগে লগে বীতাৰ অন্তৰ পুনৰ বেদনাৰে ভৰি পৰিল। বীতাৰ মৃত্যুপক্ষৰ সহযাত্ৰী কিকুচিও হ'ব নিশ্চয়। উদ্গত অশ্রু বিন্দুক বাধা দিবলৈ চেষ্টা কৰে বীতাই। মৃত্যুৰ মুহূৰ্ত্ত অন্ততঃ মধুৰ হওক—এই ভাবি বীতাই কিকুচিক দুবাচৰে সাৱটি ধৰি কিকুচিৰ বুকুত মুখ লুকুৱাবলৈ চেষ্টা কৰে। কিকুচিয়ে বীতাক বাধা নিদি বীতাৰ সোণালী চুলিৰ মাজেৰে আলকুনাকৈ হাত কুৰালে।

: কিকুচি !—প্ৰণয়াত্ৰী স্বৰেৰে বীতাই উচ্চাৰণ কৰিলে।

মৃত্যুৰ মুহূৰ্ত্তবোৰ এনেদৰে মধুৰতাৰ মাজত ডুবি থাকি পাহৰি থাকাত ধ্বংসঃ। কিকুচিয়েও এখন হাতেৰে সাৱটি ধৰে বীতাক। কিকুচিৰ বুকুত কাষ পৈ বীতাই শুনিবলৈ পায় কিকুচিৰ জংপিণ্ডৰ ধক্ ধক্ শব্দ। ক্ষুদ্ৰ চন্দ্রত স্পন্দিত হৈ কিকুচিৰ শ্বাসবায়ুৰ মৃদু উদ্ভাপ বীতাৰ গালে মুখে লাগে।

ইতিমধ্যে শাপাভেবোৰ আজি আবাউইৰ সমুখত উপস্থিত হ'ল। সিহঁতৰ নোলৰ একোটা চাপবত, সিহঁতৰ প্ৰতিটো চিংকাবত বীতা আৰু কিকুচিৰ জংপিণ্ড স্তব্ধ হৈ যোৱাৰ উপক্ৰম হৈছিল। মৃত্তি ভাৱে উশাহা ল'ব পৰা নাছিল দুয়োৱে। লীঘলকৈ উশাহ ল'লেই যেন সিহঁতৰ কাণত পৰিব। নীৰৱ নিশ্চয় হৈ মৃত্তিতোৰে একোটা অশ্রু হৈ বহি থাকিল দুয়ো। একোটা মুহূৰ্ত্তই একোটা যুগ যেন লাগিল। কিকুচিয়ে ভৰি দুখন বেলি চিং হৈ শুই মনেৰে পূজাৰ দৃশ্য সমূহ উপলব্ধি কৰি গ'ল। বীতা কিকুচিৰ বুকুৰ ওপৰতে শুই পৰিল। কিকুচিয়ে বাধা দিলে বীতাক; কিন্তু বীতাই নামানিলে। বেছি লৰচৰ কৰিবলৈকো সাহস নকৰিলে; সেয়ে সি তেনেদৰেই পৰি থাকিল।

কিয়ান সময় তেনেদৰে শুই আছিল বীতাৰ বগত নাই। কিকুচিয়ে ভাইৰ দুবাতত ধৰি জোকাৰি দিয়াত ভাই সাৰ পাই উঠি বহিল আৰু অৰাক হৈ কিকুচিলৈ চালে। কিকুচিৰ চকুৰে মুখে হাঁহি। বীতাৰ বুজিবলৈ বাকী নাথাকিল যে শাপাভেবোৰে আবাউইৰ পূজা শেষ কৰি উভতি গৈছে। এক ভয়ানক পৰিবেশ আসন্ন মৃত্যুৰ কথাও চিন্তা নকৰি বীতা নিৰ্ভয়ে কেনেদৰে শুব পাৰিলে তাকে ভাবি ভাই আচৰিত হ'ল।

কিকুচিয়ে ভাইক হাতত ধৰি উঠালে। জোনটো জেঁতিয়া পশ্চিম দিগন্তত। অক্ষয় পিছতে অন্ধ হ'ব এটি নিশাৰ। এটি স্মৰণীয় নিশাৰ। কিম্বা পোৱাৰ কিম্বা হেৰুৱাব।

দুয়ো আগবাঢ়িল ভোগাখনৰ কালে। আকৌ ফোকা বীপলৈ উভতি যাবলৈ সিহঁত। ব'ত সিহঁতে কটাই দিব জীৱনৰ বাকী দিনবোৰ। ব'ত সিহঁতে আবদ্ধ কৰিব এক নতুন সংসাৰ।

॥ ৬৬ ॥

দুয়ো পৰিভ্ৰান্ত । বোকা বীপলৈ আহিয়েই দুয়ো বিপ্ৰামৰ বাবে শয্যা ল'লে ৷ এতিয়া আৰু কোনো চিন্তা নাই কিকুচিৰ । তাৰ মনৰ উদ্দেশ্য সফল হ'ল । বীতাক লৈয়ে তাৰ সংসাৰ গতি উঠিব কোকা বীপত ।

সম্পূৰ্ণ এটা দিন এটা নিশা সি একে লেঠাৰিয়ে দুহাতেৰে ব'ঠা চলাই ক্লান্ত হৈ পৰিছে । বাহু দুখনতো অসহ্য বিষ । এনেদৰে ব'ঠা সি আগে পিছেও চলাইছে । কিন্তু এইবাৰৰ দৰে দীৰ্ঘকাল নহয় ।

চাৰ্ভীৰৰ একাঘন্ত নীৰৱ স্তব্ধ শিলীভূত বৃক্ষৰ দৰে পৰি থাকে কিকুচি । তাৰ কাষতেই বীতা । শ্ৰান্ত হ'লেও বীতাৰ চকুলৈ সহজে চোপনি অহা নাছিল । কিকুচিৰ মূৰৰ কোকোঁৰা চুলিবোৰৰ মাজেৰে বীতাই চাত ফুৰাই দি তাৰ মুখত এটা চুমা খালে । কিকুচি তেতিয়া সম্পূৰ্ণ নিদ্ৰামগ্ন । কিছু সময় সম্পূৰ্ণ নয়নেৰে চাই থাকে কিকুচিৰ মুখলৈ । কিকুচিৰ মৃদু শ্বাসকম্পিত বৃক্ষৰ আবেদনৰ ওপৰত বাগৰি পৰিবলৈ ইচ্ছা যায় বীতাৰ । মুহূৰ্ত্ততে চকুলৈ হৈ পৰে বীতা । কিকুচিৰ শব্দত ওঠ দুখন নিজৰ মিহি ওঠ দুখনেৰে চেপি পেলাবলৈ মন যায় । বীতাই নিজকে শ্ৰম কৰে এবাৰ ; এয়া জানো ধেম ? নে নিতান্ত এক আসক্তিব তাড়না মাত্ৰ ? বিচলিত বোৱনৰ উদ্ভাস্তি এয়া, চকুলা সৰগী সনিলৰ চন্দহীন উচ্ছলতা । এই আসক্তি ধেম নহয়, অনুৰাগো নহয় । এয়া মাখোন দেহ স্তব্ধ লাভৰ অভিলাষ । হঠাৎ বৈ গ'ল বীতা । ক্লান্ত অবসন্ন কিকুচিক আশনি দিয়াতো বীতাৰ অনায়াস হৈছে । জিৰণি লগক সি । বীতায়ো শুবলৈ চেষ্টা কৰিলে ।

সন্মৰবোৰ আগুৱাই গৈ থাকিল । এটা সময়ত ৰাতি পুৱাল । বীতাই সাৰ পাই দেখে যে কিকুচি তেতিয়াও গভীৰ নিদ্ৰাত । তাক তেনেদৰেই শুই থাকিবলৈ দি বীতা সাৱধানে চাংখনৰ পৰা নাৱিল আৰু ধীৰে ধীৰে বাহিৰলৈ ওলাই আহিল । কাষৰ নিজবাটোৰ ওচৰলৈ গৈ আঠু কাটি বহিল । স্বচ্ছ নিৰ্মল নিজৰাৰ পানীত নিজৰ প্ৰতিবিম্ব চালে । এটা ধীৰল জ্বলিয়াহ অন্ধৰভেৰী ওলাই আহিল । অজীভব চিন্তাৰ পৰা বিবানেই আঁতৰিব ধোঁৱে বীতা সিহানে বেছি জ্বলি দিয়ে কৰে । অবশ্যৰ কাণে দুবি চাই এবাৰ বীতাই । অন্ধকাৰ আবৃত্ত—সূৰ্যৰ বলি

এতিয়াও তাত প্রবেশ কৰা নাই। নিজৰ মনৰ পথহীন অন্ধকাৰৰ দৰে বাহিৰৰ এই অৰণ্যৰ চৰাচৰ ব্যাপ্ত অন্ধকাৰৰ কালে নিঃশব্দে চাই থাকে বীতাই। তাইৰ জীৱনৰ স্নিগ্ধজ্যোতি প্ৰেম যেন এই নিৰাচ অন্ধকাৰৰ কাল নিঃশাসৰ আঘাতত চিৰকালৰ বাবে নিঃচিহ্ন হৈ গৈছে।

কোন সময়ত নিজৰাৰ পাৰৰ পৰা উঠি গৈ বীতা সাগৰৰ পাৰৰ নাৰিকল গছ এজোপাৰ তলত বহিলগৈ বীতাই নিজেই কৰ নোৱাৰিলে। বীতাই বানিতে পেট পেলাই শুই আঙুলিৰে বানিৰ ওপৰত আইডানৰ নামটো লিখিলে কেইবা-বাৰো। লিখে আৰু মোহাবে। এনেতে কিছুচিক উঠি অহা দেখা পালে বীতাই। তাইৰ ফালেই সি হাঁহি আগুৱাই আহিছে। বীতাই তাক ইংগিতৰে নিজৰাটল গৈ হাত মুখ ধুই আঁচিবলৈ নিৰ্দেশ দিলে। বীতাৰ নিৰ্দেশ মানি সি নিজৰাটোৰ কালে নৰি গ'ল।

বীতা পুনৰ উঠি বহি নিজৰ উন্মুক্ত বক্ষ যুগলটল চালে। কিছুচিৰ তেজৰ দাগ তেতিয়াও নাগি আছে তাত। বীতাৰ ঘিন ঘিন লাগিগ। হাতেৰে ধঁহি ধঁহি তেজৰ দাগবোৰ উঠাবলৈ চেষ্টা কৰিলে।

এনেতে কিছুচি আহি সেই ঠাইত উপস্থিত হ'ল আৰু তাৰ ভাষাতে তাইক কিবা এটা ক'লে। তাই মূৰ তুলিয়েই নাচালে আৰু বৃজিবলৈকো চেষ্টা নকৰিলে। কিছুচিয়ে পুনৰ কিবা এটা কৈ তাইৰ চুলিকোড়াত পামুচি ধৰিলে। বীতাই দুখ পাই তালৈ চালে। কিছুচিৰ চকুত কামনাৰ জুই জ্বলিছিল। বীতা থিয় হ'ল আৰু তাৰ হাতৰ মুঠিৰ পৰা চুলিগিগি মুক্ত কৰি সজোৰে এটা চম কিছুচিৰ গালত বহুৱাই দিলে। কিছুচি লগে লগেই বীতাৰ ওপৰত ভপিয়াই পৰিল। ইমান দিনৰ বৈৰ্য তাৰ মনৰ দৃঢ়তা আছিল যেন সকলো ছিন্ন ভিন্ন হৈ গৈছে। আবাউটৰ আতীৰ্য্য লৈ আহিছে বেতিয়া আজিৰ পৰা আৰু তাৰ কোনো ভয় নাই। তাৰ দেহত যেন জুই জ্বলিছিল। বীতাৰ কোমল দেহাটো সি যেন জেপি বৃত্তি নিঃশেষ কৰি পেলাব। বীতাই তাৰ বন্ধনৰ পৰা মুক্ত হ'বলৈ পাৰ্ব্যানে চেষ্টা কৰিও বিফল হ'ল।

হঠাৎ আকাশবাৰ্গড় কিবা এটা শব্দৰ সৃষ্টি হোৱাত কিছুচিয়ে আকাশলৈ চালে। বীতামো। সিদিনাৰ দৰে এখন হেলিকপ্টাৰ উৰি আহিছে পশ্চিম ফালৰ পৰা। এখন নহয়, পিছে পিছে আৰু এখন। দুয়ো থিয় হ'ল। কিছুচিৰ চকুৱে মুখে আতংকৰ চিন। আৰু বীতাৰ চকুত উৎকণ্ঠা, কৌতুহল।

এখন হেলিকপ্টাৰ বীপটোৰ ফালেই আহিছে আৰু আনখন অলপ আঁতৰলৈ সাগৰৰ ওপৰেদিৱেই আগুৱাই আহিছে। কিছুচিয়ে ভয়ত বৰটোৰ ফালে দৰ দিলে। বীতাই বীপটোৰ ফালে অহা হেলিকপ্টাৰখনলৈ চাই হাত জোঁকৰি

জোকাৰি চিঞৰিবলৈ ধৰিলে। এয়া কোনোবা কোষ্ট গাৰ্ডৰ হেলিকপ্টাৰ। বীতাই দেখিয়েই চিনি পালে। নিচেই তলৈদি বীতাৰ ঠিক মূৰৰ ওপৰেৰে হেলিকপ্টাৰখন পাৰ হৈ গ'ল। বীতাই চিঞৰি চিঞৰি হেলিকপ্টাৰৰ পিছে পিছে লৰিবলৈ ধৰিলে। হঠাৎ হেলিকপ্টাৰখন আকৌ ধুৰি আহিল আৰু বীতাৰ মূৰৰ ওপৰেদি পুনৰ পশ্চিম আকাশলৈ চাপনি মেলিলে। বোধহয় গিহঁতে বীতাক হেলিকপ্টাৰৰ পৰা দেখা পাইছিল। বীতাই হেলিকপ্টাৰখন যোৱাৰ ফালে সাগৰৰ পাৰে পাৰে লৰিয়েই থাকিল। লক্ষ্য মাত্ৰ হেলিকপ্টাৰখন। এঠাইত বীতা বাগৰি পৰিল। আৰু পৰাৰ পৰাই কৰুণ দৃষ্টিৰে চাই থাকিল পশ্চিম আকাশৰ ফালে।

হেলিকপ্টাৰ দুখন আঁতৰি যোৱাৰ পিছত কিছুচি চুচুক চামাককৈ ঘৰটোৰ পৰা ওলাই আহিল আৰু পশ্চিম আকাশৰ ফালে চাই ব'ল। অনেক সময় ধৰি বীতা তেনেদৰে বালিৰ ওপৰত পৰি থকা দেখি কিছুচি আগুৱাই আহিল বীতাৰ ওচৰলৈ।

: ক্ল.অ। —সি মাতিলে।

বীতাই কোনো গঁহাৰি নজনাালে। এক দৃষ্টিৰেই নীলাকাশৰ ফালে স্তব্ধ হৈ চাই থাকে। জীৱনৰ এক স্বপ্ন ভংগ বেদনাত অভিভূত হয় বীতাৰ নয়ন যুগল।

এটা সময়ত বীতা উঠি বহে। কিছুচি বীতাৰ সমুখত পিয় হ'ল। বীতাই কিছুচিৰ মুখলৈ চায়। তাৰ মুখত তেতিয়াও কাৰনাৰ হাঁহি লাগি আছে। কিছুচিয়ে বীতাক উঠাবলৈ চেষ্টা কৰে। বীতা উঠিব নোখোজাত সি এখন হাতত ধৰি বীতাক বালিৰ ওপৰেদি ঘৰটোৰ ফালে চোচোৱাই লৈ যায়। বীতাই হাতত দুখ পাই কিছুচিৰ হাতৰ পৰা মুক্ত হ'বলৈ চেষ্টা কৰিও বিফল হয়। ককালত মেৰিয়াই বন্ধা গছৰ বাকলিবোৰ খুলি খুলি বালিৰ ওপৰতে পৰি বয়। সেইবোৰলৈ কিছুচিৰ ড্ৰাক্কেপেই নাই। দুখ আৰু বেদনাত বীতাই কালি উঠে। এয়াই ভাইৰ পাতি। বন্য পশুৰ লগত যাব কোনো পাৰ্ধকা নাই। বৰ্বৰ অসভা-বি নিজৰ প্ৰেয়সীৰ দুখ বেদনাৰ ভূ নাপায়। আজিৰ পৰা বীতা কিছুচিৰ কাৰনা-বাসনাৰ সংগীৰ ৰাতিৰে আন একো নহ'ব।

কিছুচিয়ে বীতাক নি ঘৰটোৰ আগফালে গুৱাই দিলে। নগু শৰীখটোৰে বীতা এডোখৰ কাঠৰদৰেই পৰি থাকিল। কিছুচিৰ যি ইচ্ছা তাকে কৰক। সি বীতাক ভাল নাপায় বুলি ভবাটো বীতাৰ ভুল হৈছে। বীতাৰ কাৰণেই কিছুচিয়ে চুৰাৰীক হত্যা কৰিলে, নিজৰ জাতি নিজৰ গাওঁ ভাগ কৰিলে। বীতাক বচাই ৰাখিবলৈকে সি অনেক বিপদ মূৰ পাতি ল'লে। এনে ফলত বীতাক সি ভাল নাপায় বুলি ভবাটো অসম্ভৱ হ'ব। বীতাক সি আঘাটৰ ওচৰলৈ

নিছে, তাইক গ্রহণ কৰাৰ অৰ্ধেই। ইয়াৰ পিছতো বীতাই কিছুচিক বাধা দিয়া জানে। উচিত হ'ব ? এটা নবখাদকৰ সন্তান কিছুচি। ইচ্ছা কৰিলেই সি বীতাক আহাৰ হিচাপে গ্রহণ কৰিব পাৰে। কিন্তু ধেন ভাল পোৱা এইবোৰ তাৰ অন্তৰতো আছে—যেনেদৰে থাকে আন পানীৰ মাজতো।

বীতাই তালৈ চাই এটা বৃদ্ধ হাঁহি মাৰিলে। কিছুচি লগে লগে তাইৰ দেহৰ ওপৰত বাগৰি পৰিল। সি তাৰ অভাৱসুলভ বিপ্ৰী হাঁহিটো মাৰি বীতাক জোৰেৰে সাৱটি ধৰিলে। কিন্তু পিছ বৃহত্ত্বতে চিঞৰি উঠিল সি। বীতাৰ দেহৰ পৰা একে ভাপে উঠি ভৰিৰ ফালে ধুৰি চালে। সৰ্বাংগ নোনেৰে চকা বীতাকসৈতে মকৰা কাৰাংগেৰো এটা। গুৰুত তাৰ নোমবোৰ কুলি উঠিছে। বোধহয় কিছুচিৰ ভৰি লাগিছিল তাৰ দেহত আৰু দুখ পাই সি কিছুচিৰ ভৰিত সজোনে কামুৰি দিলে।

কিছুচিয়ে বীতাক চকুৰ পচাবতে টানি উঠাই দৰটোৰ ভিতৰলৈ নৰি গ'ল আৰু দাখন উলিয়াই আনি কাৰাংগেৰোটো পলোৱাৰ আগতেই ফাটি কেইবা টুকুৰা কৰিলে। কাৰাংগেৰোটো দেখি বীতাৰ মুখ ভয়ত বিলম্ব হৈ পৰিছিল। সাম্প্ৰতিক বিষাক্ত মকৰা এইবিধ।

কিছুচিয়ে ভৰিখনৰ কাৰাংগেৰোটোৱে কামোৱা অংশৰ ওপৰত এডাল দাতানে মেৰিয়াই বান্ধি দিলে। তাৰ পিছত দাখনেৰে সেই অংশটো সামান্য কালি দিলে। ডাঠ বগা তেজৰ ধাৰ ক্ষত স্থানৰ পৰা সোঁ-সোঁৱাই বৈ আহিল। বীতাই কিছুচিৰ কাৰ্য কলাপবোৰ এঠাইত পিন হৈ অৰাক দৃষ্টৰে চাই থাকিল।

অৱশ্যে পিছতে কিছুচিৰ ভৰিখন ভগানক ভাবে কুলি উঠিল। কিছুচিয়ে বীতালৈ চাই বুজালে যে এবিধ গছৰ পাতৰ বস লগাই দিলে বিষটো লগে লগে কৰি যাব। এতিয়া সি সেই গছছোপা ইয়াত পায় নেকি বিচাৰি বাৰ লগতে চিকাদো বিচাৰিব। কান্ধ ফল সোপাৰ বাহিৰে খোজা বস্তু একো নাই।

বীতাই বাধা নিদিলে। হাতত বাঠী আৰু দাখন লৈ কিছুচি হাবিৰ মাজলৈ সোমাই গ'ল।

বীতা নিম্নবাটোলৈ গৈ গাধুৰৰ কাৰণে পানীত নামিল। পানীৰ পৃথক পোৱাৰ লগে লগে বীতাৰ গাল দুখন চেক চেকাই উঠিল। দুয়োখন গালতে হাত কুৰাই চালে। কিছুচিয়ে আঁচুৰি দিছিল সজোৰে। তাত পানী লগাৰ লগে লগে চেকচেকাই উঠিছে। একে বাবেই জ্বলৰ দৰে ব্যৱহাৰ কিছুচিৰ। কথাবোৰ বনত পৰাত বীতাৰ হাঁহি উঠিল।

অনেক সময় ধৰি বীতাই মাৰুৰি মাৰুৰি থাকিল। তাৰ পিছত উঠি আহি এটা শিলৰ ওপৰত বহি ল'লে পাটো শুকুৱাবৰ কাৰণে। এই বৃহত্ত্বৰে

বীতাব ডাল লাগে। কিবা যেন এক প্রশান্ত আবেষ্টনৰ মাজত বন্দী। ওপৰত মেঘমুক্ত সুনীল আকাশ। চাক চম্ভাতপ। পিছ ফালে ঘন সেউজ অৰণ্য আৰু পাহাৰ। সমুখত সুনীৰল, জ্যোতিৰ্ময় মহাসমুদ্র। সমুদ্রৰ ফালে চকু যোৱাৰ লগে লগে বীতা চমকি উঠে। অন্তৰৰ ভিতৰত কিহবাই যেন আৰ্তনাদ কৰি উঠে। পশ্চিম দিগন্তত এখন জাহাজ ভুমুকি মাৰিছে। বীতা লগে লগে শিল-টোৰ ওপৰত থিয় হ'ল। এতিয়াও অনেক দূৰত। হয়তো জাহাজখন এইকালেই আহিব পাৰে। বীতা লগে লগে ঘৰটোলৈ লৰি গ'ল। সঘতনে ৰাখি ধোৱা নিজৰ কাপোৰবোৰ উলিয়াই পিছিলে। সেই জাহাজ সভ্য জগতৰ, —সিহঁতৰ আগতলৈ নগু হৈ দেখা দিব নোৱাৰি।

কাপোৰখিনি পিছাৰ লগে লগে তাই যেন সভ্যজগততে আছে; বৰৰ জগত খনৰ কথা মাথোন এটা দুঃস্বপ্নহে।

বীতা লৰি ওলাই গ'ল বাহিৰলৈ। পুনৰ এটা শিলত উঠি অপলক নেত্ৰেৰে চাই ব'ল জাহাজখনলৈ। সভ্য জগতখনলৈ ঘূৰি যাবলৈ বীতাৰ মনত পৰল স্পৃহা জাগিল। সভ্য জগতলৈ তাই ঘূৰি যাবই। তাতেইতো আছে তাইৰ সকলো শৈশৱৰ স্মৃতি, আইতানৰ প্ৰেম, আনন্দ হাঁহি মৰম বিজড়িত হৈ থকা ঘৰখন.....

এটা মুহূৰ্ত্তকে এটা বুগ যেন লাগিল বীতাৰ। জাহাজখনৰ যেন গতিয়েই নাই। এটা যদি দূৰবীন থকাহেঁতেন। ইমান দূৰৰপৰা বীতাক জানো দেখা পাব ? ওচৰেদি যোৱা হ'লেও বীতা ডোংগাখনত উঠি কিছু দূৰ আগুৱাই যাব পাৰিলেহেঁতেন।

চাই চাই বীতাৰ চকু বিৰাল। কিন্তু জাহাজখন ক্ৰমান্বয়ে দেখোন বীপ-টোৰ ফালেই আহি আছে। বীতাৰ বুকু ক্ৰত উঠাংমা কৰিবলৈ ধৰিলে। অত্যন্ত উৎকণ্ঠা আগ্ৰহ আৰু কোতুহলৰ মাজেৰে বীতাই সময়বোৰ পাৰ কৰিবলৈ ধৰিলে। জাহাজৰ পৰা শক্তিশালী দূৰবীণৰ দ্বাৰা বীতাক দেখা পাইছে নেকি ? যদি দেখা পাইছে উদ্ধাৰ নকৰিবনে বীতাক ? বীতাই হাত দুখন ওপৰলৈ তুলি জোকাৰিবলৈ ধৰিলে গভীৰ আশা বুকুত বান্ধি।

বীৰে বীৰে সবুজ জাহাজখন বীতাৰ দৃষ্টিগোচৰ হ'ল। জাহাজ আৰু বীতাৰ ব্যৱধান মাত্ৰ কেই কিলোমিটাৰমান। বীতাৰ বৈৰৰ্য বান্ধ স্নানকি পৰিল। শিল-টোৰ পৰা অপিহাই নাৰি বীতা বলিয়াৰ দৰে লৰি গ'ল ডোংগাখনৰ ওচৰলৈ। ডোংগাৰ ওচৰতে কিছু সময় থিয় হৈ থাকি জাহাজখন নিৰীক্ষণ কৰিলে। জাহাজখন আৰু ওচৰ চাপি আহিল আৰু সাগৰৰ বাক অংশত বৈ গ'ল। আনন্দত বীতা আৱহাৰা হৈ পৰিল। তাইক নিশ্চয় জাহাজৰ পৰা দেখা পাইছে আৰু

হয়তো সেই কাৰণেই জাহাজখন বৈছে। জাহাজখন সমুদ্র সেই ঠাইৰ পৰা আৰু আগবাঢ়ি নাহে।

বীতাই পাৰে মানে জাহাজখনটো চাই চিঞৰিলে আৰু তাৰ পিছত ডোংগাৰ বান্ধটো খলি দি অপিয়াই ডোংগাখনত উঠিল। ব'ঠা মাৰিব বীতাই নাজানে। তথাপি যেনেদৰে পাৰে জাহাজখনৰ ওচৰ চাপিবলৈ চেষ্টা কৰিলে। চলং পলংক সমুদ্রৰ মাজলৈ ডোংগাখন আগুৱাই গ'ল। বীতা ইমান উদ্ভাৱল হৈ পৰিছিল যে ডোংগাখনত বীতাই সমতা স্থাপন কৰিব নোৱাৰাত মাজে মাজে একাটিয়া হৈ পানী সোমোৱাৰ উপক্ৰম হৈছিল।

: ঞ..তা !—পাৰৰ পৰা অহা চিঞৰত বীতাই পিচলৈ ঘূৰি চালে।

হাতত যাঠী ডাল লৈ পাৰত থিয় হৈ আছে কিকুচি। সি অংগী ডংগীৰে বীতাক ঘূৰি আহিবলৈ নিৰ্দেশ দিলে। চকুৱে মুখে তাৰ প্ৰচণ্ড আন্তৰ্কৰ চিন। বীতাই তাৰ চিঞৰত গুৰুত্বই নিলিলে। তাৰ পিছতো সি চিঞৰিয়েই থাকিল। বীতা ঘূৰি নাহি সমুদ্রৰ মাজলৈ আগবাঢ়ি গৈ থকা দেখি কিকুচিৰ ধৈৰ্য চ্যুতি ঘটিল। হাতৰ যাঠীডাল দূৰলৈ দলিয়াই পেলাই সি সাগৰত অপিয়াই পৰিল। কিকুচি পানীত পৰাৰ শব্দত বীতাই পিচলৈ ঘূৰি চালে। তীব্ৰ গতিৰে কিকুচি ডোংগাখনৰ ফালে সাহুৰি আহিছে। বীতাৰ ডোংগাৰ গতি কিন্তু আছিল বন্ধ। এডাল ব'ঠা চলালে আনডাল চলাবলৈ পাহৰে। চলাৰ মজনাৰ ফলত ডোংগাখন একে ঠাইতে কেইবাপাকো ঘূৰাৰ পিছতহে সামান্য আগবাঢ়ে।

ইতিমধ্যে জাহাজৰ পৰা এখন নাও নমোৱা দেখা পালে বীতাই। তীব্ৰ গতিৰে নাওখন বীতাৰফালে আগুৱাই অহা দেখি বীতাই স্বস্তিৰ নিশ্বাস এৰিলে।

এনেতে কিকুচি সাহুৰি আহি ডোংগাখনৰ এমুখত এহাতেৰে ঘূৰি ডোংগাত উঠিবলৈ চেষ্টা কৰিলে। বীতাই কিকুচিৰ হাতত ব'ঠাডালেৰে সজোৰে আঁৰাত কৰিলে। কিকুচিয়ে হাত এৰি দিয়াৰ লগে লগে বীতায়ে ডাকদাৰা ৰাখিব নোৱাৰি ডোংগাৰ পৰা ৰাগৰি পৰিল। ডোংগাখনতো লগে লগে সাগৰৰ এজোলোকা পানী সোমাই সাগৰৰ অভল প্ৰসৰৰ ফালে চাপলি যোৱাৰ লগে লগে

পানীত পৰিয়েই বীতাই আহি থকা নাওখনৰ ফালে প্ৰাৰম্ভে সাহুৰি আগ ৰাছিল। কিকুচিয়েও পিছ নেৰিলে। সি বীতাক ধাবলৈ নিদিব। কাৰণেপে-ৰোৱে কাৰোবা ঠাইডোৰৰত সি ৰাৰে কাটি দিছিল। সমুদ্রৰ সুবীৰা পানী লাগি ভীষণ ভাৰে অলিছিল। ভূপৰি বন্ধ হোৱা তেজ আকৌ উল্লাসলৈ ৰখিলে। সমুদ্রৰ পানীত বিহলি হোৱা সামান্য তেজৰ পোছ পাৰেই বীতাৰত সাহুৰি ফুৰা কেইটাবান হাংগৰ নিৰ্ভক্যে লক্ষ্য কৰি লৰি আহিল।

কিকুচিয়ে বীতাব ভৰি এখনত ধৰি পেলালে। আৰু লগে লগে পিছলৈ চানিলে।

: হেল্প হেল্প মি.....। —বীতাই কাতৰ স্বৰেৰে চিঞৰিবলৈ ধৰিলে।

হঠাৎ সমুদ্ৰৰ ফালৰ পৰা কোনোবা দুজনে বীতাব দুৰাহত ধৰিলে। নাওখন ওচৰত দেখি বীতাই আনন্দত আত্মহাৰা হৈ পৰিল। নাৱৰ পৰা কোনোবা এজনে ব'ঠা এডাল আগবঢ়াই দিলে।

: পিছৰ জন তোমাৰ সংগীনে ?—কোনোবা এজনে বীতাক উদ্দেশ্যি ইংৰাজীত কোৱা শুনিলে।

: গৈছ, নহয়.....সি এটা বৰব.....নৰখাদক.....মোক উদ্ধাৰ কৰা.....বীতাই চিঞৰি চিঞৰি ক'লে।

লগে লগে এজনে ব'ঠাৰে কিকুচিৰ মূৰত প্ৰচণ্ড জোৰেৰে আঘাত কৰিলে। তথাপিও সি বীতাব ভৰিৰ পৰা এৰি নিদিলে। নাৱৰ পৰা আন এজনে তাৰ বুকুত ব'ঠাৰে সজোৰে এটা খুন্দা মাৰিলে। এইবাৰ তাৰ হাতৰ বান্ধ শিথিল হ'ল। লক্ষ্য লগে নাৱৰ মানুহ কেইজনে বীতাক নাৱলৈ উঠালে।

: ঞ...তা !—সি পানীৰ পৰাই চিঞৰি হাত এখন আগবঢ়ালে।

নাৱৰপৰা এজনে তাৰ বুকুলৈ বন্দুক টোৱালে। বীতাই লৰি গৈ বন্দুকৰ ঢল ওপৰলৈ উঠাই দি চিঞৰি উঠিল, : গুলি নকৰিব, তাক ধৰি যাবলৈ দিয়ক।

: ঞ...তা !—কিকুচিয়ে আকৌ চিঞৰিলে।

তাৰ সেই চিঞৰত যেন মিহলি হৈ আছিল অনেক বেদনা, লগতে সভা মানুহবোৰৰ প্ৰতি ঘৃণা, বিদ্বেষ, আক্ৰোশ।

: হাংগৰ !—হঠাৎ এজনে চিঞৰি উঠিল।

সকলোৱে সন্মুখলৈ চালে। কিকুচিৰ পিছ ফালে চাৰিটা মান বৃহৎ আকাৰৰ হাংগৰ। তীব্ৰ বেগেৰে লৰি আহিছে মিহঁত কিকুচিৰ ফালে। বিপদৰ গোল্ফ পাই কিকুচিয়ে পিছলৈ ধৰি চালে। মৃত্যু ভয়ত সি প্ৰচণ্ড জোৰেৰে চিঞৰি উঠিল। পিছ বহুৰ্ত্ততে সি সহায়ৰ বাবে, তাৰ জীৱন বন্ধাৰ বাবে নাওখনত থকা সভা মানুহবোৰৰ ফালে হাত দুখন আগবঢ়াই দিলে। সি বীতালৈ চাইছিল। বীতাই বুজি পাইছিল তাৰ চকুৰ ভাষা।

বহুৰ্ত্ত ভিতৰতে হাংগৰ কেইটাই কানুৰি তাৰ দেহাটো ডোখৰ ডোখৰ কৰি পেলালে। তাৰ পিছত কেইটামান হাংগৰ নাওখনৰ ফালেও আগুৱাই আহিল। নাৱৰ পৰা একেলগে কেইবাটাও বন্দুক গৰজি উঠিল। আঘাত প্ৰাপ্ত হৈ হাংগৰবোৰ বেনিভেনি পলাব।

এটা বীতাল অনুনিমিষে এৰিলে বীতাই।

: মেডান, আপোনাৰ পৰিচয় ?—কোনোবা এজনে বীতাক সুধিলে।

বীতাই সংক্ষেপে নিজৰ দুখৰ কাহিনী বৰ্ণালে।

: ভেঙে 'বুৰাং' জাহাজৰ দুৰ্ভাগীয়া মানুহ গৰাকী আপুনিয়েই আছিল ?
—মানুহজনে আচৰিত হৈ সুধিলে।

: হয়। —বীতাই ক'লে।

: আমিহে ভবাই নাছিলোঁ আপুনি জীৱিত আছে বুলি।

: আপোনালোক কোন আৰু যাব ক'লে ?—বীতাই প্ৰশ্ন কৰিলে।

: এই আটনান্টিক মহাসাগৰৰ বুকুত থকা অনেক অনাবিকৃত দ্বীপ আবিষ্কাৰৰ হেতু আজি কিছুদিনৰ পূৰ্বে দুখন জাহাজে যাত্ৰা আৰম্ভ কৰিছিল। দুৰ্ভাগ্যবশতঃ আজি এসপ্তাহৰ আগতে আমাৰ এখন জাহাজ ছেৰাই যায়, যিখনৰ নাম আছিল 'মাৰিয়া'। সেইখনৰ উদ্ধাৰৰ বাবে বা ক'ৰবাত কিবা কুংসূত্ৰ পাওঁ বুলি আমি চেষ্টা চলাই আছোঁ। আমাক সহায় কৰিছে কোষ্ট গাৰ্ডসকলে। তেওঁলোকৰে 'চাৰ্চ এণ্ড ৰেচকিউ স্কোৱাৰ' সদ্বা দুখন হেলিকপ্টাৰ আজি এই কালে উৰি আহোতে আপোনাক দেখা পায় আৰু আপোনাক এই দ্বীপৰ বাসিন্দা নহয় যেন অনুমান কৰি লগে লগেই আমাক খবৰ দিয়ে। আমি পোনতে ভাবিছিলোঁ আমাৰ ছেৰোৱা জাহাজৰে কোনোবা যাত্ৰী। বাহক, ঈশ্বৰক অশেষ ধন্যবাদ যে আপোনাক আমি উদ্ধাৰ কৰিব পাৰিলোঁ। আপুনিহে 'চচাইটি' কৰ দি ষ্টাডি অণ্ড দি আন এক্সপ্ৰেন্ডৰ সদস্য আছিল নহয় জানো ?

: হয়। —বীতাই উত্তৰ দিয়ে।

: ভেঙে আপুনি আইডান টি চেণ্ডাৰচনক জানে ?

আইডানৰ নাম শুনাৰ লগে লগেই বীতাই জপিয়াই উঠিল।

: ক'ত, ক'ত আইডান ?—উৎকণ্ঠাৰে বীতাই প্ৰশ্ন কৰিলে।

: তেখেতক আমি চিনি পাওঁ, ডানলৰেই জানো। —মানুহজনে ক'লে।

ইতিমধ্যে নাওখন জাহাজৰ ওচৰ চাপিল। আটাই কেইজন জাহাজত উঠিল। বৃহত্তৰ ভিতৰতে বীতাৰ কাহিনী গোটেই জাহাজতে বিৰপি পৰিল। আটোৱে ঘেৰি ধৰিলে বীতাক। সকলোৱে বীতাৰ মুখেৰেই জানিব বিচাৰিলে বীতাৰ সেই ভয়াবহ কাহিনী।

অলপ পিছতে কেপ্টেন আহিল বীতাৰ ওচৰলৈ। তেখেতে আবেৰেৰে বীতাক এটা কেবিনলৈ লৈ গ'ল।

: বোৰ নাম ক্ৰিষ্টোফাৰ ডি ব্ৰেণ্ডাউড। বই এই 'এনচেনটৌচ' নামৰ জাহাজখনৰ কেপ্টেন। বই আপোনাৰ বিষয়ে ইতিমধ্যে সকলো গম পাইছোঁ। বাহক, আপোনাৰ মুখৰ পৰাই বই সমিশ্ৰে পিছত শুনিব, কিন্তু এতিয়া আপোনাক

খুব ক্লান্ত বেন লাগিছে। ইয়াতে জিবপি লওক আপুনি। একাপ চাহ খাবনে, নে কফি ?—কেপেটনে স্মিথিলে।

: ওহোঁ, যদি পাৰে এক পেগমান ব্ৰাণ্ডি দিয়ক। মোৰ শৰীৰৰ জড়তা ক্লান্তি দূৰ কৰাত সিয়ে সহায় কৰিব। —বীতাই ক'লে।

কেপেটনে হাঁহি এটা মাৰি কোনোবা এজনক ব্ৰাণ্ডি আনিবলৈ নিৰ্দেশ দিলে। অনপ পিছতে গিলাচ এটাত ব্ৰাণ্ডি অনপ আনি বীতাৰ হাতত দিয়া হ'ল।

: আজি ইমান দিনৰ মূৰত নিজৰ ভাষাত কথা কৈ মোৰ যে কিমান আনন্দ লাগিছে তাক মই ভাষাৰে বুজাব নোৱাৰিম। —বীতাই ক'লে

: আপুনি নৰবাদকৰ দেশৰ পৰা অকত দেহাৰে ঘূৰি আহিছে। কাইটো এইজোৰেই বাতৰিৰ 'হেডলাইন' হ'ব। সাংবাদিকবোৰৰ বাবে এতিয়াই গাৰবান হওক।

বীতাই হাঁহি মাৰি ব্ৰাণ্ডিখনি পি পালে। বীতাৰ হিমা শাঁত পৰি গ'ল। এক পৰম শান্তিত চকু দুটা মুদি দিলে। কেপেটনে বীতাক আখাম কৰিবলৈ দি কেবিনৰ পৰা ওলাই গ'ল।

বীতাই জাহাজৰ পৰা দূৰৰ দীপটোলৈ চালে। কোকা দীপ। য'ত কিকু-চিয়ে সংসাৰ থাচাৰ সপোন দেখিছিল। দুয়ো মিনি তৈয়াৰ কৰা ঘৰটোলৈ মনত পৰিল। আৰু সেই চাংখন, যিখনত দুয়ো একেলগে শুইছিল। এইবোৰ এদি-সকলো ভাগি ছিগি যাব। কিকুচি আৰু বীতাৰ স্মৃতি তাত একোকে নাথাকিব। কিকুচিৰ কথা মনলৈ অহাত বীতাৰ দুখ লাগিল। বেচেৰাটো! সি যে বীতাক বুৰাই নিবলৈ কেনেদৰে সঁতুৰি আহিছিল। সি জীয়াই থকাহেঁতেন অৱশ্যে তাৰ জীৱনটো ভীষণ দুঃখময় হ'লহেঁতেন। কোকা দীপটোত অকলশৰে সি কেনেদৰে বাচি থাকিব? অসম্ভৱ। নাভাৰো দীপলৈকো সি ঘূৰি যাব নোৱাৰিলেহেঁতেন। কাৰণ তাক শাপাতেবোৰে নৃংসভাৱে হত্যা কৰিলেহেঁতেন। তাৰ বৃত্তা হোৱাত ভালৈই হৈছে। নাভাৰো দীপত বীতাৰ আৰিভাৰেই তাৰ জীৱনৰ গতি সকলো ওলট পালট কৰি দিলে। বীতাই এটা দীঘলীয়া ছমুনিয়াহ এৰি বিছনাত বাগৰ দিলে।

॥ এবাৰ ॥

সক চহৰ চাৰ্লচটন। বীতা পোনতে তালৈকে গ'ল। বিভিন্ন সাংবাদ পত্ৰৰ বিভিন্ন সাংবাদিকসকলেও বীতাৰ পিছ নেৰিলে। বীতা অতীত হৈ পৰিল। সাংবাদিকবোৰৰ বন্ধা পাবলৈ বীতাই সেই চহৰৰে পুৰণি চিলাকি বান্ধৱী এগৰাকীৰ ঘৰত উঠিলগৈ।

বান্ধৱীৰ নাম জুলি। হঠাৎ জুলিয়ে বীতাক দেখি অশ্বাক হ'ল।

: কি হ'ল ? মৰিলো বুলি ভাবিছিলো ?—বীতাই হাঁহি সোধিলে।

জুলি তেতিয়াও বিস্ময়ত হতবাক।

: মই মৰি ভূত হৈ অহা নাই জুলি। মই বীতা, তোমাৰ বান্ধৱী।

—জুলিৰ গাত ধৰি বীতাই ছোকাৰি দিলে।

: কিয় তু...তুমি..

: কম, সকলো কম তোমাক, কিয় যোক কোৱাচোন আইভানৰ খবৰ কি আৰু তেওঁ বৰ্তমান ক'ত ?—বীতাই জুলিক দুবাহত ধৰি প্ৰশ্ন কৰিলে।

: আইভানৰ বিষয়ে মই বৰ্তমান একো নাজানো বীতা। তোমাৰ দুৰ্ঘটনাৰ পিছতে এবাৰ মোৰ ইয়াটলৈ আহিছিল। তাৰ পিছত.....

: তেওঁ মোৰ কাৰণে দুখ কৰা নাছিলনে ? বলিয়াৰ লৰে হোৱা নাছিল নে ?—বীতাই আগহেৰে প্ৰশ্ন কৰিলে।

: কিয় নহ'ব ? খুব দুখ কৰিছিল তেওঁ। বোধহয় তেওঁ এতিয়া উইল-বিংটন চহৰতে থাকে।

: উইলবিংটন ? মই ঠিকেই ভাবিছিলোঁ। তথাপিও মই তেওঁৰ ওচৰলৈ পোনে পোনে নগৈ তোমাৰ তাত সোমালোঁ আৰু ইয়াৰ পৰাই তেওঁলৈ কোন কৰিম। তেওঁ অশ্বাক হৈ যাব। বিশ্বাসেই নকৰিব ছাপে।

: বাক এইবোৰ কথা ধোৱাচোন এতিয়া। প্ৰথমতে তোমাৰ কাহিনী কোৱা। আহাঁ, একে বাবে ভিতৰলৈ আহা। —জুলিয়ে বীতাক ভিতৰলৈ টানি লৈ গ'ল।

বীতা ভিতৰত গৈ বহিল। জুলিৰ চকুৰপকা ভেটিয়াও কিয়কৰ ভাৱ আভ্যনাই।

: যোৰ কাহিনী শুনিবা ?—বীতাই হাঁহি পুনৰ সুবিলে ।

: নিশ্চয় শুনিম । ইমান দিন ক'ত আছিল, ইঠাং ক'ত নোহোৱা হ'ল।....।

: কিন্তু কিবা অলপ খাই ন'লে ক'বলৈ ভান লাগিনহেঁতেন ।—বীতাৰ কথাত জুলিয়ে হাঁহি মাৰি ডাইনিং কামলৈ গ'ল ।

কম্বেক পিছতে নিজহাতেৰে কিছু আহাৰ তৈয়াৰ কৰি আনি বীতাক খাবলৈ দিলে । খাই থকাৰ মাজতে বীতাই আবহু কৰিলে নিজৰ কাহিনী । অৰাক হৈ জুলিয়ে বীতাৰ কাহিনী শুনি গ'ল ।

কাহিনী শেষ কৰি বীতাই টেলিফোন ডাইৰেক্টৰীখন হাতত লৈ আইডানৰ নম্বৰটো বিচাৰিবলৈ ধৰিলে ।

: কাৰ নম্বৰ বিচাৰিছা ?—জুলিয়ে সুবিলে ।

: আইডানৰ ।

: এটা কাম কৰা বীতা । — জুলিয়ে কিবা ক'ব বিচাৰিলে ।

বীতাই আগ্ৰহেৰে জুলিলৈ চালে ।

: আইডানলৈ ফোন কৰাৰ আৱশ্যক নাই । কাইটো পুৱাতে আমি দুয়ো ষ্টেণ্ডৰ ওচৰ ওলাওঁগৈ ব'লা । আইডানে তোমাক দেখি হতভয় হ'ব । এতিয়া ফোন কৰি জনোৱাৰ আৱশ্যক নাই ।

: ঠিক আছে, কাইটো তুনি ওলাবাতো ?—বীতাই সুবিলে ।

: নিশ্চয়, কিয় নাযাম । আইডানে যে কি ভাবিব তোমাক দেখিলে !—জুলিয়ে ক'লে ।

বীতাই হাঁহিলে ।

: পিছে এইবাৰ কিন্তু নেবিছোঁ । মইতো গৈয়েই আইডানক বিয়াৰ বিষয়ে সুধিম । তোমালোকৰ বিয়াখন সোনকালে হৈ যাওক । আমিও কুতি কৰিম । —জুলিয়ে ক'লে ।

: বিয়াৰ বিষয়ে হ'ব বাক । ব'বা মই ভালকৈ গাটো ধুই আহো । বাথ কম যে কি বস্ত্ৰ মই পাহৰিয়ে পেলাইছোঁ । অৱশ্যে তাত নিজৰাৰ পানীত মুক্ত ভাৱে গাধোৱাত এক বেলেগ আমেজ আছে ।

জুলিয়ে বীতাক বাধকৰলৈ লৈ গ'ল ।

: তুনি ইয়াত বিমান সময় ইচ্ছা হয়, সিমান সময় ধুব পাৰা । নিজৰাত গা ধোৱাৰ দৰেই লাগিব । কিন্তু ভোমাৰ গা ধোৱা চাবলৈ মইনো ক'ব পৰা কিছুচিহ্ন দৰে যুৱক এজন পাওঁ ?

: অসভ্য কৰাবাৰ ।—জুলিব কথাত বীতাই কৃত্ৰিম বং দেখুৱালে ।

জুলি হাঁহি হাঁহি আঁতৰি গ'ল ।

বীতা বাধ কমৰ তিতবলৈ সোমোৱাৰ লগে লগে জুলি আকৌ আহিল নিজৰ কাপোৰ অলপ লৈ।

: বীতা, এইখিনি কাপোৰ যদি বেয়া নোপোৱা তুমি পিছিব পাৰা। — জুলিয়ে ক'লে।

: ধন্যবাদ জুলি, মই তোমাক কাপোৰৰ কথা কম বুজি ভাবিছিলোঁৱেই। যোৱা এইবোৰ কাপোৰৰ কথাতো তোমাক কৈছোঁৱেই। — বীতাই হাঁহি ক'লে।

জুলি আঁতৰি যোৱাৰ পিছত বীতাই দেহৰ পৰা সমস্ত কাপোৰবোৰ খুলি সম্পূৰ্ণ নিৰাভৰণ হৈ বাথটোবত সোমাল। বহু দিনৰ সুৰত আকৌ এনেদৰে গা ধুবলৈ পাই বীতা এক বেলগ আমেজ অনুভৱ কৰিলে। বহু সময় ধৰি পৰি থাকিল বাথ টোবৰ মাজত। তাৰ পিছত ব্যাথটোবৰ পৰা ওলাই বীতা নীতল পানীৰ 'চাৱাব'টোৰ তলত থিয় হৈ 'চাৱাব'ৰ নৱটো লুপাই দিলে। দেহৰ পৰা সমস্ত ফেনবোৰ পানীয়ে ধুৱাই লৈ গ'ল। বীতাই নিজৰ বন্ধ যুগলৈ চালে। কিকুচিয়ে নিজৰ শৰীৰৰ তেজৰে বীতাৰ বন্ধ যুগল বোলাই দিছিল কিমান গভীৰ আত্মাবে কিমান গভীৰ বিণাসেৰে। তাৰ সেই বিণাস, আত্মা বীতাই জানো ৰাখিব পাৰিলে। অৱশেষত গিয়েই হেৰাই গ'ল।

বীতাই দুই বন্ধৰ মাজত বিচাৰিলে কিকুচিৰ তেজৰ লগ। জানোচা ক'ৰবাত লাগি আছেই। পিছে এইবোৰ কথা জানো আইডানক ক'ব? এইবোৰ কথা ক'লেহে আইডানে কিয় বেয়া পাব? বৰকৈ আমোদহে পাব।

সত্য জগতখনতৈ পুনৰ ঘূৰি আহিবলৈ পাই বীতাৰ কিমান বে ভাল লাগিছে। সেই বৰৰ জগতখন বীতাৰ এক ভয়ানক অভিজ্ঞতা। এনে অভিজ্ঞতা পৃথিৱীৰ আৰু কেইজনবোৰো হৈছে। এনিপাৰ ভিতৰতে বীতা বিখ্যাত হৈ পৰিব। বানুহ অৰাক হ'ব এই কাছিনী শুনি। বিয়াৰ পিছত বীতাই এই অভিজ্ঞতাক লৈ এখন কিতাপ লিখিব। নিঃসন্দেহে এক জনপ্ৰিয় কিতাপ হ'ব। ডঃ হেমিল্টনে লিখা কিতাপটোকো বীতাৰখন স্তৰৰ হ'ব। কাৰণ বীতাৰ অভিজ্ঞতা আৰু বেছি আৰু লোৰহৰ্শক।

অকস্মাৎ বীতাৰ মনত পৰিল ডাহানিতে কোঁকা বীপত পদাৰ্পণ কথা বোণাল্ড হিল আৰু পিটাৰ বেইলীৰ কথা। বৰ ভুল কাম কৰিলে বীতাই। বোণাল্ড হিলৰ ডায়েৰীখন বেনেডেনে লৈ আহিব লাগিছিল। বাহক, ডেউলোকৰ নৰককাল দুটা কৰব দি আহি বীতাই খুব ভাল কাম কৰিছে। ডেউলোকৰ আত্মাই সদগতি লাভ কৰক।

বাধকৰন্ত থকা বুধ বুধ 'লুকিং গ্লাচ'বোৰৰ সমুখত বিহু হৈ বীতাই নিজৰ দেহাটো ঘূৰি পকি চালে। বহুত পৰিৱৰ্তন হৈ গৈছে দেহাটোত। আঁপৰ সেই

মননতা যেন নাই। চকুৰ গুৰিবোৰো ভীষণ ক'লা পৰিছে। দেহৰ সৰ্বাংগতে কাইটৰ আঁচোৰ। অৱশ্যে এইবোৰ নিশ্চয় স্থায়ী হৈ নৰ'ব দেহত। লাহে লাহে সকলো ঠিক হৈ যাব।

জুলিয়ে দিয়া পোচাকবোৰ পিন্ধি বীতা বাহিৰলৈ ওলাই আহিল।

: গা ধোৱা হ'ল ? কেনেকুৱা লাগিল গা ধুই ?—জুলিয়ে হাঁহি স্নিগ্ধিলে।

: খুব ভাল লাগিল। সকলোবোৰ ক্লান্তিৰ যেন আভিহে পৰি সমাপ্তি ঘটিছে।

: তুমি তোমাৰ ঘৰলৈ নোযোৱা ?

: যাম। প্ৰথমতে আইডান, তাৰ পিছতহে আন চিন্তা। মোৰ লগত আট্টভানো যাব মোৰ ঘৰলৈ। উইল্লিমিংটনৰ পৰা ডাব্লিন তাৰ পৰা ৱাৰ্শ্ব, ৱাৰ্শ্বৰপৰা নিউইয়ৰ্ক।

এনেতে ফোনটো ৰাজি উঠাত জুলিয়ে গৈ ক্ৰেডেলৰ পৰা বিচিভাৰটে উঠাই লৈ ক'লে, : হেল্লো,.....।

: আপুনি কোনে কৈছে ?

 মই জুলি এনড্ৰ। আপুনি.....

: ধন্যবাদ, মই আপোনাকে বিচাৰিছোঁ। মই 'দি ডন', পত্ৰিকাৰ অফিচৰ পৰা কৈছোঁ। ৰাক, বীতা স্কেলিকনি নামৰ মহিলা গৰাকী, যি গৰাকীক নব-খাদকৰ দেশৰপৰা এন্‌চেচ্‌ট্ৰেচ' নামৰ জাহাজখনে উদ্ধাৰ কৰি আহিছে তেখেত দেশৰ পৰা আপোনাৰ ঘৰত উঠিছেহি নেকি ?

: দুখীত। তেওঁ আহিছিল, কিন্তু গ'লগৈ।—জুলিয়ে ক'লে।

: গ'ল ? ক'লৈ গ'ল জানেনে ?

: বোধহয় ডাব্লিনলৈ যাব। তাতে তেওঁৰ ঘৰ।

: তেখেতে আমাক এটা সাক্ষাৎকাৰ দিয়াৰ প্ৰতিশ্ৰুতি দিছিল।

: আপোনাক সহায় কৰিব নোৱাৰি মই দুখীত। —এই বুলি জুলিয়ে বিচিভাৰটো থৈ বীতালৈ চাই হাঁহিলে।

: কোনোবা সাংবাদিক ? —বীতাই স্নিগ্ধিলে।

: 'দি ডন'ৰ পৰা স্নিগ্ধিলে। তুমি সাক্ষাৎকাৰ দিয়াৰ কথা কৈছিল। ?

: মই আইডানক লগ নোপোৱা পৰ্যন্ত কাকো সাক্ষাৎকাৰ নিদিওঁ। এতিয়া অলপ আৰাম কৰি লওঁ।

জুলি আৰু বীতা দুয়ো বিছনাত ৰাপৰ দিনে।

: সঁচাকৈয়ে তোমাৰ এটা সাংবাদিক অভিজ্ঞতা হ'ল।—জুলিয়ে ক'লে।

: সেই দিনবোৰৰ কথা ভাবিলে মোৰ কিবা সপোন সপোন লাগে। গা

শিয়ঁৰি উঠে কিছুবান দৃশ্যৰ কথা মনত পৰিলে। তুৰি কল্পনাই কৰিব নোৱাৰিবা মই যিবোৰ ঘটনাৰ সন্মুখীন হৈছিলোঁ। সেই নাভাবো হীপচোট বোৰ বাবে আতংকৰ বাহিৰে আন একো নাছিল।

: কেতিয়াবা উদ্ধাৰ হ'ব পাৰিম বুলি তুৰি বাক ভাবিছিল। নে ?

: কেতিয়াবা ভাবিছিলোঁ যে এদিন নহয় এদিন মই ইয়াৰ পৰা যাব। পাৰিমেই; কিন্তু কেতিয়াবা মন একেবাৰে হতাশ হৈ পৰিছিল। আইভানৰ কথা মনলৈ আহিলেই মই ভাবো যে এদিন নহয় এদিন মই ঘূৰি যামেই। কিন্তু যিদিনা কিছুচিয়ে সিহঁতৰ দেৱতাৰ আগত তাৰ ছেজৰে বোৰ বন্ধ ৰজ্জিত কৰিলে তেতিয়াই মই সকলো আশা এৰি দিলো। নিজকে কৰ্মৰ সমাজৰ বাসিন্দা যেন লাগিছিল।

: কিছুচিয়ে ছাগৈ তোৰাক খুব ভাল পাইছিল।

: সিয়েইতো বোক কেইবাবাৰো আসন্ন বিপদৰ পৰা উদ্ধাৰ কৰি বোৰ প্ৰাণ ৰক্ষা কৰিছিল।

: আৰু শেষত গৈ সি প্ৰাণ দিব লগা হ'ল ?

: তাৰ বাহিৰে আৰু কি উপায় আছে কোৱা ? জীয়াই থকা হ'লে বাক সি কৰিলেহেঁতেন ?

: বেচেৰাটলৈ সঁচাই দুখ লাগিছে। তুৰি বাক কিছুচিৰ কথাবোৰ আইভানক ক'বানে ?

: কিয় নকৰ ? ইয়াত লুকুৱাবলগীয়া নো কি আছে ? এইবোৰ ভনিলে আইভানে বৰঙ আৰোদতে পাব।

দুয়ো অনেক সময় ধৰি কথা পাতি থাকিল। বহু দিনৰ মূৰত লগ হৈছে দুয়োৰে। তদুপৰি বীভা যে এদিন ঘূৰি আহিব বুলিয়ে কল্পনাই কৰিব পৰা নাছিল।

পিছ দিনা পুৱাতে দুয়ো বান্ধৱী জুলিৰ পাড়ীতে উইলনিংটন চহৰ অভিমুখে যাত্ৰা কৰিলে।

বাটতো দুয়োৰে কথাৰ শেষ নহ'ল। ইটোৰ পিছত সিটোকৈ কথা চলিয়েই থাকিল। কথাৰ মাজতে এবাৰ এটা দীৰ্ঘশ্বাস এৰি বীভাই ক'লে, : কিছুচিক মই লগ নোপোৱা হ'লেই সত্তৰ আটাইতকৈ ভাল আছিল। সিনোৰ ক্ষয়ৰত এটা ঘাৰ সঁচি কৰি থৈ গ'ল।

: কিছুচিক নোপোৱা হ'লেতো তুৰি আইভানকো নাপাৰোহেঁতেন। — জুলিয়ে ক'লে।

এটা দীৰ্ঘসময় হুৰুহুৱাহ এৰি বীভাই পুনৰ ক'লে, : ঠিকেই, কিছুচিক নোপোৱা হ'লে মই আইভানকো নাপাৰোহেঁতেন।

: কেতিয়াবা আকৌ সেই বীপটৈ যাবলৈ মন যাবনে ?

: গ'লৌহেঁতেন, যদিহে কিছুচি জীৱিত থাকিলহেঁতেন ।

উইলমিংটন যিমানে ওচৰ চাপি আহিল, বীতাৰ মন সিমানে চকল হৈ পৰিল । কিবা এক বুজাব নোৱাৰা আনন্দত বীতাৰ দুচকু অশ্রুৰে ভৰি পৰিল । অতিপাত আনন্দতো মানুহে কান্দে । জুলিয়ে বীতালৈ চাই হাঁহি মাৰি উচ্চাৱণ কৰিলে, পাগলী !

এটা সময়ত গাড়ী আহি উইলমিংটন চহৰত প্ৰৱেশ কৰিলে । সৰু চহৰ । তীতেই আইভান থাকে ।

: আমি হঠাৎ আহিলোঁ কোনো খবৰ নিদিয়াটোক, যদি আইভানক নাপাওঁ ? তেওঁ ব্যস্ত মানুহ । যদি ইতিমধ্যে কৰবাতলৈ গৈছে ?—জুলিয়ে প্ৰশ্ন কৰিলে ।

: আইভানক নোপোৱা পৰ্যন্ত আমি আইভানৰ ঘৰতে থাকিম । এদিন নহয় এদিন আইভান নিশ্চয় ঘূৰি আহিব ।

: তুমি কি বলিয়াৰ দৰে কথা কৈছা ?

: ঘৰি লোৱা সেইখন মোৰেই ঘৰ । —কপাষাৰ কৈ বীতাই খিলখিলাই হাঁহি দিলে ।

এটা প্ৰকাণ্ড ঘৰৰ সমুখত জুলিয়ে গাড়ীখন ৰাখিলে । এই ঘৰতে আইভান থাকে । ভাড়াঘৰ । কিমান নিশা বীতাই আইভানৰ লগত এই ঘৰতে কটাই দিছে । বীতাই জুলিলৈ চাই হাঁহি এটা মাৰি গাড়ীৰ পৰা নামিল আৰু জুলিক উদ্দেশ্য ক'লে, : আহা ।

জুলিও গাড়ীৰ পৰা নামি বীতাৰ সৈতে অগ্ৰসৰ হ'ল । বন্ধ দুৱাৰৰ সমুখত ৰে'ল বজোৱাৰ লগে লগে এজনী বুঢ়ী মানুহে দুৱাৰখন খুলি দিলে । বুঢ়ীক দেখিয়েই বীতাই চিনি পালে । আইভানৰ ঘৰত কান কান কৰে ।

: নিচেচ পাবেলা !—বীতাই হাঁহি এটা মাৰি মাত লগালে ।

: আপুনি !—বুঢ়ীয়ে বীতাক দেখি অৰাক হ'ল ।

: আইভান ক'ত ?—বীতাই প্ৰশ্ন কৰিলে ।

: আহক, আহক ভিতৰলৈ আহক । —দুৱোকো ভিতৰলৈ মাতি নিলে বুঢ়ীয়ে ।

দুৱোপৈ ভিতৰ কোঠাত বহিল ।

: কিন্তু আপুনি..... । —বুঢ়ীৰ কথা শেষ নোহওঁতেই বীতাই পুনৰ ক'লে

: এইবোৰ সকলো জনিবলৈ পাৰা; আপুণ্ডে কোৱাছোন আইভান ক'ত ?

: ডেখেও এইবাক আহি পাবহি । —বুঢ়ীয়ে কোমলমন্ত্ৰে কথাবাৰ ক'লে ।

: ঘৰটো ইমান ধুনীয়াটক সজাইছা, কিবা উৎসব আছে নেকি ?—জুলিৰ কথাত বীতাই তেতিয়াহে ঘৰটোৰ চাৰিওফালে চকু কুৰালে।

: বা :. কি সুলভ সজাইছে ! নিশ্চয় মই অহাৰ পৰা পাইছে আইতানে আৰু মোক স্বাগতম জনাবলৈকে সজাই ৰাখিছে জানা জুলি !—বীতাই ক'লে।

: ক'ত গৈছে বাৰু আইতান ?—এইবাৰ জুলিয়ে বুঢ়ীক সুধিলে।

: নিশ্চয় মোৰ পৰা ল'বলৈকে গৈছে। —বীতাই ক'লে।

: নহয় নহয়, 'যোৱা কালি—

: যোৱা কালি কি ?—বুঢ়ীৰ কথা শেষ নোহওঁতেই বীতাই সুধিলে।

: যোৱা কালি তেখেতৰ গীৰ্জাত বিয়া হৈ গৈছে।

: বিয়া ?—বীতা উচপ ৰাই উঠিল।

: হয়। যোৱা কালি তেখেতৰ বিয়া হৈ গৈছে।

: কা-কাৰ লগত ?

: নীনা চাৰ্জচৰ লগত।

বীতাই অসহায় ভাৱে জুলিলৈ চালে। জুলি হতভম্ব।

: জু.....লি !—হঠাৎ বীতাই জুলিক সাতটি ধৰি কান্দোনত ভাপি পৰিল। 'জুলিয়ে কি বুলি সান্ধনা দিব ভানিয়ে নাপালে।

: আইতানে মোৰ কাৰণে কিয় অপেক্ষা নকৰিলে জুলি ?

: নাকান্দিবা বীতা, আনি ৰাওঁগৈ ব'লা।

হঠাৎ বে'লটো বাজি উঠিল।

: তেখেত আহিছে। —বুঢ়ী লগে লগে নাচিব ওলাল।

: জুলি, মই তেওঁৰ সুখ নাচাওঁ। তেওঁ নিষ্ঠুৰ। চোৱা, মই হাজাৰ বিপদৰ মাজতো তেওঁক পাহৰিব পৰা নাছিলোঁ আৰু.....। —বীতাই আক ক'ব নোৱাৰিলে। লৰি গৈ এটা কোঠাৰ ভিতৰত সোমাল।

ইতিমধ্যে আইতান আৰু নীনা আহি তাত উপস্থিত হ'ল।

: জুলি, তুমি ?—আইতানে জুলিক দেখি আচৰিত হ'ল।

জুলিয়ে কৰুণ দৃষ্টিৰে আইতান আৰু নৱ পৰিখীজ নীনালৈ চালে।

: বীতাও আহিছে। —জুলিয়ে কোনোমতে উত্তৰ দিলে।

: বীতা ? কোন বীতা ?—বীতাৰ নাম জনাব লগে লগেই আইতান উচপ ৰাই উঠিল।

: তোমাৰ বীতা।

: ক'ত ? ক'ত বীতা ?

জুলিয়ে কোনোমতে নিজৰ অশ্রু বান্ধক বোব কৰি কেইটা এটাৰ কৰিলে।

আঙুলিয়াই দেখুৱালে। আইডান লৰি গ'ল কোঠাটোৰ ফালে। পিছে পিছে
নীনা।

: এয়া কি ? বীতা তুমি এয়া কি কৰিলি ?—আইডান কোঠাত সোমায়ৈ
চিঞৰি উঠিল।

তাকে শুনি জুলিও লৰি গ'ল।

কোঠাৰ ৰাজ ৰজিয়াতে ছুৰীবিদ্ধ হৈ বীতা পৰি আছে। টেবুলত থকা ফল
মূলৰ প্লেটখনৰ পৰাই ছুৰীখন লৈ বীতাই নিজৰ বুকুৰ মাজত বহুৱাই দিছে।

বীতাই শেঁতা দৃষ্টিয়ে আইডানলৈ চালে। কিবা ক'ব খুজিছিল, কিন্তু এটা
কথাও ফুটি নোলল।

: বীতা !—জুলিয়ে বীতাক সাৱটি ৰৰি ছকছকাই কান্দিবলৈ ধৰিলে।

বীতাই সামান্য হাঁহাৰ দৰে কৰি নিজৰ বুকুখন জুলিক দেখুৱাবলৈ চেষ্টা
কৰিলে। নিজৰ তেজৰেই নিজৰ বুকু বাঙলি কৰি ল'লে বীতাই।

মো-মোৰ বু-কুত কি..কুচিব তে..জ....—তাৰ পিছত আৰু ক'ব নোৱা-
বিলে বীতাই। চিবকালৰ বাবে ক'ছ হৈ গ'ল আইডানৰ প্ৰেম আকলুৱা বীতাৰ
'ক'ঠ।

: অন্ত :